

ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ

ΕΤΟΣ Α'

30 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1877

ΤΕΥΧΟΣ 12

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ

ΥΠΟ

ΡΟΪΔΟΥ ΓΡΑΦΕΝΤΩΝ

Φίλτατε, *

Μ' ἐρωτᾷς ἂν ἀνέγων τὰς τελευταίας διατριβὰς τοῦ κ. Ῥοΐδου, καὶ τί περὶ αὐτῶν φρονῶ. Ὡς πρὸς τὸ πρῶτον, σοὶ λέγω ὅτι βεβαίως τὰς ἀνέγων, διότι ἡ καλλιπέπεια καὶ ἡ εὐφυολογία τοῦ κ. Ῥοΐδου τοσοῦτον μὲ τέρπουσιν, ὥστε πάντοτε εὐχαρίστως ἀναγινώσκω πᾶν ὅ,τι ἀπορρέει ἀπὸ τοῦ φιλοκά-
λου καλάμου του.

Ὡς πρὸς τὸ δεύτερον, ἡ ἀπάντησις εἶναι πολὺ δυσχερεστέρα, διότι δικαίως ἔπρεπε νὰ μοὶ ἐπιτρέψῃς δι' αὐτὴν ἕξ μηνῶν προθεσίαν, ἢ καὶ δώδεκα, καθ' ὅσον, βλέπεις, ἔχω — τί νὰ τὸ κρούπτω; — καὶ ἄλλας πολυπληθεῖς ἐρ-
γασίας, καὶ πλὴν κριτικοῦ, ὡς θέλεις νὰ μὲ βαπτίσῃς, συνέπεσε νὰ εἶμαι καὶ διπλωμάτης. Ἄλλ' ἔστω ἢ πρέπει νὰ μὴ σ' εἰπῶ τί φρονῶ, ἢ θέλω σοὶ τὸ εἰπεῖ ἀπλῶς οὕτως καὶ ἀφιλοσοφῆτως, διότι εἰλικρινῶς δὲν ἔχω τὸ θάρρος νὰ εἰσχωρήσω εἰς τὴν selva oscura τῶν ἀρχαίων καὶ νέων φιλοσοφημάτων, ὅπου τόσον εὐκόλον εἶναι di abbandonar la verace via, ὥστε τοῦτο, κατ' ἐμέ, συνέβη καὶ εἰς αὐτὸν τὸν κ. Ῥοΐδην.

Τρέφω μέγα σέβας, ἐννοεῖται, πρὸς τὸν Ἑγελ, καὶ πρὸς τὸν Σέλλιγγ, καὶ πρὸς τὸν Φίχτ καὶ τὸν Καριέρον, καὶ πολὺ μετριώτερον πρὸς τὸν Σοππεγ-

* Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἐγράφη ἀπλῶς ὡς ἀποκρίσις πρὸς φίλον ἐρωτήσαντα τὸν κ. Ῥαγκαθὴν τί φρονεῖ περὶ τοῦ μεταξὺ τῶν κκ. Ῥοΐδου καὶ Βλάχου ἀγῶνος. Ἄλλ' ἐπειδὴ διὰ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης διευκρινεῖται ἀρκούντως τὸ ζήτημα περὶ οὗ ὁ λόγος, ὁ πρὸς ὃν ἐγράφη αὕτη, λαβὼν τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ γράψαντος ἀπέστειλεν αὐτὴν εἰς τὸν Σύλλογον ἐν ᾧ καὶ ἀνεγνώσθη τὴν ἑσπέραν τῆς 9 Δεκεμβρίου.

χάουερ' ἀλλὰ, προκειμένου περὶ ἐκτιμῆσεως ποιητικοῦ προϊόντος, ὁμολογῶ ὅτι προτιμῶ τὴν ὑπερέτριαν τοῦ Μολιέρου ὑπὲρ πάντας τούτους τοὺς μεγαλωνύμους, ὃν τὰ κείμενα καὶ ὅταν ἐννοῶνται, πολλάκις ἐπιδέχονται παρενόησιν, ὡς νομίζω ὅτι ἐν μέρει παρενοήθησαν καὶ εἰς τὴν παρούσαν περὶ ῥίστασιν.

Ὡς κριτῆς τοῦ ποιητικοῦ διαγωνισμοῦ ὁ κ. Ροίδης διςχυρίσθη ὅτι ποιηταὶ δὲν δύνανται νὰ ὑπάρχωσι σήμερον ἐν Ἑλλάδι, διότι λείπει ἀπ' αὐτῆς ἡ ἀτμοσφαῖρα καὶ ἡ νόσος ἡ ποιητικὴ· ὁ δὲ κ. Βλάχος ἀντεῖπεν εἰς ταῦτα ὅτι ὁ ποιητὴς γεννᾶται, ὅτι δηλαδή δύναται νὰ ὑπάρχη ὑπὸ πᾶσαν ἀτμοσφαῖραν καὶ ὑπὸ πᾶσαν κοινωνικὴν ὑγιεινὴν κατάστασιν. Φρονῶ λοιπὸν ὅτι ὁ κ. Βλάχος ἔχει πληρέστατα, ἢ σχεδὸν πληρέστατα, δίκαιον.

Ὁ ποιητὴς τῷ ὄντι γεννᾶται, δηλαδή ὑπὸ τῆς φύσεως προικίζεται διὰ τῆς φαντασίας, τῆς εὐαισθησίας, τῆς αἰσθησεως τῆς ἀρμονίας, ἥτοι τῶν ιδιοτήτων αἵτινες ἀναδεικνύουσιν αὐτὸν ποιητὴν. Εἰς τοῦτο δὲν ἀντιλέγει οὔτε ὁ Φίχτ, οὔτε ὁ Κάντε, οὔτε ὁ Ἀβούτ, οὔτε αὐτὸς ὁ κ. Ροίδης. Ἀλλὰ, — προστίθῃσιν οὗτος, ἐπικαλούμενος πάντας τοὺς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον φιλοσόφους, ἀρχαίους καὶ νεωτέρους, — ὁ ποιητικὸς ἀμανίτης ἢ ἀραβόσιτος πρέπει νὰ φοβήσῃ καὶ ἀέρα ἐκ τῆς ἀτμοσφαίρας, νὰ μυζήσῃ καὶ ἰμάδα ἐκ τοῦ ἐδάφους διὰ νὰ τραφῇ.

Καὶ τοῦτο εἶναι ἀληθὲς περίπου· ἀλλ' ἐδῶ, κατ' ἐμὲ ἀρχεται ἡ παρεξήγησις. Οὐδεὶς τῶν ἀπαριθμουμένων σοφῶν εἶπέ ποτε ὅτι δι' ἔλλειψιν ἀέρος ἢ ἰμάδος ἐλλείπουσιν οἱ ποιηταί, ἀλλ' ὅτι ἡ φύσις αὐτῶν ἐστὶν ἀνάλογος τοῦ κοινωνικοῦ ἀέρος, ὃν ἀναπνέουσι καὶ τῆς ἰμάδος ἥτις τοὺς τρέφει, ὅπερ εἶναι περίπου ἀναμφισβήτητον, καὶ ὁ κ. Βλάχος δὲν νομίζομεν ὅτι ἠθέλησέ ποτε νὰ τὸ ἀρηθῇ. Ἐπὶ Σοφοκλέους καὶ Εὐριπίδου, οὐδεὶς τὸ ἀγνοεῖ, οἱ Ὀμηρικοὶ ἤρωες ὁμιλοῦσι πολλάκις ὡς ἂν ἠγόρευον ἐν τῇ Βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ ἢ πρὸ τῆς Ἡλιαίας ἐν τῷ μεσαιῶνι ἡ ποίησις, καὶ προσέτι ἡ καλλιτεχνία, ἢ ὁρατὴ αὐτῆ ποίησις, τοὺς παριστᾷ ὡς ἐπτότας σιδηροφράκτους, ἐπὶ Λουδοβίκου ΙΔ' ὁ Ἀγαμέμνων καὶ ὁ Ἀχιλλεύς, ἡ Ἐκάβη καὶ ἡ Κλυταμνήστρα λέγονται Κύριοι καὶ Κυρίαι, Seigneur καὶ Madame, καὶ παρὰ τῷ Σίλλερ ὁ Πόπας εὐγλώττως συνηγορεῖ ὑπὲρ τῶν ἐλευθεριῶν ἅς καθιέρωσεν ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις. Τοῦτο ἠθέλησαν νὰ εἰπῶσιν οἱ μεγάλοι ἢ μικροὶ ἐκείνοι σοφοί, οὐχὶ δὲ καὶ ὅτι ὑπάρχει ἐποχὴ καθ' ἣν ἀποθνήσκει ἡ ποίησις εἰς τὰ ἔθνη, στερουμένη ἰμάδος καὶ ἀτμοσφαίρας.

Δὲν ἤξεύρω ἂν ὁ Ὀρφεὺς ἦτον ὑποκειμενικὸς ἢ ἀντικειμενικὸς, ἀλλ' ἤκμαζεν ὅταν ἡ πολιτικὴ κατάστασις τῆς Ἑλλάδος ἦτον οἶαν περιγράφει αὐτὴν ὁ Θουκυδίδης ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἱστοριῶν του, αὐτόχρομα κοινωνία ληστῶν καὶ ἀρπάγων, ἴσως ὅμως διὰ τοῦτο καὶ ποιητικὴ. Ἀλλὰ μετὰ τὰ τρωϊκά, μετὰ τὴν κάθοδον τῶν Ἡρακλειδῶν, ἡ Ἑλλάς ἐπαυσε νῦσα ἀνάστατος, νόμιμος τάξις ἀποκατέστη, καὶ τότε, ὑπὸ τὸν νόμον τῶν Ἀνάκτων,

ἢ ἴσως καὶ ἀπ' οὗ τὰ σκῆπτρα αὐτῶν ἐθραύσθησαν, ἔφαλεν ὁ μέγιστος τῶν ποιητῶν τῆς ἀρχαιότητος καὶ πάντων τῶν αἰώνων, ὥστε καὶ αὐτοῦ ἡ ἐποχὴ πρέπει νὰ ἦτον ποιητικὴ. Οἱ Δωριεῖς ἤρχον πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος διὰ τῶν ὄπλων των, καὶ ἀλλαχοῦ ἐπέδραμον ἐπὶ κατακτήσει, ἀλλὰ τὸν ποιητὴν Τυρταῖον ἐδανείζοντο παρὰ τῶν Ἀθηναίων. Αἱ νέαι πολιτεῖαι ἔλαβον τέλος τὴν ὀριστικὴν αὐτῶν μόρφωσιν, καὶ ἤρξατο ἐν αὐταῖς ἡ πάλη μεταξὺ δῆμων καὶ ἀριστοκρατῶν. Καὶ τίνα μὲν σχέσιν ταῦτα εἶχον πρὸς τὴν ὑποκειμενικὴν ἢ τὴν ἀντικειμενικὴν ποίησιν ἀγνοῶ, ἀλλ' ἤξεύρω ὅτι εἰς μίαν τῶν πόλεων ἥτις ἔτι τότε ἦτον ἱστορικῶς ἀφανῆς, εἰς Θήβας, ἀνεδείχθη εἰς τῶν δαιμονιωτέρων λυρικῶν ποιητῶν, ὁ Πίνδαρος. Καὶ ἀκμαζόντων τῶν Μηδικῶν ἔθαλεν ὁ Αἰσχύλος, καὶ μετὰ τὴν εἰρήνευσιν τῆς Ἑλλάδος ἐδόξασεν αὐτὴν τοῦ Σοφοκλέους ἡ Μοῦσα, καὶ ἐπὶ τοῦ ἐμφυλίου Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἤκμασαν Εὐριπίδης καὶ Ἀριστοφάνης, καὶ μετὰ τὸν Ἀλέξανδρον ἐθαυμάσθησαν ὁ γλυκὺς Θεόκριτος, ὁ Καλλιμάχος, ὁ Ἀπολλώνιος, ἄλλοι πολλοὶ, φέροντες βεβιαίως τῶν χρόνων αὐτῶν τὸν χαρακτηρισμὸν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπόδειξιν συγχρόνως ὅτι ἡ Ἑλλάς κατὰ πᾶσαν τὴν διάρκειαν τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς, καὶ ὑπὸ τὰς μᾶλλον ἀντιθέτους περιπετείας τῆς, οὐδέποτε ἐδείχθη στεῖρα ποιήσεως.

Καὶ εἰς οἶον δῆποτε τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἂν προσέξωμεν ἐκ τῶν λαβόντων τὸ ποιητικὸν δῶρον ἐξ οὐρανοῦ, τὸ αὐτὸ βλέπομεν, ὅτι αἱ ἐξωτερικαὶ περιπέτεται, ἐκτὸς ἂν εἶναι ἐξ ἐκείνων αἵτινες θραύουσι καὶ οὐδετεροῦσι πᾶσαν ζωτικὴν δύναμιν, δὲν ἀποσβεννύουσι τὸ ἱερὸν πῦρ ἐν αὐτοῖς, καὶ μετὰ τοὺς Βάρδους καὶ Τρουβαδούρους ἐν τῷ ἀγροίκῳ μεσαιῶνι, μετὰ τὸ ἄσμα τῶν Νειβελοῦγγων παρὰ Γερμανοῖς, ἀναφαίνονται ἐν Γαλλίᾳ μεγάλοι ποιηταὶ ἐπὶ τῶν μεγάλων χρόνων Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ', ἀλλὰ καὶ ἐπὶ Λουδοβίκου τοῦ ΙΕ' ἀκμαῖε ὁ δαυμόνιος Βολταῖρος, ὁ Σενιέρος διαπρέπει ἐπὶ τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως, καὶ ἡ πακινόρθωσις ἔχει τὸν Λικμαρτῖνον, τὸν Βεραγγέρον, τὸν Βίκτορα Οὐγγον, καὶ αὐτοὶ καὶ ἄλλοι ἐξακολουθοῦσι ψάλλοντες, ἢ ἀναφύονται διὰ πασῶν τῶν μετὰ ταῦτα περιπετειῶν μέχρι σήμερον· καὶ ἐν Γερμανίᾳ ἐν ἣ ὁ Γαίτης καὶ ὁ Σίλλερ παρήχθησαν ἐπὶ τοῦ φιλελευθέρου ἀναθρασμοῦ καὶ τῆς ἀντιδράσεως ἣν παρήγαγεν ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις, σειρὰ ποιητῶν δὲν ἐπαυσε ψάλλουσα μέχρι τῶν παρούσων ἡμερῶν, αἵτινες παρήγαγον, κορυφαίους ἄλλων πολλῶν, τὸν Ἐϊνε τὸν Γάιθελ καὶ τὸν Σέφφελ.

Ἄεγω λοιπὸν ὅτι πάντα τὰ ἔθνη εἰς πάσας τὰς ἐποχὰς ἐπίσης δύνανται νὰ παράγωσι, καὶ πράγματι παράγουσι ποιητάς; Τοιοῦτος δὲν εἶναι ὁ διςχυρισμὸς μου. Ὡς ἄτομα, οὕτω καὶ ἔθνη εἰσὶν εὐφύεστερα ἢ ἀφύεστερα πρὸς τὴν ποίησιν, τῆς δὲ Ἑλλάδος πᾶς ὁ βίος ἀποδεικνύει αὐτὴν μίαν τῶν κατὰ τοῦτο μᾶλλον εὐνοουμένων χωρῶν ὑπὸ τοῦ ὠραίου αὐτῆς οὐρανοῦ. Καὶ ἐποχὰς δὲ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον στεῖρας ἀναγνωρίζω, οὐχὶ τὰς στερουμένας ἐν ταῦτῳ «καὶ ὑποκειμενικότητος καὶ ἀντικειμενικότητος», ἀλλ' ἐκείνας καθ'

ἀς ἀποπνίγεται ἡ ἔθνικὴ φωνὴ ὑπὸ θανατηφόρον πίεσιν, ἂν καὶ παρ' ἡμῶν καὶ αὐτοὶ οἱ ἐπιθάνοντες στεναγμοὶ ἦσαν ποιήσεις· καθ' ἃς ἡ ἐκδαρβάρωσις καταστρέφει τὴν γλῶσσαν, τὸ εὐγενὲς ὄργανον τῆς ποιήσεως· ἢ ἴσως ἐνίοτε καὶ παροδικῶς καθ' ἃς δραστήριος ἐνέργεια ἀντιποιοῖται καὶ ἀπορροφᾷ πάσας τὰς ὑλικὰς καὶ διανοητικὰς δυνάμεις τοῦ ἔθνους καὶ τῶν ἀτόμων. Δὲν ἀρνοῦμαι τέλος ὅτι ὑπάρχουσι καὶ χρόνοι καθ' οὓς αἱ κοινωνίαι ἐπιδίδονται εἰς ὑλικὰς καὶ πεζὰς μερίμνας. Αὗται δὲν κωλύουσι τὸν μουσόπνευστον ποιητὴν οὔτε νὰ γεννηθῆ οὔτε νὰ ψάλλῃ· ἀλλ' ἡ ψυχρὰ αὐτῶν ἀδιαφορία δύναται νὰ τὸν ἀποθάρσυνῃ καὶ νὰ τὸν ἀναγκάσῃ νὰ ἐγκαταλίπῃ ἀπηυδηκῶς τὴν λύραν πρὸς ἣν οὐδεὶς προσέχει, καὶ τοὺς ὄπαδούς του νὰ μακρύνῃ ἀπὸ τῶν βημάτων του.

Τοιοῦτοι καιροὶ ὅτι κατέλαβον σήμερον τὴν Ἑλλάδα ἂν ἔλεγεν ὁ κ. Ροῖδης, ἴσως δὲν θὰ εἶχεν ἐντελῶς ἀδικον· ἀλλ' ὅτι δὲν εἶναι ἤδη δεκτικὴ ποιήσεως καὶ παραγωγικὴ ποιητῶν ἡ Ἑλλάς, διότι· ἔδυσε ἡ ἀντικειμενικότης καὶ δὲν ἀνέτειλεν ἡ ὑποκειμενικότης, ὅτι ἐπομένως προσκρούει «εἰς τὴν μεταρχὴν εἶδος, εἰς τὴν περιεκτικότητα ἰδαρικοῦ, εἰς τὴν ὑπερχὴν ὀντότητος», ὅτι, ἐν ἄλλαις λέξεσι, ταῖς τῆς καθομιλουμένης, ἡ σημερινὴ ἐποχὴ εἶναι ἀναγκαιῶς πεζὴ καὶ ἄφορος εἰς καρποὺς ποιήσεως, τοῦτο ἐκ τῶν προτέρων ἀποκρούω ἀντικρυς. Χθὲς καὶ πρόην ἐπάλαισαν οἱ Ἕλληνες τὴν εὐγενεστάτην, τὴν ἱερωτάτην, τὴν θαυμασιωτάτην πάλην, τὴν ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας τῶν, ἔχοντες περικαθημένους καὶ ἐπικροτοῦντας πάντας τοὺς ἐξηγουμένους λαοὺς. Ἡ Ἑλληνικὴ ἐπαναστάσις ἦν τὸ ὕψιστον ποίημα τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος, καὶ ὁ ποιητὴς αὐτοῦ λαὸς κατέπεσε διὰ μιᾶς εἰς νάρκην πεζότητος; Ἀλλὰ καὶ πῶς; μετὰ τὴν νίκην του δὲν σπεύδει γοργῶ βήματα δι' εὐγενῶν ἀγώνων, δι' ἐπιπόνου καλλιεργείας τῆς παιδείας, δι' ὑλικῆς καὶ νοητικῆς ἀναπτύξεως, εἰς τὸ νὰ ἀναρρίχῃθῃ εἰς τὸ ὕψος τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ; δὲν ἔχει ἄνερα δόξης καὶ μέλλοντος ἐνώπιόν του πρὸς ἃ αἴρουσιν αὐτὸν αἱ προφοιδήσεις τῆς φαντασίας του καὶ οἱ θερμότετοι τῆς καρδίας του πόθοι; Τίς τολμᾷ μεψιμοίρωσ, ν' ἀρνηθῆ τὴν ἀλήθειαν ταύτην, ἢ τίς ὁμολογῶν αὐτὴν θέλει εὐρεῖ εἰς τὸν βίον τῶν ἔθνων ἀνάτασιν τοῦ πνεύματος καὶ τῶν αἰσθημάτων ποιητικωτέρων; Ἄν δ' ἀτόμων τινῶν αἱ καρδίαι ἐπωρῶθησαν ὑπὸ δοκησιοφίας καὶ ὑπὸ κακῶν ἢ κακῶς ἐννοουμένων ἀναγνώσεων, πρέπει νὰ ἐκλάβωμεν ἐκ τούτου ὅτι κατανέμεται ἡ φαγέδαινα τῆς θρησκευτικῆς ἀπιστίας τὴν καρδίαν παντὸς τοῦ ἔθνους τοῦ χθὲς καὶ πρόην ἡρωικῶς ὑπὲρ Πίστεως πολεμήσαντος, τοῦ καὶ σήμερον ἔτι εἰς τὴν θρησκείαν ἐναποτιθεμένου τὰς θερμότητας ἐλπίδας του;

Ἀλλὰ τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος δὲν δύναται νὰ ἔχῃ νῦν ποίησιν οὐδὲ ποιητὰς, διότι «μὴ ὄν πλέον ἀντικειμενικόν, ὡς ἐπὶ Ὀμήρου, δηλαδὴ μὴ προσέχον εἰς τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον καὶ τὸν ἐπ' αὐτοῦ ἐνεργὸν βίον, μὴ ἐξυμνοῦν αὐτὰ (δὲν ἤξεύρω ἂν ἄλλοι, ἐγὼ ὅμως δὲν παρὰδέχομαι ταύτην τὴν ἀρνήσιν),

συγχρόνως δὲν εἶναι ὑποκειμενικόν, δηλαδὴ δὲν νοσεῖ ἐκ φανατισμοῦ ἢ ἐξ ἀπιστίας καὶ θρησκευτικῆς ἀμφιβολίας». Ἡ ἀντικειμενικὴ ἐποχὴ ἦτον ἡ τῆς ἀρχαιότητος· τὸ λέγει ὁ κ. Ροῖδης, ἐννοεῖται κατὰ τοὺς κριτικούς καὶ φιλοσόφους οὓς λαμβάνει ὡς ὀδηγούς του. Λοιπὸν ὁ Ῥασίν, ὁ Κορνήλιος, ὁ Λαφονταίν, ὁ Βουακλώ, ὁ Σακισπεῖρος, ὁ Σίλλερ ἀνεδείχθησαν ποιηταὶ διότι ἔπασχον τὴν ὑποκειμενικὴν νόσον, διότι ἦσαν θρησκομανεῖς ἢ διότι ἀμφέβαλλον καὶ δὲν ἐπίστευον; Καὶ αὐτοῦ τοῦ Βολταίρου, τοῦ Γαίτου, τοῦ Βύρωνος, τοῦ Βερνζέρου, δὲν ἔχουσι ποιητικὴν ἀξίαν τὰ τόσα καὶ τόσα ἔργα ἐν οἷς οὐδεμίαν ἀπιστίαν ἢ θρησκευτικὴν ἀμφιβολίαν ἐκφράζεται; Ὁ Δαυὶδ οὔτε ἀντικειμενικός, δηλαδὴ ἐποποιός, ἦτον, καὶ διεφλέγετο ὑπὸ πίστεως εἰς τὸν Θεόν, καὶ ὅμως ἦτον ὕψιστος ποιητής. Ὁ Γουλιέλμος Τέλλος, ὁ Βαλλενστῆν τοῦ Σιλλέρου, ὁ Τάσσο, ἡ Ἰφιγένεια τοῦ Γαίτου οὔτε ἐποποιαὶ εἰσίν, οὔτε δράματα τὴν θρησκείαν ὑμνοῦντα ἢ πρὸς αὐτὴν ἀμφιβολίας ἐκφράζοντα, καὶ ὅμως, ὡς παμπληθέστατα ἄλλα προϊόντα τῆς Μούσης, εἰσίν ἔργα ὕψιστης καὶ γησιοτάτης ποιήσεως.

Μοὶ μένει εἰσέτι ἡ ultima ratio τοῦ κ. Ροῖδου, ἡ καταδίκη του πάντων τῶν συγχρόνων Ἑλλήνων ποιητῶν. Εἰς ταύτην δὲν ἔχω τί ν' ἀντιτάξω, διότι εἴπερ τις καὶ ἄλλη, αὐτὴ μάλιστα ἐστὶν αὐτὸ δὴ τοῦτο, ὑποκειμενικὴ, καὶ μοὶ ἐνθυμίζει μικρὸν ἀνέκδοτον τοῦ εὐφροστάτου ποτὲ πρωθυπουργοῦ τῆς Ἀμερικῆς, τοῦ κ. Σουάρτου. Ὅτε διῆλθε διὰ τῆς Σύρου ἐπὶ τῆς μακρᾶς του τελευταίας ὁδοπορίας, καθ' ἣν, παράλυτος ὢν περιέπλευσε πᾶσαν τὴν γῆν, τυχὼν ἐκεῖ, ἀνήλθον εἰς τὸ ἀτμόπλοον του νὰ τὸν ἐπισκεφθῶ, καὶ μεταξύ ἄλλων τῶν παρουσιάσα τὸν τότε παρὰ τῆ Ἑλληνικῆ αὐλῆ πρέσβου τῆς Ἰταλίας. Ὁ πρέσβυς, μὴ ἠξέυρων τὴν Ἀγγλικὴν, ἀπετείνετο γαλλιστὶ πρὸς τὸν κ. Σουάρτον, καὶ ἐγὼ ἠρμήνευον τοὺς λόγους του. «Εἰπέτε τῶ κ. πρέσβει, μοὶ εἶπεν ὁ πρωθυπουργὸς τῆς Συμπολιτείας, ὅτι περίεργον μοὶ φαίνεται Εὐρωπαϊκὸς διπλωμάτης νὰ μὴ ἠξέυρῃ διόλου τὴν Γαλλικὴν!—Ἀλλὰ πῶς; . . . ἀνέκραξεν ὁ πρέσβυς.— Ἴδου τόση ὥρα ὅπου τὸν ἀκούω, καὶ δὲν ἐννοῶ οὐδὲ λέξιν τῶν Γαλλικῶν του». Ἡ αἰτία ὅμως ἦτον ὅτι ὁ κ. Σουάρτος δὲν ἠξέυρε Γαλλικὰ!

Ἄλλ' ἀπατώμαι· εἰς τὸν κ. Ροῖδην ἔχω ν' ἀντιτάξω τὸν... κ. Ροῖδην αὐτόν. Δὲν ἠξέυρω ἀπὸ τίνος ἐποχῆς θέλει, ἐπὶ τῆ βῆσει τῶν φιλοσοφημάτων, νὰ χρονολογήσῃ τὴν ποιητικὴν στείρωσιν τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ, κατὰ μὲν τὴν προτεραίαν τῆς Ἐπαναστάσεως εὕρισκει ποιητὰς, πλὴν τῶν κλεφτῶν, τὸν Χρηστόπουλον, καὶ δὴ καὶ αὐτὸν τὸν Βιλλαρᾶν, «τὸν χαριτόδωρον, πρὸς ὃν οὐδ' οἱ καλοὶ λυρικοὶ δύνανται νὰ συγκριθῶσιν, εἰς ὃν οὐδὲ λέξις δύναται νὰ προστεθῇ ἢ ν' ἀφαιρεθῇ.» Ὑποκειμενικὴ κρίσις· πρὸς ταύτην δὲν ἐρίζομεν. Μετὰ δὲ τὴν Ἐπαναστάσιν εὕρισκει τὸν Σολομὸν, τὸν Βαλαωρίτην καὶ τὸν Παράσχον· δηλαδὴ ἐντὸς δύο γενεῶν ἔχει πέντε οὓς ἀναγνωρίζει ὡς ποιητὰς, καὶ δὲν εὐχαριστεῖται; Δὲν τῶ φαίνεται ἰκανὴ αὕτη ἡ γονιμότης ἵνα

μή καταδικάσει τὴν Ἑλλάδα εἰς πεζολογίαν ἀνάκτον; Καὶ μόνος ὁ Σολομός, ὁ Βακωρίτης καὶ ὁ Βηλλαρῆς ἂν ἐπιπέσωσι μετὰ τῶν ναυαγίων τῆς κριτικῆς καταιγίδος τοῦ, καὶ αὐτοὶ εἰς ἤττον ἀπαιτητικὸν κριτὴν θὰ ἤρουν ἵνα δείξωσιν ὅτι δὲν ἐσβέσθη ἐξ ὀλοκλήρου ἐν Ἑλλάδι ἡ ἀκτις τῆς ποιήσεως, ὡς ἀνέλαβε ν' ἀποδείξει.

Καὶ ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων ποιητῶν, τοῦ Ζαλοκώστα φερ' εἰπεῖν, ὅτι τὰ καλλιεπέστατα καὶ πλήρη τόνου καὶ χάριτος ποιήματα αὐτοῦ εἰσι ἀχοιράδες, ἀπλὴ τυμπανοκρουσία, παρχάτις λέξεων ἄνευ ἐννοίας, παιδαριώδης καὶ ἀναξία λογικῷ ὄντος», τοῦ Βερναρδάκη, τοῦ Ὀρφανίδου, τοῦ Μαρκοῦ, κτλ. κτλ., οὕς θεωρεῖ ἀπλοῦς στρατιώτης τῆς φάλαγγος, καὶ τούτους οὐχὶ ἀξιολόγους, διαφωνῶ ἐντελῶς πρὸς τὸν κριτικὸν, καὶ τούτο δικαίωμα τῆς ἡμῆς ὑποκειμενικότητος. Ἀληθῶς ὅτι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἔχουσι καὶ ἄλλας ἐργασίας, ὡς ὁ Ζαλοκώστας ἦν λογιστὴς, ὁ Ὀρφανίδης βοτανικὸς καὶ καθηγητὴς, ὁ Ἀφεντούλης καθηγητὴς καὶ ἱατρὸς, ὁ Βλάχος ὑπάλληλος. Ἀλλὰ τούτο δὲν μὲ πτοεῖ, ἐνθυμούμενον ὅτι καὶ ὁ Σοφοκλῆς ἦτον στρατηγὸς συγχρόνως καὶ ποιητὴς, καὶ ὁ Βολταῖρος πλὴν ἄλλων ἱστορικός, φιλόσοφος καὶ φυσιολόγος, καὶ ὁ Γαίτης βοτανικὸς, φυσικὸς καὶ ὑπουργός, καὶ ὁ Δαυίδ βασιλεύς.

Ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἢ ἐπιδοκιμασίᾳ τοῦ κριτικοῦ δὲν εἶναι ἀνεπιθύηκτος. Τοῦ κ. Βακωρίτου ἀναγνωρίζει τὴν ἀκαίαν ἔμπνευσιν, τὸν πλοῦτον τῆς φαντασίας, ἀλλὰ τὸν εὐρίσκει «ρωμαντικόν, ἀδαμαντοπόωλον σμαράγδων καὶ ἀμεθύσων, παρθένον δάσος εἰκόνων καὶ παρομοιώσεων» εἰς δὲ τὸν Ἀχιλλεῖα Παράσχον εὐρίσκει μὲν τὴν τοῦ Σέλιγγ «ἐννομῶν καὶ ἀσυνειδητῶν δραστηριότητα», καὶ θαυμάζει παρ' αὐτῶ τὰς ποιητικωτάτας μεταφορὰς, τὰς εὐγλώττους ἀποτροφὰς, τοῦ πάθους τὴν σφοδρότητα, τὰς κραυγὰς ἀληθῶς ἀλγούσης καρδίας· ἀλλ' εἰς τὰ ποιήματα αὐτοῦ ἀπαντᾷ σύγχυσις, χάσματα, ἀκαταστασίαν καὶ ἀνωμαλίαν. Καὶ ἐγὼ μὲν μακρὰν ἀπέχω οὕτω περὶ Παράσχου νὰ κρίνω. Ἀλλ' ἔστω, καὶ ὀρθῆ ἂν ἦτον ἡ κρίσις, ἐρωτῶ δύο τινά· πρῶτον ἂν ὁ κ. Ροίδης θεωρῆ τὸν Πίνδαρον πρότυπον ὀμαλότητος καὶ ἂν διὰ τὴν «ἀκαταστασίαν τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἔμπνευσῶν του» ἀρνεῖται καὶ εἰς αὐτὸν τὴν ιδιότητα τοῦ ποιητοῦ, καὶ εἰς τὴν τότε Ἑλλάδα τὴν ποιητικὴν γονιμότητα· δεύτερον, ἂν ὑποτεθῶσι τὰ προσαπτόμενα ἐλαττώματα ἀκαταστασίας εἰς τὰ ποιήματα τοῦ κ. Παράσχου, εἶναι αἰτία αὐτῆς ἢ ἔλλειψις ὑποκειμενικότητος ἢ ποιητικότητος ἐκ τῆς σημερινῆς Ἑλλάδος; Κατὰ τί κωλύει ἢ Ἑλλάς τὸν κ. Παράσχον νὰ διορθῶσιν τὸ ὑποτεθέμενον αὐτοῦ ἐλάττωμα; Ὁ δὲ κ. Βακωρίτης δὲν εἶναι ἄρα ποιητὴς διότι αἱ ποιήσεις του δύνανται νὰ παραβληθῶσι πρὸς τὰς ὁδὰς τοῦ Βίκτωρος Οὔγου,» διότι «εἶναι ῥωμαντικός; Ἀλλ' ἰδοὺ ὅτι ὁ Ἀλῆ πασῶς τοῦ πάσχει τὴν νόσον τοῦ αἰῶνος, τὸ γνώρισμα τῆς συγχρόνου ποιή-

σεως· ὁ Ἀλῆ πασῶς τοῦ ἀμφιβάλλει καὶ φιλοσοφεῖ. Τούτο, κατὰ τὸν κ. Ροίδην, δὲν εἶναι ἡ ποίησις τοῦ ἱ' αἰῶνος;

Διὰ τούτων δὲν λέγω ὅτι καὶ οἱ ποιηταὶ οὗτοι ἢ καὶ πᾶς ἄλλος ἐν Ἑλλάδι, εἰσὶν ἄψογοι, καὶ, δικὴν τοῦ ἁγίου Πατρὸς, ἀναμάρτητοι ὡς καὶ ὀλιγιστοὶ εἰσι τοιοῦτοι πανταχοῦ καὶ πάντοτε. Εἰς τοῦτο μάλιστα συνίσταται ἡ ὀρθὴ κριτικὴ, εἰς τὸ ν' ἀνεύρισκῃ ὀλιγώτερον εἰς τὸ φῶς τῆς φιλοσοφίας, πρὸς ὃ ἀμβλυώττομεν οἱ κοινοὶ τῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰς ὃ καὶ οἱ εὐφυέστεροι πολλάκις πλανῶνται, ἢ εἰς τὸ λεπτόν τοῦ κριτικοῦ αἰσθημα, καὶ εἰς τοὺς κανόνας οὓς ἀποκαλύπτει ὁ ὀρθὸς λόγος καὶ ἡ πέτρα κυροῦ, τὰ στίγματα ὅσα ἐνυπάρχουσιν εἰς τὰ φιλολογικὰ καλλιτεχνήματα, πρὸς ἐπανόρθωσιν, ἂν ἐπιδέχωνται, ἢ πρὸς ἀποφυγὴν μιμήσεως. Παρ' ἡμῶν μάλιστα ὁ θέλων νὰ ἐπιδοθῆ εἰς τὸ ἄχαρι ἔργον τοῦ κριτικοῦ, ἔχει τὸ στάδιον εὐρύτερον ἢ ἄλλαχοῦ διότι οὐδαμῶς ἴσως ὑπάρχουσι τόσοι οἱ θραυστάτω ποδὶ καὶ ἀδιστακτικῶς ἀναρρίχῶμενοι τὰς ἀνοδίας τοῦ Παρνασσοῦ, χωρὶς, οὐχὶ τῆς ποιήσεως τοὺς κανόνας νὰ σπουδάσωσιν, οὐδὲ νὰ ὑποπτεύσωσιν, οἷους διδάσκουσιν αὐτοὺς τὰ ἄριστα παραδείγματα, στηριζόμενα ἐπὶ τῆς ὀρθῆς διαγνώσεως τοῦ καλοῦ καὶ ἄριστου παραδείγματα, στηριζόμενα ἐπὶ τῆς ὀρθῆς διαγνώσεως τοῦ καλοῦ καὶ ἄριστου πρέποντος, ἀλλ' οὐδὲ καὶ τὸς τῆς στιχοιουργίας καὶ αὐτοὺς τοὺς τῆς γραμματικῆς. Τούτους νὰ ἐλέγχει, νὰ καθοδηγῆ ἂν εἶναι δεκτικοὶ βελτιώσεως, νὰ μαστίζη ἂν ὑπεραίρωνται, τοῦτο ἐστὶ τὸ ἔργον, τοῦτο τὸ δικαίωμα τοῦ κριτικοῦ, οὐχὶ δὲ καὶ διὰ τὰ ἀληθῆ ἢ ὑποτιθέμενα ἐλαττώματά τινων νὰ ἀρνεῖται εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν ἐφ' ἣ πάντοτε ἐνεκαυχήθη ποιητικὴν αὐτῆς γονιμότητα.

Ταῦτα φρονῶ, ὡς προχείρως καὶ ἀπαρασκευῶς δύναιμι νὰ σοὶ τὸ ἐκθέσω. Ἀποκρούω τοὺς ἀπελιστικὸς δυσχυρισμοὺς τοῦ κ. Ροίδου.

Σὺ δ' ἔρρωσο, μὴ παύου γράφων πρὸς τιμὴν τῆς Ἑλλάδος, καὶ μὴ παύου μελετῶν, ἵνα γράφης ἄξια σοῦ καὶ αὐτῆς.

Ἐν Βερολίῳ τῆ 15[27] Νοεμβρίου 1877.

A. P. ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

ΠΟΙΚΙΛΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ

ΥΠΟ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Σ. ΚΟΝΤΟΥ.

§ 9.

Cuniculus — κόνικλος (Πρβ. § 3, σελ. 659).

Τῆς συγκαπῆς, καθ' ἣν τὸ τετρασύλλαβον ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ ὄνομα cuniculus ἐλληνιστῶ ἐκφερόμενον γίνεται τρισύλλαβον κόνικλος ἢ κύνικλος ἢ κύνικλος, πολλὰ ἔχομεν νὰ καταλέξωμεν παραδείγματα, ὡς

Proculus — *Πρόκλος*. Κοραΐς *Πλουτ.* Μέρ. Β', σελ. 378 «Πρόκλον. Κατὰ συγκοπήν ἀπὸ τοῦ Πρόκυλος, Ῥωμαῖστί Proculus, παρὰ τὸ ἐπίφρημα Procul ὃ σημαίνει τὸ Πόρρω· οὕτω γὰρ ἐπωνόμαζον τοὺς τοῦ πατρὸς πόρρω τῆς οἰκείας ὄντος τεχθέντας». Ἐν τοῖς Σουτσειοῖς φέρεται σελ. 23 «Διὰ τί οἱ Ἴταλοὶ ἐπλασαν τὸ pitocco ἐκ τοῦ procco ἦται πτωχός, καὶ τὸ Procolo ἐκ τοῦ Πρόκλος;»

Proculeius — *Προκλήϊος*.

Catulus — *Κάτλος*.

Regulus — *Ῥήγλος*.

Bibulus — *Βίβλος*. Κοραΐς *Πλουτ.* Μέρ. Δ', σελ. 382 «Βίβλου. ΔΓ (κακὴ) Βύβλου. Ἔστι γὰρ παρὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν κύριον ὄνομα Bibulus (ὃ ταῦτὸν δύναται τῷ τῶν Ἑλλήνων προσηγορικῶ Πόττης), Βίβουλος, καὶ κατὰ συγκοπήν *Βίβλος*, ὡς καὶ παρὰ τὸ *Catulus ὁ Κάτλος*, καὶ παρὰ τὸ *Tusculum τὸ Τοῦσκλον*». Πρβ. καὶ Θεμίστ. σελ. 262, 8.

Lentulus — *Λέντλος*. Κοραΐς *Πλουτ.* Μέρ. Δ', σελ. 394 «Λέντουλοι. Συγκόπτειν ἐν ἄλλοις φιλεῖ Πλούταρχος τὸ *Λέντουλος (Lentulus)* ὄνομα εἰς τὸ *Λέντλος*, ὥσπερ καὶ τὸ *Κάτουλος (Catulus)* εἰς τὸ *Κάτλος*».

Herculanus — *Ἡρκλάνος*. Πλούτ. Ἠθικ. σελ. 539, α'. Πρβ. καὶ Κοραΐν *Μάρκ. Ἄρτων*. σελ. 135 «Herculanum, Herculanum, καὶ Herculanum, Ἡρκουλάνεον, ὥσπερ ὠνόμασεν αὐτὸ Δίων ὁ Κάσσιος (ξς', σελ. 1095), καὶ κατὰ συγκοπήν συνήθη τοῖς Ἑλλήσιν ἐν τοῖς Ῥωμαϊκοῖς ὀνόμασιν, Ἡρκλάνον· ἢ συγκοπῆς ἐστὶ καὶ Ῥωμαϊκὸν παράδειγμα ἐν αὐτῇ τῇ κλητικῇ τοῦ Ἡρακλέους ὀνόματος *Heracle!* Ἡράκλεις!».

Servuli — *Σέρβλοι*. Κωνσταντ. Πορφυρογ. Τόμ. Γ', σελ. 152, 21 «Σέρβλοι δὲ τῇ τῶν Ῥωμαίων διαλέκτῳ δοῦλοι προσαγορεύονται· ἔθεν καὶ σέρβουλα ἢ κοινὴ συνήθεια τὰ δουρικὰ φησὶν ὑποδήματα καὶ τζερβουλιανούς τοὺς τὰ εὐτελεῖ καὶ πενιχρὰ ὑποδήματα φοροῦντας. Ταύτην δὲ τὴν ἐπωνυμίαν ἔσχον οἱ Σέρβλοι διὰ τὸ δοῦλοι γενέσθαι τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων».

vernaculus — *οὔερακλος ἢ βέρρακλος*. Κοραΐς *Μάρκ. Ἄρτων*. σελ. 140 «Οὔερακλος, κατὰ συγκοπήν συνήθη τοῖς Ἑλλήσιν τοῦ *Οὔερακλου*, Vernaculus, ὑποκοριστικοῦ τοῦ Verna». Τὸν τύπον *βέρρακλος* βλέπει τις παρὰ Λυδῶ σελ. 155, 16 καὶ παρὰ Μαλαλῆ σελ. 186, 24.

titulus — *τίτλος*, ἔθεν *τιτλόω* — *προτιτλόω* καὶ *τιτλάριον*.

mitulus — *μίτλος*. Ἀθῆν. σελ. 85, ε'.

folliculus — *φούλλικλον*. Ἀθῆν. σελ. 14 «Ὅτι τὸ *φούλλικλον* καλούμενον, ἦν δὲ ὡς εἶκοι σφαιρίον τι, εὔρεν Ἀττικὸς Νεαπολίτης παιδοτρίβης». Ὁ Ἰακώφιος ἔγραψε *φούλλικλον*. Πρβ. καὶ Κοραΐν *Ἐπικτ. Διατρ.* σελ. 338.

centunculus — *κέντουκλον* καὶ *κεντούκλα*. Ἴδε Κοραΐν *Πλουτ.* Μέρ. Δ', σελ. 427 καὶ Ἀτάκτ. Τόμ. Α', σελ. 187.

tubulus — *τοῦβλον*.

stabulum — *στάβλος* (ἢ *στάβλον*).

manipuli — *μανίπλα*. Κοραΐς *Πλουτ.* Μέρ. Α', σελ. 368 «Συνέκοψε δὲ τὴν Ῥωμαίων λέξιν ὁ Πλούταρχος, *Μανίπλα*, καὶ τὴν ἐξῆς *Μανιπλαρίου*, καθὰ καὶ οἱ παρ' ἐκείνοις ποιηταί, ἀντὶ τοῦ *Μανίπουλα (Manipulos)*, καὶ *Μανιπουλαρίου (Manipulares)*».

Ianiculum — *Ἰανικλον*.

Corniculum — *Κόρνικλος*. Στέφ. Βυζ. σελ. 374, 18 «*Κόρνικλος*: πόλις Λατινῶν. Διονύσιος τρίτῳ Ῥωμαϊκῆς Ἀρχαιολογίας. Τὸ ἐθνικὸν *Κορνικολανός (Κορνικλανός)*». Παρὰ Διονυσίῳ τῷ Ἀλικαρνασσεῖ Ῥωμ. Ἀρχ. Γ', 50 φέρεται «ἐπὶ τὸν καλούμενον *Κορνικλον*» καὶ αἰοῖ δὲ *Κορνικολανός* (Πρβ. καὶ Δ', 1). Ἄλλ' ἐν βιβλ. Α', 16 ἀπαντᾷ «πρὸς τοῖς καλουμένοις *Κορνικλοῖς* ὄρεσι». Πρβ. καὶ Κόδρητον *Παρατηρ. εἰς Διον.* Ἀλικ. σελ. 5.

Tusculum — *Τούσκλον*. Κοραΐς *Μάρκ. Ἄρτων*. σελ. 145 «Τούσκλα, Ῥωμ. Tuscula πληθυντικῶς, παρὰ τὸ *Tusculum* Τούσκουλον, πολίχνιον Ἰταλίας, τανῶν Frascati καλούμενον, ὃ κατὰ συγκοπήν Ἑλληνες ἐπέροφον *Τούσκλον*, ἢ *Τύσκλον*, ὥσπερ καὶ τὸ ἐθνικὸν *Tusculanus, Τουσκλάνος*, ἢ *Τυσκλάνος*. Διὸ καὶ ὁ Μάρκος, καίπερ Ῥωμαῖος ὢν, Ἑλληνιστὶ γράφων, οὐδ' ἐν τούτῳ, τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθους ἠζήσεν ἀποσχέσθαι. Εἴρηκε δὲ παραπλησίως καὶ *Οὔερακλος*, ἀντὶ τοῦ *Οὔερακλου Vernaculus*, καὶ *Ἡρκλάνον*, ἀντὶ τοῦ *Ἡρκουλάνου Herculanum*» (Πρβ. καὶ *Πλουτ.* Μέρ. Γ', σελ. 406). Τὸ ἐθνικὸν τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγούσης *Τουσκλάνος ἢ Τυσκλάνος*, οὐχὶ ἐπὶ τῆς παραληγούσης *Τουσκλάνος ἢ Τυσκλάνος*. Στέφ. Βυζ. σελ. 643, 20 «*Τύσκλος*: πόλις Ἰταλίας. Λέγεται καὶ *Τυσκλάνον*. Τὸ ἐθνικὸν *Τυσκλάνος*. Ὅλων δὲ βάρβαρον εἶνε τὸ ἐπέροφον, ὃ καὶ ἄλλα ὅμοια παρὰ τῷ Κοραΐ εὑρίσκονται, ὡς *ἐσύμφερε*, *ἐπρομηθεῖτο*, *ἐσυγχάρει*, κτλ. (*Πλουτ.* Μέρ. Β', σελ. 383. σελ. 389. Μέρ. Δ', σελ. 436). Περὶ τῶν τοιούτων σχηματισμῶν, συνήθων ὄντων ἐν τῷ Βυζαντιακῷ ἑλληνισμῷ, θὰ πραγματευθῶμεν ἀκριβέστατ' ἐν ἄλλῳ τόπῳ».

vacuum — *βάκλον*. Σουῖδ. «*Τύμπανα: βάκλα*», κτλ. Ἴδε καὶ Ἐμπερρούσιον Ἀριστοφ. Πλούτ. σελ. 134 Λειψ.

cubiculum — *κουβικλιον ἢ κουβούκλιον (κουβούκλιον)*. Πρβ. καὶ *Δελτ. Ἑλλην. Ἀλληλογρ.* 1877, σελ. 35.

Castulo — *Καστλόν*.

fibula — *φίβλα*, ἔθεν *φιβλοῦμαι*. Κοραΐς *Πλουτ.* Μέρ. Δ', σελ. 428 «Ταύτην οἱ Ῥωμαῖοι διὰ τοῦ *Fibula* ἠρμήνευον, ὃ συγκόψαντες οἱ Βυζαντινοὶ συγγραφεῖς *Φίβλα* ἔλεγον, ἢ δὲ παρ' ἡμῶν συνήθεια *Φιόμπαν* καλεῖ, πρὸς τὸ ἰταλικὸν *fibbia* μᾶλλον ἀποκλίνας». Πρβ. καὶ Βοισσονάδην *Ἰεροκλ. καὶ Φιλαγρ.* σελ. 289.

viticula — *οὔτικλα*. Διοσκορίδ. Εὐπορ. Β', 63 ἀμπέλου ἀγρίας, τῆς καλουμένης Ῥωμαῖστί *οὔτικλης*».

subula — σουβλα, ὅθεν σουβλιον (σουβλιν), σουβλα, σουβλιζω, πεντά-σουβλιον.

scutula — σκοῦτλα. Πρβ. καὶ σκουτλάτος καὶ σκούτλωσις. Ἴδε Κ. Μυλλήρον Γεωργ. Μικρ. Τόμ. Α', σελ. 275 καὶ Οὔλσχιον Μετρολ. Συγγρ. Τόμ. Α', σελ. 32.

situla — σίτλα. Κοραῆς Ἀτάκτ. Τόμ. Β', σελ. 162 «τὸ δεύτερον (Σίτλα), ἀπὸ τὸ Ῥωμαϊκὸν *Situla*, κατὰ συγκοπὴν *Σίτλα*, καὶ *Σίκλα*». Περὶ τῆς προκειμένης λέξεως διέλαθεν ἀκριβῶς ὁ Χαρμαννὸς ἐν τῇ περὶ τοῦ Οὔλπιανου διατριβῇ σελ. 14 (Δημοσθέν. Δινδορφ. Τόμ. Η', σελ. XXXIII).

arcula — ἀρκλα. Ἴδε Κοραῆν Ἀτάκτ. Τόμ. Α', σελ. 77.

tabula — τάβλα, ὅθεν ταβλιον (ταβλιν), ταβλιζω, συνταβλιζω, ταβλι-στις, τάβλωμα, ταβλωτόν, εὐτάβλωτος. Πλημμελῶς ἔχει ἡ γραφὴ ταυλιον, ταυλιζω, κτλ. Εὐσέβ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Ε', 18 «προφήτης τάβλαις καὶ κύβοις παίζει;». Ἀνθολ. Παλ. Θ', 482 «τάβλην φεύγετε πάντες», κτλ. Ἴδε Ἀλβερτον Ἡουχ. Τόμ. Β', σελ. 949. Βοισσονάδην Ἱεροκλ. καὶ Φιλαργ. σελ. 306 καὶ Κοραῆν Ἀτάκτ. Τόμ. Α', σελ. 278 καὶ Τόμ. Β', σελ. 120. Ὁ Παλλαδᾶς συνέταξεν ἐπίγραμμα εἰς ποιητὴν κυβεύοντα ἔχον οὕτως (Ἀνθολ. Παλ. ΙΑ', 373):

Πάντων μουσπόλων ἡ Καλλιόπη θεὸς ἐστίν·

ἡ σὴ Καλλιόπη Ταβλιόπη λέγεται.

Τραχῶδη εἶνε τὰ ὑπὸ τοῦ Οἰκονόμου γεγραμμένα ἐν τῷ περὶ Γνησ. Προφ. τῆς Ἑλλ. γλώσσης βιβλίῳ σελ. 353.

faucula — φαῖκλα, φαῖκλη. Κακῶς εἶνε παρὰ τῷ Διοσκορίδῃ γεγραμμένον «ὅπὸν μήκωνος σὺν σφέκλη ὄζους χρίειν» ἀντὶ τοῦ φαῖκλη (Τόμ. Β', σελ. 328) καὶ παρὰ τῷ Γαληνῷ «ἦν Ῥωμαῖοι σφέκλην καλοῦσι» ἀντὶ τοῦ φαῖκλην (Τόμ. ΙΒ', σελ. 490. Πρβ. καὶ Τόμ. ΙΘ', σελ. 746). Ἴδε Λόγ. Ἑρμῆν Τόμ. Ε', σελ. 153.

orbiculatus — ὀρβικλάτος. Ἀθῆν. σελ. 80, σ' ατὰ δὲ καλούμενα ὀρβικλάτα». σελ. 81, α' ἀναλογεῖ δὲ τοῖς ὀρβικλάτοις». Παρὰ Διοσκορίδῃ φέρεται «Ῥωμαῖστί δὲ ὀρβικουλάτα» (Τόμ. Α', σελ. 150), ὡς καὶ παρὰ Γαληνῷ ἀμῆλα ὀρβικουλάτα» (Τόμ. ΙΓ', σελ. 289).

Φέρεται δὲ καὶ τύπος ἔνευ συγκοπῆς κοινὸς ΟΥΓλος (§ 3, σελ. 660), ὡς ῬήΟΥγλος, ΒιβΟΥγλος, ΚάτΟΥγλος, ΛέντΟΥγλος, ΠρόκΟΥγλος ΠροκΟΥλήϊος ΠροκΟΥλήϊανός, ΤούσκΟΥγλος, γίβΟΥγλα, σκουτΟΥλάτος, κουβικΟΥλιον κουβικΟΥλάριος, ταβΟΥλάριος, κτλ. Λέγεται δὲ καὶ Ἰαρινόλιον Ἰαρινόλιος, Κορινόλιος, κτλ. καὶ ΛεντΥγλος, ΤΥσκλον, βάκΥγλος, κτλ. Κοραῆς Πλουτ. Μέρ. Α', σελ. 376 «Τὸ Ῥωμαϊκὸν Βάκυλον *Baculum* παρὰ τὸ τῶν Ἑλλήνων Βάκτρον (ὅθεν καὶ ἡ βζκτηρία) παρήχθαι, καὶ πρὸ ἡμῶν ἕτεροι ἐσημειώσαντο».

Συγκεκριμένοι τύποι εὐρίσκονται καὶ παρὰ τοῖς Λατίνοις ἐνίοτε, οἷον *manipulus* (*manipulus*), *populus* (*populus*), *Lucmo* ἢ *Lucmon* (*Lucumo*), κτλ.

Ὡς δὲ συγκόπτεται ὁ φθόγγος υ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐν Ῥωμαϊκαῖς λέξεσιν, οὕτως ἐπεντίθεται ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἐν Ἑλληνικαῖς, οἷον *drachuma*, *Τέκμησσα* — *Tecumessa*, Ἀλκμήνη — *Alcumena*, Ἀσκληπιός — *Aescularius*, κτλ. Παρὰ Γαληνῷ ἀναγινώσκεται Τόμ. Ι', σελ. 364 «Συνάπτει δ' αὐτῷ κατὰ τὸν μυχόν τοῦ κόλπου λόφος ἕτερος οὐ μικρός, ὃν ἐν τε τοῖς συγγράμμασιν οἱ παλαιοὶ Ῥωμαῖοι καὶ τῶν νῦν οἱ ἀκριβέστεροι Βεσοῦβιοι ὀνομάζουσι· τὸ δ' ἐνδοξόν τε καὶ νέον ὄνομα τοῦ λόφου Βέσβιον ἔπασιν ἀνθρώποις γινώριμον διὰ τὸ κάτωθεν ἀναφερόμενον ἐκ τῆς γῆς ἐν αὐτῷ πῦρ» (Ἴδε Λόγ. Ἑρμῆν Τόμ. Ε', σελ. 63). Ὁ Κόβητος διατείνεται ἐν τῇ Μνημοσύνῃ (1877, σελ. 198) ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ Γαληνοῦ λεγόμενον νέον ὄνομα εἶνε ἀρχαιότατον, ἐκφερόμενον πάλαι μὲν *Fēsfios*, εἶτα δὲ *Bēsbios* καὶ *Oūsbios*· τέλος δ' οἱ Ῥωμαῖοι παρεμβάλλοντες τὸ υ ἐσχημάτισαν τὸν τύπον *Vesuvius* — *Βεσοῦβιος*.

§ 10.

Τούφακες (τουφέκια), τουφακοφόροι.

Ἡ λέξις *τούφακες* εἶνε εἰλημμένη ἐκ τῆς Τουρκικῆς γλώσσης (*toufeng*), γίνεται δ' αὐτῆς χρῆσις ὑπὸ τοῦ Κριτοβούλου λέγοντος «τούς τε τοξότας καὶ τοὺς τὰς μηχανὰς ἔχοντας ἐν χεροῖν καὶ τοὺς *τούφακας*» καὶ «οἱ δὲ τοξόται καὶ οἱ τὰς μηχανὰς ἔχοντες καὶ τοὺς *τούφακας*» (Βιβλ. Α', 51) καὶ «οἱ τοξόται πρῶτοι καὶ σφενδονῆται καὶ οἱ τὰς μηχανὰς καὶ τοὺς *τούφακας* ἔχοντες» (Βιβλ. Α', 54) καὶ «τούς μὲν τοξότας τε καὶ σφενδονήτας καὶ τοὺς *τούφακας* ἔχοντας» (Βιβλ. Α', 57).

Ὄνομάζει δὲ καὶ *τουφακοφόρους* ὁ Κριτόβουλος τοὺς ἔχοντας ἢ φέροντας *τούφακας*, οἷον «ἔχων καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν ἐκτὸς τοῦ λιμένος νεῶν τοξότας τε καὶ *τουφακοφόρους* βάλλοντας ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων» (Βιβλ. Α', 56) καὶ «ὀπλίταις τέ φημι καὶ τοξόταις καὶ *τουφακοφόροις* τὰ μάξιστα» (Βιβλ. Ε', 5) καὶ «τούς τε τοξότας καὶ *τουφακοφόρους* καὶ σφενδονήτας» (Βιβλ. Ε', 11).

Περὶ τῶν λέξεων τῶν ἐκ ξένων γλωσσῶν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν εἰσαχθεῖσθαι κατὰ τε τοὺς παλαιούς καὶ τοὺς ἔπειτα χρόνους θὰ διαλάβωμεν μετὰ πολλῆς ἀκριβείας ἄλλοτε. Ἐν τῷ παρόντι ἀρκούμεθα ἀπλῶς παρατιθέμενοι τὰ ἐν τοῖς Δειπνοσοφισταῖς τοῦ Ἀθηναίου γεγραμμένα σελ. 121 «Ἐπὶ τούτοις λεχθεῖσιν ὁ Κύνουλος πιεῖν ἤτησε *δηκόκταν* — Πρὸς δὲ ὁ Οὔλπιανὸς σχετικῶς καὶ τύψας τῇ χειρὶ τὸ προσκεφάλαιον ἔφη· μέχρι πότε βαρβαρίζοντες οὐ παύσεσθε; ἢ ἕως ἂν καταλιπὼν τὸ συμπόσιον οἴχωμαι πέττειν ὑμῶν τοὺς

λόγους οὐ δυνάμενος; Καὶ ὅς· ἐν Ῥώμῃ τῇ βασιλευούσῃ διατρίβων τὰ νῦν, ὧ λῶστ', ἐπιχωρίῳ κέρημαι κατὰ τὴν συνήθειαν φωνῆ' καὶ γὰρ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ποιηταῖς καὶ συγγραφεῦσι τοῖς σφόδρα ἑλληνίζουσιν ἔστιν εὑρεῖν καὶ Περσικὰ ὀνόματα κείμενα διὰ τὴν τῆς χρήσεως συνήθειαν, ὡς τοὺς παρασάγγας καὶ τοὺς ἀγγάρους καὶ τὴν *σχοῖνον* ἢ τὸν *σχοῖνον* — μακεδονίζοντάς τ' οἶδα πολλοὺς τῶν Ἀττικῶν διὰ τὴν ἐπιμιξίαν» καὶ τὰ ἐν ταῖς εἰς Ὀμηρον Παρεκβολαῖς τοῦ Εὐσταθίου σελ. 1854 «Περσικὰ δέ, φασί, μέτρα καὶ ἀχάται — Οὕτω καὶ ἀρτάβη μέτρον ἐφέρετο Περσικόν. Ἦν δὲ καὶ ἀδδιζ μέτρον τι, φασί, τετραχοῖνικον — Εἰ δὲ ἐθνικὸν ὄν ἡ ἀχάτη καὶ ἡ ἀχανίς χρησταί εἰσι λέξεις τοῖς Ἑλλησι, ξενίζον οὐδέν. Αἱ γοῦν θρεπταὶ τοῖς δεσπότηταις δοῦλαι — ἄβραι λεγόμεναι ἐθνικῶς κεῖνται παρὰ σοφοῖς Ἑλλησι — Οὕτω κεῖται, ὡς ὁ αὐτὸς Διονύσιος λέγει, καὶ παρὰ Θεοπόμπῳ ἀβυρτάκη ὑπότριμμά τι δριμύ βραβαρικὸν διὰ πρᾶσων καὶ καρδάμων καὶ κόκκων βόας καὶ ἐτέρων τοιούτων — Κεῖται δὲ καὶ ἐν Ἡροδότῳ βάρβαρος λέξις ὁ βουνας. Λιβυκὴ γὰρ· καὶ παρ' ἐτέροις ὁ παρασάγγης ὁ καὶ παρὰ Ἑρμογένει. Παρὰ τιτι δὲ καὶ ἀγγατος τὸ εἰς ἀναδενδράδα ξύλον καὶ ἀγγον εἶδος δόρατος Φραγγικῷ — Λέγει δὲ καὶ Αἰσχύλος ἐθνικώτερον καὶ οὐ κατὰ Ἀττικὸς *βαλῆνα* τὸν βασιλέα ἐν τῷ *βαλῆν* ἀρχαῖος *βαλῆν* — Παρὰ τῷ αὐτῷ δὲ ποιητῇ ἐν Ἀγαμέμνονι καὶ οἱ ἀγγαροι κεῖνται λέξις φανερώς Περσικὴ — Ἐθνικὴ δὲ λέξις καὶ ἡ μόρτη, τὸ ἔκτον, φασί, μέρος τῶν καρπῶν, ἢ ἐδίδοτο τοῖς ἐκτημορίοις, ὡς ἐν ἀνωνύμῳ κεῖται λεξικῶ ῥητορικῶ. Αἴλιος δὲ Διονύσιος λέγει ὅτι Περσικὸν ὄνομα καὶ ὁ *μανδύας*· ἔοικε δέ, φησί, φαίνωλη. Καὶ ὁ γράψας δὲ γέντα τὰ κρέα κατὰ γλῶσσαν Θρακῶν ἔγραψεν. Οὐκ ἂν δὲ τις ἀπισχυρίσασαι μὴ οὐκ εἶναι καὶ τὸν ἀρράβακα ἐθνικόν — Ὅλων δὲ εἰπεῖν γέμει διὰ τὰς ἐπιμιξίας μυρίων ἐθνικῶν λέξεων ἢ Ἑλλάς γλῶσσα».

Σελ. 194, 13 γραπτέον «οὐχὶ αὐτόπωλοι ἢ αὐτοπῶλοι». σελ. 199, 7 προσθετέον μετὰ τὸ γένους «Ἀλλὰ τὸ προσηγορικῶς παρ' ἡμῖν λεγόμενον δύναται μᾶλλον νὰ νομισθῇ ὅτι εἶνε τὸ Λατινικὸν *russus*, τουτέστι πυρρός, κτλ. (Πρβ. *ρούσσιος*, *ρούσσεος*, *ρούσσατοι*, *ρούσιζω*. Ἴδε καὶ Κοραζῆν *Ξενοκρ.* σελ. 61). σελ. 833, 28 γραπτέον «§ 8».

ΟΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙ ΤΗΣ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗΣ
ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗΣ

ΑΖΑΡΙΑΣ ΤΖΙΓΓΑΛΑΣ

1660—1740

Περὶ τῶν διδασκάλων τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους σχολῆς γράφοντες δὲν θὰ τηρήσωμεν χρονολογικὴν αὐτῶν τάξιν, ἅτε ἐλλειπουσῶν ἡμῖν ἔτι εἰδήσεων τινῶν περὶ αὐτῶν· συμπληροῦντες δὲ τὸν βίον ἐκάστου αὐτῶν κατὰ τὸ ἐφικτὸν ἡμῖν θὰ ἐκδίδωμεν κατὰ μικρόν.

Τὸν βίον τοῦ Ἀζαρίου Τζιγγάλα ἔγραψεν ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Ἰωάννης Ἀγᾶς¹ ἐν ἐκ χειρογράφου τεύχους τῆς τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου βιβλιοθήκης τῆς συλλογῆς Additional ἀντιγράφαντες καταχωρίζομεν κατωτέρω, συμπληροῦντες αὐτὸν ἐνταῦθα ἐξ ἐτέρων διαφόρων πηγῶν. Ἀζαρίας ὁ Τζιγγάλας ἦν Θηραῖος τὴν πατρίδα, ἐγεννήθη περὶ τὸ 1660, ἱεροδιάκονος δὲ χειροτονηθεὶς ἀπῆλθεν εἰς Βυζάντιον ἐπὶ Κυρίλλου τοῦ ἀπὸ Λέσβου, γενόμενος μαθητὴς Ἰακώβου τοῦ Ἀργείου ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους σχολῇ, ἧς ὕστερον καὶ διδάσκαλος ἐγένετο² τῶν γραμματικῶν, προϊσταμένου Ἰωάννου τοῦ ἀπὸ Λέσβου.³ Ὁ Παρανίκας δὲν ὀρίζει τὸ ἔτος τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ ὁ δὲ τὸν βίον αὐτοῦ συγγράψας Ἀγᾶς ὅλως διόλου σιωπᾷ τὴν ἐν Βυζαντίῳ διδασκαλίαν αὐτοῦ, ἀλλ' ὀνομάζει ὅμως αὐτὸν ἀρχιμανδρίτην τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Κυρίλλου γενόμενον, ἦν δὲ διδάσκων ἐπὶ τῆς πατριαρχίας τοῦ Κυρίλλου. Φαίνεται δ' ὅτι ἡ διδασκαλία αὐτοῦ διήρκεσεν ὅσον καὶ ἡ πατριαρχία τοῦ Κυρίλλου (ὅστις ἐγένετο πατριάρχης κατὰ μὲν Ὑψηλάντην⁴ τῷ 1711 ἐπὶ τρεῖς καὶ εἴκοσι μῆνας, κατὰ δὲ Βενδύ-

1 Περὶ τοῦ Ἀγᾶς τούτου ὅστις καὶ Ἀγᾶς λέγεται ὡς ἐκ τῶν κατωτέρω φαίνεται, οὐδὲν πλείοτερον γινώσκωμεν εἰμὴ μόνον ὅτι ὑπάρχει καὶ ἕτερον αὐτοῦ ἔργον «Σύνοψις τῆς τοῦ ἱεροδιδασκάλου Σκούφου ῥητορικῆς τέχνης, συλλεχθεῖσα παρὰ Ἰωάννου Ἀγᾶς», χειρόγραφον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς ἐν Σμύρῃν Ἐυαγγελικῆς Σχολῆς ἴδ. Κατάλογον τῶν χειρογρ. τῆς ἐν Σμύρῃν βιβλ. τῆς Ἐυαγγελ. σχολῆς ὑπὸ Α. Παπαδοπούλου Κεραμέως. Σμύρνη 1877. σελ. 49. ἀρ. 106.

2 Ὁ Κωνσταντῖος Α'. ὀμιλῶν περὶ τῶν διδασκάλων τῆς σχολῆς κατατάσσει τὸν Ἀζαρίαν μετὰ Διαμαντῆν τὸν Ρύσιον ὡς ἐνδέκατον ἐν τῇ ΙΖ'. ἑκατονταετηρίδι. «Ἀζαρίας ἐκ νήσου Σαντορίνης» Κωνσταντινίως παλαιὰ καὶ νεωτέρα κτλ. Βενετία 1810. σελ. 113 σημ. τοῦ αὐτοῦ συγγράμματος ἔκδοσις Κωνσταντινουπόλεως 1844 σελ. 147 σημ. Ἐν δὲ τῇ περὶ τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους σχολῆς ἐπιστολῇ αὐτοῦ λέγει: «ἐπὶ τούτου (Ἰωάννου Λεσβίου τοῦ καὶ Τζανῆ) διετέλει διδάσκων τὰ τε γραμματικὰ τῶν μαθημάτων καὶ ἐγκύκλια Ἀζαρίας ὁ ἐκ Σαντορίνης». Περιοδικὸν τοῦ ἐν Κ]πόλει Ἑλλ. Φιλολ. Συλλόγου τ. Β' σελ. 290 1864.

3 Παρανίκα σχεδιάσμα περὶ τῆς ἐν τῷ Ἑλλ. ἔθνει καταστάσεως τῶν γραμμάτων ἐν Κωνσταντινουπόλει 1867 σελ. 27.

4 Α. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου. Τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν κτλ. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1870. σελ. 286—294.

την¹ και Ζαβίρην² τῷ 1713 ἐπὶ μῆνας ὀκτωκαίδεκα, κατὰ Κούμην³ δὲ πεντεκαίδεκα), διότι τούτου καθαιρεθέντος συναπόλεσε και ὁ Ἀζαρίας τὴν θέσιν αὐτοῦ· συνδρομῇ δὲ τινων φίλων ἐγένετο διδάσκαλος τῶν υἱῶν τοῦ ἐκπτώτου ἡγεμόνος Μιχαὴλ Ῥακοβίτζα, μεθ' ὃ ἀπῆλθεν εἰς Μολδαυίαν παρὰ τῷ ἡγεμόνι Νικολάῳ τῷ Μαυροκορδάτῳ,⁴ ὡς διδάσκαλος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ἐκεῖθεν δὲ πάλιν εἰς Βυζάντιον και εἶτα εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ Θήραν ἔνθα και διέμεινε μέχρι τῆς θανάτου αὐτοῦ. Κατὰ τὴν ἐν Θήρᾳ διαμονὴν συνεστήσατο και σχολὴν ἑλληνικῶν μαθημάτων, ὡς γίνεται δῆλον ἐκ τινος σημειώσεως, ἣν ἀνέγνωμεν παρὰ τὸν τίτλον συγγράμματός τινος γραμματικῆς ὕλης ἐν χειρογράφῳ τῆς τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου βιβλιοθήκης, ἐξ ἧς μανθάνομεν και τὸ ἔτος τῆς τελευταίας αὐτοῦ. Ἡ σημείωσις αὕτη λέγει ὅτι «οὗτος (Ἀζαρίας ὁ Τζιγάλας) ἦν ἐπὶ Κυρίλλου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ ἀπὸ Κυζίκου, οὗ και ἀρχιμανδρίτης ἐχρημάτισεν, ἦν δὲ ἐκ τῆς νήσου Σαντορίνης, ὅπου και σχολὴν ἑλληνικῶν μαθημάτων συστήσας,⁵ ὕστερον ἐτελεύτησεν κατὰ τὸ φψμ.». Σημειωτέον δὲ ὅτι περὶ τῆς σχολῆς ταύτης ὁ Παρανίκας οὐδὲν λέγει.⁶ Κωνσταντῖος δ' ὁ Α' ὁ ἀπὸ Σινάιου ὀνομάζει Ἀζαρίαν τὸν ἐκ Σαντορίνης «περιπατητικὸν φιλόσοφον».⁷ Μετέβη δὲ και τρίτην φορὰν εἰς Βυζάντιον ἐν ἀπαλλαγῇ τῆς γενομένης αὐτῷ ὑπερορίας ἐπὶ πατριαρχίας Παΐσιου τοῦ Β' ὁ συνέβη δὲ τοῦτο μεταξὺ τοῦ 1726 και 1732

1 Βενδότου Προσθήκη Ἐκκλησι. Ἱστορ. Μελετίου Ἀθηνῶν. Βιέννη 1795 τόμ. 4 σελ. 5. Καὶ ὁ Μαθᾶς (Κατάλογος Ἱστορικῶς τῶν πρώτων Ἐπισκόπων και τῶν ἐφεξῆς Πατριαρχ. Κωνσταντ. Ναύπλιον 1837 σελ. 235) λέγει μῆνας δεκαοκτὼ, ὀρίζει ὁμοῦς ἔτος τῆς πατριαρχίας αὐτοῦ τὸ 1712. Ὁ Michaelis Le Quien μνημονεύει τὸν Κύριλλον δὲν ὀρίζει τὸν χρόνον τῆς πατριαρχίας αὐτοῦ. Oriens Christianus etc. τόμ. 1 σελ. 348 και 768. Parisiis MDCCXL. Σ. Βυζαντίου. Ἡ Κωνσταντινούπολις κτλ. τόμ. 2. σελ. 540. Ἀθήνησιν 1862 λέγει ὁμοῦς ὅτι ἡ πατριαρχία αὐτοῦ κατέπαυσε τῷ 1713.

2 Ζαβίρα Νέα Ἐλλάς ἢ Ἑλληνικὸν Θέατρον. Ἀθήνα 1872 σελ. 384.

3 Κούμα Ἱστορία τῶν ἀνθρωπ. πράξεων. Βιέννη 1831 τόμ. 10 σελ. 394.

4 Ὁ Νικόλαος Μαυροκορδάτος ἐγένετο τὸ πρῶτον ἡγεμὼν Μολδῶδας (οὕτω) τὸ 1710 ἡγεμονεύσας ἐν μόνον ἔτος (Διονυσίου Φωτεινοῦ Ἱστορία τῆς πάλαι Δακίας κτλ. τόμ. Γ' σελ. 138—9 Βιέννη 1819) τὸ δεύτερον δὲ τὸ 1711 ἡγεμονεύσας ἔτη 4 και μῆνας 4. (τόμ. Γ' σελ. 142—3) δηλαδὴ μέχρι τοῦ 1716 περίπου, ἐπὶ τῆς 6' δὲ ταύτης ἡγεμονίας τοῦ Νικολάου ἠκολούθησεν αὐτὸν ὁ Ἀζαρίας εἰς Μολδαυίαν.

5 Χρῆρ. συστήσαι.

6 Παρανίκα Σχεδιάσμα σελ. 176.

7 Περὶ τῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν ἐκ τοῦ Κλήρου ἀρετῆ και παιδείας διαπρεφάντων, ἐκδοθὲν ὑπὸ Σοφοκλ. Οἰκονόμου ἐν Ἐφημ. Φιλομαθῶν ἔτος 10 φύλ. 466 σελ. 2128. Ἐν δὲ τῷ Κωνσταντινιάδι Παλαιᾷ και Νεωτέρῳ λέγει περὶ τῶν διδασκάλων τῆς Πατριαρχικῆς σχολῆς «Οἱ σχολαρχήσαντες μετὰ τὴν ἄλωσιν ἐν Κωνσταντινουπόλει φιλόσοφοι τε και γραμματικοὶ οἱ πάντες (ἐὰν δύο ἐξέλκοις) περιπατητικοί» σελ. 112 σημ. Ἐκδ. Βενετίας 1820 και σελ. 147 σημ. Ἐκδ. Κωνσταντινουπόλεως 1844.

8 Ἡ Πατριαρχία τοῦ Παΐσιου Β' ἐγένετο τὸ 1826 (20 Νοεμβ.) ἐπατριάρχευσε δ' ἔτη 6 δηλαδὴ ἄχρι τοῦ 1732. Michaelis Le Quien Oriens Christianus etc. τόμ. α'. σελ. 349. Βενδότου Προσθήκη Ἐκκλησι. κτλ. τόμ. δ'. σελ. 7—8. Μαθᾶ. Ἱστορ. Κατάλογος σελ. 241—2. Κούμα Ἱστορ. ἀνθρ. πράξ. τόμ. 10 σελ. 395—6. Βυζαντίου Ἡ Κωνσταντινούπολις κτλ.

καθ' ἣν ἐποχὴν ἐπατριάρχευσεν ὁ Παΐσιος. Ἐτελεύτησεν δ' ὀγδοηκοντούτης περίπου τὴν ἡλικίαν.

Συνέγραψε δὲ γραμματικὴν ἐν ἰδιοχειρῷ μὲν χειρογράφῳ σωζομένην ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου, φερομένην δὲ ἐν τῷ κώδικι ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην «Ἀζαρίου Τζιγάλα γραμματικὴ περὶ συντάξεως πρὸς Ἰωάννην Μπεγζαδὲν τοῦ ἡγεμόνος Ἀντιόχου Καντεμίρη Βοεβόδα ἰδιόχειρος»¹ ἔγραψε δ' αὐτὴν τῷ 1717 ὡς ἐν τέλει τῆς πρὸς Ἰωάννην τὸν Μπεϊζαδὲν προσφωνήσεως² αὐτοῦ σημειοῖ, ἣν ἀντιγράψαντες παραθέτομεν κατωτέρω. Προσέτι τοῦ Τζιγάλα ἐν τινι Ἀρετζιανῷ κώδικι εὕρηται «Ἀζαρίου Τζιγάλα μονόστιχα πρὸς τοὺς ἐκλαμπροτάτους Μπεϊζαδέδας τοῦ Μιχαὴλ Βοεβόδα παραινετικά κατὰ στοιχεῖον» ἐν τέλει δὲ αὐσυνετέθησαν οὗτοι οἱ στίχοι παρὰ Ἀζαρίου Τζιγάλα ἐν Σαντορίνῃ ἐν ἔτει 1717, και ὕστερον 1731».³ Ταῦτα ἐξεδόθησαν τὸ πρῶτον ὑπὸ Ἐλευθ. Θωμᾶ, ἃ και ἡμεῖς παρατιθέμεθα πρὸς συμπλήρωσιν τῶν κατὰ Ἀζαρίαν.⁴

Πρὸς τὸν ἐκλαμπρότατον Σκαρλάτον Μπεϊζαδὲ τοῦ Μιχαὴλ Βοεβόδα.

Πρὸς σὲ τὰδ' ἔγραψε Τζιγάλας Ἀζαρίας ἱερεὺς,
διε Σκαρλάτε, ἡγεμονίδη φέρτερ' ἀνδρῶν,
κράτιστε, πρόφρων, θεοεἰκελε, φιλακρόαμον,
σῆς ὑπερευχόμενος βελτιώσις ἀγαθῆς».

τομ. β' σελ. 541. Ὁ Α. Κομνηνὸς Ὑψηλάντης (Τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν σελ. 325) λέγει αὐτὸν ἀναρρηθέντα τὸ 1728 κατὰ τὸ διάστημα δὲ τοῦτο τῆς ἐξετοῦς πατριαρχίας τοῦ Παΐσιου μετέβη ὁ Τζιγάλας εἰς Κωνσταντινούπολιν.

1 Περὶ τοῦ κώδικος τούτου και τῶν ἐν αὐτῷ ἐτέρων πονημάτων ὡς και ἐκείνου ἐξ οὗ ἐλήφθη ὁ τοῦ Τζιγάλα βίος θὰ εἰπωμεν τὰ δεόντα ὅταν μετ' οὐ πολὺ ἐκδώσωμεν τὰς Ἐφημερίδας τοῦ Καρυοφύλλου.

2 Ἐν τέλει τῆς προσφωνήσεως ταύτης φέρονται δύο σημειώσεις ὑπ' ἄλλης χειρὸς προσημειωθεῖσαι περὶ τοῦ ἡγεμονίδου Ἰωάννου. «Οὗτος ὁ Μπεϊζαδὲς τοῦ ἡγεμόνος Ἀντιόχου τοῦνομα Ἰωάννης και τὸ γένος ἡ τοῦπικλήν Καντεμίρης ἔλαβεν εἰς γυναῖκα Μαριώραν Καρατζοῦ ἐξ ἧς ἐτεκνοποίησε δύο θυγατέρας, Αἰκατερίνην και Ταρσίαν ἧς τινος ἀποθανούσης ἔκλινε και εἰς δεύτερον γάμον και ἔλαβε γυναῖκα Αἰκατερίνην Τζουκὴν και τῷ ἀψυδ' ἔτει κατὰ μῆνα Ἰούλιον ἔδωκε τὸ κοινὸν χρέος ἐν Γιασίῳ πόλει Μολδοβίας (οὕτω) ἐπὶ τῇ βῆθεισῃ θυγατρὶ αὐτοῦ Ταρσίᾳ τῆς ἐτέρας θυγατρὸς Αἰκατερίνης προαποθανούσης ἐτι ζῶντος ἐκείνου ἢ Μαριώρα ἦν θυγάτηρ Γεωργίου Καρατζᾶ ἢ Αἰκατερίνη θυγάτηρ Θωμᾶ Τζουκῆ» ἢ δ' ἐτέρα σημειώσεις ἐπαναλαμβάνει τὰνω ὡς και τὸ ἔτος τῆς θανάτου αὐτοῦ.

3 Παρανίκα σχεδιάσμα σελ. 27 σημ. 6.

4 Ζακύνθιος Ἀνθῶν, μηνιαῖον περιοδικὸν σύγγραμμα ἐν Ζακύνθῳ 1877, τόμ. Β', φυλ. 16' σελ. 390—1. Τὸ δὲ λεγόμενον ἐν σελ. 389 ὅτι δὴθεν ὁ ἡμέτερος Τζιγάλας «ἔγραψε περὶ τῆς κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτοῦ συμβάσεως ἐκρήξεως τοῦ ἡφαιστείου Θήρας» δὲν ἔχεται ἀληθές, διότι ὁ Σιγάλας ὁ γράψας τοῦτο ἤκμασε τὸ 1650 ὅτε ὁ ἡμέτερος Ἀζαρίας δὲν εἶχε γεννηθῆ· παρενοήθη δὲ βεβαίως ὁ Δεκιγλάς (Σχεδιάσμα Κατόπτρου τῆς Νεοελλ. Φιλολογίας ἐν Ἐρμουπόλει 1846, σελ. 92, ἀρ. 527) και ὁ Παρανίκας (Σχεδιάσμα σελ. 176), ὧν οὐ μνημονεύει ὁ κ. Θωμᾶς συγγέων τὸν Τζιγάλαν τῷ Σιγάλα, ἐκτὸς ἐν ἔχῃ ὑπ' ὄψιν αὐτοῦ πηγᾶς ἀγνώστους ἡμῖν.

Πρὸς τοὺς ἐκλαμπροτάτους Μπεϊζαδέδες τοῦ Μιχαὴλ Βοεβόδα.

- Ἄνδρὸς φρένας χρὴ τοὺς τοιοῦτων ἡγεμόνων ἔχειν παῖδας.
Βαδίζειν ἀρξάντες, ἡγεμόνες τυγχάνουσιν ὄντες.
Γαυρίζῃ οὐ δεῖ ἐπὶ τῇ συγγενείᾳ, ἀλλὰ τῆς τῶν τρόπων χρηστότητος.
Δίδαγμα πρῶτον τὰ ἤθη κοσμεῖν.
- 5 Ἐχόντες σώματος εὐεξίαν, καὶ τὴν τῆς ψυχῆς ποθήσατε.
Ζηλοῦσθαι μὴ μόνον ἐπὶ τῇ ἡγεμονίᾳ ἀλλὰ καὶ τῷ τρόπῳ θέμις.
Ἠγεμονία ἐστὶν ἀληθῆς τὸ τῶν παθῶν κρατεῖν.
Θρόνον καθέστηκεν ἀρετῇ θέμεθλον καὶ ὕψος.
Ἰέσθαι σπουδάσατε πρὸς τὴν τῆς ἀρετῆς ἀκρόφειαν.
- 10 Καλὸν μὲν ἢ ἡγεμονία, ἀγαθὸν δὲ κυρίως ἢ ἀρετῇ.
Λέγειν ὃ μὴ θέμις καὶ πράττειν ταῦτόν ἐγὼ φημι.
Μαθημάτων ἀρξάντες, ἤθη μᾶλλον κοσμήσατε.
Νέμετε πᾶσι τιμὴν τὴν προσήκουσαν, μάλιστα δ' ἀλλήλοις.
Ἐένους οἴεσθαι δεῖ τοὺς εὐσεβεῖς μὴ φέροντας δόγμα,
15 Ὅλους ἑαυτοὺς ἐνδίδοντες Θεῷ καὶ τοῖς γεννήσασι,
Παρὰ γὰρ Θεὸν πρῶτιστον οἱ φύντες πέλουσι.
Ῥημάτων ἀγαθῶν ἀκούειν καὶ πράξεις ἀγαθὰς πράττειν.
Σφραγίς τῶν ἀρετῶν πασῶν ἢ ἀγάπη.
Τοὺς πένητας ἀγαπάτε· παρὰ Θεοῦ ἡ ἐντολή.
- 20 Ὑπὸ Θεοῦ εὐεργετούμενοι, τοὺς δεμονίους ἀντιπελαργεῖτε.
Φοβεῖσθαι τὸν Κύριον ἀρχὴ σοφίας ὁ σοφός φησι.
Χάρις ὑμῖν ἔσται παρὰ Θεοῦ καὶ σοφίας ἔρασθαι.
Ψεῦδος οὐχ ὅπως λέγειν, ἀλλ' οὐδ' ἀκούειν χρεῶν.
Ὡς τι δόξης τυχόντες ἀληθείας γίνεσθαι υἱούς.
Συνετέθησαν αὐτοὶ οἱ στίχοι παρ' Ἀζαρίου Τζιγάλα ἐν Σκντορίνῃ ἐν ἔτει
1714 (;) ¹ καὶ ὕστερον 1731».
- Ἰδοὺ δ' ἡ προσφώνησις ἧς ἐμνημονεύσαμεν ἀνωτέρω.

« Τῷ ἐκλαμπροτάτῳ καὶ φιλομαθεστάτῳ Ἰωάν. Μπεϊζαδὲ τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ ἐκλαμπροτάτου ἡγεμόνος Ἰωάν. Ἀρτίχου ὕψαινειν, χαίρειν, καὶ πανευτυχεῖν.

» Ἀρίστιππος ὁ Κυρηναῖος, ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τινος, τί αὐτοῦ ὁ υἱὸς ἀμείνων ἔσται παιδευθεὶς; εἰ μὴδὲν ἄλλο, εἶπεν, ἐν γοῦν τῷ θεάτρῳ οὐ καθεδήσεται λίθος ἐπὶ λίθῳ· λίθον ὀνομάζων τὸν ἀπαιδευτὸν· τρώντι γὰρ οὐδὲν διαφέρει λίθου, ὁ ἄμοιρος παιδείας ἄνθρωπος, καὶ φιλοσοφίας ἀγευστος· ταύτην τοι καὶ ὅσοι γ' ὅπως οὖν φρονήσεως μετειλήφασι φροντίδα πάσαν καταβέλλοντες, καὶ

¹ 1717 κατὰ Παράνικαν ἐνδ' ἀνωτέρω, ὅπερ καὶ πιθανώτερον.

σπουδὴν σύντονον, περὶ πολλοῦ ποιῶντας ὅσον ἔνεστι ταύτης κατασχεῖν· φιλοσοφία γὰρ τὸ ὄντως ἀγαθόν, ἢ ἐξομοιούσα θεῷ τὸν ἄνθρωπον, καὶ θεὸν τὴν χάριν, τῇ πρὸς αὐτὸν ὁμοιώσει καταξιοῦσα γίνεσθαι, ἅπερ γὰρ τὸ θεῖον ἐδημιούργησε, θαυμασιῶς ἔγαν ὑπὲρ λόγον, ταῦθ' αὕτη τῇ φιλοσοφίᾳ ὡς ἔχει φύσεως, γινώσκεσθαι παρασκευάζει, δυσχερές δέ τι χρῆμα φιλοσοφία καθέστηκε, καὶ πόνου πολλοῦ δεομένου, καὶ χρόνου μακροῦ, καὶ τινῶν ἄλλων κατάρτου καὶ ὁ μυθοποιὸς Λουκιανὸς ¹ ἔφησεν, ἀλλὰ καὶ ὀργάνων τινῶν, δι' ὧν εἰς κατάληψιν ἔλθειν ὁ ἡμειρόμενος δυναθήσεται πρὸ πάντων δὲ γραμματικῆ τέχνη, χρήσιμός τε καὶ ἀναγκαῖα τὰ μάλιστα· ὡς περ γὰρ φασιν οἱ λογικευόμενοι, ὅτι περ ὅπου ἐγκρατῆς γένοιτό τις λογικῆς, τοσοῦτον καὶ φιλοσοφίας οὕτω μᾶλλον εἰπεῖν ἔχομεν, ὅση γραμματικῆς εἰδήμονες εἴημεν, τοσοῦτω λογικῆς καὶ φιλοσοφίας αὐτῆς· γραμματικῆ γὰρ ἐστὶ, καθάπερ θέμεθλος οἰκία ἢ τρόπις νηί, ἢ στοιχεῖον τοῖς συνθέτοις ἅπασι· γραμματικῆ ἐστὶ τέχνη διδάσκουσα ἡμᾶς ὀρθότητα λόγου, ὀρθότητα γραφῆς, ὀρθότητα τῆς καλῆς ἀναγνώσεως· παραδιδούσα ἡμῖν κανόνας, δι' ὧν ἀπταιστως ἱστορικῶν καὶ φιλοσοφικῶν συγγραμμάτων σχοίημεν· δοκεῖ μέντοι καὶ αὕτη τῆς γραμματικῆς ἢ μέθοδος, οὐκ εὐληπτος εἶναι, καὶ δὴ καὶ δυσπόριστος· αἴτιον δὲ τὸ τε διάφορον τῶν διαλέκτων καὶ τὸ ἀτελὲς τῶν συγγραψάντων· οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν τεχνολογίαν ἐπετηδεύσαντο μόνον, οἱ δὲ περὶ συντάξεως ἐπεφροντίκεισαν, ἀλλὰ δὴ καὶ τῶν κανόνων τὸ πλῆθος οὐ μετρίαν ποιεῖται τοῖς πρωτοπείροις τὴν ἀπονάρκησιν, ἀνθ' ὅτου καὶ πολλοὶ γλιχόμενοι μὲν φιλοσοφικῶν γεύεσθαι μαθημάτων, περιφράγματι δ' ὡς περ, τῇ γραμματικῇ προσβάλλοντες μεθόδῳ, νῦντα δίδοντες, οὐ χωρὶς ἀνίας τῆς φιλοσοφικῆς τραπέζης οὐκ ἀπολαύουσι τὴν ἡδύτητα. Ὅρῳν τοιγαροῦν σου τὸ πρόθυμον, ὃ περὶ τὰ μαθήματα φέρων ἔχεις, καὶ πρὸς τὴν τῆς φιλοσοφίας ἐπίκτησιν, ἀγαμαι πάντως τὸ φρόνημα· καλῶς γὰρ στιχῶν ταῖς τοῦ πατρὸς ἐντολαῖς, οὐδὲν ἄλλο τῶν μετὰ σώματος ἐπεφιλήεις, οὐδ' οἷς οἱ πολλοὶ τῶν νέων ἑαυτοὺς ἐπιδιδόασι, χαίρεις· ἀλλ' ἐξ ἀπάλων ὀνύχων, ἵν' εἴπω, καὶ ἐκ πρώτης ὀδόντων φυῆς, φιλοσοφίας ἐπόθησας, εὖ φρονῶν, καὶ κάλλιστα ποιῶν, εἰδὼς ὅτι παιδεῖα τοῖς μὲν νέοις σωφροσύνη, τοῖς δὲ πρεσβυτέροις παραμυθία, καὶ τοῖς μὲν πλουσίοις κόσμος, τοῖς δὲ πένησι πλοῦτος οὖσα καθέστηκεν· ἡγεμόσι δὲ τὸ κρᾶτιστον τῆς ἡγεμονίας ὄπλον.

Κάκεινο δὲ σοι θαυμαζῶν εἰμί, ὅτι περ ἀκηκῶς ἡμᾶς συνταγμακτίον τι περὶ ταύτης τῆς πολυμύχθου παιδείας ἐκδοῦναι τοῖς ἡμῖν φοιτήσασι, προθύμως ἐζήτησας, χρήσιμόν τινα τρόπον εὐμαρίως ἐξ αὐτοῦ πορίεσθαι οἰόμενος, δι' ἣν φέρεις πρὸς ἡμᾶς ὑπόληψιν· αὐτὸς μὲν τοι γ' ἑμαυτὸν εἰδὼς, οὐκ ἂν ἐτολμήσαμεν σοι τοῦτο μεταδοῦναι, εἰ μὴ καὶ τὸ σὸν εὐδίκητον γνοίην· δέξαι τοίνυν τὸ πόνημα φιλοπονέστατε καὶ λαμπρότατε, καὶ τί μὲν ἐξ αὐτοῦ πορίσαις, αὐτὸς οἶδας· ἐρρωμένους δὲ εὐδακμόνως καὶ σωτηριωδῶς διαδιψῆς,

¹ Λουκιανὸς Ἐνύπν. ἐν ἀρχῇ.

θρηνοῦντες καὶ ὀδυρόμενοι τῷ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐνδημοῦντι πρεσβευτῇ τῶν Γαλλῶν κατὰ τοῦ κυρ Ἀζαρίου, ὅσα ἡ ἀσύνητος αὐτῶν καὶ δόλιος καρδία ὑπαγορεύειν ἠδύνατο, καὶ ὁ Σαρτὰν αὐτοῖς εἰσηγήσατο· ὁ δὲ πρεσβευτῆς τοῖς ἀπατηλοῖς αὐτῶν λόγοις πεισθεὶς, καὶ τῷ θυμῷ ζέων, παρὰ τῆς Ἰψηλῆς Πόρτας αἰτήσας, ἔλαβε σφοδρὸν ὀρισμὸν, τοῦ ὑπερόριον γενέσθαι τὸν κυρ Ἀζαρίαν· ταῦτα τῶν ὀρθοδόξων τινὲς ἀναγγεῖλαντες τῷ κυρ Ἀζαρίᾳ περὶ τοῦ βασιλικοῦ, δηλαδὴ, ὀρισμοῦ, καὶ τῆς κατ' αὐτοῦ μανιώδους τῶν Λατίνων ὀρυγῆς, ὁ δὲ παροχρησάμενος εἰς πλοῖον ἐπικνήκεν αὐθις εἰς βασιλεύουσιν, καὶ ἦν κεκρυμμένος παρὰ τινι φίλῳ καὶ συμμαθητῇ αὐτοῦ· ἐμφανισθεὶς δὲ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας τῷ τότε πατριαρχεῦοντι Παϊσίῳ, καὶ θρηνολογῶν τὰς κατ' αὐτοῦ ἀδικίας καὶ παραλόγους συρραπτομένας παρὰ τῶν ἐναντίων συκοφαντίας τε καὶ ἐνέδρας, καὶ ὅτι διὰ μέσου τοῦ τῶν Γαλλῶν πρεσβευτοῦ ἐξεδόθη ὀρισμὸς ὑπερορίας κατ' αὐτοῦ, δεόμενος δὲ καὶ ἰκετεύων τὴν Αὐτοῦ Παναγιότητα βοηθῆσαι αὐτῷ, καὶ χεῖρα ἐρέψαι, ὡς μὴ ἔχοντα ποῦ προσδραμεῖν, καὶ τὸν ἐπηρητημένον, καὶ κατεπεύγοντα τῆς ὑπερορίας κίνδυνον ἐκφυγεῖν, ἐκυλινδοῦτο τοῖς ποσὶ τοῦ Πατριαρχοῦ, ἵν' εὕρη παρ' αὐτοῦ σωτηρίας ἀγκυραν, καὶ πρκαμυθίας λιμένα· τούτοις οὖν καμψθεὶς, καὶ ζήλου θείου πλησθεὶς ὁ τῶν λογικῶν τοῦ Κυρίου προβάτων ποιμὴν, πάντα λίθον κινήσας, τὸ τοῦ λόγου, ἐλεύθερον καὶ ἀκαταζήτητον τὸν κυρ Ἀζαρίαν ἀπεκατέστησεν, ἡτυχή τε, καὶ ἀταράχως τούντεῦθεν οἰκεῖν ἐν τῇ πατρικῇ αὐτοῦ ἐστία ἐποίησεν· ἀπάρως οὖν ἐκ τῆς βασιλευούσης τῶν πόλεων, πρὸς τὴν ἑαυτοῦ φίλην πατρίδα καὶ αὐθις ἐπανακκίμπει· κάκει τῇ συνεχῆ καὶ ἀδιακόπῳ μελέτῃ τῶν ἱερῶν βιβλίων ἐνασχολούμενος, τοῖς θεοῖς ἐνετρέφα νόημασιν, ὅθεν καὶ πολλοὺς καὶ διαφόρους συνέγραψε λόγους, οὓς καὶ διδάχας καλεῖν εἰώθαμεν,¹ ἥθι ταύτη δὲ τῇ πανδαισίᾳ τῶν θείων λόγων εὐφραίνόμενος, καὶ χαίρων, διήνυσε τὸ λοιπὸν τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ζήσας ὑπὲρ τὰ ὀγδοήκοντα ἔτη· περὶ δὲ τὰς δυσμὰς τῆς ζωῆς αὐτοῦ, νόσῳ ποδαλγικῇ συσχεθεὶς, κατέκειτο τῇ κλίνῃ, μεθ' ὑπομονῆς φέρων τοὺς ὀδυνηροὺς καὶ ἀφορήτους πόνους, τῆς ἀνιάτου ταύτης νόσου, καὶ ταῦτα πάντα ὡς ἀρετῆς ὄπλα, αἰωνίως τῷ μακαρίτῃ προξένησαν τοὺς στεφάνους· καὶ δὴ περὶ τὰ πρόθυρα τοῦ θανάτου κατηύχας σώας ἔτι τὰς φρένας ἔχων, καὶ τὴν ἄωρον ἐκείνην, καὶ ἄγνωστον στιγμὴν ἁλῶς ἐπιστάμενος, κατὰ τὸν ἐν εὐαγγελίοις λόγον τοῦ Κυρίου ἡμῶν, οὐκ οἶδατε τὴν ἡμέραν, οὐδὲ τὴν ὥραν ἐν ἣ ὁ κλέπτεις ἔρχεται, ἐξωμολογήθη, καὶ ποιήσας εὐχέλαιον, κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἀγίας ἡμῶν ἐκκλησίας, κεκοινωνήκε τῶν ἀρχάντων, καὶ φρικτῶν τοῦ Δεσπότη τοῦ ἡμῶν μυστηρίων δακρυρροῶν, ἐπειπὼν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ καὶ τὸ «τοῦ δεῖπνου σου τοῦ μυστικοῦ σήμερον, υἱὲ θεοῦ, κοινωνόν με παρὰ λαβειν», καὶ οὕτω παρέδωκε τὴν μακαρίαν αὐτοῦ ψυχὴν, τῷ ποιητῇ, καὶ πλάστη αὐτοῦ· οἱ δὲ

τῆς νήσου ἄπαντες σχεδόν, ὅσοι τοῦ ἱεροῦ καταλόγου λαμπροφοροῦντες ἐπὶ τῇ τούτου ἐκφορᾷ, καὶ οἱ λαϊκοὶ ὅτι πλείστοι ὡς ἔθος χριστιανοὶ ἐν τῷ ναῷ τῆς θεοτόκου, τῆς ἐπιλεγομένης Τριτανῆς ἐντὸς τοῦ Καστελλίου Πύργου, τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν μνημείῳ ἐκήδευσαν, κατὰ τὸ ***¹ ἔτος· καὶ ὃν ἐγεώργησεν εὐαγγελικὸν σπέρρον, ὁ ἀξιόλαστος οὗτος, ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος, καὶ μέχρι τοῦ νῦν καρποφορεῖ, συνάρσει θεῖα ἐν τῇ νήσῳ καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἐκφρίζων καὶ καθαίρων, τὰ λατινικὰ ζιζάνια ἐξ εὐβόλου καὶ εὐγαίου ἀρούρας, τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ· θαῦμα καὶ νῦν παρὰ πᾶσι τοῖς ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἑδόμενον καὶ λεγόμενον, καὶ τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον τὸν μακαρίτην εἰς μνήμην ἀνακαλοῦσι, καὶ διὰ θαύματος ἄγουσιν, ὡς αἰτίου τοιοῦτου ψυχικοῦ καὶ ἀξιολόγου καρποῦ· διό, καὶ ἀναμφισβότως ἀκούσαι πάντως ἐν τῇ ἐτχάτῃ ἐκείνῃ ἡμέρᾳ παρὰ τοῦ ἀδεκάστου κριτοῦ καὶ θεοῦ τῶν ἀπάντων, «εὐ δούλε ἐγαθέ, καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα εἰς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω, εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου» καὶ ἀλλαχοῦ πάλιν, ὁ δεσπότης φησὶν, ὁ ἐγείρας ψυχὴν ἐκ θανάτου, οὗτος σώσει ψυχὴν, τὴν ἑαυτοῦ δηλαδὴ· οὗτος δὲ οὐ μόνον μίαν, ἢ δύο, ἢ τρεῖς ψυχὰς ἠγείρεν ἐκ τοῦ ψυχικοῦ θανάτου τῇ συνεχεῖ καὶ ἀδιακόπῳ διδασκαλείᾳ τῶν τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν ἱερῶν καὶ θείων δογμάτων, ἀλλὰ πολλὰς ἐλιμνίσεν εἰς τὸν τῆς ὀρθοδοξίας λιμένα ψυχὰς ὡς οἱ αὐτόπται τραυῶς μέχρι τοῦδε ὁμολογοῦντες οὐ παύουσι· τοῦτο τὸ ἔργον, οὐ μόνον παρὰ θεῶν, ἀλλὰ καὶ παρ' εὐσεβῶν ἀνθρώπων ἐπαινετόν, καὶ εὐαπόδεκτον κατὰ πάντα τρόπον ὑπάρχει, καὶ τοὺς αὐτὸ κατορθοῦντας ἀνταμείβεσθαι χρεῶν· οὗτοι καὶ γὰρ τῶν ἱερῶν καὶ θείων Ἀποστόλων μιμηταὶ καὶ ἀκόλουθοι γενόμενοι, πῶς ἂν μὴ εἴη δίκαιον πάντας αὐτοὺς ἐπαινεῖν, καὶ θαυμάζειν; οἱ εὐσεβεῖς συνετὰ ἐβουλεύσαντο, καὶ αὕτη ἢ βουλή μενεῖ, φησὶν Ἀββακούμ ὁ προφήτης· μένει ἄει ὡς ἀληθὴς ἢ βουλή, καὶ ἡ εἰσῆγησις τῶν εὐσεβῶν καὶ φιλοθῶν ἀνδρῶν, ἢ πρὸς τὰ συντελοῦντα, καὶ συντείνοντα, τῇ εὐσεβεῖ διαγνώσει τῶν θείων καὶ ἱερῶν δογμάτων, καθάπερ τεκμηριοῦσθαι ἀραρότως δυνάμεθα, ἐξ ὅτου ὁ μακαρίτης ἐκεῖνος τὸ ζῆν ἐξέμετρησε, καὶ μέχρι τοῦ νῦν θεῖα ἐπιπνοία μένει, καὶ διαρκεῖ ἡ εὐσεβῆς ἐκείνου βουλή, καὶ εἰσῆγησις, ἐν τῷ εὐσεβῇ ἐκείνῳ τῆς νήσου λαῷ· καὶ οὐδεὶς οἶμαι, μήτε ἐν τῷ παρελθόντι καιρῷ μήτε μὴν εἰς τὸ ἐξῆς, δυνήσεται, ἢ ὅπως ἰσχύσῃ, τῶν ἐκ τῆς ἐναντίας μοίρας, ἀπατησῆαι, ἢ δολερά, καὶ θολώδη νόματα ποτίσαι τινὲ τῶν εὐσεβῶν, παγίως ἐστηρηγμένων, τῷ ὀρθῷ καὶ ἀπταιστώ τῆς ἀγίας καὶ ἀνατολικῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας δόγματι, καὶ φρονήματι. Ὅθεν καὶ προσφόρως εἶποι τίς ἂν δι' αὐτόν· ζῆ Ἀζαρίας, καὶ θανῶν ἐν Κυρίῳ ζῆ καὶ παρ' ὑμῖν, ὡς λαλῶν θεοπνεύστως».

Καὶ τοιοῦτος μὲν Ἀζαρίας ὁ Τζιγάλας ἐν προσεχεῖ δὲ τεύχει θὰ διαλάβομεν περὶ Ἀντωνίου τοῦ Βυζαντίου.

¹ Ἐν Ἀθήναις Δεκέμβριος 1877.

Π. Γ. ΖΕΡΑΕΝΤΗΣ.

1. Περὶ τῶν λόγων τούτων τοῦ Ἀζαρίου οὐδὲν γινώσκουμεν.

1 1740 ὡς γίνεται δηλον ἐκ τῶν ἀνωτέρω προταχθεισῶν συμπληρώσεων.

ΟΝΟΜΑΤΑ ΘΕΣΕΩΝ ΕΝ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ, ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ *

II

Παγά· θέσις ἐν Θηναίᾳ, ὅπου πολύρρους πηγή. Ἡ λέξις δωρικῶς ἀντιπηγή.

Παληόβιγγλα· παρὰ τὰ Χαυριᾶτα τῆς Πάλης· ξενικὴ λέξις (ἰδ. βιγγλαράς).

*Παλική*¹· οὕτω καλεῖται σήμερον τὸ μέρος τῆς νήσου ἐφ' οὗ ἡ ἀρχαία Πάλη². Ἡ λέξις παρῆχεται κατὰ τινὰς μὲν ἐκ τοῦ *Παλλὰς* (γραπτέον δὲ τότε *Πάλλη*) ἥτις ἐλατρεύετο ἐκεῖ³ καθ' ἃ φαίνεται καὶ ἐξ ἀρχαίων νομισμάτων, κατ' ἄλλους δὲ ἐκ τοῦ *πάλη* εἰς ἣν ὑδοκίμουν οἱ Παλεῖς, κατ' ἄλλους ἔτι, ἐκ τοῦ *Παλέως*⁴ υἱοῦ Κεφάλου⁵, παρᾰδοξος δὲ καὶ ἡ παρὰ τινος λογίου λεχθεῖσα μοί ποτε, ἐκ τοῦ *πάλλη* διὰ τοὺς συνεχεῖς σεισμούς, οἷς ὑπόκειται τὸ μέρος. Ἡ πόλις ἔκειτο ἐν μίλλιον ἀρκτικῶς τοῦ Ληξουρίου ἐν θέσει γραφικωτάτῃ ἐπὶ ἀρκετῆς ἐκτάσεως ἀπὸ τῆς ἀκτῆς μέχρι τῶν ἄνω κλιτύων τοῦ ὑπερκειμένου λόφου, τανῦν *παληοκάστρου*⁶ καλουμένου, πιστεύεται δ' ὅτι ἐγκατελείφθη κατὰ τὸν 16 αἰῶνα, ὅτε καταστραφείσης, πολλοὶ ἔκτισαν οἰκίας εἰς τὸ σημερινὸν Ληξούριον προτιμῶντες τὴν θέσιν ταύτην, ἀντὶ τῆς ἀρχαίας πόλεως ἕνεκα τῆς ἐν ταύτῃ μεμολυσμένης πῶς ἀτμοσφαιρας διὰ τὰ παρ' αὐτῇ ἐλώδη μέρη⁷. Κατὰ τὴν ἀρχαίαν θέσιν σώζονται ἀρχαῖά τινὰ

* Ἴδε σελ. 674. 783 καὶ 844.

¹ Ἐσφραγμένον τὸ παρὰ Ῥαγκαθῆ (Ἑλλ. Γ' 727) παλιχί.

² Ἡ λέξις ἀπαντᾷ διαφόρῳ τρόπῳ παρ' ἀρχαίοις, ὡς Παλή, Πάλη, Παλοῦς, οἱ δὲ κάτοικοι Παλεῖς, Παλλεῖς, Παλαεῖς, Παλής.

³ Ὑπάρχει μάλιστα παλαιότατον τι ἐρημοκλήσιον ἐκεῖ που ἐπ' ὀνόματι τῆς Ὑπεραγίας Πλατυτέρας, κτισθὲν κατὰ παράδοσιν ἐπὶ θεμελίω ἀρχαίων, ἅτινα ἔλεγον ὅτι ἦσαν τοῦ ναοῦ τῆς Παλλάδος.

⁴ Ἀπαντᾷ καὶ Πηλεός (Στεφ. Βυζ.) καὶ Παλαίων (Μέγα Ἑτυμολ.).

⁵ Ἀμφίβολον εἶνε ἂν ὁ Κεφαλος εἶχε τέκνα καὶ πόσα, ὡς ἐκ τῶν συγκρουμένων μαρτυριῶν Στεφ. τοῦ Βυζαντίου καὶ Ἡρακλείδου τοῦ Ποντικοῦ, ἀμφίβολον δὲ ἐπομένως καὶ τὸ ζήτημα ἐν ἐξ αὐτῶν ἐκλήθησαν καὶ αἱ πόλεις τῆς Κεφαλληνίας, ἰδίως δὲ ὡς πρὸς τὴν Σάμην καὶ Κράνην φαίνεται πιθανωτέρα ἢ ἐκ τῆς τοπογραφικῆς θέσεως καὶ τοῦ ἐδάφους παραγωγῆ (ἴδε λέξ.).

⁶ Εἶνε σήμερον συνήθης ἡ τοιαύτη ὀνομασία, ὅπου ἦσαν ἀρχαῖα ὄχυράματα ἢ πόλεις.

⁷ Ἴδε Χιῶτου Ἱστορίαν τῆς Ἑπτανήσου ἐν τόμῳ III σελ. 63. Συνοικίαι τινὲς τοῦ Ληξουρίου, πιθανῶς ἕνεκα τῆς τότε μετοικίσεως φραγκικῶν οἰκογενειῶν, καλοῦνται ἔτι διὰ τῶν ὀνομάτων ἐκείνων, ὡς Δεμπονεράτα (De-Buonera, τοιαύτη μάλιστα οἰκογένεια σώζεται ἔτι) καὶ Μαρτσελλάτα (Marcello) — Καὶ ἡ λέξις Ληξούριον πιθανῶς νὰ παρήχθη ἐκ τοῦ λέγειν ὄρη ἢ ὄρια διότι ἐκεῖ λήγουσι τὰ ὄρη ἢ ἔληγον τὰ ὄρια τῆς ἀρχαίας πόλεως (ῖ).

λείψανα κυρίως τάφοι¹ καὶ τινὰ Ῥωμαϊκῶν ὄχυρωμάτων, πολλὰ δὲ εὗρέθησαν ἀγγεῖα, πῖθοι κλ. — Ὁ κάτοικος *Παλικισιάντος*.

Παλοστή· βουνὸν ἐν Θηναίᾳ.

Παράδεισο (ἢ)· χλοερὰ τοποθεσία ἐν Κραναιᾳ. Ἡ λέξις ἀρχαία ἐπὶ κήπων καὶ χλοερῶν τόπων συνήθης, ἐκ Περσῶν ληφθεῖσα.

Πέζουλα· θέσις εἰς τὰς ἀκρωρεῖας τοῦ Αἴνου.

Πέζούλα· ἡ κορυφή τοῦ πρὸς Ταφιὸν ὄρους.

Πετροῦλου· πετρώδης μᾶλλον θέσις ὑπὸ τὸ προᾰστῖον *Μηχαλιτσάτα* καὶ ἀλλαγῶν τοιαῦται ὀνοματοθεσίαι.

Πεσάδες καὶ *Πεσάδα*· ἡ μεγάλη καὶ ὠραία κωμόπολις ἐν Λειβαθοῖ εἰς θέσιν γραφικωτάτην κειμένη. Ἐνταῦθα καὶ τὸ ἐκ κληροδοτήματος τοῦ μεγαλεμπόρου Ἀντανίου Ἰγγλέση, συντηρούμενον ναυτικὸν σχολεῖον.

Πέτρα τῶ ἀπομονῆς· πλάξ τις ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς παραλίας τοῦ Ληξουρίου ὅπου συνήθως περιπατοῦσιν οἱ πενθοῦντες καὶ οἱ ἀρεσκόμενοι εἰς βίον μονήρη διὰ τὸ ἥσυχον τοῦ ἐκεῖ τόπου· μεταφ. μάλιστα καὶ ἐπὶ τοῦ ἀγογγύστως ὑπομένουτος δεινά, λέγομεν εἶνε ἡ *πέτρα τῶ ἀπομονῆς* (ὑπομονῆς).

Πεταροῖ· θέσις ὑψηλὴ ἐν Ἀνωγῇ.

Πεταῖο· ἄντρον ἐπὶ τοῦ Αἴνου, ὅπου δύο ἐγγὺς κείμεναι πηγαί, ὧν παραδόξως ἡ μία ἀποπνέει θειωδὴ ὀσμὴν, ἡ δὲ ἑτέρα εἶναι ἄοσμος.

Πετρικᾶτα· χωρίον ἐν Θηναίᾳ.

Πηγῆ· θέσις εἰς τὰς ἀνκτολικὰς ὑπωρεῖας τοῦ Αἴνου, ὅπου καὶ μονὴ ὁμωνυμοῦ κληθεῖσα οὕτως ὡς ἐκ τῆς παρὰ τὴν ἀγίαν τράπεζαν βρύσεως. — *Πηγῆ* ἐπίσης, ὑψωμά τι παρὰ τῇ κόμῃ Δαμουλιαννᾶτα ὅπου σώζονται εἰρηπια ὄχυρματος.

Πηδάμια· θέσις εἰς Χαυδαῖτα.

Πισκάρδο· περιοχὴ τῆς ἐπαρχίας Σάμης πρὸς Λευκάδα, (ἥτις κακῶς ὀνομάζεται ἐπισήμως *Φισκάρδο*) ἀντὶ *Γουῖσκάρδο* ὅπερ ὀνομάσθη οὕτως ἀπὸ τοῦ Νορμανδοῦ Ῥοβέρτου Γουῖσκάρδου ἐπιδραμόντος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ῥογήρου τὴν Κεφαλληνίαν ἐπὶ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου Κομνηνοῦ, καὶ θανόντος πιθανῶς ἐν τῷ εἰς τὸν ἐκεῖ λιμένα προσωρμισμένῳ πλοίῳ αὐτοῦ τῇ 17 Ἰουλίου 1085. Κατὰ τὸν Leake ὁ λιμὴν τοῦ Γουῖσκάρδου ἦν ὁ τῶν ἀρχαίων *Πάνορμος* (ἴδε *Ἀρτίσμος*)· οὗτος ὑποθέτει ἐπίσης ὅτι ἐπὶ τῆς πρὸς ἄρκτον ἄκρας, θὰ ἦτο καὶ ὁ ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος ἀντικρὺ τοῦ ὁμωνύμου ναοῦ ἐπὶ τοῦ Λευκάτα ἀκρωτηρίου τῆς Λευκάδος². Ὁ αὐτὸς περιηγητῆς λέγει ὅτι εὗρεν εἰς τὴν παρὰ τὸ Γουῖσκάρδον ἀκτὴν καὶ λείψανα Ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς· ἐπ' αὐτῶν ὡς φαίνεται, βασισθεῖς ὁ Bory de S. Vincent λέγει, ὅτι τὸ πάλαι ἦν ἐκεῖ ἡ Πετουλία ἢ Πετιλία, πόλις ἣν ἤρξατο νὰ κτίξῃ ὁ Γάιος Ἀντώνιος τῷ 63 πιθανῶς π. Χ. ὅτε

¹ Εἰς τὰ ἄνω μέρη τοῦ Παληοκάστρου σώζεται τάφος, ὅστις κατὰ τὴν παράδοσιν ἦν τάφος βασιλοπούλου (ῖ).

² W. M. Leake, Travels in northern Greece, vol. III 67—68.

ἐξορισθεὶς τῆς Ῥώμης κατέλαθε τὴν Κεφαλληνίαν καὶ ὅστις ἀνακληθεὶς μετ' οὐ πολὺ κατέλιπεν ἀτελεὲς τὸ ἔργον του ¹.

Πλαγζαίς· θέσις βουνώδης παρὰ τὰ Χαυριᾶτα. Τὰς κλιτύας καὶ ἐν γένει τὰς προσκλινεῖς θέσεις ὁ λαὸς καλεῖ προσηγορικῶς *πλάγια*, ἀντίπλάγια, *πλαγζαίς*.

Πλάκα· ἡ πρὸς βορρᾶν συνοικία τοῦ Ἀργοστολίου. Ἐπίσης πλακῶδες ὕψωμα παρὰ τὰ Χαυδιᾶτα καὶ εἰς ἄλλα μέρη ἐπὶ τοιούτων θέσεων. Πρὸς τὴν ἐν Ἀθήναις συνοικίαν *Πλάκων*.

Πλακοῦδρα· πλακῶδες καὶ ἄγονον μέρος παρὰ τὰς ἀκτὰς τῆς Πάλης.

Πλαοῦλι· ἐν Ἐθναίῃ.

Πλατυγαλός· ὄνομα ἀκτῆς βορείως τοῦ Ληξουρίου διὰ τὸ ἐκεῖ πλατὺ τοῦ κόλπου. Ἐκεῖ καὶ μονὺδριον γυναικεῖον τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος.

Πλατυμπόρος καὶ *Πλατύμπορος* σπανιώτερον· ἐξοχὴ ἐν Κωτωγῇ κληθεῖσα οὕτως εἴτε διὰ τὸ πλατὺ τῆς θέσεως, ἢ διὰ τὸ ἐκεῖ πλατυνόμενον ποτάμιον.

Πλέρι· ἐν Ἀνωγῇ.

Ποθοῦ (ἡ)· παρὰ τὰ Χαυριᾶτα τῆς Πάλης.

Πολίτης· θέσις ἐν Ἀνωγῇ.

Πομάλλια· θέσις παρὰ τὰ Χαυδιᾶτα.

Πορζαράτα· χωρίον τῆς Εἰκοσιμίας. Ἐκ τοῦ πόρος = διάβασις πιθανῶς.

Πόρος· τοποθεσία ἐν Πρώνοις. Κατὰ τὸν Goodisson² ἐκλήθη τὸ μέρος οὕτω διότι διαρρέουσιν αὐτὸ τὰ πολλὰ κατερχόμενα ἀπὸ τῶν πλησίον βουγῶν ὕδατα.

Ποταμιᾶννα· περιοχή ἐν Κραναίῃ.

Ποταμιανράτα· μέγα χωρίον τῆς Πυλάρου.

Προκύματα· θέσις ὑψηλὴ παρὰ τῇ Φερεούσῃ τῆς Ἀνωγῆς. Ὠραία λέξις, ἢ τίς πιθανῶς σημαίνει τὴν ἐκεῖθεν φαινομένην εὐρυτάτην θάλασσαν.

Προριά· παρὰ ταῖς Μινιαῖς.

Πύλαρο (ἡ)· εἰς τῶν δήμων τῆς Σάμης. Κατὰ τινὰς ἡ λέξις γίνεται ἐκ τοῦ *πυλωρός*, εἴτε διότι ἦσαν πυλωροὶ τῆς ἀρχαίας Σάμης, εἴτε διότι ἡ θέσις

¹ Bory de S. Vincent. Descrip. des îles joniennes 363. Chr. Muller Voyage en Grèce 190. Grasset S. Sauveur Voyage historique littéraire et pittoresque dans les îles et possessions ci-devant venitiennes du Levant vol. III p. 67. Ὁ Grasset λέγων περὶ τῆς Πετιλίας ἀναφέρει εἰς τὸν Στράβωνα, τοῦτο ὅμως ἐστὶν ἀνακριβὲς διότι οὐδαμῶς παρὰ τῶν τελευταίων ἀπαντᾷ τι περὶ τῆς πόλεως ταύτης. Τὸ ὅτι ὁ Γάιος Ἀντωνίος ἦλθεν ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ ἤρξατο κτίζειν παρὰ πολλῶν μαρτυρεῖται, ποῦ ὅμως καὶ πῶς ἐκάλεσε τὴν πόλιν δὲν εἶνε ἐξηκριβωμένον· δὲν εἶνε ὅμως καὶ ἀπίθανον ὅτι ἐν Πάλῃ ἦσως ἤρξατο κτίζειν τὴν πόλιν· ὡς τεκμήριον τούτου δύναται νὰ παραχθῇ τὸ ὅτι πρὸ ἑκατονταετηρίδος καὶ ἐπέκεινα ἀνορουσομένου φρέατός τινος ἐν τινὶ κήπῳ παρὰ τὸ Ληξούριον εὐρέθη τμήμα ἐπιταφίας πλακῶς ἐξ ἧς ἐφαίνετο ὅτι ἐτάφη ἐκεῖ φίλος τις τοῦ Γαίου Ἀντωνίου θανόν· ἐξ αἰφνιδίου θανάτου. Ἡ πλὴξ αὐτῆ ὡς καὶ ὠραία κεφαλὴ γυναικὸς ἐκεῖ εὐρεθεῖσα καὶ ἄλλα ἀρχαῖα ἐδωρήθησαν τῷ τότε προβλεπτῇ τῆς νήσου Γραδενίῳ. Grasset S. Sauveur ἐνθ. ἀνωτ. 57).

² Essay upon the Ionians Islands κλ. 146.

ἦν οἶονεὶ *πύλη* δίδουσα ἐξοδὸν εἰς τὸ ἀντίθετον μέρος τῆς Σάμης ¹. Ἀπίθανοι καὶ ἀστήρικτοι παραγωγαί, εἰ καὶ ἡ λέξις εἶνε ἑλληνοφανεστάτη. Ἡ θέσις εἶνε σύδενδρος καὶ γραφικὴ, ἔχει δὲ ὁ δῆμος ὑπὲρ τὰ εἴκοσι χωρία, τὰ πλεῖστα εἶνε μεγάλα ἐν οἷς ἡ κωμόπολις καὶ πρωτεύουσα *Μακροτόκια*. Οἱ κάτοικοι εἰσὶν εὐφρέστατοι καὶ φίλერγοι. Ὁ κάτοικος λέγεται *Πυλαρινός*, συνηθέστερον δὲ *Πυλαρός*.

Πυργάρι· θέσις ὑψηλὴ παρὰ τὰ Χαυριᾶτα. Ἐκεῖ εὐρίσκονται ὀστράκων καὶ ἰχθύων ἀπολιθώσεις.

Πυργί· μεταξὺ Σάμης καὶ Πρώνων. Ὁ Ζερβός ² γράφει *πυργοὶ* παράγων τὴν λέξιν ἐκ τοῦ *πύργοι* διότι φαίνεται ὅτι ἦν ἐκεῖ ὄριον τι ἢ μεσότοιχον χωρίζον τοὺς Πρώνους ἀπὸ τῆς Σάμης. Πιθανὴ εἶνε καὶ ἡ λίαν χαρακτηριστικὴ δημῶδης παραγωγὴ ἐκ τοῦ *πείρια* = *χοάνη*, διότι ὄντως τὸ βουνὸν ἐκεῖνο ὁμοιάζει πρὸς ἀνεστραμμένην *χοάνην*. Ὁ κάτοικος *Πυργισιᾶννος*.

P

Ράχη τοῦ πολέμου· τοποθεσία ἐν Ἐθναίῃ, δι' ἄγνωστον λόγον κληθεῖσα οὕτω.

Ρεῖκλι· θέσις παρὰ τὸ χωρίον *Βληχᾶτα* ἔχουσα ὕδατα. Ἡ λέξις ἔχει πιθανώτατα σχέσιν πρὸς τὸ *ρέω* *ρεῖθρον*. Ἡκουσά ποτε τὴν θέσιν καὶ *δεικλι* ἐκ παραφθορᾶς βεβαίως.

Ρίζα· χωρίον ἐν Ἐθναίῃ εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ἐκεῖ βουνοῦ ³.

Ρίφι· χωρίον τῆς Ἀνωγῆς· ἐκ τοῦ *ῤιφος*, διὰ τὸν ποιμενικὸν βίον ἴσως τῶν κατοίκων (ἴδε *Δεματορά*).

Ροδεινὸσπηλο· σπήλαιον παρὰ τὰ Χαυδιᾶτα διὰ τὸ ἐρυθρωπὸν τοῦ ἐδάφους.
Ρουδι· δάσος ἐλατῶν ἐπὶ τῶν ἀρκτικῶν δειράδων τοῦ Αἴνου.

Σ

Σάμο (ἡ) ⁴· ἡ ἐπαρχία Σάμης, σπανιώτερον δὲ καὶ ἡ πόλις ἦτις κυρίως *Αἰγιαλός* λέγεται. Ὁ κάτοικος παρὰ μὲν τοῖς ἀρχαίοις *Σαμαῖος*, κατ' ἀντίθεσιν τοῦ *Σαμίου*, κατοίκου τῆς ἐν τῷ Αἰγαίῳ Σάμου οὖσης πιθανώτατα ἀποικίας τῶν *Σαμαίων* (Κεφαλλήνων) ⁵, σήμερον δὲ *Σαμικός*. Ἡ λέξις *Σάμη* πιθανῶς γίνεται ἐκ τῆς λέξεως *σάμος* = τόπος ὀρεινός καὶ ὑψηλός, *σάμους*

¹ Ζερβός ἀρχ. λείψ. Κεφαλλ. σελ. 50.

² Ζερβ. ἐνθ. ἀνωτέρ.

³ Ρίζα βουνοῦ = πρόποδες.

⁴ Καὶ παρ' ἀρχαίοις καὶ νεωτέροις ἀπαντᾷ *Σάμη* καὶ *Σάμος*.

⁵ Ὁ Ἀγκαῖος, λέγεται, ἐνεγκὼν τὴν ἀποικίαν εἰς τὴν Αἰγαίαν νήσον. Ἴδε Ἰαμβλίχου βίον Πυθαγόρου β. 1. κ. 3.

Σκαρπιτζιά· θέσις ἐπὶ τοῦ Αἴνου.

Σκαυδολλίτης· κρημνῶδες μέρος ἐν Θηναίᾳ.

Σκίλια· ἀπότομον καὶ φοβερόν τὴν θέαν ἀκρωτήριον πρὸς τὰ δυτικὰ τῆς νήσου, πρὸ τοῦ ὁποίου ἐκτείνεται ἀγριωτάτη θάλασσα, ἧς τὰ κύματα *σχίλει* οὕτως εἰπεῖν ἀντιτασσόμενος ὁ βράχος.

Σκεπαστή· θέσις παρὰ τὰ Καμιναρᾶτα.

Σκουριᾶς· χωρίον ἐν Ἀνωγῇ (ἴδ. ἐπ. λέξι).
Σκοῦρος· ἐν Κατωγῇ. Πιθανῶς ἐκ τῶν ἐκεῖ σχοίνων (*juncus*)· ἐντεῦθεν ἴσως καὶ ὁ Σκουριᾶς, ὡς καὶ τὸ τῆς Ζακύνθου ἀκρωτήριον *Σχοιράρι* ὡς καὶ ἄλλαι θέσεις¹.

Σκόρδακας· παρὰ τὰ Καμιναρᾶτα, ὡς καὶ *Σκόρδαις*.

Σκοτεινή· σπηλιῶδες καὶ σκιερὸν μέρος εἰς τὰς δυτικονοτίους παραλίας τῆς νήσου.

Σκοτεινὴ φυλακή· παρὰ τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου ἐν Κράνῃ, διὰ τὰς ἐκεῖ βαθείας ὅπας ἐντὸς τῶν βράχων τῆς παραλίας.

Σκυλοπήγαδο· εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Πάλης ὅπου ὑπάρχουσιν ἐντὸς σπηλαίου παρὰ τὴν ἀκτὴν ἐντὸς κοιλωμάτων μικραὶ φυσικαὶ σύμμετροι πρὸς ἀλλήλας δεξιόμεναι ὠραίου ὕδατος. Κατὰ τὴν παράδοσιν *σκυλός τις* ποτε διψῶν εὔρε τοῦ ὕδατος τοῦτο, ὅθεν καὶ ὠνομάσθη.

Σουλάρου· οἱ Ἰλᾶροι τῆς Κατωγῆς, τῇ συνήθῃ προτάξει τοῦ σ. Ἐκλήθη ἡ θέσις οὕτως ἴσως ἐκ τοῦ *ίλαροῦ*, δηλ. ἀνοικτοῦ, εὐθύμου τῆς θέσεως.

Σπάθη· εἰς Ἐλήν, ἔνεκα τοῦ ἐκεῖ φυομένου ὁμώνυμου χόρτου.

Σπαθί· χωρίον τῆς Σκιάλλας, διὰ τὸ καμπύλον τοῦ ἐκεῖ βουνοῦ.

Σπαγοῦ· παρὰ τὰ Χαυριᾶτα θέσις τὸ πλεῖστον πετρώδης· ἐκλήθη πιθανῶς οὕτως διὰ τὸ ἀραιὸν τῶν ἐκεῖ ἐλαίων ἢ ἀμπέλων ἐκ μεταφορᾶς τοῦ λιπότριχου, ὅστις σπανὸς κοινῶς λέγεται.

Σπαρτιά· κωμόπολις τῆς Λειβαθοῦς.

Στασεῖό· χθραμλὴ τοποθεσία ἐν Ἐληῶ. Ἐκ τοῦ *στάσις*.

Στεκοῦλι· εἰς τὴν δυτικὴν παραλίαν τῆς Πάλης ὅπου πολλὰ βρυσικὰ ὕδατα.

Στέρᾶτο· μικρὸν χωρίον τῆς Θηναίης παρὰ τῇ Ρίζῃ.

Στράφοι, *Στραφιὰ* καὶ *Τραφιὰ*· βαθεῖα μικρὰ κοιλάς παρὰ τὰ Χαυδαῖτα. Ἐκ τοῦ *τάφος*. Ὁμοίαι θέσις καὶ παρὰ τοῖς Ἰλᾶροις.

Σφακιᾶς· δύσβατον μέρος παρὰ τὰ Καμιναρᾶτα, ὡς ἐκ τοῦ ἐκεῖ φυομένου ἐλελισφάκου, ὅστις *σφακιά*, *ἀσφάκα* καὶ *ἀλφιασκιά* λέγεται.

Σφακιδερά· χέρσος θέσις παρὰ τὰ Καμιναρᾶτα.

Σφακίνα· παρὰ τὸ Σμυόλιον.

¹ Παρ' ἀρχαίοις ἐπῆρχον θέσεις οὕτω καλούμεναι ὡς ἐκ τῶν σχοίνων των ὡς ἡ παρ' Ὁμήρῳ ἴλ. Β. 497.

Τ

Τάφιον ὄρος· τὸ πρὸς δυσμὰς τῆς Πάλης ὄρος ὑπερθεῖν τῆς μονῆς τοῦ Ταφιοῦ.

Ταφίδας· θέσις βαθεῖα εἰς τὸ Τάφιον ὄρος ὅπου ἡ πλουσία μονὴ τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς ἤτις συνεχωνεύθη μετὰ τῆς νοτίως αὐτῇ κειμένης μονῆς τῶν Κηπουρίων. Ἡ λέξις *Ταφίδας*, ἔχει ἀναμφισβήτητον σχέσιν πρὸς τὴν ἀρχαιότητα, οὐχ' ἤττον ὅμως μεγάλως ἀμφισβητοῦνται τὰ σχετικὰ ζητήματα, ἀν δῆλα δὴ ἡ Κεφαλληνία ἐλέγετό ποτε *Τάφος*, ἀν συγκατελέγετο μετὰ τῶν Ταφίων νήσων καὶ ἀν ἡ ἐν Κεφαλληνίᾳ παρὰ Στεφάνῳ Βυζαντίῳ ἀπαντῶσα πόλις Ταφιοῦσα ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν Ὀμηρικὴν *Τάφον* καὶ ὄντως ἡ λύσις δὲν εἶνε εὐχερῆς ὡς ἐκ τῆς ἀσφαλείας παρὰ Ὀμήρῳ καὶ τῶν ἀντιφατικῶν πως μαρτυριῶν τῶν μετέπειτα συγγραφέων.¹ Τὸ ὅτι ἦν ἐκεῖ πόλις τοῦτο δὲν πρέπει ν' ἀμφισβητῆται, δὲν ἀπορρίπτει δὲ καὶ ὁ σχολιαστὴς τοῦ ἱστορικοῦ δοκιμίου περὶ Κεφαλληνίας, ἄλλως τε ἡ σωζομένη παράδοσις περὶ αὐτῆς, τὰ ἐκεῖ εὑρεθέντα καὶ εὑρισκόμενα ἀγγεῖα καὶ λείψανα πλαστικῶν τεχνουργιῶν ἐμπειδοῦσιν ἔτι μᾶλλον τὴν ιδέαν, ὅριζουσι δὲ μάλιστα περίπου καὶ τὴν θέσιν τῆς πόλεως· τὸ ζήτημα ὅμως εἶνε πῶς θὰ συνδυασθῇ τὸ ὄνομα Ταφίδας πρὸς τὴν ἀρνητικὴν λύσιν ἣν πλείστοι διδοῦσι, ἀποκρούοντες τὸ Ὀμηρικὸν τῆς Τάφου, δεχόμενοι ὅτι *Τάφον* ἀναφέρων ἔνοσε ὁ ποιητὴς μίαν τῶν νησίδων τῶν μεταξὺ Ἰθάκης καὶ Κεφαλληνίας (τανῦν *Μεγαρήσι*) λέγοντες περὶ τοῦ ἐν Κεφαλληνίᾳ Ταφιοῦ, ὅτι ἐκλήθη οὕτως διὰ τὸ κοῖλον καὶ ταφοειδὲς οὕτως εἰπεῖν τοῦ μέρους, ἢ ἐκ τοῦ ὅτι ἦν ἐκεῖ κοιμητήριόν τι.² Τοιαύτας γνώμας καὶ παραγωγὰς θεωροῦμεν βεβαιωμένας πως, καὶ δὲν δεχόμεθα μὲν ὅτι ἡ Κεφαλληνία τὸ πάλαι ἐκαλεῖτο *Τάφος* ὡς ἀσυμβίβαστον, οὐχ' ἤττον ὅμως καθ' ἡμᾶς εἶνε ἀδύνατον νὰ μὴ ὑπάρχῃ σχέσις τις μεταξὺ τῶν δύο γειτωνικῶν αὐτῶν μερῶν καὶ τῆς ὁμωνυμίας, νομίζομεν δὲ ὅτι δύναται νὰ συνδυασθῇ τὸ ζήτημα, ἐὰν δεχθῶμεν, πιθανωτάτην ἄλλως κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, ἀποικίαν ἡμετοίκησιν ἐκ τῶν Ταφίων νήσων οἰκήτασαν ἐν τῷ μέρει τούτῳ ἐξ οὗ καὶ ἐκλήθη. Οὕτως ἀφοῦ δεχθῶμεν τὴν ὑπαρξίν ἐκεῖ πόλεως, καὶ τοιαύτην σχέσιν ἔχουσαν πρὸς τὴν *Τάφον* καὶ τοὺς Ταφίους, διατὶ νὰ μὴ δεχθῶμεν ὅτι πράγματι ἐν αὐτῇ τῇ νήσῳ ἦν ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Στεφάνου Βυζαντίου (ἀμαξασαντος περὶ τὸν 5^ο μ. Χ. αἰῶνα) ἡ Ταφιοῦσα (τανῦν *Ταφίδας*) ἦν τινες τιθεῖσι οὐχὶ ἐν τῇ κυρίῳ νήσῳ, ἀλλ' ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς ἀρχαίας Κεφαλληνίας;³

¹ Μελετίου Γεωργ. ἐν λέξει Κεφαλληνία. Στέφανος Βυζαντίου ἐν λέξει *Τάφος*. Ζερβου ἐνθ. ἀνωτ. σελ. 7. Χιώτου ἱστορ. Ζακύνθου Δ' 74. σημ. 26. Ἰονίου Ἀνθολογίας Ε' 59 σημ. 31 καὶ Δ' σελ. 770.

² Ἰον. Ἀνθολ. Ε' 59. 31.

³ Νομίσματα τῆς πόλεως ταύτης δὲν εὑρέθησαν, ὁ Bory d. S. Vincent μάλιστα εἰκάζει ὅτι ἡ πόλις θὰ κατεστράφη πρὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς νομισματικῆς τέχνης! (σελ. 409).

Τειχιά· θέσις ἐν Ἀνωγῇ.
Τριάλος· ὠραία θέσις ἐν Λειβαθοῦ.
Τριβί· παρὰ τὰ Χαυριᾶτα.
Τριγυράτος καὶ *Τριγυράτο*· παρὰ τὰ Χαυριᾶτα.
Τριποξύλι· παρὰ τὸν Ἀθέρα.
Τρέμουλα· μέρος ἐν τῷ Βάλτῳ τοῦ Ληξουρίου τελευτῶδες καὶ ὑποτρέμον
 τῷ πατοῦντι.
Τρυγωνᾶς· θέσις θηρευτική ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Κραναίας.
Τυφλόμυγα· ἐν Πάλλῃ.

Γ

Ἰθρο· θέσις ἔχουσα βρύσεις παρὰ τὰ Καμιναρᾶτα.
Ἰλη· δασώδους θέσεως ὄνομα ἐν Σάμῃ ἑλληνικώτατον. Παρ' ἀρχαίοις
 πλειστάκις ἀπαντᾷ προσηγορικῶς ἐν τῇ σημασίᾳ ταύτῃ¹.

Φ

Φαβάτι· παρὰ τὸ Ληξούριον.
Φαβατάτα· χωρίον εἰς τὸν δῆμον Κατωγητῶν.
Φάλαρι (ἡ)· ὄροπέδιον πλησίον τῆς Πυλάρου.
Φανερὰ· τὸ ἔμπροσθεν, τὸ καταφανές μέρος τῶν Χαυριᾶτων.
Φάρσα· μικρὰ κώμη εἰς τὴν Κράνην, καὶ οἱ κάτοικοι Φαρσινοί, διὰ δὲ τὸ
 ὑποκριτικὸν καὶ κερδοσκοπικὸν αὐτῶν καὶ *Φαρισαιοί*. Ἡ λέξις *Φάρσα* ἀπαντᾷ
 καὶ παρ' ἀρχαίοις², δηλοῦ δὲ μέρος πόλεως ἢ ἀκρωτήριον, πιθανῶς δὲ ἔχει
 σχέσηιν πρὸς τὴν δευτέραν σημασίαν, διότι πράγματι ἡ κώμη κεῖται μικρὸν
 ἀπὸ τῆς παραλίης βλέπουσα πρὸς τὸν κόλπον³.
Φάος· ἐν Πάλλῃ ἀντὶ *Χάος*, ἕως διὰ τὰ ἐκεῖ κοιλώματα, τῇ συνήθει
 ἐναλλαγῇ τοῦ φ καὶ χ, ὡς βρέφος βρέχνο—χλόη, φλόη χτουράω—φτου-
 ράω χαντακόνω—χαντακόνω.
Φερεοῦσα· ἐν Ἀνωγῇ. Ἑλληνοφανῆς ἡ λέξις καὶ γνησίας ἑλλ. καταλήξεως.
Φηράμενα· χωρίον τοῦ Ἐληοῦ, θέσις προσφιλῆς τοῖς θηρευταῖς διὰ τὸ
 πολὺ τῆς θήρας. Ἡ λέξις *φηράμενα* γίνεται ἐκ τοῦ θήρ, ὅπερ αἰολικῶς *φήρ*,
 (λατ. ferus) ἐξ οὗ *Φηράμενα*.
Φτεριάς· παρὰ τὰ Χουδάτα, ὡς ἐκ τῶν ἐκεῖ φυομένων πτερίδων (κοιν.
φτέρη).

¹ Ὁμηρ. Ὀδ. Ε. 63. Υ. 491. Π. 316, Ἰλιάδ. Ρ. 848. Ἡσιόδ. Θεογ. 484. Ξενοφ.
 X 5 κλ. Καὶ πόλεις καὶ θέσεις πολλαὶ παρ' ἀρχαίοις ἔφερον τὸ ὄνομα τοῦτο.

² Ἰδ. Ἡσύχιον καὶ Σουΐδαν ἐν λέξει.

³ Λέγεται καὶ *Φάρισα* ἐνίοτε, ὡς καὶ Ἔρσο—Ἐρυσσ, χέρσο—χέρισσ κλ.

Φώκη· ἀκτὴ καὶ ὁ ἐκεῖ ὄρμος, πρὸς τὸ Γουίσκάρδον.
Φώνησα· μέρος πρὸς τὰ Ὀμαλά, ἐκ τοῦ ἠχητικοῦ τῆς θέσεως κληθὲν ἕως
 οὕτω.
Φωρίσκος· ἐν Ἐθναίᾳ, ἕως διὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῆς προηγ. λέξεως (ἴδε
 καὶ ἀντιλαλοῦσα).

Χ

Χαλεπά· ἄγονος καὶ πετρώδης θέσις ἐν Ἀνωγῇ. *Χαλέπαις* δὲ λέγονται
 πολλαχοῦ τὰ τοιαῦτα ἐδάφη, διὰ τὸ χαλεπὸν τῆς ἀρόσεως. Ἐκφραστικῶ-
 τάτη ἡ λέξις, ὡς καὶ ἡ συνώνυμος *δύσκολο* (ἴδε λέξιν).

Χαλικεραῖς· θέσις χαλικιώδης ἐν Πάλλῃ.

Χάρακας· κρημνὸς παρὰ τὴν Σάμην φοβερός τὴν θέαν καὶ κινδυνώδης τὴν
 διάβασιν.

Χάρακες· ἐν Ἀνωγῇ.

Χαράκτι (τὸ)· χωρίον τοῦ Πυργιοῦ.

Χαυδάτα· κώμη εἰς Μεσοχώριον· πρωτεύουσα τοῦ δήμου Κατωγητῶν.

Χαυριᾶτα· κώμη τῆς Κατωγῆς, πατρίς τοῦ Ἀντωνίου Μοσχοπούλου καὶ
 Βικεντίου Δαμωδοῦ ἐνδόξων τῆς Κεφαλληνίας ἀνδρῶν¹.

Χολοῦ· θέσις ἐν Πάλλῃ διὰ τὸ χλοῦδες ἕως κληθεῖσα οὕτω.

Χόντρη· τὸ δυτικὸν μέρος τοῦ νησιδρίου τῶν Βαρδιάνων.

Χορός· ἐν Ἀνωγῇ.

Χοροστάσι· ἐν Δειλινάτοις μικρὰ πλατεῖα ὅπου ὀρχοῦνται καθ' ἃ εἰθίσται
 ἐν ταῖς κώμαις κατὰ τὰς μεγάλας ἐορτάς.

Χοῦνι· δύσβατον μέρος παρὰ τὰ Καμιναρᾶτα.

Χρή· ἐν Ἀσση παρὰ τὰς Καρυάς.

ΧΥμονικό· ἀπόκρημον καὶ στρογγύλον βουνὸν ἐν Ἐθναίᾳ.²

Χωρί· βαθὺ μέρος, χανοειδές οὕτως εἰπεῖν παρὰ τὴν Κοντογεννάδα.

ΗΜΙΑΣ ΤΣΙΤΣΕΛΗΣ.

Ο ΕΠΙ ΔΕΥΚΑΛΙΩΝΟΣ ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟΣ

ΚΑΙ Ο ΧΩΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΥΒΟΙΑΣ

Ὁ κ. Λάνδερερ³ φρονεῖ ὅτι ἐν Αἰδηψῷ κατόικουν, κατὰ τὴν μυθολογίαν,
 οἱ γονεῖς τοῦ Ἐλλήνος, ὁ Δευκαλίων, ἦτοι ὁ Νῶε τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἡ Πύρρα.

¹ Σώζεται ἐκεῖ ἀκόμα κατερειπωμένη ἡ σχολὴ τοῦ Δαμωδοῦ.

² Ὄνομάσθη ἡ θέσις διότι ὁμοιάζει πρὸς ὕδρονέπινα ὅστις λέγεται κοινῶς χυμονικό.

³ Περιγραφή τῶν ἐν Κύθῳ, Αἰδηψῷ καὶ Ἰπιάτῃ ἱαματ. ὑδάτων σελ. 74.

Ἄγνοοῦμεν μὲν πόθεν ἐπληροφορήθη τοῦτο, ἀλλ' ἐν τῇ Ἑλληνικῇ μυθολογίᾳ εἶναι ἀναμφισβήτητον, ὅτι ἕνεκα κατακλυσμοῦ καταστραφέντος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, μόνον ὁ Δευκαλίων καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ Πύρρα περιεσώθησαν ἐπὶ τοῦ ὄρους Παρνασσοῦ, ὅτι μετὰ τὴν ἐκ τῆς γῆς ἔκλειψιν τῶν ὑδάτων καὶ συμφώνως πρὸς τὸν χρησμὸν τοῦ μαντείου ἐγεννήθησαν ἐκ μὲν τῶν ὑπὸ τοῦ Δευκαλίωνος πρὸς τὰ ὄπισθεν ῥιφθέντων λίθων ἄνδρες, ἐκ δὲ τῶν ὑπὸ τῆς Πύρρας ῥιφθέντων γυναικες,¹ μεθ' ὃ κατέστησαν τὸ βασίλειόν των ἐπὶ τοῦ Παρνασσοῦ κατὰ τινὰς, ἔχοντες καθέδραν ἐν Ὀπούντι² τῆς Λοκρίδος, κατ' ἄλλους δὲ βσιλεύσαντες ἐν τῇ Θεσσαλίᾳ ἢ ἐν τῇ Ἀττικῇ.

Ἐὰν ἐν τούτοις ὑπάρχῃ μαρτυρία τις ὅτι κατὰ τὴν μυθολογίαν ὁ Δευκαλίων μετὰ τῆς Πύρρας κατόικον πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ εἰς Αἰδηψόν, ἴσως δὲν θὰ ἦναι τολμηρὰ ἢ εἰκασία, ὅτι ὁ ὑπὸ τῆς μυθολογίας ἐπὶ Δευκαλίωνος ἀναφερόμενος κατακλυσμός οὐδὲν ἄλλο ἐστίν ἢ ὁ χωρισμός τῆς νήσου Εὐβοίας ἀπὸ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος·

Ἀφοῦ ἡ μυθολογία εἶναι τὸ πρῶτον τῆς ἱστορίας στάδιον,³ πᾶν ὅ,τι ὁ διὰ παραδόσεων διατηρηθεὶς μῦθος ἀναφέρει ἔχει τὴν ἐξήγησίν του.⁴

Ἡ μυθολογία, λέγουσα ἡμῖν ὅτι ἡ κιβωτός τοῦ ἐν Αἰδηψῷ πρὶν ζῶντος Δευκαλίωνος ἐστάθη μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Παρνασσοῦ, ἐνδέχεται νὰ ὑπονοῇ τὴν ἐκ τοῦ χωρισμοῦ τῆς Εὐβοίας ἀπὸ τῆς στερεᾶς προεληούσαν καταστροφὴν.

Ἀλλὰ καὶ ἐὰν δὲν ἀναφέρηται που, ὅτι ὁ Δευκαλίων εὕρισκετο πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ εἰς Αἰδηψόν, καὶ τὸ λοιπὸν μέρος τοῦ μύθου ἢ καὶ μόνη ἢ γειτνίας τοῦ Παρνασσοῦ, — τοῦ Ἀραράτ τούτου τῶν ἀρχαίων, — μετὰ τῆς Εὐβοίας ἀρκεῖ πρὸς μόρφωσιν τῆς ἀνωτέρω εἰκασίας.

Ἡ μυθολογία ἀναφέρουσα ἐπίσης, ὅτι ἡ Εὐβοία ἦτο μία τῶν Θεσπιᾶδων, ἐξ ἧς ὁ Ἡρακλῆς ἐγέννησε τὸν Ὀλύμπου,⁵ ἴσως ὑποδεικνύει ἡμῖν τὴν συγγένειαν τῆς γῆς, ἣτις ὑπάρχει μετὰ τῆς Εὐβοίας, τῶν Θεσπιῶν Βοιωτικῆς πόλεως καὶ τοῦ Θεσσαλικοῦ Ὀλύμπου.

Πρὸς ἀριστερὰν τῶν Παγασῶν ὑπάρχει ἀλυκὴ, ἀπέναντι δὲ αὐτῶν νησίδιον τοῦτο ἐκαλεῖτο ἐν τῇ ἀρχαιότητι Δευκαλίων, ἢ δὲ ἀλυκὴ Ἄκρα Πύρρα· αἱ ὀνομασίαι αὗται τῶν γειτόνων τῇ Εὐβοίᾳ μερῶν οὐδεμίαν ἔρα γε σχέσιν πρὸς τὸν μῦθον τοῦ κατακλυσμοῦ ἔχουσιν; Οὐ μόνον τοῦτο ἀλλὰ καὶ ὁλό-

1 Ἑλλην. Μυθολ. Κ. Κοντογόνη σελ. 133. — Ἑλλην. Ἰστ. Παπ. Α. σελ. 5—6.

2 Πίνδαρος Ὀλυμ. Εἰδ. Θ' στίχ. 64—68. — Ὀπούντιος κόλπος εἶναι ὁ τῆς Ἀταλάντης, ἀπέναντι ἀκριδῶς τῆς Αἰδηψοῦ εὕρισκόμενος. — Ἴδου δὲ καὶ τί ὁ Στράβων (Β.βλ. Θ' κεφ. Δ. § 2) λέγει· «Μεταξὺ δὲ Ὀπούντος καὶ Κύνου παιδίων εὐδαίμων» κέττι δὲ κατὰ Αἰδηψόν τῆς Εὐβοίας, ὅπου τὰ θεμελιὰ τὰ Ἡρακλέους, πορθμῶ διεργόμενος σταδίων ἐξήκοντα καὶ ἑκατὸν. Ἐν δὲ τῷ Κύνῳ Δευκαλίωνα φασιν οἰκῆσαι. Καὶ τῆς Πύρρας αὐτόθι δαίονται σῆμα, τοῦ δὲ Δευκαλίωνος Ἀθήνησι».

3 Ἑλλην. Ἰστορ. Κωνστ. Παππαρ. Α' σελ. 35—56 περὶ τῆς ἐρμηνείας τῶν μύθων.

4 Αὐτόθι σελ. 45 καὶ 50.

5 Ἑλλην. Μυθολ. Κ. Κοντογόνη σελ. 571.

κληρος ἡ Θεσσαλία ἐκαλεῖτο Πυρραία ἀπὸ Πύρρας τῆς Δευκαλίωνος γυναικός.¹

Ὁ ἀρχαιολόγος βοηθούμενος ἐκ τῆς προόδου τῆς γεωλογίας, πολλὰ σχετικὰ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πιθανὰ συμπεράσματα ἐπὶ τῆς περὶ ἧς πρόκειται εἰκασίας δύναται νὰ ἐξαγάγῃ· οἱ μῦθοι καὶ ἡ γεωλογικὴ κατάσταση τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Στερεᾶς, ἰδίως δὲ τῆς παραλίας αὐτῶν, ἔσονται τὰ κυριώτατα τῶν ἐρευνῶν αὐτοῦ στοιχεῖα.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, πολλὰ καὶ ἐκ τῶν περὶ τοῦ γίγαντος Τιτυοῦ μυθολογουμένων² δύναται νὰ ὠφεληθῇ·³ ἀλλὰ πλειοτέραν ἴσως σχέσιν φαίνονται ἔχοντα τὰ περὶ τοῦ μυθεύματος τοῦ θανάτου τοῦ Ἡρακλέους. Ἡ μυθολογία λέγει ὅτι ὁ Ἡρακλῆς, ἀφοῦ διώρυξε τὸ μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀφρικῆς ὄρος, καὶ ἤνωσε τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν μετὰ τοῦ Ὀκεανοῦ, ἤθελησεν ἐπὶ τέλους νὰ προσενέγκῃ θυσίαν ἐπὶ τοῦ Κηναίου ἀκρωτηρίου⁴ εἰς τὸν Δία·⁵ ἡ σύζυγος ὅμως αὐτοῦ Δηϊάνειρα, ζηλοτυπούσα τὴν Ἰόλην, θυγατέρα τοῦ Εὐρύτου βασιλέως τῆς Οἰχαλίας, ἔπεμφε διὰ τοῦ ὑπηρέτου Λίχα, τῆ δολίχου συμβουλῆ τοῦ Κενταύρου, χιτῶνα φαρμακωμένον, ὃν ἄμα ἐφόρεσεν ὁ Ἡρακλῆς, ἠσθάνετο πόνους δριμύεις, οὔτινες τὸν ἠνάγκαζον νὰ ξεσχίζῃ αὐτὸν μετὰ τῶν σαρκῶν του. Τότε ἐξω φρενῶν καταντήσας, ἐκρήμνισεν ἀπὸ τινος βράχου εἰς τὴν θάλασσαν τὸν Λίχαν, ἐξ οὗ ἐγένοντο αἱ Λιχάδες νῆσοι, ἡ Σικάρφεια, ἡ Κάρησα, καὶ ἡ Φωκάρια.⁶

Αἱ γεωλογικαὶ ἰδίως παρατηρήσεις περὶ τοῦ σχήματος τῆς Εὐβοίας, τῆς Στερεᾶς καὶ τῆς Θεσσαλίας, αἱ σειραὶ τῶν ἐπ' αὐτῶν ὄρεων καὶ ἰδίως αἱ ἐν τῇ παραλίᾳ⁷ ἐσοχαὶ καὶ ἐξοχαὶ τῆς γῆς, ῥίπτουσαι οὐκ ὀλίγον φῶς εἰς τὰς περὶ χωρισμοῦ τῆς Εὐβοίας δοξασίας,⁸ ἐνισχύουσι καὶ τὴν περὶ τῆς ἐννοίας τοῦ μύθου εἰκασίαν μας.

Ἡ ἐπιστημονικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ ἐν Πελοποννήσῳ ἐλθόντος Γαλλικοῦ στρατοῦ ἐθεώρησε τὴν σειρὰν τῶν ὄρεων τῆς Εὐβοίας ὡς μίαν μεσημβρινὴν παράτασιν τοῦ Θεσσαλικοῦ Ὀλύμπου. Οὐ μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ αὗται αἱ γαῖαι τοῦ ἀρκτικοῦ τῆς Εὐβοίας μέρους ἔχουσι τὴν ποιότητα τῶν Θεσσαλικῶν.⁹

Ἐπιτρέψουσι μάλιστα οἱ δοξάζοντες, ὅτι ἡ Εὐβοία ἠναῦτο, οὐ μόνον μετὰ

1 Στράβ. Β.βλ. Θ' Θεσσαλ. § 23.

2 Ἑλλην. Μυθολ. Κοντογ. σελ. 71. — Στράβ. Β.βλ. Θ' Φωκίς § 12 καὶ 14.

3 Ὁ Μεγαλόσαυρος τῆς Αἰδηψοῦ ὑπὸ Ζυγομαλᾶ σελ. 54.

4 Σήμερον καλεῖται ἀκρωτήριο τῆς Λιχάδος.

5 ἴσως ἔκει ὅπου σήμερον ὑπάρχει ἡ Λιχὰς εὕρισκετο τὸ Δίον (Στράβ. Β. I. Εὐβοία § 5).

6 Ἑλλην. Μυθολ. Κοντογ. σελ. 170, 171. — Στράβ. Β. Θ' Λοκρὶς § 4. «Ἐνταῦθα καὶ αἱ Λιχάδες καλούμεναι τρεῖς νῆσοι πρόκεινται, ἀπὸ Λίχου τοῦνομα ἔχουσαι». — Λεξικὸν Βυζαντ. Κυρίων ὀνομάτων ἐν λέξεσι Λιχάδες νῆσοι.

7 Ἰδίαι δὲ τὸ Κηναῖον ἀκρωτήριο φαίνεται οἰνοεῖ ἀποσπασθὲν κατὰ τὸν χωρισμὸν ἐκ τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου.

8 Παλίρροια τοῦ Εὐρίπου ὑπὸ Ζυγομαλᾶ σελ. 7.

9 Παλίρροια τοῦ Εὐρίπου ὑπὸ Ζυγομαλᾶ σελ. 29.

τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὅτι ὑπῆρχεν ἐν τῷ μέσῳ πεδιάδι, ἣν σήμερον κατέχουσι τὰ ἐκ τοῦ Εὐξείνου πόντου εἰσρεύσαντα ὕδατα τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, καὶ ὅτι ἐκ τῶν νήσων, αἱ μὲν εἰσὶν αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ τῶν ἐν τῇ πεδιάδι ταύτῃ ὄρεων, ὡς ἡ Πάρος, ἡ Σέριφος καὶ ἡ Κύθνος, αἱ δὲ, προτὶν ἡφαιστειῶν διαχύσεων ἐκ τῆς θαλάσσης ἀναδύσασαι, ὡς ἡ Θῆρα, ἡ Μῆλος, ἡ Ἴος, ἡ Μύκονος καὶ ἡ Δῆλος.¹

Τεθέντος λοιπὸν ὅτι ἡ Εὐβοία ἀπεχωρίσθη τῆς Στερεᾶς, ὁ χωρισμὸς οὗτος βεβαίως θὰ ἐγένετο εἰς τὴν προϊστορικὴν ἐποχὴν, καθ' ἃν χρόνον τὰ ὕδατα τοῦ Εὐξείνου πόντου εἰσώρμησαν εἰς τὴν μεγάλην πεδιάδα τοῦ νῦν Αἰγαίου πελάγους· μόνη δὲ ἡ μυθολογία διὰ τοῦ μύθου τοῦ Δευκαλίωνος καὶ τῆς Πύρρας διειρήνησεν ἡμῖν τὴν σπουδαιοτάτην ταύτην ἀλλοίωσιν τῆς ὑδρογείου σφαίρας, εἰς ἣν ἐδόθη τὸ ὄνομα κατακλυσμῶς.

Ἡ εἰκασία αὕτη φρονοῦμεν ὅτι συνάδει καὶ μὲ τὰς νεωτέρας περὶ τῆς μορφώσεως τῆς γῆς δοξασίας, διότι οἱ ὑπὸ τῆς ἱστορίας ἀναφερόμενοι σπουδαῖοι κατὰ διαφόρους ἐποχὰς σεισμοί,² καὶ τὰ πολλαχού τῆς Εὐβοίας θερμὰ ὕδατα,³ μάλιστα δὲ ἡ ταυτόχρονος αὐξομείωσις τῶν ὑδάτων τῆς Αἰδηψοῦ καὶ τῶν Θερμαπυλῶν,⁴ ἀποδεικνύουσι τὴν γειννάσιν τῶν ἡφαιστειῶν⁵ καὶ τὸ ἔτι ἀμόρφωτον τοῦ μέρους τούτου τῆς γῆς.

Ἡ ἐπιστήμη ἀπέδειξεν, ὅτι ἀφ' οὗτου ὁ ἄνθρωπος ἀγάλαβε τὸ βασιλείον τῆς γῆς, δὲν ἐγένοντο ταυτοχρόνως ἐφ' ὅλης τῆς γῆνης ἐκτάσεως βίαιαι ἀλλοιώσεις ἢ καταστροφαὶ, ἀλλ' ὅτι διὰ τῆς κατὰ τὸ μέλλον ἢ ἤττον κανονικῆς τοῦ κέντρου τῆς γῆς ἐνεργείας, ἥτοι τῶν ἡφαιστειῶν ἐκρήξεων, καὶ τῆς εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἐπιηρείας τῆς ἀτμοσφαιρας καὶ τῶν μεταβολῶν αὐτῆς, ἐμορφώθη ὡς ἔχει νῦν καὶ μορφωθήσεται σχεδὸν ἀνεπαισθήτως τὸ ἔτι ἀμόρφωτον αὐτῆς μέρος, ἀποκρουμένως πάσης καὶ ἐν τῷ μέλλοντι γενικῆς καταστροφῆς.⁶

Ἐκ πάντων ὅθεν τούτων εἰκάζομεν ὅτι ἐκ τοῦ χωρισμοῦ τῆς Εὐβοίας ἀπὸ τῆς Στερεᾶς, θὰ ἔπλασεν ἡ φαντασία τῶν Ἑλλήνων τὸν μῦθον τοῦ Δευκαλίωνος.

Τὴν εἰκασίαν μας δὲ ταύτην ταπεινῶς υποβάλλομεν εἰς τοὺς ἀρχαιολόγους καὶ γεωλόγους, ζητοῦντες ταυτοχρόνως συγγνώμην, διότι εἰσήλθομεν εἰς σφαῖραν ξένην τῆς ἐπιστήμης ἡμῶν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ.

¹ Ὁ Μεγαλόσαυρος τῆς Αἰδηψοῦ ὑπὸ Ζυγομαλά σελ. 48.

² Ὁ Δημ. Κλατιανὸς λέγει ὅτι «ἅπανα ἡ Εὐβοία εὐσειστος». — Περιγραφή τῶν ὑδάτων τῆς Αἰδηψοῦ ὑπὸ Λάνδερερ σελ. 67 καὶ 68 (Στράβ. Βιβλ. Γ' Εὐβοία § 9).

³ Ἐκτὸς τῆς Αἰδηψοῦ, εἰς ὑγαῖα λουτρὰ, εἰς τὴν Πιτροκρήνην τῆς Χαλκίδος, εἰς τὴν Κάροιστον καὶ ἄλλαχού ὑπάρχουσι μεταλλικὰ ὕδατα (αὐτόθι: σελ. 70—71).

⁴ Παλίρροια τοῦ Εὐρίπου ὑπὸ Ζυγομαλά σελ. 17.

⁵ Αὐτόθι: σελ. 16—19.

⁶ Ἴδε La terre avant le déluge par Louis Figuier.

ΡΩΣΙΚΑ ΠΕΡΙ ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΓΓΡΑΦΑ

Νῦν το πρῶτον εἰς τὴν ἑλληνικὴν μεθερμηνεγόμενα.

Ἀπὸ τινων ἐτῶν ἐν Ῥωσίᾳ ἐκδίδονται τρία ἱστορικὰ περιοδικὰ συγγράμματα τὸ Ῥωσικὸν Ἀρχεῖον (Ῥούσικη Ἀρχιβ), ἡ Ῥωσικὴ Ἀρχαιοτήτης (Ῥούσκαγια Στارىν) καὶ ἡ Παλαιὰ καὶ Νέα Ῥωσία (Δρέβναγια καὶ Νόβαγια Ῥωσία). Ἐν τοῖς περιοδικοῖς τούτοις καταχωρίζονται ἱστορικὰ ὑπομνήματα, ἐκθέσεις καὶ διάφορα ἄλλα ἔγγραφα ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ῥωσίας, ὧν τὰ πρωτότυπα χειρόγραφα κεῖνται ἐν βιβλιοθήκαις τοῦ Κράτους καὶ ἐν Ἀρχείοις ἢ καὶ ἐν χερσὶν ἰδιωτῶν. Καταχωρίζονται δὲ ἀναμιξ ἄνευ χρονολογικῆς τάξεως, ἀλλὰ καθ' ὅσον ἀποστέλλονται εἰς τὴν διεύθυνσιν τῶν περιοδικῶν τούτων παρὰ τῶν κατεχόντων τοιαῦτα ἔγγραφα. Ἐπειδὴ δὲ πολλὰ τούτων ἀναφέρονται καὶ εἰς τὴν νεωτέραν τῆς ἡμετέρας πατρίδος ἱστορίαν, πλεῖστον διαχεόντα φῶς καὶ ἄγνωστα τοῖς πλείστοις τῶν ἡμετέρων Ῥωσικὰ σχέδια καὶ γεγονότα ἀποκαλύπτοντα, ἐνομίσαμεν καλὸν ἵνα μεταφράζοντες τὰ τοιαῦτα ἀποστέλλομεν εἰς τὸν Παργασσὸν πρὸς καταχώρισιν, συντελοῦντες καὶ ἡμεῖς κατὰ τὸ ἐνὸν εἰς τὸν διὰ τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ ἐπιδιωκόμενον κοινωφελῆ σκοπὸν.

Α'

Ἐπιστολῆ¹ Β. Σ. Ταμάρα² τῷ πρίγκιπι Α. Μ. Γολίτσην

Ἐν Βενετίᾳ τῇ 1113 Μαΐου 4769

Διερχόμενος τὴν Τεργέστην, ἀνενώσα τὴν γνωριμίαν μου μετὰ τοῦ πατρὸς Δαμασκηνοῦ ἀρχιμανδρίτου καὶ ἐξάρχου ἐνταῦθα τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως. Πλήρη ἀφοσίωσιν τρέφων τῇ Ῥωσίᾳ καὶ ἔχων σχέσεις μεθ' ὅλης τῆς Ἑλλάδος, μοὶ ἀνεκοίωσεν ἅς εἶχε λάβει ἐπιστολάς. Ἀνακοινῶ τῇ ὑμετέρᾳ ἐκλαμπρότητι τὰς περιεργότερας ἐξ αὐτῶν.

Ἡ πρώτη ἀναφέρει περὶ τοῦ Μπενάκη ἐκ Πελοποννήσου, περὶ οὗ ἔγραφον ὑμῖν ἐν τῇ πρώτῃ περὶ Ἑλλήνων ἐπιστολῇ μου τῇ ἀπὸ 14 Φεβρουαρίου σταλείσῃ ἐκ Καλαμῶν, ἐνθα οὗτος κατῴκησεν ὅπως εὐρίσκειται πλησιέστερον τῶν Μανιατῶν καὶ ἐνθα φουρεῖται ὑπὸ 1400 ἀνδρῶν ὑποτεταγμένων αὐτῷ. Ἐκπλήττεται δὲ καθ' ὅτι οὐδεμίαν περὶ τῶν Ῥώσων ἀγγελίαν ἔλαβε.

¹ Ἐκ τοῦ περιοδικοῦ Ῥωσικὸν Ἀρχεῖον τοῦ 1876 σελ. 282.

² Ὅτε ἔγραφε τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ὁ Ταμάρας ἦτο ἀπλοῦς διερμηνεὺς, μετὰ δὲ ταῦτα ὄμως ἐγένετο πρεσβευτὴς τῆς Ῥωσικῆς Αὐλῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Ἀπετάθη ζητῶν πληροφορίας παρὰ τοῦ Παπαζογλου, ἀλλὰ καὶ παρὰ τούτου ἤδη πρὸ τριῶν μηνῶν οὐδεμίαν εἰδήσιν ἔχει. «Τῇ θείᾳ ἀρωγῇ, γράφει, διεξέφυγον τὸν ἐκ τοῦ ἐχθροῦ ἐπικείμενον κίνδυνον. Ὁ νέος πασχῶς τῆς Πελοποννήσου μοι παρέχει μυριάς φιλοφρονήσεις, καὶ διὰ δῶρων καὶ διὰ τοῦ εὐπροσηγόρου τρόπου προσπαθῶν νὰ κερδήσῃ τὴν πρὸς αὐτὸν εὐνοϊάν μου καὶ ἐπομένως νὰ λησμονήσω τὰς καταπιέσεις τοῦ προκατόχου αὐτοῦ. Ἄλλ' ἐγὼ ὅμως οὐδόλως ἐνδίδω, καθ' ὅτι ἄπασαι αὐταὶ αἱ φιλοφρονήσεις μοι προσάγονται ἕνεκα τοῦ πολέμου καὶ χάριν τῆς Ῥωσίας. Μοὶ ἀπέστειλε μὴλωτὴν καὶ δύο ἵππους προσκαλῶν με νὰ ἐπισκεφθῶ αὐτὸν ἐν Τριπόλει, ὅπως λάβῃ πρ' ἐμοῦ συμβουλὰς περὶ τῶν ἀναγκῶν τῆς χώρας καὶ τῇ ἐμῇ ἀρωγῇ ἀποκαταστήσῃ τὴν τάξιν καὶ ἡσυχίαν ἐν αὐτῇ. Ἄγνων τοὺς σκοποὺς αὐτοῦ προφυλάττομαι ἐνταῦθα καλῶς, προφασιζόμενος δὲ ὅτι ἀσθενῶ δὲν σαλεύω». Τελευταῖον ὁ Μπενάκης γράφει, ὅτι οἱ κάτοικοι δέονται τοῦ Ὑψίστου ἵνα ὄσον τάχιον ἴδωσι τοὺς Ῥώσους, ἔτοιμοι ὄντες νὰ δρᾶξωσι τότε τὰ ὄπλα.

Ἔτεραὶ νεώτεραι ἐπιστολαὶ ἐπιβεβαιοῦσιν ὅτι ἐν Ξηρομέρῳ ἐπανεστάτησαν περὶ τὰς 10 μέχρι 12 χιλ. ἀνδρῶν, ὅτι ἀναμένουσι τοὺς Ῥώσους, ἀλλ' οὐδένα ἐξ αὐτῶν μέχρι τοῦδε εἶδον. Ἀναμένουσι εἰδήσεις περὶ νίκης τῶν Ῥώσων κατὰ τῶν Τούρκων, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἀρξῶνται ἐνεργοῦντες σπουδαίως.

Ὁ ὄπλαρχηγὸς Βουκουβάλας ἐξ Ἀγράφων ἀγγέλλει, ὅτι αὐτὸς μεθ' ἐτέρων τινῶν ὄπλαρχηγῶν κέκτηνται δεκαπεντακισχιλίων περίπου ἀνδρῶν δύναμιν, καὶ ὅτι ἐν ἀνάγκῃ δύνανται νὰ ἐξεγείρωσιν εἰς στάσιν διπλασίαν καὶ τριπλασίαν.

Κατὰ τὰ περίξ τῶν Ἰωαννίνων ὄρη ὑπάρχουσι 360 κωμοπόλεις Ἑλληνικαί. Κατὰ τὰς ἐπιστολάς τῶν ὄπλαρχηγῶν, πάντες οἱ κάτοικοι τῶν εἰρημένων κωμοπόλεων εἶνε ἔτοιμοι κατὰ τὸ πρῶτον σημεῖον νὰ δρᾶξωσι τὰ ὄπλα. Οἱ Ἕλληνες οὗτοι ἐναργῶς ἀπέδειξαν τὸν ζῆλον αὐτῶν, ἀρνηθέντες νὰ παραδώσωσι τὰ ὄπλα εἰς τοὺς Τούρκους, οἵτινες δὲν θὰ τολμήσωσι νὰ παυτήσωσιν αὐτὰ καὶ ἐκ δευτέρου.

Πλὴν δὲ τῶν μεγάλων σχέσεων ἃς ἔχει ὁ πατὴρ Δικασκηνὸς εἶνε καὶ ἀνὴρ λίαν πεπαιδευμένος, πρᾶγμα σπάνιον μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων, καὶ λίαν σεβάσμιος. Ἐν Τεργέστη ἱδρυσεν Ἑλληνικὴν ἐκκλησίαν ἐλκυσσας οὕτω εἰς τὴν πόλιν ταύτην πολλοὺς Ἕλληνας, μετενεγκόντας εἰς Τεργέστην καὶ τὴν περὶ τὸ ἐμπόριον ἱκανότητα αὐτῶν.

Σημείωσις. Περὶ τοῦ ἐν τῇ ἀνωτέρῳ ἐπιστολῇ μνημονευομένου Παπαζογλου Μπαρσουκόβ τις γράφων περὶ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς εἰς Πελοπόννησον ἐκστρατείας περιβοήτου Ὁρλόφ λέγει τὰ ἐξῆς¹: «Ἕλλην τις ἐκ Θεσσαλίας ὀνόματι Παπαζογλους ὑπηρετῶν ἐν Ῥωσίᾳ ὡς λοχαγὸς τοῦ πυροβολικοῦ, ἀπέλαυε μεγίστης ὑπολήψεως παρὰ τῷ ἀρχηγῷ αὐτοῦ. Αἱ θελκτικαὶ ἀφηγήσεις τοῦ

¹ Ῥωσ. Ἀρχ. 1873 ἀρ. 2.

Ἕλληνας τούτου περὶ τῆς πατρίδος αὐτοῦ γῆς, περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ χριστιανῶν, ἐφείλκυσαν τὴν προσοχὴν τοῦ Ὁρλόφ. Ὁ Παπαζογλους ἐστάλη εἰς Ἑλλάδα ἐπὶ τρία ἔτη πρὸς ἀποκατάστασιν δῆθεν τῆς πασχούσης αὐτοῦ ὑγείας, κυρίως ὅμως εἶχεν ἐντολὴν νὰ ἐξετάσῃ καὶ μάθῃ τὴν κατάστασιν τῶν πνευμάτων τῶν ὑποδούλων τῇ Τουρκίᾳ Ἑλλήνων καὶ ὅπως συνάψῃ πρὸς αὐτοὺς σχέσεις. Ταχέως μετὰ τὸν εἰς Μελίτην ἀπόπλουν τοῦ Παπαζογλου ἐστάλησαν ἐξ Ῥώσοι ἀξιωματικοὶ μετὰ δύο Ῥωσικῶν πλοίων πρὸς ἐκμάθησιν τῆς ἐν τῇ Μεσογείῳ καὶ τῷ Αἰγίῳ πελάγει θαλασσοπλοίας καὶ πρὸς συλλογὴν ναυτῶν γινωσκόντων τὰ ἐκεῖ ὕδατα. Τὰ πλοῖα ταῦτα καταπλεύσαντα εἰς Τοσκάνην ἐπωλήθησαν καὶ τὸ ἀντίτιμον αὐτῶν ἐδόθη εἰς τὸν Παπαζογλου διατρέβοντα τότε ἐν Ἰταλίᾳ. Τὸ ποσὸν τοῦτο μετεχειρίσθη οὗτος πρὸς ἀγορὰν ἱερῶν σκευῶν ἵνα τὰποστείλῃ εἰς τὰς Ἑλληνικὰς Ἐκκλησίας ὡς δῶρα πεμπόμενα ἐξ ὀνόματος τῆς Αὐτοκρατορίας (Αἰκατερίνης τῆς Β'). Ὁ ἀκέρματος Ἕλλην συνῆψε σχέσεις πρὸς πολλοὺς ὁμογενεῖς αὐτοῦ καὶ Σλαῦους οἰκούντας ἐν Τεργέστη, Βενετίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ, διὰ δὲ τῶν πρακτόρων αὐτοῦ συνῆψε σχέσεις πρὸς τοὺς ἐν Ῥαγούζῃ μεταναστεύσαντας Ἕλληνας. Ἀλλὰ πρῶτιστα πάντων τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ἐπέστησεν ὁ Παπαζογλους ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος εἰς ἣν καὶ μετέβη τῷ 1766².

Β'

Ἐπιστολὴ¹ Α. Γ. Ὁρλόφ πρὸς τὸν Γ. Α. Σπυρίδοφ²

... Ἡ δὲ νῆσος Μύκονος ἠθέτησε τὴν διαταγὴν καὶ ἀπέτισεν ὄλον τὸν φόρον (χαράτζι) εἰς τοὺς Τούρκους· ὥστε κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην νῦν οφείλομεν νὰ κατακρατήσωμεν ἅπαντα τὰ πλοῖα αὐτῆς, ὅπως μεταχειρισθῶμεν αὐτὰ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Μεγαλειότητος ἡμῶν Αὐτοκρατορίας καὶ πρὸς ὄφελος τῆς ἡμετέρας πατρίδος. Περὶ δὲ τῶν διπύρων ἅτινα κατέστρεψαν ἐγκαταλείψαντες αὐτὰ νὰ φθαρῶσι, θάποζημιώσωσιν ἡμεῖς διὰ τῆς βίας. Οὐδόλως δὲ θὰ ἦτο περιττὸν ἐὰν ἡ ἡμετέρα ἐξοχότης ἀπέστειλε δύναμιν εἰς τὴν νῆσον Σαρτοβεράβη (ἴσως Σαρκοθράκη) τυχοῦσης εὐκαιρίας, ἵνα τιμωρήσῃ τοὺς ἐκεῖ κατοίκους ἐπὶ ἀπειθείᾳ, οἵτινες ἐνῶ διετάρχησαν νὰ ἀλθῶσιν ἄλευρον καὶ νὰ κατασκευάζωσι δίπυρα, οὐδὲν ὅμως ἐξέτελεσαν, ἵνα μάθωσιν ἐν τῷ μέλλοντι νὰ ἐκπληρῶσι τὰς διαταγὰς καὶ κυρίως πρὸς παράδειγμα τῶν λοιπῶν. Ἐνταῦθα οἱ Ἕλληνες, οἱ Ἀλβανοὶ καὶ οἱ Ῥουμελιώται (οὕτω) θὰ πάρουρ τὸν ροῦν μου· διότι ἀδύνατον νὰ κυβερνηθῶσι. Νομίζω ὅτι καὶ εἰρήνη ἐὰν γείνη, πρέπει νὰποστείλωμεν περὶ τοὺς δισχιλίους ἐξ αὐτῶν εἰς Ῥωσίαν.

¹ Ῥωσ. Ἀρχ. 1864 σελ. 554.

² Ὁρλόφ ὁ γνωστὸς ἀρχηγὸς τῆς ἐπὶ Αἰκατερίνης Β' (1735—1807) ἐκστρατείας τῆς Πελοποννήσου. Σπυρίδοφ νάυαρχος τοῦ τότε σταλέντος Ῥωσικοῦ στόλου.

Ἐὰν νομίζετε τούτο εὐλογον φροντίσατε ὅπως ἐν καλῇ καταστάσει μεταναστεύσωσιν εἰς Ῥωσίαν. Μετὰ τινων ἐκατοστῶν ἐξ αὐτῶν συνεφώνησα ἤδη ὅπως καταταχθῶσιν εἰς τὸν ἡμέτερον στρατόν.

Σημείωσις Ναυάρχου Σπυριδῶφ. Ἐλήφθη παρὰ τῆς νήσου Θάσου τῆς 8 Νοεμβρίου 1770 ἐπὶ τῆς φρεγάτας Ἀγίου Παύλου.

Γ'

Ἄδηνάι¹ δοθεῖσαι ὑπὸ Αἰκατερίνης τῆς Β' τῷ στρατηγῷ Ἰωάννῃ Ζαμπορόβσκη² ἐν ἔτει 1878.

Τὸ διάταγμα τὸ περιέχον τὰς ὁδηγίας ταύτας σύγκειται ἐξ 22 ἄρθρων, ὧν μεταφράζομεν μόνον τὰ τῷ Ἑλληνισμῷ διαφέροντα.

"Ἄρθρον δ'

Ἐτέρα πληρεξουσιότης θὰ δοθῆ ἡμῖν ὑπὸ τῆς σφραγίδος τοῦ κράτους ἐπικευρωμένη, δυνάμει τῆς ὁποίας, πρὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ ναυάρχου ἡμῶν Γρέιγ, δύνασθε, συνάπτοντες μετὰ τῶν Σλαβικῶν, Ἀλβανικῶν καὶ Ἑλληνικῶν ἐθνοτήτων συνθήκας, νὰ καταπέσσητε αὐτάς ὅπως ἄρωςι τὰ ὄπλα κατὰ τοῦ ἐχθροῦ τοῦ χριστιανισμοῦ, ὑποσχόμενος αὐτοῖς ἰσχυρὰν συνδρομὴν παρὰ τῆς Ῥωσίας, ἣτις ἀποστέλλει ἀπειράριθμον κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν στρατόν πρὸς ἐκδίκησιν τῆς κακῆς πίστεως καὶ τῆς ἀναισχυντίας τοῦ ἐχθροῦ, καὶ πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν ὀρθοδόξων λαῶν ἀπὸ τοῦ ὀθωμανικοῦ ζυγοῦ.

"Ἄρθρον ε'

Ὅπως κατενέγκωμεν καίριον τραῦμα κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ὀφείλετε νὰ ἐνισχύσητε τὰ στρατιωτικὰ ἡμῶν σώματα διὰ τῆς εἰς τὰ ὄπλα προσκλήσεως ἐν Δαλματίας, Ἀλβανίᾳ, καὶ Ἑλλάδι. . . .

"Ἄρθρον ς'

Καὶ ὁ ναύαρχος Γρέιγ ὡσαύτως ἔλαβεν ἰδιαιτέρως ὁδηγίας ἵνα προσκλήσῃ εἰς τὰ ὄπλα καὶ σχηματίσῃ ἕτερον σῶμα ἐξ Ἀλβανῶν. Ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ ὡς πιστότεροι καὶ ἀξιώτεροι δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν οἱ ἐν Ἀλβανίᾳ καὶ Χειμαῖρα διατρίβοντες, ὁ πρόξενος ὑπολοχαγὸς Πάνος Μπιτσιτσέλλης καὶ ὁ ταγματάρχης Σωτήρης. Ἀμφότεροι οὗτοι δύνανται νὰ χρησιμεύσωσι πρὸς ἐξέγερσιν τῶν Χειμαρριωτῶν, Ἠπειρωτῶν καὶ λοιπῶν ἐν τῇ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἐνάρξει τῶν ἐχθροπραξιῶν. . . .

"Ἄρθρον ιβ'

Κατὰ τὴν ἐξέγερσιν τῶν λαῶν ἐκείνων καὶ ἐν γένει κατὰ πάσας τὰς μετ'

¹ Ῥωσ. Ἀρχ. 1866 σελ. 1374.

² Ὁ στρατηγὸς οὗτος ἀποσταλεὶς ὑπὸ Αἰκατερίνης τῆς Β' εἰς Πελοπόννησον μετὰ τοῦ ναυάρχου Γρέιγ (1735—1771). Οὗτος κυρίως ὑπεκίνησε πρὸς ἐξέγερσιν τὸν περιώνυμον Λάμπρον Κατσώνην.

αὐτῶν πράξεις, ὀφείλετε νὰ κολουθῆτε τὰς ἰδέας αὐτῶν, ἀπέχοντες παντὸς δυναμένου νὰ δυσαρεστήσῃ αὐτούς, τούναντίον δὲ νὰ φροντίζετε ὅπως τύχητε τῆς ἐμπιστοσύνης αὐτῶν πρὸς ὑμᾶς καὶ πρὸς ἅπαντας τοὺς ἀκολουθοῦσι ὑμῶν. . . .

"Ἄρθρον ιδ'

Πλὴν τῆς εἰς τὰ ὄπλα προσκλήσεως, προσπαθήσατε πᾶση δυνάμει ἵνα οἱ ἐκεῖ λαοὶ ἔχωσι πρὸς ἡμᾶς πλήρη πεποίθησιν καὶ καλὴν ἐλπίδα, καταπέθοντες αὐτούς ὅτι καὶ παρ' ἡμῶν δύνανται νὰ προσδοκῶσι τὴν αὐτὴν δίκαισιν καὶ προθυμίαν, οὕτως ὥστε ἅμα τῇ ἐμφανίσει τοῦ στόλου ἡμῶν ἐν τῇ Μεσογείῳ νὰ ἐξεγερθῶσι. Ταυτόχροτως ἅπαντες κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ὡς οὕτως εἰπεῖν νὰ ἐμβάλωσι πῦρ πανταχόθεν. Ὡσαύτως ἐπάναγκες εἶνε νὰ μάθῃτε τὴν ἀκριβῆ κατάστασιν, τὰ πνεύματα καὶ τὰς δυνάμεις ἐκάστου λαοῦ, καὶ κατὰ τι δυνάμεθα νὰ φανῶμεν αὐτοῖς χρήσιμοι πρὸς πρᾶγματῶσιν τοῦ σκοποῦ ἡμῶν. Ἐπὶ τούτῳ ἐπισυνάπτομεν 700 φύλλα ἔντυπα τῆς πρὸς τοὺς λαοὺς τούτους προκηρύξεως ἡμῶν.

"Ἄρθρον ιε'

Ἡ εἰς τὰ ὄπλα πρόσκλησις τῶν Ἑλλήνων ὀφείλει νὰρχήσῃ μετὰ τὸν εἰς Μεσόγειον κατάπλου τοῦ στόλου ἡμῶν, καὶ ἐπομένως θὰ διεξαχθῇ συμφώνως ταῖς δοθείσαις τῷ ναυάρχῳ Γρέιγ συμφωνίαις. Λεπτομερεῖς ὁδηγίαι ὡσαύτως ἐδόθησαν τῷ ναυάρχῳ πρὸς τὴν ταχίστην ἀσκήσιν τῶν Ἑλλήνων, δι' ὧν θὰ ἀναπληρῆ τὸ ἐλλεῖπον ἐν τοῖς λόχοις ἡμῶν ἐκ τῶν λοιπῶν δὲ προσκληθησομένων Ἑλλήνων θὰ σχηματίσῃ σῶμα ἰδιαιτέρον πεζικοῦ ἢ ἐν ἀνάγκῃ καὶ τοῦ ἰππικοῦ. Ἐκτὸς τούτου νὰ καταβάλλητε πᾶσαν προσπάθειαν, ἀλλὰ μετὰ μεγίστης ὁμῶς προσοχῆς καὶ μυστικότητος, νὰ συνάψῃτε σχέσεις στενὰς ἐν τῷ Ἀρχιπελάγει καὶ τῇ Ἑλληνικῇ ἡπείρῳ πρὸς τὰ ὁμόδοξα ἡμῶν ἔθνη, ὅπως τὰ πνεύματα αὐτῶν ὧσιν ἡμῖν εὐνοϊκὰ καὶ ἑτοιμα πρὸς ἔναρξιν τῶν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἐχθροπραξιῶν.

Ἐν Πητρούπολει τῆς 7 Μαρτίου 1877.

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ Β'

Δ'

Τῇ Αὐτοῦ Μεγαλειότητι τῷ Γαληνότατῳ Αὐτοκράτορι τῶν Ἑλλήνων Κορσταντίνῳ τῷ Γ' ¹

Μεγαλειότατε!

Ὁ Ὑψιστος διαφυλάττει ὑγιᾶ καὶ εὐδαιμονοῦντα Σε τὸν γαληνότατον βασιλέα.

Ἡ θεία Πρόνοια βοηθήσαι Σε τῇ ἀρωγῇ τῶν δυνάμεων αὐτῆς ἐν τῷ μέλλοντι κατὰ τοὺς ἐγκαρδίους πόθους τῶν πιστῶν Σου θεραπόντων, ἵνα ἐξάφα-

¹ Ῥωσ. Ἀρχ. 1864 σελ. 554.

νίσης τὸν τύραννον ἀνόμως κατέχοντα τὴν πόλιν τοῦ προγόνου Σου Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου, ὅπως δοξασθῆ τὸ ὑψηλὸν ὄνομα τῆς Σῆς αὐτοκρατορικῆς μεγαλειότητος· πρὸς τοῦτο δὲ τῇ θεῖᾳ ἀρωγῇ τὰ πάντα εἰσὶν ἔτοιμα, τὰ πάντα διετεταγμένα, πάντες οἱ ὑπὸ τὸν ζυγὸν στεναζόντες Ἕλληνες περὶ οὐδενὸς ἑτέρου σκέπτονται ἢ τῆς ἐξόντωσεως τοῦ βαρβάρου, πρὸς δόξαν Σοῦ τοῦ ἄνωθεν πρὸς σωτηρίαν αὐτῶν προωρισένου· πάντες οἱ ἐν Ἑλλάδι ἀρχῆγοι εἰσὶν ἔτοιμοι, ἡ δὲ προθυμία τῶν ἀναθέντων τὰς ἐλπίδας αὐτῶν ἐπὶ τὸ ὑψηλὸν Σου ὄνομα θὰ ἐξεδηλοῦτο καὶ ἔργῳ ἐὰν μὴ ἐκώλυεν αὐτοὺς ἡ ἀπουσία τοῦ στρατηγοῦ Ταμάρ¹ καὶ ἡ ἀπὸ μέρους τῆς Αὐτῆς Αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος² ἄλλειψις συνδρομῆς. Τοῦτου ἕνεκεν ἐν ὀνόματι πάντων τῶν ὑπὸ ζυγὸν στεναζόντων Ἑλλήνων προσπίπτω εἰς τοὺς πόδας Σου ἐξαίτουμένος ὅπως καταπέσει τὴν Αὐτῆς Αὐτοκρατορικῆν Μεγαλειότητα, ἵνα χορηγοῦσα ἡμῖν μίαν τῶν ἀπείρων αὐτῆς μεγαλοδωριῶν συνδράμη ἐκείνους, οἵτινες πρὸς δόξαν τῶν νικηφόρων αὐτῆς ὅπλων εἰσὶν ἔτοιμοι νὰ θυσιάσωσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν, τὸ μόνον ἐναπομεινῶν αὐτοῖς καὶ διαφυγόν τὸ στόμα τῶν βαρβάρων. Ἠγγικεν νῦν ἡ καταλληλοτάτη περίστασις πρὸς ἐξόντωσιν τοῦ ἐχθροῦ τῆς ὀρθοδόξιας καὶ τοῦ τυράννου τῆς ἀνθρωπότητος καὶ πρὸς τὴν ἐπὶ τοῦ θρόνου Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου ἀνάβασιν Σοῦ τοῦ προστάτου ἡμῶν βασιλέως· τοῦτο πάντες ἔχομεν κατὰ νοῦν, εἰς τοῦτο ἐλπίζομεν καὶ αὐτὴ ἡ ἐλπίς εἶνε ἡ παρηγορία πάντων τῶν δυστυχῶν ἀπογόνων τῶν ἐκπολιτευσάντων τὴν Εὐρώπην, νῦν δὲ καταφρονουμένων ὑφ' ἀπάντων, ὡς φερόντων τὸν βάρβαρον ζυγόν. Σὺ μόνος δύνασαι νὰ σώσης ἡμᾶς ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ βαρβάρου· τὰ ἔτη σου πληθυνθείησαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ πληρωθεῖν ἡ δόξα Σου μετὰ τῶν ἐτῶν τῆς Σῆς Μεγαλειότητος.

Πιστότατος ὑπήκοος
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΓΚΑΛΟΣ.

Ἐπὶ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἐσημείωσεν Αἰκατερίνη ἡ Β' ἰδιοχείρως τὰ ἑξῆς, ἀλλ' ἄνευ ὁμῶς ἡμερομηνίας· «Οὐδὲν ὑπάρχει ζωηρότερον τῆς Ἑλληνικῆς φαντασίας· ὅ,τι ἂν ἔχῃ κατὰ νοῦν, νομίζουσιν ὅτι πράγματι καὶ ὑπάρχει. Ἐὰν ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἐστὶν ἡμῖν διὰ τοῦ Ταχυδρομείου δυνάμεθα νὰ μὴ ἀπαντήσωμεν, προφασίζόμενοι ὅτι δὲν ἐλήφθη, ἐὰν δὲ ἐπεδόθη ὑπὸ ἐπίτηδες ἀπεσταλμένου, τότε ἀπαντήσατε ὅτι τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιστολῆς ταύτης εἶνε εἰσέτι πρόωρον».

Σημείωσις. Κωνσταντῖνος Παύλοβιτς, ὃν ἀποκαλεῖ ὁ ὁμογενὴς ἡμῶν Ν. Πάγκαλος Κωνσταντῖνον τὸν Γ', ἦτο ἕγγονος τῆς Αἰκατερίνης τῆς Μεγάλης. Τοῦτον τῷ ὄντι ἡ φιλόδοξος αὕτη Αὐτοκράτειρα ἐσκέπτετο νὰ αναβιβάσῃ ἐπὶ τοῦ θρόνου τῶν Παλαιολόγων· πρὸς τοῦτο ἀμ.χ. γεννηθέντα ὠνόμασεν αὐτὸν Κωνσταντῖνον, παραδούσα αὐτὸν εἰς τροφὸν Ἑλληνίδα καὶ εἰς Ἑλληνα

¹ Ρώσου πρέσβως ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ Αἰκατερίνης Β'.
² Αἰκατερίνης Β'.

Θαλαμηπόλον, ὅστις μετὰ ταῦτα ἐπωνομάσθη κόμης Κουρούτας. Ὁ βασιλοπαις ἐξέμαθεν ἀρκούντως τὴν ἑλληνικὴν. Εὐτυχῶς ὁ πόθος οὗτος τῆς Αἰκατερίνης ἐματκaiώθη πρὸς ὄφελος τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη βεβαίως ἐγράφη πρὸ τῆς εἰς Πελοπόννησον ἐκστρατείας.

Ἐν Ὁδησσῷ 14 Νοεμβρίου 1877

Κ. Α. ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ.

ΔΟΚΙΜΙΟΝ ΠΟΙΗΤΙΚΗΣ

Κύριοι,¹

Τώρα χρόνους σὰς ἔδοσα τῇ Στιχοργικῇ μου, καὶ τώρα πρὶν 'πεθάνω ἐπιθυμῶ νὰ σὰς ἀφήσω καὶ τὴν Ποιητικῇ. Τόσο τὸ πρῶτο, ὅσον καὶ τὸ δεύτερο, εἶναι βέβαια ἀντικείμενα πολυτελείας. Ἐπειδὴ ἔχουνε καὶ τὰ γράμματ' τὴν πολυτέλειά τους. Ἦθελ' ἐπιθυμήσω νὰ ἴμωρῶ νὰ σὰς κληροδοτήσω κάτι τι χρησιμότερο· ἀλλὰ δὲν ἔχω τὴν ἰκανότητα. Δεχθεῖτε ὅθεν μὲ φιλοφροσύνην τὸ ὅσον δύναμαι νὰ σὰς δώσω. Ἄς δίνῃ καθένας τὸ καταδύναμην εἰς τὴν κοινωνίαν, καὶ ἡ κοινωνία δὲν θ' ἀργήσῃ νὰ ἔβρῃ πλοῦσιαν. Πρέπει δὲ νὰ ὁμολογήσω ὅτι, σὲ τοῦτο μοι τὸ ἔργον ἔκαμα διαφορτικὰ ἀπ' ὅ,τι ἔκαμα σὲ σχεδὸν ὅλα μου τὰ ἄλλα. Τὸ ἄρῃσα δηλαδὴ εὐθὺς μόλις τελειομένο, χωρὶς νὰ γυρίσω πίσω νὰν τὸ μελετήσω περισσύτερο, ἀφαιρῶντας, προσθέτοντας, καὶ τροπολογῶντας, ὡς ἔκαμα πάντοτε, σχεδὸν πάντοτε, εἰς τὰ μικρά μου συγγραμμάτια. Δὲν φθάνει. Εἰς τὴν συγγραφὴν του δὲν ἐσυμβουλευθῆκα κλασικοὺς μεγάλους συγγραφεῖς, διὰ νὰ ἴμωρῃ τὸ σύγγραμμά μου τοῦτο νὰ ἔχῃ κάποιαν αὐθεντίαν καὶ κύρος. Ἀλλὰ ἐπῆρα μόνον ὀδηγὸν μου κάποιον Ἰωσήφ Πίτση² τὸν ὁποῖον τυχεῶς ἤυρα ἐμπρὸς μου καὶ ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐκράτησα μόνον τὴν ταχτοποίησιν τῆς ὕλης, καὶ κάποιαν ὀλίγαν γνώμας του. Ἀμφιβάλλω ἀκολούθως ἂν τὸ ἔργον τοῦτο ἦναι ἄξιον νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸν Σύλλογόν μας· καὶ μόνον ἐλπίζω ὡς τὸ συγκαταβατικὸν τῆς καλοσύνης σας. Ἡ κυριωτέρα ἀξία τοῦ ἔργου τούτου θέλ' εἶναι τὸ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς παραινέση, διὰ νὰ ἐνασχοληθοῦν ἄλλοι νὰ κίμουν' καλῆτερα.

Σημειώσετε καλᾶ,

1) Τὸ ἄρθρον τοῦς μὲ περισπομένη. Δὲν εἶναι λάθος. Ἀποκάτου εἰς τὸ σχῆμα τῆς αἰτιατικῆς δὲν εἶναι παρὰ δοτικῆ. Ἐν ἴδιον διάκριση ἔκαμα καὶ

¹ Γνωστὴ εἶνε ἡ τοῦ κ. Λασκαράτου περὶ τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν ὀρθογραφίαν ἰδιορρυθμία. Κατ' ἀπαίτησιν δ' αὐτοῦ καὶ καταγράφεται ἐν τῷ «Παρνασσῷ» ἡ Ποιητικὴ αὐτοῦ αὕτη ὡς ἔχει ἐν τῷ χειρογράφῳ, μετ' ὅλων δηλαδὴ τῶν ἀνορθογραφιῶν, ὡς βεβαίως θαπακαλέσωσιν αὐτὰς οἱ μὴ ἀσπαζόμενοι τὰς περὶ ὀρθογραφίας καὶ γλώσσης δοξασίας τοῦ γηραιοῦ κεφαλῆνος ποιητοῦ (Σημ. Ἐπιτρ.). — Ἀνεγνώσθη δὲ ἡ διατριβὴ αὕτη ἐν τῷ Συλλόγῳ τῆ 8 Νοεμβρίου.

² Giuseppe Picci. Guida allo studio delle Belle Lettere. Milano 1872.

εἰς τὰ *μας* καὶ *σας*, γράφοντας *μᾶς* (=ἡμᾶς) ἐπεριποιήθηκε, *μᾶς* (=ἡμῖν) ἔδωσε ἓνα ἄνθος, *σᾶς* (=ὑμᾶς) ἔστειλε ὀπίσω, *σᾶς* (=ὑμῖν) ἔστειλε καρπούς. — 2) Τὰ περιττῶσύλλαβα λέξη πόλη νοῖξη κτλ. τὰ γράφω μὲ *η*, ἐπειδὴ ἐμεῖς κλίνουμε τῆς λέξης τῆς πόλης τῆς νοῖξης κτλ. — 3) Τὴ ἀντὶ τῆς τσοῦ ἀντὶ τοῦς. Δὲν εἶναι διαφθορὰ γλώτσης. Εἶναι μετάθεσι γραμμῶν, τὴν ὁποίαν καὶ οἱ πηλαιοὶ Ἕλληνες ἐκάνανε καὶ αὐτοὶ στὴ γλώσσα τους. Οὐτε ποῦ ἐμεῖς ἔχουμε λιγότερον δικαίωμα ἀπὸ αὐτοὺς νὰ κίνουμε κ' ἐμεῖς εἰς τὴ γλώσσα μας ἐκεῖνο ποῦ ἐκεῖνοι ἐκάνανε εἰς τὴν ἐδική τους.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΠΟΙΗΣΗ

Ἡ ποίησις εἶναι δύναμις τῆς ψυχῆς, διὰ τῆς ὁποίας πλάθωμεν εἰς τὴν φαντασίαν μας, καὶ ἐκφράζωμεν ἀκολούθως τὰ πλάθόμενά μας μὲ τρόπον γοητευτικόν, καὶ ὄχι συνήθη. Ἡ δύναμις τούτη τὴν ὁποίαν ἡ φύσις βάνει μέσα εἰς τὴν ψυχὴν μας ὅταν καὶ αὐτὴ μᾶς πλάθῃ, ὑπέκει βέβαια εἰς ἐπιστημονικὸν κάποιον ὄργανόν, ὅστις τὴν κανονίζει καὶ τὴν διευθύνει. Ἡ ψυχικὴ τούτη δύναμις τοῦ ἀνθρώπου ἠμπορεῖ νὰ ἐνεργήτῃ διαφοροτρόπως, κατὰ τὰ διάφορα εἶδη τῶν προκειμένων ὅπου πρᾶσιζονται εἰς τὴν ἐνεργειάν της. Ἡμπορεῖ ὁ ποιητὴς νὰ τραγουδήσῃ ἀπάνου στὴ λύρα του τὰ πάθη τῆς ψυχῆς του, ἢ τὰς ἰδιοτροπίας τῆς φαντασίας του. Ἡμπορεῖ νὰ ἐξυμνήσῃ τὰ μεγάλα συμβάντα τῶν ἡρώων καὶ τῶν πολέμων εἰς διεξοδικὰ μεγάλα ποιήματα. Ἡμπορεῖ νὰ περιγράψῃ καὶ νὰ παραστήσῃ τὰ ἦθη καὶ ἔθημα τῶν ἀνθρώπων, ἀναβιβάζοντάς τα εἰς τὴν σκηνήν. Ἡμπορεῖ νὰ παραινῇ εἰς τὴν ἀρετὴν διὰ τῆς πειθοῦς· ἢ νὰ μαστιγόνῃ τὸ ἐλάττωμα καὶ τὸ ἔγκλημα μὲ δυνατὰ βαρῶς λόγια. Ἀκολούθως· Κυριώτεροι κλάδοι τῆς ποιήσεως εἶναι, ἡ Λυρικὴ, ἡ Ἐπικὴ, ἡ Δραματικὴ, καὶ ἡ Διδαχτικὴ. Ὅλοι τοῦτοι οἱ κλάδοι τῆς ποιήσεως ἠμποροῦν νὰ διεξάχθωσιν ὀρθῶς ἢ ἀστείως· ἢ σοβαρότητα καὶ ἢ ἀστειότητα μὴν ὄντας παρὰ δύο διάφοροι χαραχτῆρες τῆς ψυχῆς, κατὰ τοὺς ὁποίους ὁ ποιητὴς διεξάγει τὰ ἀντικείμενά του οὕτως ἢ οὕτως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

ΛΥΡΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Ἄν ἦναι κλάδος ποιήσεως ὅπου νὰ χρειάζεται περισσότερην ποίησιν εἰς τὰς ποιήσάς του, περισσότερον ποιητικὸν ἴστρον καὶ ποιητικὴν ἔμπνευσιν, εἶναι ὁ κλάδος τοῦτος τῆς λυρικῆς ποιήσεως. Σὲ κάθε ἄλλον κλάδον ποιήσεως ἢ ποίησις βοηθεῖ τὸ θέμα. Σὲ τοῦτον ὅμως ἢ ποίησις εἶναι τὸ ὄλον. Ἡ ποίησις εἶναι καὶ ψυχὴ καὶ σῶμα ἐνταυτῷ τῆς λυρικῆς ποιήσεως. Εἶναι

δὲ αὐτοφανὲς ὅτι ἡ λυρικὴ ποίησις ἔχει τὸ ὄνομά της ἀπὸ τὸ ὅτι τραγουδῆται ἀπάνου στὴ λύρα. Ἡ λυρικὴ ποίησις ἐκφράζει συνήθως ἀπρομελέτητην ἐκχυσιν ψυχικῆς ὀρμῆς. Τέτοιοι τοῦλάχιστον εἶναι ὁ χαραχτῆρας της. Ἀκολούθως εὐχαριστῆται φυσικῶ τῷ λόγῳ εἰς μίαν φαινομενικὴν ἀταξίαν εἰς τὴν ἐκφρασὴν καὶ σειρὰν τῶν ἰδεῶν· μιμούμενη μὲ ἀκανόνιστα πετάματα τῆς φαντασίας τὲς ἀκανόνιστες ἐκχυσεῖς τῆς καρδίας μᾶλλον, παρὰ τοὺς κανόνας τῆς λογικῆς καὶ τῆς σκέψεως. Ἐννοῆται δὲ ὅτι, ὅντως διάφορα τὰ εἶδη τῆς λυρικῆς ποιήσεως, τὸ ἦθος κάθε φορὰ πρέπει νὰ ἀρμόζῃ εἰς τὸ προκείμενον εἶδος. Εἰς τὴν λυρικὴν ποίησιν, κάποτε ἡ καρδία, καὶ κάποτε ἡ φαντασία, βάνει τὸ μεγαλύτερον μέρος· καὶ τὰ δύο ὅμως μαζὺ πρέπει πάντα νὰ συνυπάρχουν· καὶ νὰ ποιοῦν. Διὰ τὸ τραγούδιμα τῆς λυρικῆς ποιήσεως κάθε μέτρον στίχος εἶναι καλός, ἐχτὸς τοῦ ἑνδεκασυλλάβου. Ὁ δεκασύλλαβος, ὄχτασύλλαβος, καὶ ἑπτασύλλαβος εἶναι οἱ συνηθέστεροι.—Ὁ ἑνδεκασύλλαβος γίνεται καλὸς διὰ τραγούδιμα, μόνον ἂν μουσικὸς τεχνίτης μελωδῶντας τὸν κάμη τέτοιον. Ὑποδιαιρεῖται δὲ ἡ λυρικὴ ποίησις εἰς ἄλλα διάφορα εἶδη, καθένα ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἔχει τὸν ἰδιαιτέρον χαραχτῆρα του. Εἶναι δὲ τούτα, τὰ Ἐρωτικὰ, τὰ Πολεμικὰ, τὰ Βακχικὰ, τὰ Ἐλεγειακὰ, καὶ τὸ Εἰδύλλιον.

§ 1.

ΕΡΩΤΙΚΑ

Τὰ ἐρωτικὰ τραγούδια, συνηθέστερα παρὰ κάθε ἄλλα, τραγουδιῶνται στὴ λύρα. Κύριος χαραχτῆρας τους εἶναι τὸ πάθος. Ὁ ἐρωμένος πάσχει ἀπὸ τὸ πάθος τοῦ ἔρωτος, ὅπου τοῦ τυραννάει τὴν καρδίαν, καὶ τοῦ ἀνάθει τὴ φαντασίαν. Ἡ φράσις του ὅθεν ἔθνη παθητικὴ καὶ τρυφερή, βιαία κάποτε, ἀπελπιστικὴ ἄλλοτε, καὶ ἄλλοτε ἄλλως-πως, κατὰ τὴν φορὰν τοῦ αἰσθηματός του. Ἴδου παραδείγματα διαφόρων χρομάτων εἰς τὴν δημοτικὴν μας ποίησιν,

Πάθος

Μάτια ποῦ μὲ σαίτευετε μὲ τὴν ταπεινοσύνην,
Παρακαλῶσας, κάμετε γιὰ μένα ἄλημοσύνην.

Ἀγαράχτησις

Ἄκουσα πῶς παντρεύεσαι, μὲ γειάσου, μὲ χαρὰ σου·
Ὅλοι νὰ φάν' τὸ γάμο σου κ' ἐγὼ τὰ κλιβιά σου.

Ζωγραφία

Ὅπου ἀγαπαί γνωρίζεται ὄχ' τὴν προβατισιά του·
Ἄλλου πατεῖ, ἄλλου βρίζεται κ' ἄλλου εἶν' τὸ νόημά του.

Ἀρέσκευμα

Στὸ παραθύρι ποῦσαι σὺ γαρούφαλο δὲν πρέπει·
Ἐσεῖσαι τὸ γαρούφαλο, κ' ὄπχει μάτια ἄς βλέπη.

Ἰδοῦ καὶ ἄλλα κωμωμένα εἰς τὸ ταβλί,

Ἐπιθυμία¹

Νὰ γενόμενα πουλάκι
 Νᾶρχομαι πουρνὸ - πουρνὸ
 Σὲ τριανταφυλλιᾶς κλαράκι
 Νὰ σοῦ γλυκοκηλαῖδῶ.
 Τὸ κηλάιδισμα νὰ πέρνη
 Ἀεράκι δροσερό,
 Εἰς τὴν κλίνη νὰ στὸ φέρνη
 Σιγαλᾶ νὰ σὲ ζυπνῶ.
 Καὶ ζυπνῶντας νὰ σ' εὐφραίνη
 Μέσ' στὰ φύλλα τῆς ψυχῆς
 Νᾶρχεσαι ἐκεῖ ἐνδυμένη
 Μὲ τὸ φόρεμα τσ' αὐγῆς.
 Στὰ τριαντάφυλλα ἀπλομένο
 Τὸ χεράκι σου νὰ ἰδῶ
 Μέσ' στὰ φύλλα ἐγὼ κρυμένο
 Νὰ σοῦ τὸ γλυκοφιλῶ.

Τοιοῦτον καὶ τὸ γνωστὸν «*Ἐύπρα γλυκεῖά μου ἀγάπη*», τοῦ κ. Ἰουλίου
 Τυπάλδου καὶ ἄλλα πολλά.

Ἄν ὁ χαραχτῆρας τοῦ ποιητῆ εἶναι ἀστεῖος, ὁ ποιητὴς τότε πέρνει νὰ
 παίξῃ μὲ τὸν ἥρωά του, ἢ καὶ μὲ τὰ ἐρωτικὰ κινήματα τῆς καρδιᾶς, καὶ
 τραγουδάει ὡς ἀκολοθεῖ, τὸ δημοτικὸ ἄσμα:

Τρελαίνομαι, μανοῦλά μου,
 Γιὰ μιὰ γειτονοποῦλά μου.
 Τόσον καιρὸ τὴν ἀγαπῶ
 Καὶ ντρέπομαι νὰν τῆς τὸ εἰπῶ κτλ.

Τὸ ἄνωθεν ἀστεῖον δὲν στερεῖται διόλου τρυφερότητος καὶ καλαισθησίας.
 Ἄν ὅμως εὐχαριστούμενοι εἰς μόνον τὸ ἀστεῖον δὲν ἀπαιτήσωμε τὲς εἰρημέ-
 νες δύο ποιότητες, θέλει εὐρομεν εἰς τὸ στόμα τοῦ ὄχλου μας νοστημάτατα
 ἄλλα ὡς,

Καύχημα φτώχειας

Ἔλα μωρὴ στὸ σπῆτι μου νὰ ἰδῆς καὶ νὰ θαυμάσης.
 Οὔτε στρατοὶ νὰ σφογιστῆς, οὔτε σκαμνὶ νὰ κάτσης.

Ἀφηρησιὰ διὰ τὴν σύζυγον

Ἔχασα τὴ γυναῖκα μου μ' ἓνα βουρλιὰ στὸ χέρι.
 Ὅποιος τὴν εὔρει, ἄς τὴ χαρῆ, καὶ τὸ βουρλιὰ νὰ φέρη.

Ἄν ὁ ἐρωτικὸς ποιητὴς ἦναι σατυρικός, σατυρίζει τότε τὰ ἐρωτεμένα ὑπο-
 κείμενα, ἢ καὶ τὰ ἐρωτικὰ πάθη ἰδοῦ,

Προσβολή

Εἶσαι κοντὴ ἴσάν κόπανος χοντρή ἴσάν τὸ πλιθάρι,
 Καρδαροβύζα καὶ δοντοῦ, ποῖς διάλογος θὰ σὲ πάρη;

¹ Ἐκ τῶν τοῦ Σπ. Μελισσηνοῦ Κεφαλλήνου.

§ 2.

ΠΟΛΕΜΙΚΑ

Τὰ πολεμικὰ τραγούδια μιλοῦνε στὴ φαντασία, στὴ φιλοτιμία. Σκοπεύουν
 τὸν ἐνθουσιασμό, τὸ φανατισμὸ κάποτε. Χαραχτῆρες τους εἶναι ἡ ὁρμή, ἡ
 παραφορά, ἡ δύναμη, ἡ βία. Ἰδοῦ

Μὴ φοβεῖσθε Γραικοί
 Ὅτι εἴσθε τάχα ὀλίγοι κτλ.

καὶ ἄλλο κλέφτικο:

Τὶ νᾶχη ὁ γέρο-Δούναθης κι' ἀφρίζουν' τὰ νερά του
 Καὶ μουρμουρίζει φοβερὰ καὶ τρέχει θολομένος;
 Μὴν τὸν πλακῶνῃ χειμωνιά μῆπως βροχὴ τὸν δέρνει;
 Διαβαίνουν' ἄτια ἀράπικα καὶ τούρκοι ἀρματομένοι,
 Καὶ ἴσ' αὖ βουβάλια στὴ σφαγὴ σέρνουν τὰ παλικάρια.
 Φωνάζει ὁ Μαρασιπασας «Δεβέντες μου, τί ἀργεῖτε;
 »Βάρτε τοῦ Ῥήγα, βάρτε του, καὶ τὴν Τουρκιὰ θὰ σβύση.
 Μὲ μίας ὁ νηὸς τὰ σίδερα συντρίβει καὶ πετῆται.
 Χτυπάει δεξιὰ, χτυπάει ζερβιά, δεξιὰ ζερβιά σκοτώνει.
 Καὶ πάλε πύττει ζωντανὸς εἰς τῶν Τουρκῶν τὰ χέρια.
 «Σκυλιά, κι' ἂν μὲ σκοτώσετε ἕνας γρεκὸς ἐχάθη.
 »Μένουν' χιλιάδες ζωντανοὶ γιὰ νὰ σὰς κατασφάζουν, κτλ.

Ἄν ὁ πολεμικὸς ποιητὴς εἶναι ἀστεῖος, ἢ καὶ σατυρικός, πλάθει τότε τοὺς
 πολέμους καὶ τοὺς ἥρωάς του, ἀπουκᾶτου σὲ ὄψην ἀστεϊάν' καὶ πέρνει ν'
 ἀστεϊευθῆ μὲ τὰ πράγματα τοῦ πολέμου, ἢ καὶ νὰν τὰ σατυρίσῃ ὡς,

Μανόλη, τ' ἄρματά μας δὲν πιάνουνε φωτιά.
 Μόνε ἄσε τοῦ πολέμου γιὰτὶ μὰς τρώ' ἡ Τουρκιά.
 Μανόλη ἔχε γνώση· ζητᾶτε δανεικά.
 Μὰ κάνετε μ' ἐδαῦτα βοσφῆτια φιλικά.
 Φάτε καὶ σεις, Μανόλη, καὶ πιέτε στὴν υγιὰ
 Τῶν ὄσωνε σᾶς ἴδουσιν' μιλιούνια δανεικά.
 Μὰ ὄντις μὰς λὲς πολέμους, καὶ μάχες, καὶ ἀπ' αὐτὰ...
 Μανόλη, τ' ἄρματά μας δὲν πιάνουνε φωτιά.

Ἡ φτώχεια τῆς φιλολογίας μας δὲν μοῦ ἐπιτρέπει ποικιλίαν παραδειγμάτων
 καὶ κάποτε μάλιστα μὲ ὑποχρεώνει νὰ φτιάχνω τὰ παραδείγματα τὰ ὁποῖα
 χρειάζομαι. Μοῦ κακοφαίνεται νὰ μὴν ἤμπορῶ νὰ δώσω παρὰ τὴν ἀρχὴν
 μόνον τοῦ ἀκόλουθου σατυρικοῦ πολεμικοῦ τραγουδιοῦ,

Ὁ ἄντρας μου τὸ ζῶ'
 Τὸ ζῶ' τὸ ζῶ' τὸ ζῶ'
 Τὸ ζῶ' τὸ ζῶ' τὸ ζῶ'
 Τὸ ζῶσθη τὸ σπαθί.

Τὴν ἐξακολούθησιν δὲν τὴ γωρίζω.

§ 3.

ΒΑΚΧΙΚΑ

Ὁ βακχικός ποιητής, ὑποχρεομένος ν' ἀκολουθήσῃ καὶ αὐτὸς τὸν χαρ-
χτήρα τοῦ μεθύστακα ἠρώδου του, δείχνει ὅσα ν' ἀθετοῦσε ῥητῶς κ' ἐπισήμως
τῆ φρόνηση, ἢ ὅποια τοῦ γένεται ἠπόδιο καὶ καμώνεται νὰ μὴ γυρεύῃ παρὰ
τὴν εὐχαρίστηση τῆς στιγμῆς. Ἔτσι,

Τὴν ἀμέθυστη ζωῆ μου

Νὰν τὴν ἔχουνε οἱ ἔχθροί μου.

φωνάζει ὁ βακχικός ποιητής. Καὶ πάλιν,

Ἡ χρυσὴ βιβλιοθήκη

Νὰ γενῆ βαρελοθήκη.

Πραγματικῶς ὁμοῦ παρκαταίνει τὸν ἠρώα του, τὸν μέθυσον, εἰς ὅλην του
τὴν ἐλευσιότητα, ὥστε νὰν τὸν κάμῃ καταφρονητὸν καὶ γελοῖον. Ἔτσι, ἡ
βακχικὴ ποίηση, στανικῶς τοῦ εἰδεχθοῦς ἐξωτερικοῦ της, εἶναι ὁμοῦ ἀπὸ
ἐκεῖνα τὰ εἶδη τῆς ποιήσεως ὅπου ἀποτελεσματικώτερα θεατριζοῦνε τὸ ἐλάτ-
τωμα, μὲ ὅλην ἐκείνην τὴν ἀρμυδιότητα, καὶ ἀκολούθως ἀποτελεσματικώ-
τητα ποῦ συνήθως λείπει εἰς τὸν ἱεροκήρυκα, καὶ σὲ κάθε ἄλλον σοβαρὸν
ἠθικολόγον.

Τοιοῦτες ἢ ποίητες τοῦ κ. Ἀραβαντινοῦ καὶ ἄλλων.

§ 4.

ΕΛΕΓΕΙΑΚΑ

Βλῆση τῆς ἐλεγειακῆς ῥῥῆς εἶναι τὸ πάθος καὶ ὁ θρήνος. Καὶ ὁμοῦ ἔχουμε
ἐλεγεία, ὄχι μόνον ἐλλειπῆ ἀπὸ πάθος καὶ θρήνον, ἀλλὰ καὶ προξενοῦντα
γέλωτα, χωρὶς ποτῶς νὰ ἀποβάλλουν τὸν ἐλεγειακὸν χαρκαχτήρα τους. Τοῦτο
δὲ συμβαίνει ὅταν τὸ πάθος καὶ ὁ θρήνος ὅπου τοῦς χρεοστεῖται εἶναι ὀφθαλ-
μοφανῶς προσποιημένα, μὲ σκοπὸν νὰ φέρουν εἰς γέλωτα. Ἐπειδὴ, ἄς ἐνθυ-
μηθῶμεν ὅτι, κάθε ὁποιοδήποτε ἀντικείμενον ἠμπορεῖ νὰ διεξαχθῇ καὶ σο-
βαρῶς καὶ ἀστείως· μὴν ἐξαιρουμένου τοῦ Ἑλεγείου. Ἔτσι, ἀν ὁ ποιητής
σκοπεύῃ πραγματικῶς νὰ θρηνήσῃ ἐπὶ τοῦ ἀγαπητοῦ τεθνεότος του, τότε,
δίνουμε τὸ ἀκόλουθο παράδειγμα, σοβαρῆς ἐλεγειακῆς ποιήσεως,

Κοράσι, ὠραῖο, τρυφερό, ὅσα ῥόδο μαραμένο,

Ἦλαιμέ! κοιμᾶται ἀξύπνητα ἀνθοστεφανομένο.

Σγουρόξανθα ἔχει τὰ μαλλιά τρανταφυλλένιο στόμα,

Ῥοδόκρῖνο τὸ πρόσωπο μάτια Οὐρανοῦ τὸ χρῶμα.

Σδυμένο γέλιο ὅσα ψυχρὰ χεῖλιά του ἀκόμη μένει

Στὸν Οὐρανὸν χαρμόσυνο ἄγγελος πάει νὰ γίνῃ.

Καὶ ὅσα ἀχτίνα Φεγγαριοῦ ὅσῃς νύχτας τῆ γαλήνη

Σ' ἔσαῶς θὲ ν' ἀρχεται γονεῖς παρηγοριὰ νὰ δίνῃ.¹

¹ Ποίησις Κωνσταντίνου Τυπάλδου Πρετεντέρη.

Ἄν ὁμοῦ ὁ θρήνος καὶ τὸ πάθος ἦναι προσποιημένα, κ' ἐξεναντίας ὁ ποιητής
σκοπεύει νὰ καταδείξῃ τὴ μηδαμινότητα τοῦ τεθνεότος, ἢ τὴν κακίαν τῶν
συγγενῶν του, ἢ ἄλλο τι ὅμοιον, τότε λέγει,

Ἐφῆς ἀπέθαν' ὁ ἄντρας μου, ¹ σήμερα ὁ γαϊδαρός μου,

Ψυχομαχάει ὁ χοῖρος μου, ποιοῦνε νὰ πρωτοκλάψω;

Νὰ κλάψω ἐσένα γαῖδαρε ποῦ μῶφερνε τὰ ξύλα;

Νὰ κλάψω ἐσένα χοῖρε μου μὲ τὴ γλυκὰ φωνή σου;

Ἡ ἐσὲ νὰ κλάψω ἀντρούλη μου ποῦ σ' εἶχα δεξὶ χέρι,

Καὶ σ' ἔστερνα στὸ θέλημα κ' ἐρχόσου φορτωμένος;

Ἦ, καὶ τοὺς τρεῖς τοὺς ἔχασα τρεῖς ὁμοίους ἀνομάτους!

Ἦ, καὶ τοὺς τρεῖς στὴν κούρτη μου ἀντάμα θὰν τοὺς θάψω!...

§ 5.

ΕΙΔΥΛΛΙΟΝ Ἡ ΕΚΛΟΓΙΑ

Τὸ Εἰδυλλίον περιγράφει σκηνὴς καμπύσιες. Λέγεται δὲ καὶ Ἐκλογή, ἢ
Ἐκλογία, ἵσως ἐπειδὴ χρέος του εἶναι νὰ ἐκλέγῃ ὅλο τὸ μέρος τὸ τερπνόν
καὶ εὐχάριστον τῆς ζωῆς τοῦ κάμπου· ἀποφεύγοντες κάθε τί δυσάρεστον εἰς
αὐτήν. Εἰς τὸ εἶδος ὁμοῦ τοῦτο τῆς λυρικῆς ποιήσεως ἀρμόζει μᾶλλον με-
τριοπάθεια, ἡμερότητα αἰσθημάτων καὶ ἐκφράσεως, καθὼς καὶ λογικώτερη
τάξις ἰδεῶν. Ἡ περιγραφὴς πρέπει νὰ ἦναι καθαρὴ, ἀκριβεῖς, ἀληθινῆς, νὰ
ἔχουν ἑνδιαφέρον εἰς τὸν ἑαυτὸν τους, καὶ νὰ γένονται ἀγαπητῆς κ' ἐπιθυ-
μητῆς εἰς τὴν ψυχὴν μας. Μικρὸ δεῖγμα Εἰδυλλίου εἶναι τὸ ἀκόλουθον,

Ὅντες εἶμαι στὸν κάμπο μοναχός μου

Ἔχω μιὰ συντροφιά τῆς ὀρεξιάς μου

Συντροφιά τὴν καλήτερον τοῦ κόσμου

Ἔχω τὴ συντροφιά τῆς καρδιάς μου.

Καρδοῦλα μου, πιστὴ συντρόφιά μου,

Ποῦ δὲ δίνει ὑποψίες τῆς φαντασίας μου

Ποῦ δὲ χολοταράζει τ' ἄντερά μου

Καὶ ποῦναι ὅλη γιὰ μὲ, κ' ὅλη ὀδική μου·

Ἄδική μου, ὅσα μπορεῖ νάνα ἡ καρδιά μου.

Πόσες φορές κ' ἐκείνη κλαίει μαζί μου

Μὲ πίκρα ἀληθινὴ τὸ βίβικό μου

Μὰ ἐκείνη ἡ πίκρα εἶν' εὐχαρίστησή μου

Κ' εὐθὺς παρηγορῶμαι ἀνάμεσό μου.

Ἐρίγω τὸ βλέμα γύρου στὲς δουλειές μου

Κ' ἐδῶ βλέπω ἕνα φύτεμα ὀδικό μου

Τὸν κόπο μου, τὲς ἔγνωες, καὶ ἔδρωτὲς μου.

Πιάνω τότες τὰ σχέδιά μου, καὶ ἦ Ἰθέμου,

Πόσες ὀποῦναι ἡ εὐχαρίστησές μου!

Καὶ λέω, στὴ χώρα νὰ μὴν πάω ποτέ μου,

Στὴ χώρα ἔχω τοὺς φίλους, τοὺς ὀδικούς μου

¹ Οἱ δύο πρώτοι στίχοι δὲν εἶνε τοῦ κ. Λασκαράτου ὅστις συνεπλήρωσεν αὐτούς, μὴ γνω-
ρίζων τὴν συνέχειάν των.

Τοὺς γνώριμους... ἀλήθεια, μὰ καλέ μου
 Δὲν ἔχω τόσους πάλαι ἀντίδικούς μου
 Ψευδοχριστούς, ἐχθρούς τῆς ἠθικῆς μου
 Ποῦ τοὺς ἐλέγχει καὶ τοὺς κάνει ἐχθρούς μου
 Ἡ χρηστότητα ἢ ἴδια τῆς ψυχῆς μου
 Κ' ἢ ἀπλότητα ἢ πολὴ τοῦ φέρσημού μου;
 Ἄ! ὁ κάμπος εἶναι τὸ εὐχαρίστησός μου
 Κ' ἢ ἀνάπαψη ἢ γλυκιὰ τοῦ ψυχικοῦ μου.

Δὲν ἔχω νὰ δώσω δεῖγμα ἀστείου, ἢ σατυρικοῦ Εἰδυλλίου. Ἦτον ὁμως, ἂν δὲν σφάλω, ὁ ἅγιος Βασίλειος, ὅστις, χωρὶς βέβαια νὰ θέλῃ, μὰς ἔδωσε νύξην χλεβαστικῆς εἰδυλλικῆς ιδέας, ὅταν παρηγορῶντας τοὺς φτωχοὺς ἀστέγους, τοὺς εἶπε ὅτι ἔχουνε μεγαλοπρεπῆς σκέπασμά τους τὸν ἀστερόεντα θόλον τοῦ Οὐρανοῦ. Γιὰ ὅσον ὑψηλὴ καὶ ὠραία ἔμπαρὲ νὰ φανῇ ἡ ἰδέα τούτη εἰς τοὺς σκεπασμένους ἀπὸ πλούσια στέγη, εἰς τοὺς ἀστέγους ὁμως ἢ παρηγορία τούτη ἤθελ' ἴσως φανεῖ πικρὴ εἰρωνεία, καὶ ἤθελ' ἴσως τὴν δεχθῆναι γρούζοντες. Τὸ ὑψηλὸν τῆς ιδέας δὲν ἀναπληρεῖ τὴν πραγματικὴν ἔλλειψιν τῆς στέγης.

§ 6.

ΣΟΝΕΤΟ

Συνηθοῦν νὰ βάνουνε τὸ σονέτο ἀνάμεσα στὰ εἶδη τῆς λυρικῆς ποιήσεως. Ἀλλά, κατὰ τὴ γνώμη τὴν ἐδική μου, τὸ σονέτο δὲν εἶναι εἶδος ποιήσεως, ἀλλὰ μάλλον εἶδος στιχοῦργήματος. Εἶναι κελοῦπι προσχεδιασμένο καὶ προορισμένο διὰ ὅποιανδήποτε ποιήσῃν τοῦ χυθεῖ μέσα, καὶ τίποτ' ἄλλο — ἐπειδὴ, ἐνῶ δὲν ἔχει εἶδος ποιήσεως ἰδικίτερον ἐδικό του, ἢ μόνη στιχοῦργικὴ ἀρχιτεκτονικὴ του κάμνει τὸν τυπικὸν χαραχτήρα του ὄντας διηρημένο εἰς σὲ δύο πρῶτα τετράστιχα, καὶ δύο ἀκολουθινὰ τρίστιχα. Εἶναι ὁμως ἀληθινὸν ὅτι τὸ στιχοῦργημα τοῦτο ἀποτελεῖ, ἔτσι μικρὸ καθὼς εἶναι, ἕνα ἐντελὲς ποιηματάκι· ὥστε, κατὰ τοῦτο, ἔμπορῶμε νὰ εἰποῦμε ὅτι μετέχει κάπως καὶ ἀπὸ τὴν ποίηση. Οἱ θιασώτες τοῦ σονέτου ἀπαιτοῦνε πολλὰς ἐντέλειες διὰ αὐτό. Ἀλλά, ἀπ' ὅλες ἐκεῖνες τὰς ἐντέλειες, δὲν γνωρίζω καμμία ποῦ νὰ μὴν ἦναι ἐπιθυμητὴ καὶ στές λοιπὰς ἄλλες ποιήσεως. Ἐγὼ σὲ κάποια ἀπὸ τὰ σονέτα μου, ἐπαῖρα τὴν ἐλευθερίαν νὰ κάμω τοὺς δύο ὑστεροὺς στίχους 13 καὶ 14 νὰ ῥιμάζουνε μεταξὺ τους. Τοῦτο εἶναι βέβαια ἐναντίον εἰς τοὺς κανόνας τῆς κατασκευῆς τοῦ σονέτου: ἀλλὰ τὸ ἔκαμα, ἐπειδὴ μοῦ ἐφάνηκε νὰ κάμῃ πολὺ καλὸ ἀποτέλεσμα εἰς τὸ αὐτὸ καὶ εἰς τὸ πνεῦμα. Τὸ προκρουστικὸ τοῦτο κρεβάτι¹ ἐπιτρέπει ὁμως εἰς τὸν ποιητὴν, ὅταν ἢ μικρὴ

1 Διὰ τὴν στενοχωρίαν εἰς τὴν ὁποίαν βάνει τὸν ποιητὴν μετὰ τὰς ἀπαιτήσεις ἐντελείας
 In questo Procruste orrido letto
 Che ti sforza a giacer? Forse in rovina
 Andrà Parnaso senza il tuo sonetto? ec.

λέει κάποιος Ἴταλός.

Μὰ ἕνα τέτοιο ἔπρεπε νὰ ποθῇ ἐν γένει εἰς ὅλους τοὺς συγγραφόντας ποιητὰς καὶ πεζογράφους, διὰ ὅλα τὰ εἶδη τῶν συγγραμμάτων τους.

του χωριτικότης δὲν δικαίη διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ιδέας, νὰ ξεντόνη τὴν οἰκοδομὴν του, προσθέτοντας εἰς τὸ τέλος κάποιους στίχους, οἱ ὅποιοι τοῦτοι ἐπιπρόσθετοι σχηματίζουσι ἐκεῖνο ποῦ τότε λέγεται ὄρα τοῦ σονέτου. Ἰδοῦ,

Ἔτυχε νὰ ἔβρεθῶνε δυὸ γαιδάροι
 Ἀπάνου σ' ἕναν ξένον ἀχειρῶνα
 Φορτομένονε στὰρι καὶ κριθάρι.
 Καὶ μασῶντες μετὰ ἀκόπιαστη σιαγῶνα,
 Ἐρίχνανε μέσα στῆς κοιλιᾶς τ' ἀμπάρι
 Ὅσο ἐμπόρηε νὰ ἐμπῆ ὄχ τὸν καταπιῶνα.
 Ποτὲ ἀποχαρᾶν (1) μύλου λιθάρι
 Δὲν ἐξόφλησε τόσο στὸν αἰῶνα (2).
 Μὰ οἱ καλότχοι ἐκεῖνοι σαφανσόνοι (3)
 Ποῦ εἶσαν κ' οἱ δύο στὸ ἄνθος τῆς νεότητος,
 Ἀρμινούν' τὴ κλοτσιὰ μέσα στ' ἄλονι
 Γι' ἀξίους παλαιᾶς προτεραιότητος
 Ζητῶντες δικαιώματα ἀπ' εὐθείας
 Ἰδιαιτέρα καθένας ζωοτροφίας.

Μὰ μέσ' στὴν ὥρα ἐκεῖνη
 Φθάνει καὶ ὁ νοικοκύρης μετὰ θυμὸν
 Καὶ στοὺς γαιδάρους δίνει
 Ξυλομάθημα ἐφνίδιο κλασικόν.
 Γιατὶ μ' ἕνα στηλάρι
 Τσοῦ ἐνθύμισε πῶς ἦτανε γαιδάροι,
 «Κι' ἂν, λέει, σὰς ματαπιᾶσω
 » Ἐδῶ-ἀπάνου, ὄχ τ' αὐτὰ θὰ σὰς κρεμάσω
 » Ἀδιὰκριτοι γαιδάροι!
 » Δὲ φτάνει ποῦ μοῦ τρώτε τὸ κριθάρι,
 » Μὰ θὰ ἔμβαιτε σὲ ἀγῶνα
 » Καὶ γι' αὐτόνε τὸν ξένον ἀχειρῶνα!

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΕΠΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Ἡ ἐπικὴ ποίηση διηγεῖται καὶ φημίξει διὰ στίχων ἥρωικα κατορθώματα, ἱστορικὰ ἢ πλαστὰ, μετὰ τὰς καλλονὰς ἐκεῖνες ὅπου εἶναι φυσικὴ εἰς τὴν ποίηση. Συμπαραλαμβάνει δὲ, 1) τὰ ἱστορικὰ, 2) τὰ ῥομαντικὰ ἢ φανταστικὰ, 3) τὰς μικρὰς ἥρωικὰς ποιήσεως, ὡς διηγήματα, περιγραφὰς, καὶ ἄλλα ὅμοια. Τὰ εἰρημμένα ἐπικὰ εἶδη ἔμπορῶνε νὰ ἦναι σοβαρὰ ἢ ἀστεῖα. Ἄν σοβαρὸν τὸ ποίημα, ἐξυμνεῖ γεγονότα ἐξόχου περιουσίας, μεγάλης ἀξίας, μετὰ ὕψος

1 Ἀποχαρᾶς, ὁ μύλος τοῦ ὁποίου τὸ λιθάρι ἔγκαιρα ἐκόπη.

2 Στὸν αἰῶνα· δηλαδὴ ἀφοῦ ὑπῆρξε κόσμος.

3 Σαφανσόνοι· sans fançons.

λεχτικόν του, εἶναι εὐρυχωρότερα δι' αὐτόν. 3) Τοῦ συγχωρεῖται δὲ κάποτε νὰ κατεβαίνει νὰ ἐγγίξῃ τὰ χαμερπῆ, ἐνῶ τοῦ εἶναι ἐλεύθερο τὸ πέταμά του εἰς τὰ ὕψη, ὅταν θέλῃ. Ὁ ἀστείος ἢ σατυρικός ποιητὴς ἔχει πολλὰς ἐλευθερίας εἰς τὸ ἔργον του, τὰς ὁποῖας ὅμως δὲν πρέπει νὰ καταχρᾶται. Ἐπικά ποιήματα δυστυχῶς δὲν ἔχομε στὴ γλῶσσα μας τέτοια ποῦ νὰ ἔμπορῶνε νὰ φερθοῦνε ὡς παράδειγμα. Ἐξεναντίας, συμβουλευόμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας τὴν ἀνάγνωσιν καὶ σπουδὴν τοῦ Ὀμήρου, τοῦ Δάντη, τοῦ Τάσου, τοῦ Ἀρίστου, τοῦ Τασόνη, τοῦ Νέρη, καὶ ἄλλων ὁμοίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Ἡ Δραματικὴ ποίησις ἀνεβάζει ἀπάνου στὴ σκηνὴ πρόσωπα ὑποκριτῶν, νὰ παραστήσουνε συμβάν, ἀληθινόν, ἢ ἰδανικόν, ὡς νὰ ἐσυνέβαινε μεταξύ τους μὲ τὴν ἀλήθειαν. Σκοπεῖ δὲ τὴν καλητέρεψιν τῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων. Τὰ ἔτσι παραστενόμενα συμβάντα δύνανται νὰ ἦναι ἔξοχα, δεινὰ καὶ θλιβερά· καὶ τότε ἡ παράστασις ἦναι τραγική. Ἄν ὅμως τὰ παραστενόμενα εἶναι συμβάντα τῆς κοινῆς οἰκειακῆς ζωῆς, χωρὶς δεινότητά καὶ χωρὶς θλίψην, τότε ἔχομε τὴν κωμωδίαν.

§ 1.

ΤΡΑΓΩΔΙΑ

Ἡ τραγωδία εἶναι συμβάν δεινὸ καὶ θλιβερό. Τὰ παραστενόμενα πρόσωπα ἔξοχα καὶ ὑψηλά· κάμνει τρόπον, καὶ ἐμπνέει συμπάθειαν· εἶναι δὲ τόσον ἀνώτερον ἢ ἀξίωτος, ὅσο περισσότερο ἔπιτυχεῖ νὰ ἐμπνέῃ μῖσος καὶ ἀποστροφὴν διὰ τὸ ἔγκλημα, συμπάθειαν καὶ ἀγάπην διὰ τὴν ἀρετήν. Τὸ προκείμενον, ἢ θέμα τῆς τραγωδίας, πρέπει νὰ ἔχῃ ἐνότητα· μὲ ἀρχὴν, μέσον καὶ τέλος· νὰ ἐξακολουθῆται μεγαλοπρεπῶς, μὲ πειθανότητα· μὲ πολὺ ἐνδιαφέρον, μὲ θαυμάσια συμβάντα, ἀληθῶς τραγικά· νὰ μὴν ἀδυνατοῦν τοῦτα εἰς τὸ βᾶδισμά τους, ἀλλὰ νὰ προχωροῦν μὲ δύναμην καὶ μὲ βίαν· τὰ διαστήματα καιροῦ καὶ τόπου, νὰ ἦναι ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς πιθανότητος· ἢ πλοκὴ καὶ ἀντίθεσις τῶν παθῶν καὶ συμφερόντων, τὸ λεγόμενον «στρόβιλος τῆς πράξεως» νὰ προχωρῇ βαθμηδόν, καὶ μὲ φυσικότητα· ἢ «καταστροφὴν διὰ τῆς ὁποίας λύεται ὁ στρόβιλος τῶν παθῶν καὶ συμφερόντων, νὰ ἔρχεται φυσικά, καὶ ὅμως ἀπάντεχα· οἱ χαραχτῆρες τῶν προσώπων νὰ ἦναι διάφοροι, καὶ καλὰ καθένας ἔπιτυχημένος εἰς τὸ εἶδός του· τὸ ὕφος νὰ ἦναι σοβαρὸ πάντοτε, μεγαλοπρεπές καὶ ὅμως φυσικόν, τόσον εἰς τὰς ιδέας, ὡς καὶ εἰς τὸ λεχτικόν. Τὴν τραγωδίαν συνηθοῦν νὰ γράφουν· εἰς πέντε πράξεις· καθὲν πρᾶξιν σύγκειται ἀπὸ σκηνάς. Οἱ ἀρμοδιώτεροι στίχοι δι' αὐτὴν εἶναι οἱ ἐνδεκασύλλαβοι, ἐλεύθεροι. Τὰ ἀκόλουθα τρία κομμάτια, εἶναι δείγματα ἀρχῆς, μέσου, καὶ τέλους, τραγωδίας.

Η ΠΤΩΣΙΣ ΤΗΣ ΤΡΩΑΔΟΣ

(Ἀρχὴ τραγωδίας)

ΠΡΑΞΙΣ Α' — ΣΚΗΝΗ Α'

(Εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Πριάμου).

Πριάμος μόνος.

Κλαῖ κι' ὁ δέκατος χρόνος ὅπου ζοῦμε
Ἀποκλεισμένοι ἀπὸ Ἑλλήνας ἐχθροὺς μας,
Ἐχθροὺς ἀσπόνδους, ὅπου δὲν κινοῦνται
Ὅτε ἀπὸ σοβαρὰ συμφέροντά τους,
Συμφέροντα μεγάλα, ὥστε ν' ἀξίξῃ
Γιὰ δαῦτα πεισματώδης ἐχθροπάθεια,
Ὅτε ἀπ' ἄλλα τιμῆς φρονήματά τους,
Καθὼς ἔβρισκουνε πρόφασιν καὶ λένε.
Μ' ἀλαζονεία, κούφια ἀλαζονεία
Τοὺς ἔσπρωξε ἀπ' ἀρχῆς εἰς τὴν Τρωάδα.
Καὶ τώρα ἡ ἐντροπὴ τοὺς ἐμποδίζει
Νὰ γυρίσουνε ὀπίσω. Δυστυχεῖς!
Ἀφίσανε καθένας ἀπὸ δαύτους
Τῇ δίκῃ του γυναῖκα ἀπελπισμένη,
Καὶ τρέχουνε ζητῶντες εἰς τὸν ξένον
Νὰ ἐγδικῶνται γυναῖκες ἄλλωνῶνε!
Καὶ ἀξίζει τάχα νὰ σαλεύονται ἔθνη
Καὶ νὰ γένονται ἀπάνθρωποι πολέμοι
Γιὰ γυναῖκα ποῦ φεύγει ἀπὸ τὸν ἄνδρα τῆς
Μὲ ἄλλον ἄνδρα, ἀπὸ κείθενε διαβάτης;
Ἄλλὰ μωραίνονται οἱ λαοὶ κ' ἐκείνοι
Ὅταν Θεὸς κανένας τὸ θελήσῃ.

ΣΚΗΝΗ Β'

Ὁ ῥηθεὶς καὶ ὑπηρέτης.

Ἐπηρετῆς Ἀθόντη, ἀπὸ τοὺς Ἑλλήνας σταλμένος
Κήρυκας, σὲ ζητεῖ νὰ σοῦ ἠμιλήσῃ.
Πριάμος (Ὁ ἐχθρὸς μὲ ζητεῖ! Ὅσον τι νὰ θέλῃ!)
Καὶ γνωρίζεις ὁ κήρυκας ποῖος εἶναι;
Ἐπηρετῆς Ὁ Ὀδυσσεύς.
Πριάμος (Βέβαια. Καὶ ποῖος ἄλλος!
Ἐκεῖνος ποῦ ἔχει νὰ μπερδεύῃ. Ἐρεῖ
Νὰ σκοτίξῃ, νὰ φτιάξῃ, νὰ χαλάῃ,
Νὰ λῃ, νὰ δένη... κάνει μαῦρο τ' ἄσπρο
Καὶ τ' ἄσπρο μαῦρο. Καὶ τὰ λόγια του ἄλλα
Ἐηγῶνται πάντα σὲ ποικίλους τρόπους).
Ἄς ἔμπη, ἄς ἔμπη ὁ Κήρυκας. (Μὰ, ὦ Θεέμου!
Ἐλλήνας, καὶ Ὀδυσσεύς! φρικιάζω).

Ἄλλὰ θέλ' εἶναι ἀργά. Δὲν εἶναι οἱ Ἕλληνες
 Πρίαμε, ποῦ βαρένονται. Δὲν εἶναι
 Πόθος σ' ἐμᾶς νὰ φύγωμε ἀπὸ ἴδωθε
 Μὰ τὰ χέρια ἀδειανὰ καὶ ἀτιμασμένα,
 Καθὼς ἐσὺ τὰ πλάθεις εἰς τὸ νοῦ σου·
 Ἄλλ' εἶναι ὁ Ἀχιλλέας ὁποῦ ἐθαρέθηκε
 Νὰ στέκεται ὀκνηρός· ν' ἀκούη τὴ μάχη,
 Νὰ βράζη μὲς· στὰ στήθεια του ἡ καρδιά του,
 Καὶ γιὰ ἓνα πείσμα νὰ μὴν πέρνη μέρος.
 Ναί, ὁ Ἀχιλλέας μᾶς μεινάει, καὶ βάνει
 Στὴ διάθεση τοῦ Ἀτρείδη τὸ σπαθί του.
 Τότε ὅλος ὁ στρατός μας ἐνωμένος
 Καὶ βιμένος ἀπάνου σας. . . . νομίζεις
 Νᾶν' εὐκολο γιὰ σᾶς ν' ἀντισταθῆτε;
 Νομίζεις.

Ἔχτωρας [Ναί, νομίζουμε, Ὀδυσσεά
 Πρίαμος] Ἔχτωρα, φύγε ἐδῶθε. Στὸ προστάζει
 Ὁ πατήρ σου ἐνταυτῷ κι' ὁ βασιλεύς σου. (ψεύγει ὁ Ἔχτωρας)

ΣΚΗΝΗ Ε'

Πρίαμος καὶ Ὀδυσσεάς.

Πρίαμος Ἀέγε τώρα, Ὀδυσσεά,— Παιῖνα ἐλευθέρως
 Αὐτοὺς τοὺς Ἕλληνας σου τοὺς γεναιούς,
 Τοὺς φιλανθρωπούς, ἀφοῦ βλέπουν πλέου
 Πῶς δὲ ἔμπορῶνε τίποτα ἐναντίον μας.
 Ὁραία ἡ ἀρετὴ ποῦ συμπαθάει
 Ἀφοῦ καὶ δὲ ἔμπορεῖ νὰ κακουργήσῃ!
 Εἶμαι, Ὀδυσσεά, γερωντότερός σου
 Κ' εἶδα πολλὰ-πολλὰ περσότερά σου·
 Ἀέγε ἂ θέλῃς, σ' ἀκούω, μὰ νὰ ξέρῃς
 Ὅπως ἔμιλεις μὲ γέροντα ἀσπρομάλη
 Ποῦ τᾶξερε ὄλα κείνα ποῦ ἐσὺ ἔξερεις
 Πρὶν ἀρχίσῃς ἐσὺ νὰν τὰ γνωρίζῃς.

Ὀδυσσεάς Γνωρίζω, Πρίαμε, καὶ καλὰ γνωρίζω
 Ὅτι ἔμιλῶ μὲ γέροντα σοφόνε
 Ἀφοῦ πολλὰ τὸν ἐδίδαξε ἡ πείρα
 Καὶ ἡ φυσικὴ του φρόνηση ἡ μεγάλη.
 Οἱ Ἕλληνες ὀλοῦθε ὁμολογοῦνε
 Ὅτι χωρὶς τὴ φρόνηση τοῦ Πριάμου
 Ὁ πύργος τῆς Τρωάδος δὲν ἀντίχει.
 Ἡ φρόνησή σου, Πρίαμε, περισσότερο
 Παρὰ ἢ λόγους, φυλάττει τὴν Τρωάδα.
 Κ' εἶναι σ' αὐτὴν τὴν ἴδια φρόνησή σου
 Ποῦ τώρα ἐλπίζω. Ἄκουσε καὶ σκέψου·
 Εἴμασθε κ' ἐμεῖς τώρα βαρεμένοι. (ἐμπιστευτικῶς)
 Εἶναι ὁ δέκατος χρόνος ὁποῦ ζοῦμε

Μακρὰν ἀπὸ τὰ σπήτια μας, στὰ ξένα.
 Φθίρεται, Πρίαμε, τ' ἄνθος τῆς Ἑλλάδος,
 Γιὰ μία γυναῖκα ἀμφίβολης ἀξίας.
 Μὰ πῆς μου, Πρίαμε, καὶ ἡ δίκη σας θέση
 Δὲν εἶναι ἡ ἴδια; Ὡς καὶ σεῖς δὲν πάσχετε
 Γιὰ τὴν ἴδια γυναῖκα; Δέκα χρόνους
 Ἀποκλεισμένοι μὲς· στοὺς πύργους τούτους;
 Οἱ κάμποι σας τριγύρω χερσομένοι, κλπ. κλπ.

(Μέσον τραγωδίας)

ΣΚΗΝΗ

(Συναπαντῶνται εἰς τὸ προάβλιο τοῦ παλατίου) Ἔχτωρας καὶ Ἀνδρομάχη
 μὲ τὸ παιδί τους.

Ἀνδρομάχη Ἔχτωρα, στάσου.
 Ἔχτωρας Πῶς ἐδῶ;
 Ἀνδρομάχη Γιὰ ἴένα.
 Ἔχτωρας Γιὰ μέ! Καὶ τί μὲ θέλεις; Τί καινούριο;
 Ἀνδρομάχη Τί καινούριο; Καὶ λές νὰ μὴν ἤξέρω
 Τίποτα; Τίποτα, Ἔχτωρα;
 Ἔχτωρας Τί ἔξερεις;
 Ἀνδρομάχη Ὅλα, Ἔχτωρα, τὰ ξέρω. . . . Τὰ ἴνογά. . . .
 Τὰ βλέπω ἐμπρός μου. . . Ὅχι, δὲ γελῶμαι.
 Ἔχτωρα σηδερόκαρδε! Νὰ φύγῃς
 Κρυφὰ ἀπὸ μέν'!;. . . Κἄνε δὲ σοῦ ἐπόννη
 Γιὰ τὸ παιδί σου, νὰν τὸ πάρῃς πρῶτα
 Στὴν ἀγκαλιὰ σου, νὰν τοῦ πῆς πῶς πηνέεις
 Σὲ φονικὴ μονομαχίᾳ; Πῶς ἴσως
 Τὸ βλέπεις γιὰ τὴν ὑστερη φορὰ; Πῶς ἴσως. . . .

Ἔχτωρας Σῶπα, Ἀνδρομάχη, μὴ φοβᾶσαι φόβους
 Ἀβάσιστους καὶ μάταιους· πηγένω. . . .
 (Ὡ τὸ ἀπάντημα τοῦτο!) Ναί, πηγένω
 Εἰς τὸν στρατῶνα. Οἱ Ἕλληνες, φοβοῦμαι,
 Δὲν θ' ἀργήσουν' πολὺ. . . .

Ἀνδρομάχη Ἔχτωρα πηνέεις
 Εἰς τὴν κακὴ μου μοῖρα. . . . καὶ γορεῖεις
 Νὰ μὲ γελᾷς. Δὲ γελῆται μία
 Ὅπου ἀγαπᾷ ὡσὰν τὴν Ἀνδρομάχη.
 Ἔχου' τὰ βασιλόσπητα δλοῦθε
 Ἀφαντα αὐτιά, καὶ μάτια ποῦ ἀγρυπνοῦνε,
 Καὶ δὲ ἔμπορεῖ κρυφὸ νὰν τὰ ξεφύγῃ.

Ἔχτωρας Ἀνδρομάχη, ἔχε γειά. (φεύγοντας)
 Ἀνδρομάχη Ὅχι, ὄχι, στάσου.
 Μὰ στιγμὴ στάσου. . . Ἔχτωρα, ἡ καρδιά μου
 Μοῦ λείει κακὰ. . . κακὰ μοῦ προσμηνάει. . . .

Ἔχτωρας Κακὰ ἢ καλὰ, τὸ χρέος μου μὲ κράζει.
 Ἡ Τιμὴ καὶ τὸ Χρέος Θεοὶ δύο (μὲ ἀγανάκτηση)

"Ακαρδοι, άδυσώπητοι, φρικώδεις,
Ποῦ χωρίζουν' τὸν ἄνδρα ὄχ τῆ γυναῖκα
Τὸν πατέρα ὄχ τὸ τέκνο του 'Ανδρομάχη

(θέλοντας νὰ φύγῃ)
"Ανδρομάχη "Εχτωρα, στάσου . . . μιὰ στιγμὴν ἀκόμη,
(ἀρπάζοντας τον)

"Ακόμη μιὰ στιγμὴ. Νὰ τὸ παιδί σου
Μὲ τὸ χεράκι του τὸ ἄθρο γυρεύει
Νὰ πιάσῃ τὰ φτερά τῆς κόρυθός σου
"Αγκάλιασέ το . . . φιλίσ' το . . . ποιὸς ξέρει!

"Ω βραρυμοιρῆ ἐγὼ! βάνω στὸ νοῦ μου.
Συμφορὲς, καὶ κακὸ σοῦ προσμηνάω.

Πῆν', "Εχτωρά μου, πῆνε στὰ παιγνίδια
(Μὲ βεβιασμένην ἡσυχίαν).

Καὶ γύρισε χαρμόσυνος 'σάν πρῶτα.

Πῆν', "Εχτωρά μου (θρηνεῖ).

"Εχτωρας

Δύστυχη 'Ανδρομάχη!

"Α, μά! ποτὲ, ποτὲ κ' ἐμὲ ἢ καρδιά μου

Δὲν ἐχτύπησε τόσο τρυφερότερα.

Παιδίμου (πέρνοντάς το) θᾶσαι ὁ βασιλέας μιὰ 'μέρα

Τῆς δοξασμένης Τρωάδος; ἢ θὲ νᾶσαι

Δούλος σὲ ξένη γῆ, μακρὰ ἀπὸ 'δῶθε,

'Ορφανὸ καὶ ὄδρισμένο; "Ω Θέμου, Θέμου,

Σὲ τί κίνδυνο βάνει τὴν πατρίδα

Κυριάρχου σφάλμα, πρίγγιπος κακία!

Μὰ τώρα σὲ τί χάνομαι; ! . . . 'Ανδρομάχη,

Μὴν πῆς ἄλλα περισσότερα. "Εχε 'γειά.

Φθάνει, 'Ανδρομάχη, φθάνει, γιατί ἀκούω

Πόλεμο θανατὸν μέσ' στήν ψυχῆ μου

Ποῦ μὲ κατασπαράττει καὶ μὲ πνίγει.

"Εχε 'γειά Τὸ παιδί μας 'Ανδρομάχη!

(ὁ "Εχτωρας φεύγει. 'Η 'Ανδρομάχη λυποθυμεῖ)

(ἔΤλος τῆς Τραγωδίας).

ΣΚΗΝΗ ΥΣΤΕΡΗ

Μονόλογος Πριάμου.

Ποῦ νὰ φύγω; Νὰ φύγω! "Α, ποῦν' τὸ χέρι

Ποῦ νὰ δόσῃ κ' ἐμὲ τὸ θάνατό μου;

Τὰ παιδιά μου σφαμένα! 'Η γυναῖκες

Σειρμένες στὴ σκλαβιά! Τὰ βρέφη, ὦ φρίκη!

Στραγγουλησμένα καὶ ῥιμένα. 'Η φλώγες

'Αποτεφρόνουνε ὄλη μου τὴ χώρα.

'Επίδανε τ' 'Ανάχτορα. Φουντόνει

'Ο καπνός Καὶ κανεὶς δὲ μὲ ψηφάει

Νὰ μὲ σκοτώσῃ. Εἶναι καταφρόνια

Γι' ἄνθρωπο ὑπέργηρόνε, οὐτιδανόνε,

"Η ἢ 'Εριννύες μ' ἀφήσανε ὡς τὰ τώρα
Γιὰ νὰ ἰδοῦνε τὰ μάτια μου ὅσα βλέπω;
'Ετέλειοσε ἡ Τρωάδα. 'Εδῶ θὰ μένουν'
Μόνον ἐρίπια γιὰ πολλοὺς αἰῶνας
Νὰ δειχνουνε στοὺς μέλλοντας ἀνθρώπους
Στοὺς Βασιλεῖς καὶ Πρίγγιπας υἱοὺς των
Πόσῃ εὐθύνῃ ὁ θρόνος βάνει ἀπάνου τους.

'Ελάτε, ἐλάτε, Βασιλεῖς νὰ ἰδῆτε·

'Ελάτε, Πρίγγιπόπουλα παιδιά τους·

'Ελάτε, Κυριάρχαι τῶν ἐθνῶνε,

'Ιδέτε φλώγες, καὶ σφαγές, καὶ φρίκη·

'Αποτελέσματα ὅλα κακοηθείας

'Ενὸς διεφθαρμένου βασιλόπουλου.

ΚΩΜΩΔΙΑ

'Η Κωμωδία δύναται νὰ ἦναι γελοιοποιά, ἢ καὶ σοβαρή· κατὰ τοῦ ὑπάρχει ἢ δὲν ὑπάρχει εἰς τὰ παρασταίνόμενα γελοιοῦτης. Τόσον εἰς τὴν μίαν ὡς καὶ εἰς τὴν ἄλλην περίστασιν ἢ κωμωδία ἔχει κοινὸν μὲ τὴν τραγωδίαν τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ἐμπνεύσῃ μῖτος καὶ ἀποστροφὴν διὰ τὴν κακίαν, καὶ συμπάθειαν καὶ ἀγάπην διὰ τὴν ἀρετήν. Τὰ δὲ ἀπαιτούμενα προσόντα τῆς κωμωδίας εἶναι ὅμοια τῶν τῆς τραγωδίας· ἐχτὸς τῶν ὅσων ἀποβλέπουν' τὸν διέφορον χαραχτῆρα τους. Χαραχτῆρας τῆς τραγωδίας εἶναι, εἶδαμε, ἡ δεινότης καὶ ἡ θλίψη. Ἐνῶ ἡ κωμωδία εἶναι σχετικῶς ἐλαφρὴ καὶ χαρόποια, ἀστεία, καὶ προκαλεῖ τὸν γέλοτα. 'Η τραγωδία ἔθεν διὰ τὴν φύσιν καὶ χαραχτῆρα τῆς, ἀπαιτεῖ ὕψος μεγαλοπρεπές, ὑψηλόν, καὶ κάποτε θαυμάσια συμβάντα· ἐνῶ ἡ κωμωδία ἀρκεῖται εἰς ὕψος κοινόν, ἢ μῶλις ὑψόμενον ἀπὸ τὸ κοινόν, καὶ συμβάντα ὁποῦ, ὡς καὶ ὅταν παρὰδόξα, δὲν ἔχουν' ὅμως θλίψην, οὔτε τραγικὴν δεινότητα.

"Ὅσον δ' ἀποβλέπει τὴν στιχοιουργίαν, — ἡ κωμωδία δὲν ἔχει τόσο χρεῖαν ἀπὸ στίχους, ὅσον ἔχει ἡ τραγωδία. 'Η τραγωδία παρασταίνουσα συμβάντα μεγαλοπρεπέῃ καὶ δεινά, καὶ ἔχουσα ἀκολούθως χρεῖαν ἀπὸ ὕψος ὑψόμενον ἄνω τοῦ κοινοῦ, ἀπαιτεῖ τοὺς στίχους, 'σάν ὁποῦ ὁ στίχος συμβάλλει πολὺ εἰς τὴν ὑψώσιν τοῦ ὕψους, καὶ εἰς τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς διεξαγωγῆς τοῦ προκειμένου. 'Αλλὰ ἡ κωμωδία, ἡ ὁποία παρασταίνει κοινὰ συμβάντα τῆς καθημερουσίας ζωῆς, μὴν ἔχουσα χρεῖαν ἀπὸ ὕψος πολὺ ὑψόμενον, δὲν ἔχει μῆτε χρεῖαν ἀπὸ τὴν βοήθειαν τοῦ στίχου. Καὶ ἔσως-ἴσως ἤμπορούσαμε μάλιστα νὰ εἰποῦμεν ὅτι ἡ κωμωδία συμβεβᾶζεται καλῆτερα μὲ πεζικὴν συγγραφὴν. Ὡς ἐκ τούτου, ἡ κωμωδία, ὅταν εἰς τὸ πεζὸν τοῦλάχιστον, ἤμποροῦσε νὰ μὴ συγκαταλογίζεται μὲ τὲς ποιήσεις· συνηθῆται ὅμως νὰ θεωρεῖται καὶ τούτη ὡς εἶδος ποιήσεως, ἐπειδὴ ἔχει μέγα μέρος ποιήσεως αὐτῆ εἰς

ἐαυτήν, ὡς καὶ ὅταν ὁ στίχος λείπῃ. Ἐπειδὴ δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν ὅτι, δὲν εἶναι οἱ μόνοι στίχοι ποῦ κἀμουν τὴν ποίησιν¹.

Τὰ ἀκόλουθα τρία κομμάτια, εἶναι δείγματα ἀρχῆς, μέσου, καὶ τέλους Κωμωδίας.

ΔΙΚΑΝΙΚΕΣ ΚΑΤΑΧΡΗΣΕΙΣ²

(Ἀρχὴ κωμωδίας)

ΠΡΑΞΗ Α΄. — ΣΚΗΝΗ Α΄.

(Εἰς τὴν Γραμματεῖαν τῶν Δικαστηρίων).

Ὁ Λάμβδα μόνος.

Γνωρίζω κρισολόγους ὅπου δὲν ἔχουν παρὰ ἓναν ὑπερασπιστὴν εἰς τὰ Δικαστήρια· κ' ἐγὼ, κάθε ἄλλο παρὰ κρισολόγος, ἔχω δύο! Μὰ τί νὰ γένη! Ἦμουν αὖ δυσαρεστημένος εἰς τὸν πρότονε, ὅταν μοῦ ἐχρειάστηκε νὰ παρουσιασθῶ καὶ πάλε στὰ Δικαστήρια γι' ἄλλη νέαν ὑπόθεσιν, ποῦ δὲν ἐμπιστευόμουν νὰ βάλω πλέον εἰς τὰ χέρια τοῦ πρώτου μου ὑποδικηγόρου. — Ἴδου πῶς ἕως ἀπὸ τότε ἔρισκομαι μὲ δύο, ἢ γιὰ νὰ πῶ καλῆρερα ἐν μέσῳ δύο. . . . Ὡ Ἐσταυρομένη, τώρα ἵνογάω τὴ θέσιν σου. . . .

ΣΚΗΝΗ Β΄.

Λαγούδης καὶ ὁ ῥηθείς.

Λαγ. Καλὴ-μέρα, Κύριε Λάμβδα.

Λάμ. Καλὴ-μέρα, Κύριε Λαγούδη. Ὁ πληστηριασμός ἐκεῖνος, δὲν θὰ γένη ποτέ; Εἶναι τώρα τρεῖς μῆνες ὅπου, τελειομένες ὄλες μας ἢ δικαστικὲς πράξεις, ἐζητήσαμε νὰ ἴμφορέσωμε νὰ πληστηριάσωμε τὰ κινητὰ ἐκεῖνα τὰ μεσεγγυασμένα.

Λαγ. Ἀκόμη καὶ ἀκόμη. Ἡ δικαστικὲς πράξεις, ἀπουκᾶτου στὸ ῥομαίικον, δὲν τελειοῦνε τόσο γλύγορα. Δὲν τοὺς γνοιάζει γιὰ προθεσμίας, δὲν τοὺς γνοιάζει γιὰ τίποτα.

Λάμ. Μὰ δὲ ἴμφοροῦρε. . . .

Λαγ. Τί; νὰν τοὺς βιάσωμε; Ὁ Θεὸς-φυλάξῃ! Ἄν τοὺς στενοχωρήσης, σοῦ κάνουνε τὴν ἀπόφασιν, μὰ σοῦ τὴν κάνουνε ἐναντίον σου.

¹ Εἶναι ποιήσεις χωρὶς στίχους· ὡς καὶ στίχοι χωρὶς ποίησιν. Μεταξὺ τῶν πρώτων, ὁ Τηλέμαχος τοῦ Φελεῶνος, καὶ οἱ Μῦθοι τοῦ Αἰσώπου. Μεταξὺ τῶν δευτέρων, τὰ περισσότερα στιχορρήματα ποῦ γένονται σήμερα μεταξὺ μας. Μή(;) ἔξαιρουμένων ἴσως τῶν ἐδικῶν μου.

² Εἰς τὴν σύνταξιν τῆς κωμωδίας ταύτης ἔδωκαν ἀφορμὴν δίκαι τινὲς τοῦ κ. Λασκαράτου. Διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ ξενοσθῇ ὁ ἀναγνώστης ἐὰν ἀναγνώσῃ ἐνταυθὰ τινὰς φράσεις ὑπερβολικὰς κατὰ τὸν ὑποδικηγόρον, ἀφ' οὗ μάλιστα ὁ ποιητὴς δὲν ἔγραψεν ἱστορίαν, ἀλλ' ἀπλῶς κωμωδίαν (Σ. τ. Ε.).

Λάμ. Μὰ, Κ. Λαγούδη, ἐμὲ μοῦ ἐπόθηκε ὅτι τὸ Δικαστήριον συνηθᾶ πάντα, ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν μετὰ τὸ μεσεγγυοῦν νὰ διατάτῃ καὶ τὸν πληστηριασμόν τῶν μεσεγγυασμένων καλῶν. Καὶ, στὴν περίστασίν μας εἶναι τώρα τρεῖς μῆνες, ὅπου ἐκάμαμε τὸ μεσεγγυοῦν, καὶ ἡ χρεοστούμενη διαταγὴ, ὡς μοῦ λέγεις, δὲν ἔγινε ἀκόμη! Μοῦ ἐπόθηκε μάλιστα σήμερα, ἀπὸ ἀνθρωπὸν ὅπου γνωρίζεις, ὅτι πρέπει νὰ ἔγινε εὐθὺς ἕως ἀπὸ τότε.

Λαγ. Ὅποιος σοῦ τῶπε σοῦ εἶπε ψέμματα. Ἐγὼ κυττάζω πάντα, κάθε ἴμφορα, μὰ δὲν ἔγινε ἀκόμη.

Λάμ. Πάμε, σὲ παρακαλῶ, νὰ ῥοτήσωμε.

Λαγ. Μάλιστα, πάμε.

ΣΚΗΝΗ Γ΄.

Λαγ. (πρὸς τὸν Γραμματεῖα). Εἰς τὴν ὑπόθεσιν μεταξὺ Α. καὶ Γ. ἔγινε πράξιν ἐξουσιοδοτήσεως πληστηριασμοῦ;

Γραμ. Εὐθὺς (κυτάξει). Ἴδου. Ἐγινε ἀπὸ εὐθὺς τότε. Ἐδῶ καὶ τρεῖς μῆνες. Ἐξουσιοδοτήθητε νὰ πληστηριάσετε. Μὰ, ὡς φαίνεται, τὸ ἀμελήσατε.

Λάμ. Ἴδου, Κ. Λαγούδη. Πῶς λοιπὸν μοῦ ἔλεγες ὅτι τὸ Δικαστήριον δὲν ἔκαμε τίποτα; Ὅτι ἐκύτταζες καθε ἴμφορα. . . ὅτι. . . ;

Λαγ. Μὰ πῶς ἐμπόρουνα νὰ σοῦ εἰπῶ πῶς χρειάζεται νὰ πληστηριάσωμε; Ὁ πληστηριασμός θέλει ἔξοδα, καὶ ἡ ἀφεντιάσου ἐβαρενότουνε τὰ ἔξοδα.

Λάμ. Ἐγὼ ἐβαρενόμουν τὰ ἔξοδα! Καὶ δὲ σοῦ εἶχα στὸ Ἀηξοῦρι τὸ πουργι τοῦ ἀδελφοῦ μου στὴ διάθεσίν σου, καὶ κάθε ποῦ σοῦ ἐχρειάζοτουνε νὰ κάμης δικαστικὴν πράξιν ἐπήγενης καὶ σοῦ ἔδινε ὅτι σοῦ ἐχρειάζοτουνε, χωρὶς νὰ σὲ ἔξατάσῃ ποτέ, ἢ νὰ σοῦ παρατηρήσῃ ποτέ τίποτα; — Ἀλλὰ, Κύριέ μου, νὰ μοῦ ἐπιστρέψης τὰ δικόγραφέ μου, ἐπειδὴ δὲν ἐνοῶ νὰ ἐξακολουθήτω νὰ κάνω δίκας. Καὶ ἐνταυτῶ νὰ μοῦ ὀρίσης τί σοῦ χρεοστῶ ὡς ἀμοιβὴν σου, γιὰ νὰ κάμω τὸ χρέος μου.

ΣΚΗΝΗ Δ΄.

Κέφαλος καὶ Λάμβδα.

Λάμ. Κύριε Κέφαλε, ἔμαθα ὅτι ἔγινε ἡ ἀπόφασιν κατὰ Α. καὶ τὸν καταδικάζει νὰ μοῦ πληρώσῃ 134 δραχμάς.

Κέφ. Μάλιστα. Καὶ τὲς ἐπλήρωσε εἰς τὰ χέρια μου.

Λάμ. Ἐχω εὐχαρίστησιν. Λοιπὸν;

Κέφ. Εὐθὺς. Ἴδου ὁ λογαριασμός. Διὰ τούτην τὴν ὑπόθεσιν, καὶ τὲς ἄλλες δύο ποῦ εἶχετε εἰς τὰ χέρια μου, ἔξοδα δραχμάς 92.

Λάμ. Πῶς! Κύριε Κέφαλε. Τὰ ἔξοδα ὅλα δὲν σοῦ τὰ ἔδιναν πάντα προπληρωμένα;

Κέφ. Τίνος τὰ ἔδινες;

Λάμ. Τίνος τὰ ἔδινα! Τῆς ἀφεντιάς σου τὰ ἔδινα. Δὲν τὸ 'θυμάσαι; ἀποσόνοντάς σου μάλιστα ἔπειτα ὅσα ἄλλα περισσότερα μοῦ ἐγύρευες ὡς ἐξοδευμένα ἀπὸ 'δικάσου ἐχτὸς ἐκείνων;

Κέφ. Κύριε Α. ἰδοὺ ὁ λογαριασμός. Κάμετε νὰν τὸν ἰδοῦνε καὶ ἄλλοι δικηγόροι, καὶ θέλ' εἰδεῖτε ὅτι δὲν σὰς ἔχω τίποτε περισσότερο.

Λάμ. Μὰ, Κ. Κέφαλε, τὸ ὅσα σοῦ ἔδωσα κάθε φορὰ ποῦ ἐπρόκειτο νὰ γέγονται πράξεις; . . .

Κέφ. Ἐξοδευθήκανε.

Λάμ. (Δὲν ἀμφιβάλλω, ἐξοδευθήκανε Καὶ τὲς ὑπόλοιπες δραχμὲς πρέπει νὰν τοῦ τὲς ἀφήσω γιὰ πληρωμὴ του!) Πᾶν καλὰ Κ. Κέφαλε. Μὰ κάμε μου τὴ χάρη δόσε μου τοῦλάχιστον τὰ δικαστικὰ μου ἔγγραφα· ἐπειδὴ δὲν ἐννοῶ νὰ ἐξακολουθήσω ἄλλες δίκαιες.

ΣΚΗΝΗ Ε΄.

(Στὸ σπῆτι μου).

Λάμ. Παιδιά μου, δὲν σὰς ἔφερα χρήματα. Τὴν ἀποζημίωση γιὰ τὸ ὑποστατικὸ σας τὸ ζημιωμένο, τὴν ἐβάσταξε ὁ Κέφαλος.

Παιδιά. Μὰ γιὰτί, πατέρα;

Λάμ. Ἐπειδὴ ἀποκάτου εἰς τὸ πρόσχημα τοῦ δικανικοῦ ἐπαγγέλματος, οἱ δικανικοὶ μας, οἱ περισσότεροι τοῦλάχιστον, μετέρχονται τὸ ληστρικὸν ἔργον. Ἦμποροῦσα βέβαια νὰν τὸν ἐνάξω στὰ Δικαστήρια· μὰ δὲν ἤθελε κάμω παρὰ νὰ πέσω εἰς τὰ χέρια ἄλλου πάλαι ληστοῦ, ὅστις . . .

ΣΚΗΝΗ ΣΤ΄.

Υπηρέτης. Ἐνας ἄνθρωπος σὲ γυρεύει.

Λάμ. Ἄς ἔλθῃ.

ΣΚΗΝΗ Ζ΄.

Λαγούδης καὶ οἱ ἄνωθερ.

Λαγ. Ἰδοὺ Κ. Α. τὰ δικαστικὰ σου ἔγγραφα.

Λάμ. Ποῦ καλὰ. Ὅρισέμου τώρα τί σοῦ χρεοστῶ γι' ἀμοιβήσου.

Λαγ. Ἄ, ἐγὼ γιὰ πληρωμὴ δὲ μὲ 'γνοιάζει· καὶ μόνον τὰ ἔξοδα τοῦτα...

Λάμ. Τί ἔξοδα;

Λαγ. Τὰ ἔξοδα. Κάτι λίγα ἔξοδα.

Λάμ. (κυντάζει τὸ λογαριασμό) Ἐνενηντα-ἐνεάμισι δραχμὲς! Τελικὸ τοῦτο Κ. Λαγούδη;

Λαγ. Τὰ ἔξοδα.

Λάμ. Μὰ, Κ. Λαγούδη, τὰ ἔξοδα δὲν σοῦ τὰ ἐπλήρωνε κάθε φορὰ πάντα ὁ ἀδελφός μου; Κάθε ποῦ ἐχρειαζότουνε νὰ κάμῃς μίαν πράξη, δὲν ἐπήγε-νες πρώτα εἰς τὸν ἀδελφὸ μου, καὶ σοῦ ἔδινε πάντα ὅ,τι τοῦ ἐγύρευες;

Λαγ. Ὅ,τι μοῦ ἔδωσε ὁ ἀδελφός σου τὸ κατεβάζουμε.

Λάμ. Τὸ κατεβάζουμε! Ἀπὸ τί τὸ κατεβάζουμε;

Λαγ. Ἀπὸ τοῦτον τὸ λογαριασμό.

Λαμ. Μὰ ἐγὼ τοῦτον τὸ λογαριασμό δὲν τότε χροστῶ· ἀφοῦ ὁ ἀδελφός μου σοῦ ἔδινε κάθε φορὰ πάντα προπληρωμένο κάθε ἔξοδο ποῦ εἶχες νὰ κάμῃς.

Λαγ. Ὅϊσκε. Μοῦ ἔδινε ἀκόντο πάντα.

Λάμ. Ἀκόντο σοῦ ἔδινε! Μήπως ὁ ἀδελφός μου δὲν εἶχε νὰ σοῦ τὰ δόσῃ ὅλα τὰ ὄβολα, καὶ τ' ἀπόσωνες ἢ ἀφεντιάσου ποῦ εἶχες;

Λαγ. Σιὸρ Ἀντρέα, τοῦτον τὸ λογαριασμό, τὸν ἐπλήρωσες;

Λάμ. Ἐγὼ τοῦτον τὸ λογαριασμό δὲν τὸν ἐπλήρωσα.

Λαγ. Ντοῦνθβε τότε χροστῶς.

Λάμ. Τὸ δίκηρο τοῦτο μὲ πείθει, Κύριε Λαγούδη. Ἀλλὰ ἤμπορῶ κ' ἐγὼ νὰ σοῦ παρουσιάσω τῆς ἀφεντιάσου ἄλλον ὅμοιον λογαριασμό γιὰ ἄλλες 99 1/2 δραχμὲς τὰς ὁποίας δὲν ἐπλήρωσες, καὶ ἔτσι νὰ εἴμασθε μπάτα.

Λαγ. Σιὸρ Ἀντρέα, εἶμαι φτωχὸς ἄνθρωπος, καὶ μὴ θελήσης νὰ κάμῃς ἰντερέσο μ' ἐμένανε.

Λάμ. Μήτ' ἐγὼ, Κ. Λαγούδη, δὲν εἶμαι πλούσιος· ἀλλὰ, ἐπειδὴ μοῦ λὲς ἔτσι, ἄς ἦναι. Ἰδοὺ ἡ σημείωση ποῦ μοῦ ἔδωσε ὁ ἀδελφός μου, καὶ συγκλίνω νὰ κατεβάσωμε λοιπὸν ἀπὸ τὸ λογαριασμόσου 13 δύστηλα, ποῦ σοῦ ἔδωσε σὲ διάφορες δόσεις ὁ ἀδελφός μου.

Λαγ. Ὅϊσκε. Δὲ μοῦ ἔδωσε παρὰ ἐνιά μόνον.

Λάμ. Ἐνιά! Σοῦ ἔδωσε ἐνιά, καὶ ἐπέρασε 13! Κύριε Λαγούδη ἔχω δουλειὰ μου. (φεύγει).

ΣΚΗΝΗ Η΄

Σπῆτι Κεφάλου.

Λάμ. Κύριε Κέφαλε, τὸ λογαριασμό ποῦ μοῦ ἐπληρώθηκες ἐφές, τὸν ἔκαμες, ὑποθέτω, ἀπάνου στὲς παραλαβὲς ὁποῦ προηγουμένως εἶχε σοῦ στείλω. Ἀλλ' ἰδοὺ τώρα ἔρισκω καὶ ἄλλη σου παραλαβὴ διὰ πέντε δύστηλα τὰ ὁποῖα δὲν ὑπολόγησες εἰς τὰ ληφθέντα σου· ἀκολούθως νὰ λάβῃς τὴν καλοσύνη νὰ μοῦ τὰ ἐπιστρέψῃς.

Κέφ. Κύριε Α., ἐξοδευθήκαν' καὶ τοῦτα. Ἐχετε ὑπομονὴ νὰ σὰς κάμω ἄλλον λογαριασμόν· καὶ θὰ ἰδεῖτε ὅτι 'μπαινούν' καὶ ταῦτα.

Λάμ. Ἐγὼ σ' εὐχαριστῶ· ἀλλὰ δὲν ἔχω χρεῖα ἀπὸ ἄλλον λογαριασμόν εἰς τὸν ὁποῖον νὰ 'μπαινούν' καὶ τοῦτα. Ἀπὸ τὰ χρήματά μου ἔχω χρεῖα.

Κέφ. Μὰ τὰ χρήματά σας, κ. Α., ἐξοδευθήκανε. Ἔχετε ὑπομονὴ νὰ σὰς κάμω ἄλλον λογαριασμόν· καὶ θέλ' εἰδεῖτε ὅτι ἔμπαινον' καὶ τούτα.

(Μέσον κωμωδίας)

ΣΚΗΝΗ . . . (στὸ δρόμο).

Λαγούδης καὶ Λάμβδας.

Λάμ. Κύριε Λαγούδη, ἐπιθυμῶ νὰ τελειώσω τοὺς λογαριασμούς μου μὲ τὸν ἑαυτὸ σου· ἐπειδὴ δὲν μοῦ ἀρέσει νὰ ἐνθυμοῦμαι ὅτι σοῦ χρεοστῶ τὴν πληρομή σου. Εἶμαι δὲ ἕτοιμος νὰ σοῦ κάμω καλὰ καὶ τὰ ἐνιαὶ δύστηλα ποῦ μοῦ εἶπες ἐπὶ τοῦ λογαριασμοῦ σου.

Λαγ. Ὅϊσκε. Δὲ σοῦ εἶπα ἐνιά· ἐφτὰ σοῦ εἶπα· ἐπειδὴ ἐφτὰ μόνον μοῦ ἔδωσε ὁ ἀδελφός σου.

Λάμ. Μοῦ εἶπες ἐφτὰ, καὶ ὄχι ἐνιά! Κύριε Λαγούδη, δὲν σοῦ χρεοστῶ παρὰ τὸ μισθὸ σου, τὸν ὅποιον εἶμαι ἕτοιμος νὰ σοῦ δώσω γεναῖον. Ἄν νομίζης ὅτι σοῦ χρεοστῶ ἄλλο περισσότερο, τὰ Δικαστήρια εἶναι γιὰ ὅλους.

ΣΚΗΝΗ . . . (στὸ σπήτι τοῦ *Λάμβδα*).

Παυδ. Ἄκουσες, πατέρα, ποῦ θὰ κάμουνε μίαν ἀναφορὰ ἐναντίον εἰς τοὺς ὑποδικηγόρους;

Λάμ. Ναί, κἀτι ἄκουσα. Οἱ ἄνθρωποι δὲν τοὺς ὑποφέρνουνε πλέον.

Παυδ. Ἄ, δὲν σοῦ εἶπα . . . νά, ὁ Κέφαλος σοῦ ἔστειλε δεῦτερο λογαριασμὸ εἰς τὸν ὅποιον ἔμπαινονε καὶ τὰ πέντε δύστηλα τῆς ὕστερης παραλαβῆς του ποῦ τοῦ ἔδωσες, καὶ σὲ ἔβγάνει καὶ σὲ δύο δραχμὲς ἀκόμη χρεόστη του. Ἐνῶ στὸν πρῶτο λογαριασμὸ του, χωρὶς νὰ ὑπολογίσῃ τὰ πέντε δύστηλα, ἐρχόστανε ἴσια-ἴσια! Πῶς γένεται τοῦτο;

Λαμ. Εὐτοῦ-μέσα, παιδί μου, εἶναι τρεῖς Ἐρινύες ὅπου συνερίζονται ποικίλ νὰ δόσῃ τὸ ὄνομά της σ' εὐκείν τὸ ἔγγραφο, ἢ Ἄναϊδία, ἢ Βλακία, καὶ ἢ Τόλμη.

Παυδ. Ἄλλὰ ἰδοῦ, πατέρα, καὶ ἄλλη παραλαβὴ του ποῦ εὐρήκαμε σήμερα στὰ χαρτιά σου.

Λαμ. Καὶ τί λοιπόν; Νὰν τοῦ τῆ στείλω καὶ τούτῃ γιὰ νὰ μοῦ κάμῃ καὶ τρίτο λογαριασμὸ, εἰς τὸν ὅποιον νὰ ἔμπαινονε καὶ τούτα;— Ἄφρηστη, παιδί μου.

ΣΚΗΝΗ (εἰς τὸν *Σύλλογον Πάλης*).

Ἐρας. Ἰδοῦ ἢ ἔχθεση ποῦ μ' ἐπιφορτίσετε, Κύριοι, νὰ γράψω.

«Πρὸς τὸν κ. Ὑπουργόν, κτλ.

«Ἐπειδὴ ὁ κλάδος τῶν δικηγόρων καὶ ὑποδικηγόρων ἐκατάντησε τῶρα πλεόν κλάδος ληστῶν,

Μία φωνή. Ἄφισε τοὺς δικηγόρους. Εἶναι γιὰ τοὺς ὑποδικηγόρους ὅπου θὰ ζητήσωμε σήμερα.

Ἄλλη φωνή. Σωστά. Ἐπειτα, μὴν ἀνακατόνουμε τὰ μεγάλα μὲ τὰ μικρά. Σβύσε τοὺς δικηγόρους.

(*Σβγεί*). *Λοιπόν.* «Ἐπειδὴ ὁ κλάδος τῶν ὑποδικηγόρων ἐκατάντησε τῶρα πλεόν κλάδος ληστῶν· οἱ ὅποιοι, χωρὶς ἐντροπὴν, χωρὶς φόβον Θεοῦ, καὶ ἢ χωρὶς συστολὴν ἀπέναντι τῶν ἀνθρώπων, ληστεύουν τοὺς συμπολίτας των, ἢ φίλους των, καὶ γειτόνους των, ὅσους πέσουνε εἰς τὰ χέρια των· ἢ δὲ ληστεία τούτῃ γίνεται πυρὴν διαφθορᾶς εἰς τὴν κοινωνίαν· ἢ ἠθικὴ διαφθορὰ ὄντας κολητικὴ καὶ τούτῃ ὡς τὴν ὕλικήν,— Διὰ τοῦτο, κ. Ὑπουργέ, παρακαλοῦμε νὰ παυθῇ, προσωρινῶς μὲν, ἀλλ' ἀμέσως, τὸ ληστρικὸν τοῦτο στίφος τῶν ἀναιδῶν τούτων βαλαντιοτόμων.

Μία φωνή. Ἄ, μπά! Πρωτοκλέφτες βάλτε τους.

Ἄλλη φωνή. Μῆτε πρωτοκλέφτες. Ἀηστάδες βάλτε τους.

Ἄλλη φωνή. Καὶ εἴστανε βέβαιοι πῶς μὲ τοῦτον τὸν τρόπο δὲν τοὺς συστένουμε ἐξεναντίας εἰς τὸ Ὑπουργεῖον;

Ἄλλη φωνή. Καλὰ λέει. Γράψτε τοὺς τιμίους ἀνθρώπους, ἂν θέλῃς νὰν τοὺς κακοσυστήσης εἰς τὸ Ὑπουργεῖον.

Ἄλλη φωνή. Ἄς τοὺς ἔτσι καθὼς τοὺς ἔχεις. Ὅμπρός.

«τὸ ληστρικὸν τοῦτο στίφος τῶν ἀναιδῶν τούτων βαλαντιοτόμων ὅπου καταπνίγει τὴν κοινωνίαν μας· καὶ ἀκολούθως ἔπειτα νὰ παρουσιάσετε νομοσχέδιον εἰς τὴν Βουλὴν, διὰ νὰ ἐξαλειφθῇ ἐξολοκλήρου ἀπὸ τὰ Δικαστήρια ἢ ἢ ἐντροπὴ τούτῃ· μένοντας εἰς αὐτοὺς τὸ στάδιον τῶν Μεθορίων.

Μία φωνή. Μπά, μπά! Σβύσετε τοῦτο τὸ ὕστερο. Δὲν εἶμασ' ἡμεῖς σὲ χρεός νὰν τοὺς ἀντικταστήσωμεν εἰς τὸ ἔργον τους ἄλλο παρομοίως ἀρμόδιον εἰς τὰς κλῆσες τους.

Ἄλλη φωνή. Ὅχι. Ὁφελεῖ νὰ δεῖξωμεν εἰς τὸν Ὑπουργὸν ὅτι οἱ ἄνθρωποι τοῦτοι ἔμπορουνε μάλιστα νὰ τοῦ γίνουν ὠφέλημοι σ' ἄλλα μέρη.

Ὁ πρῶτος. Ἀνοησία! Ὁ ὕπουργός δὲν ἔχει χρεία νὰ μάθῃ ἀπὸ ἡμᾶς πῶς νὰ ὠφελεῖται ἀπὸ ἀνθρώπους ἄν τούτους. Εἶναι τόσα Τέλονεῖα, Εἰσπραχτορεῖα κάθε εἶδους.

Ἄλλος. Ἄς τοὺς δόσῃ τὴν ἐργολαβία τοῦ στόλου ποῦ θὰ γένη τῶρα.

Ἄλλος. Τὴ διαχείριση τῆς ἐφεδρείας.

Ἄλλος. Κύριοι, μοῦ φαίνεται νὰ ἐμπήκαμε σ' ἄλλα πράγματα, κι' ἀφήσαμε τὴν ἀναφορὰ μας.

Ἄλλος. Ἐχει δίκιο. Ἐχει δίκιο. Λέγε, κύριε Χ.

Ἄλλος. Ἐπιτρέψτε μου νὰ σὰς καθυποβάλω κ' ἐγὼ τὴ γνώμη μου. Ἄν ἢ Κυβέρνηση ἐπαραδέχεται τὸ ζήτημά σας, ἢ Διαδικασία μας ἔπρεπε τότε ν' ἀλλάξῃ, καὶ νὰ ἀπλοποιηθῇ, ὥστε νὰ ἢμποροῦν τὰ μέρη νὰ διεξάγουν τὰς ὑποθέσεις τους ἀφεκατοῦ τους· ἢ δὲ ἀπλοποίηση τῆς Διαδικασίας ἢθελε

ζημιώσει πάρα πολύ τὰ συμφέροντα τοῦ Ταμείου ἀκολούθως τὸν κύριον σκοπὸν τῆς συστάσεως τῶν Δικαστηρίων, τὴν ἀργυρολογίαν καὶ φορολογίαν τῶν πολιτῶν, εἰς ὄφελος τῆς Κυβερνήσεως. Ὡστε, κύριοι. . . κτλ.

(Τέλος κωμωδίας).

ΣΚΗΝΗ

Λαγούδης καὶ Κέφαλος.

Λαγ. Μὰ δὲ μοῦ λές τί καταπορὰ εἶναι τούτη γιὰ ἡμᾶς τοὺς δύστυχους ὑποδικηγόρους;

Κέφ. Ὅσα νῆθελε τοῦ σκοτούσουμε τὸν πατέρα τους καὶ τὴ μάνα τους!

Λαγ. Τοῦ κλέπτουμε λέει! — Μ' ἄς ἔρτουν' ἐκεῖνοι νὰ κάμουν' τὸν ὑποδικηγόρο, νὰ ἰδοῦνε ἂν ἤμποροῦνε νὰν τὸν κάμουμε χωρὶς νὰ κλέπτουμε. — Πῶς θὰ ζήσουμε;

Κέφ. Ὁλος ὁ κόσμος σήμερα, στὰ Καφρνεῖα, στὰ Σπετσαριά, ὄλοῦθε, φωνάζουνε πῶς πληρόνουμάσθε ἀπὸ τοὺς ἀντιδικούς, καὶ τοὺς προδίνουμε. Πῶς ἀμελλοῦμε τὲς ὑπόθεσές τους, ἐνῶ τοὺς κάνομε νὰ πληρόνουνε λογαριασμοὺς γιὰ πράξεις εἰδανικές καὶ ἀνύπαρχτες! καὶ τί, καὶ τί δὲ ἡμᾶς λένε!

Λαγ. Ἄς τους κ' ἄς λένε. Ὡς κ' ἐκεῖνοι, ἂν ἐκάναν' τὸν ὑποδικηγόρο, θὰ ἐκάνανε κ' ἐκεῖνοι ὡτὰν ἡμᾶς.

Κέφ. Μὰς γλωσσοτρῶνε, γιατί βλέπουμε ποῦ μὲ τὸν κόπο μας

Λαγ. Καὶ μὲ τὸ χαμὸ τοῦ ψυχῆς μας.

Κέφ. Ὡ, γιὰ εὐκείνο. . . . νὰ ἤξερανε τὴν ψυχικὴ μας κατάσταση δὲν τὴν ἐζουλέβαινε βέβαια. Μὰς νομίζουνε ἀναίσθητους. Νομίζουνε πῶς δὲ στιχίζει ν' ἀπαρνηθῆ κανεὶς τὴν ἀνθρωπιὰ του, τὴν ἀξιοπρέπειά του νὰ χρίση τὰ μοῦτρα του, καὶ νὰν τὰ χρίζη κάθε ἡμέρα ὀμπρὸς εἰς τὸ γείτωνά του, γιὰ νὰν τοῦ πάρη λίγα ὄβολα. Ἐχουμε κ' ἐμεῖς συναίσθηση, μὰ, ἂν δὲν κάμωμ' ἔτσι, δὲ ἤμποροῦμε νὰ ζήσωμε.

Λαγ. Ἀνάθεμάτη γιὰ τέχνη, κ' ἀνάθεμάτونه ποῦ τὴν ἐπρωτῶδεινε. Κάλιο νῆθελε γένω σκαφτιάς. Ὁ σκαφτιάς κἄνε τὴ νύχτα κοιμάται ἤσυχος καὶ εἶναι τίμιος ἀνθρωπος κ' ἔχει ἀνθρωπιὰ. — Ὡ ἀθρῶποι, ἀθρῶποι, — νὰ ἤξέρετε πόσο ἡμᾶς στιχίζει. . . . ἡμᾶς στιχίζει τὸν καταδουλοῦσμά μας ἀπὸ τὴν ἀνθρωπιὰ μας. Ἐμεῖς ἐπέσαμε ἀπὸ τὸ ὕψος τῆς ἀνθρωπιᾶς, καθὼς οἱ διαόλοι ἐπέσανε ἀπὸ τὸ ὕψος τῶν ἀγγέλων. Καὶ ἔρχονται στιγμὲς ὅπου τὸ αἰσθάνουμάσθε, καὶ δειλιάζουμε. Ὡ νὰ ἤξέρετε, ἀθρῶποι, πόσο ἡμᾶς στιχίζει! Ὡ, ἢ ἀτιμία εἶναι βαρὺ, πολὺ βαρὺ πρᾶγμα! Ὅσοι δὲν ἐχάσετε τὴν ἀνθρωπιὰ σας, φυλάτε τὴ γιὰτί δὲν ἤξέρετε τί χάνετε χάνοντες τὴν ἀνθρωπιὰ σας:

χάνετε. . . . ὅλα τὰ χάνετε! Ὅσοι δὲν ἐχάσατε τὴν ἀνθρωπιὰ σας, εἴστε ἀκόμη ἀγγέλοι, καὶ κατοικεῖτε ἀκόμη στὴν Παράδεισο. Μὴ ζηλέψετε τὲς ἐλεεινὲς ὀφείλειες τὲς ἐδικές μας. Ἐκεῖνες εἶναι τὸ μῆλο ποῦ γελάει τὸν ἀνθρώπο, καὶ τότε γυμνώνει ἀπὸ τὴν ἀνθρωπιὰ του μουντσώνει τὴν εἰκόνα ποῦ ὁ Πλάστης τοῦ ἔβαλε εἰς τὸ πρόσωπό του καὶ τὸν κατασταίνει ἀνάξιον νὰ συναριθμεῖται μὲ τὰ λοιπὰ ἔντιμα ἀνθρώπινα πλάσματα. Ἀθρῶποι, κυττάζετε σ' ἐμᾶς, καὶ φυλάξτε τὴν ἀνθρωπιὰ σας.»

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

ΔΙΔΑΧΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Κάθε τί γραμμένο σὲ στίχους, μὲ σκοπὸ νὰ μὰς νοθετήσῃ, νὰ μὰς μάθῃ κάτι, λέγεται διδαχτικὴ ποίηση. Ὁ διδαχτικὸς ποιητὴς δύναται κατὰ δύο τρόπους νὰ μὰς ὠφελήσῃ, — 1) δείχνοντάς μας κατευθείαν τὸ ἀληθές, τὸ πρέπον, τὸ ἔντιμον, καὶ ἐντίμως συμφέρον, ἢ 2) καταδιόκοντας καὶ μαστιγόνοντας τὰ ἀντίθετα ἐκείνων, τὴν πλάνην, τὴν ἀπρέπειαν, τὸ ἐπιζήμιον, κλπ. ὅμοια. Τὰ γεωργικὰ διδάγματα τοῦ Ἡσιόδου τὰ γνωμικὰ τοῦ Φωκυλίου καὶ ἄλλα παραινετικὰ συνθέματα, εἶναι ποιήσεις ἢ στιχοῦργήματα τοῦ πρώτου εἶδους. Ἡ σάτυρα εἶναι τοῦ δευτέρου. Ὡς δεῖγμα ἐπιστολικῆς διδαχτικῆς ποιήσεως ἤμποροῦσε ἴσως νὰ δοθῇ τὸ ἀκόλουθον ἐδικό μου.

Ἄγγιλά μου (1), Ἄγγελέ μου ἑσένα βλέπω
Ἐξακολουθῶνὰ στὴ φαντασία μου.

Ἐσὺ, τὸ πρῶτο μου παιδί, ἐσὺ πρέπει
Νὰ διαδεχθῆς ἐμὲ καὶ τὴ μαμμά σου,
Ὅταν ἐμεῖς γιὰ νόμο φυσικόν

Ἀφήσωμε ἀπροστάτευτη στὸν κόσμον
Τὴν οἰκογένεια ποῦ σ' ἐμᾶς ἐλπίζει.

Ἄν ἦναι ἀλήθειο πῶς καὶ πάλε ζοῦνε

Μετὰ τὸ θάνατό μας ἢ ψυχῆς μας,

Ἄχ, τότε ἐμὲ ἢ ψυχὴ καὶ τῆς μαμμάς σου

Θὰ χαίρονται πετώντας ἀνωθείσας

Ἐχαριστημένους νὰ σὰς βλέπουν ὄλες

Ἀδελφάδες καλὲς κ' ἀγαπημένες,

Κ' ἐσὲ προστάτισά τους ἀντιτά μας.

Πολύ, Ἄγγιλά μου, ἐσὰς οἶς εἶναι χρεια

Γιὰ ἐνώτητα κ' ἀγάπη ἀνάμεσό σας.

Ἐγὼ γὰρ ἐχθροὺς ποῦ τώρα μὲ φοβοῦνται

Γιὰτί τοὺς εἶναι φοβερὴ ἢ ἀλήθεια.

Μὰ ὄντως μὲ ἰδοῦνε λείψανο. . . . ποῖος ξέρει. . . .

Εἶναι δειλοὶ. . . . καὶ θεὸς νὰ πέσουν ἴσως

1 Ὁγατέτρ λογιωτάτη καὶ ἀρίστης ἀγωγῆς τοῦ κ. Λασκαράτου.
Τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ἀξιολογητέου τούτου ποιήματος συνιστῶμεν τοῖς ἀναγνώστῃς τοῦ «Ἡμερησίου» (Σ. τ. Ε.).

Σ' ἐσᾶς ἀπάνου, ἀδύνατα παιδιὰ μου,
 Νὰ χορτάσουν' τὴ δίψα τους γιὰ ἐγδίκηση.
 "Ἄχ, τίτ' ἢ ὑπέρτατη θεὰ τοῦ κόσμου
 Ἡ Τύχη, ἢ καλὴ-Τύχη, ἐκείνη μόνη
 Ἄλλως σφιχθεῖτε
 Μπορεῖ νὰ σᾶς λυτρώσῃ. Ἄλλως σφιχθεῖτε
 Μὲ ἀδελφικὴν ἀγάπην ἀνάμεσόν σας
 Εἰς τὴν ἐναντία Τύχη, κ' ἐσὺ νᾶσαι
 Καὶ μάνα καὶ πατέρας εἰς τὰς ἄλλες.
 Ὅταν τὸ κάμῃς. Γνωρίζω τὴν καρδιά σου
 Κ' εἶναι γιὰ τοῦτο ποῦ σ' ἐσένα ἀπάνου
 Ἔχω ὅλες μου τὸ ἐλπίδες, Ἄγγιολά μου.
 Μὰ γιὰ τοῦτο εἶναι χρεῖα καὶ ν' ἀποκτήσης
 Πεῖρα στὸν κόσμον, θάρρος, εὐτολμία.
 Νὰ πλουτήσης καλὰ τὸν ἑαυτὸ σου
 Μ' ὅσα πλεονεκτήματα ἤμποροῦσες
 Ἐάν ἀνδραναθρεμένη νὰ κατέχῃς,
 Γιὰ νὰ ἴμορῃς σὲ κάθε δυσκολείᾳ σου
 Νὰ κάνῃς βᾶση στὴν ἠμπόρεσή σου,
 Καὶ μ' ἀνδρική καὶ δίκαιη παρησία
 Νὰ ὑποχρεῖς, θέλει-δὲ-θέλει ὁ κόσμος
 Νὰ σοῦ κάνῃ κ' ἐσὲ δικαιοσύνη.
 Παντοδύναμος εἶναι, Ἄγγιολά μου,
 Ὁ ἔντιμος θαρραλέος χαραχτήρας,
 Ποῦ στὸ καλὰ-καομένο στηριγμένον
 Σταίνεται βράχος ἐμπρὸς σ' ὅλες ὅσες
 Προσβολὰς τοῦ σωρεῖ ἐναντία Τύχη.
 Ἔχεις ἐμπρὸς σου τὸ παράδειγμά μου.
 Ἄφορισμοί, καταδρομὲς, φυλάκιες,
 Συκοφαντίες, φοβέρες, ἐξορίες,
 Λαοὶ ἐξαγριομένοι, σωματεῖα
 Παπάδων καὶ λαϊκῶν καταχρομένων,
 Μανιακοὶ ἐναντίον μου νὰ μὲ φάνε·
 Κυβερνήτες-Πιλάτοι παραιτοῦντες με
 Εἰς τὴν ἐγδίκησή τους ὀλονῶνε·
 Χρηματικὲς ζημιές, χαμοὶ τόσοι·
 Τόσω λογίων δειλίαις καὶ πικρίαις,
 Ὅλα ἐργαλεῖα τῆς Κόλασης, γιὰ χρόνους
 Ἐδοκιμάσανε ὅλα τὴν ἰσχὴ τους
 Ἐπάνου στὸ κεφάλι μου.— Μ' ἐθλίψανε,
 Μὰ δὲ μὲ ἀποθαρρύνανε διόλου.
 Οἱ χαμπεῖς δειλοὶ καταδρομεῖς μου
 Δὲν ἐλάβαν' ποτὲ ἀπὸ μὲ ἓνα λόγο
 Ποῦ νὰ μὴν ἦτον καταφρόνησή τους·
 Ὅπου νὰ μὴν τοῦς ἔδειχνε το ὕψος
 Ὅθενε μ' ἐσπλαγνία τοὺς ἐθωροῦσα.
 Ἐλπίζω νὰ ἴμορῃσιν' τὰ παιδιὰ μου
 Νὰ καυχῆθουν' μὲ δίκην μιὰν ἡμέρα

Πῶς εἶναι γνήσια παιδιὰ ἐδικά μου,
 Δείχοντας ὡς κ' ἐκεῖνα χαραχτήρα
 Ὅμοιον τοῦ χαραχτήρος τοῦ πατρός τους.
 Τὸ καλὰ-καομένο νᾶναι πάντα
 Ὁ πολικός σου ἀστέρης· καὶ σ' ἐκεῖνο
 Νᾶχῃς πάντα τὸ βλέμμα καὶ τὸ ἐλπίδες σου.
 Δὲν εἶναι ἀληθινὸ πῶς δὲν ὑπάρχει
 Καὶ τί ποῦ ἀνταμοίβῃ τὴ συνείδηση.
 Ἄν βλέπῃς εὐτυχῇ τὸν ἀδικόνε,
 Μὴ γιὰ τοῦτο ποτὲ τότε φθονέσῃς.
 Ἡ εὐτυχία εἶν' ὄξουθε, καὶ μέσα
 Εἶν' ἡ ἀποστροφή γιὰ τὸν ἑαυτὸ τους.
 Σὲ θέλει ἡ Τύχη αἰωνίως φτώχῃ;
 Αἶ, δέξου ἀπὸ τὸ χέρι τῆς τὴ φτώχια,
 Καὶ δεῖξε πῶς στὸ χέρι τὸ ἴδικό σου
 Μπορεῖ καὶ ἡ φτώχια νὰ γενῇ σεβάσμια.
 Καὶ τί ἀξίζει ὁ σεβασμὸς ποῦ φέρνεται
 Στὸν εὐτυχῇ, στὸν ἰσχυρὸ, στὸν πλούσιον;
 Μόνον ὅταν προσφέρεται στὴ φτώχια
 Τὸ σεβας εἶναι βέβαιον, γνήσιον σεβας.
 Ἔχει τὴν ἐπαρσή της καὶ ἡ πενία.
 Ἡμπορεῖ κάπως νὰ ἐπαρθῇ κ' ἐκεῖνη,
 Ἄν δύναται νὰ κάμῃ τὸν ἑαυτὸ της
 Σεβαστόν, στατικῶς τῆς ἀπορίας της.
 Ἄμποτε ὁ Θεὸς ἐσὲ νὰ σὲ ἀγαπήσῃ,
 Ὅχι μὲ τὴν ἀγάπην ποῦ πεδεύει·
 Ἐκεῖνη γιὰ τὸ ἔχθροῦς μας, καὶ γιὰ ὅσους
 Ἄλλους καλοὺς ἀθρώπους τήνε θέλονε.
 Ἄλλὰ μὲ ἀγάπην ἀληθινή. — Καὶ τότε
 Ν' ἀναπνεύσῃς καὶ σὺ, καὶ νὰ ἴμορῃσῃς
 Ν' ἀσυκόσῃς κεφάλι, νὰ εὐτυχῆσῃς,
 Καὶ νᾶσαι ἡ εὐεργέτρια στὰς ἄλλες.
 Νεότερες ἀδελφάδες σου, Ἄγγιολά μου,
 Καὶ σ' ἐμᾶς τοὺς γονεῖς τιμὴ καὶ δόξα.

ΣΑΤΥΡΑ

Ἡ σάτυρα, ἥτις ἀνάγεται εἰς τὰς διδασκαλικὰς ποιήσεις, εἶναι καὶ ἰδιαι-
 τερον εἶδος ποιήσεως· καὶ ἐνταυτῷ χρωμα, ἢ χαραχτήρας, ἐφικτὸς εἰς κάθε
 εἶδος ποιήσεως, εἰς κάθε εἶδος γραφῆς. Ὑλὴ τῆς εἶναι τὰ ἐλαττώματα τῆς
 κοινωνίας, καὶ ἐκεῖνα τῶν ἀτόμων. Σκοπὸς τῆς τὸ σιάσημον τῶν στραβῶν
 καὶ κακῶς ἐχόντων. Χαραχτήρας τῆς ἡ αὐστηριότητα, ἡ μαστίγωση. Ἀπο-
 τέλεσμά τῆς ἡ χαλίνωση τῶν ἐλαττωμάτων (καὶ τὸ γενικὸ μῖσος πρὸς τὸν
 σατυριστὴν)¹. Τὸ ἐλάττωμα ἴμορῃ νὰ βαστάξῃ τὸ πρόσωπον ὑφομένο ἐμπρὸς

¹ Ὁ σατυριστὴς εἶναι ἠθικός χειρουργὸς εἰς τὴν κοινωνίαν. Προβαίνει κατὰ τὴν περίστα-
 σην, πότε εἰς τὴν τομήν, καὶ πότε εἰς τὴν καυτηρίασιν τοῦ σάπιου. Προξενεῖ πάντοτε πόνον·
 καὶ πληρῶνεται γιὰ τὴν ἐγγχείρισή του μὲ μῖσος.

στὸν ἱεροκήρυκα, ἢ ἄλλον ὁποιοδήποτε κατήγορόν του· ἀλλ' ἐμπρὸς στὸν σατυριστὴν του, χωρὶς μίαν δόσιν ἐξόχου ἀναισθησίας, τὸ ἐλάττωμα θὰ βάλῃ τὰ μάτια κάτω. Κατὰ τοῦτο, ὁ σατυριστὴς εἶναι ὁ ἰσχυρότερος ἠθικολόγος. Ὁ σατυριστὴς ἀρπάζει τὸ ἐλάττωμα ἀπὸ τὸ στηθί. Τὸ ξεμασκάρωνει, τὸ μουντσώνει, τὸ στηλιτεύει, τὸ καταντᾶ συχαντερό, καταφρονητό, περιγέλαστο· τὸ σβγεί, τὸ ἐξουθενώνει.

Ἡ σάτυρα ἔμπορεῖ νὰ ἴηαι σοβαρὴ ἢ ἀστεία. Κάθε ἀντικείμενο ἔμπορεῖ νὰ σατυριστῇ ἢ μὲ σοβαρότητα ἢ μὲ ἀστεϊότητα ἀδικήτως· κατὰ ποῦ τὰ σατυριζόμενα κινουῦν τὴ χολή μας καὶ τὴν ἀπέχθειά μας, ἢ τὴν ψυχολογία μας καὶ τὸ γέλωτά μας. Ἡ σοβαρὴ σάτυρα εἶνε πλέον ὑψομένη, πλέον εὐγενῆς τῆς ἀστείας. Ὡς ἐν γένει ὅλα τὰ σοβαρὰ εἶναι ὑψηλότερα καὶ εὐγενέστερα τῶν ἀστείων. Ἡ ἀστεία, ἢ γελωτοποιᾷ σάτυρα, θέλγει μᾶλλον τοὺς κοινούς ἀνθρώπους, τὸν ὄχλον. Ἀλλὰ ἡ σοβαρὴ εἶναι ἀξία τῆς προσοχῆς κάθε σοβαροῦ ἀνθρώπου. Φρικώδης μάλιστα στὰ χέρια τοῦ σατυριστῆ εἶναι ἡ εἰρωνεία. Ἐν γένει, διὰ τὴν ποίησιν χρειάζεται αἴσθημα· ἀλλὰ διὰ τὴ σάτυρα τὸ αἴσθημα πρέπει νὰ ἴηαι δυνατὸ. Θεὶς ὀργὴ πρέπει νὰ κινῇ καὶ νὰ σπρόχνη τὸν σατυριστὴν κατὰ τοῦ ἐλαττώματος, καὶ τότε μόνον ἔμπορεῖ νὰ γράφῃ μὲ ἐπιτυχίαν. Ὁ σατυριστὴς εἶναι ὁ ἀντίποιος, τὸ ἀντίθετον τοῦ δημοκόπου. Ὁ δημοκόπος κολακεύει τὰ πάθη τοῦ πλήθους· καὶ κολακεύοντας ζημιώνει. Ὁ σατυριστὴς τὰ καυτιριάζει· καὶ καυτιρίζοντας σώζει.

Ὁ σατυριστὴς, ποιητὴς ἢ πεζογράφος, κατέχει ὑψηλὴν θέσιν εἰς τὴν κοινωνίαν, ὅταν ἐντίμως ἐξασκῇ τὴν ἀποστολήν του: ἐπειδὴ εἰς τὸν σατυριστὴν εὐρίσκεται ὁ εἰσαγγελεύς, ὁ δικαστὴς, καὶ ὁ τιμωρητὴς τοῦ ἐλαττώματος, ὁ σατυριστὴς ὄντας ὁ διεγδικητὴς τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς κοινωνίας. Οἱ νόμοι τοῦ κράτους δὲν φθάνουν· εἰς ὅλην τὴν ἔχτασιν τῆς ἀνθρωπίνου κακίας· ἐκεῖ δὲ ὅπου σταματοῦν οἱ νόμοι, τοὺς διαδέχεται ἡ σάτυρα· καὶ ὁ σατυριστὴς ἐξακολουθεῖ τὸ ἔργον τοῦ νόμου μὲ τὴν σάτυρα. Χρειάζεται ὅμως μεγάλη φρόνησις, τιμιότητα, καὶ ἀκεραϊότητα χαραχτήρος, εἰς τὴν ἐξάσκησιν ἐνὸς τέτοιου ἔργου. Εἰς τὴν ἐξάσκησιν τοῦ ἔργου τούτου εἶναι μία προδότρια Σειρήνη, ἀπέναντι τῆς ὁποίας γοητεύουμάσθε καὶ χάνουμάσθε οἱ σατυρικοὶ κάποτε, «ἡ ἀκαταμάχητη, ἀχαλίνοτη ἐπιθυμία τοῦ νὰ δείχῃμε πνεῦμα». Εἰς τούτημας τὴ μανία θυσιάζουμε τὰ πάντα. Δὲν εἶναι φιλία, δὲν εἶναι χρέος εὐγνωμοσύνης, δὲν εἶναι συστολὴ καμμία, ποῦ νὰ μὴν τὴ θυσιάζουμε στὴ μανία τοῦ νὰ δείξῃμε πνεῦμα. Μῶλον ὅπου ἔπρεπε νὰ συναισθανώμασθε τὴν ἀλήθειαν τοῦ ὅτι *L'empressement de montrer de l'esprit, est la plus sûre manière de n'en avoir pas.* (Voltaire Zadig). Τὸ πνεῦμα πλάθει τὴ σάτυρα· ἀλλ' ἡ συνείδησις θὰ δίνη τὴν ὕλη. Ὅταν τὸ πνεῦμα δὲν ἔχει διὰ βάσιν τοῦ τὴν ἀλήθειαν, καὶ διὰ σκοπὸν τοῦ τὴν τιμίαν ὠφέλειαν, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ ἀδικαιολόγητον οἰοῦνδήποτε πάθος· τὸ πνεῦμα τότε δὲν εἶναι ἀληθινὸ πνεῦμα, καὶ τὰ γεννήματα του εἶναι νόθα· εἶναι *faux clinquants*, τὰ ὅποια ἔμπορουῦν

νὰ κέρουν· τοὺς ἀμαθεῖς ἀνίδεους νὰ γελάσουνε, ἀλλ' ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς καθῶς-πρέπει λαβαίνουνε τὴν πρέπουσαν εἰς αὐτὰ καταφρόνησιν.

ΜΥΘΟΣ

Ὁ μῦθος, καὶ αὐτός, εἶναι εἶδος διδαχτικῆς ποιήσεως, ἔχον χαραχτήρα ἰδιαιτέρον ἐδικόν του. Ὁ Μῦθος βάνει εἰς τὴν σκηνὴν ἔμφυχα ἢ ἀψυχα ὄντα παρασταίνοντα πράξιν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὁ ποιητὴς ἐβγάζει κάποιον ἠθικὸν πόρισμα εἰς ὠφελος τῆς κοινωνίας. Σκοπὸς τοῦ Μῦθου εἶναι τὸ σιάσημο τῶν στραβῶν, τῶν κακῶς ἐχόντων· διὰ τῆς ἐμμέσου ἐπιπλήξεως. Ἡ ὄλη πράξις θὰν ἴηαι στιγμιαία, καὶ τὸ ποιηματᾶκι λακονικότατο. Τὸ πόρισμα φυσικὸ, ἀναγκαῖο, καταφανές, καὶ ἀρμόδιον εἰς τὴν κατάστασιν τῆς κοινωνίας.

Παράδειγμα.

Τὸ σκοινὶ τοῦ χωριάτη, ἢ ἀνομβρία
Τὸ ἐκόντηνε ἕνα δάχτυλο καλό.
Χωριάτικο σκοινί, ἀρετὴ αἰτία
Νὰ μὴ φθάνῃ πουλιὸ ἴσα στὸ νερό.
Τεχνεύεται ὁ χωριάτης, τὸ ξεντόνει
Καὶ ξενοτομένο λίγο, τοῦ δικαίου.
Ἀκλουθᾷ τὸ νερὸ νὰ χαμιλόνη,
Ἀκλουθᾷ κι' ὁ χωριάτης νὰ τραβᾷ.
Μὰ τὸ σκοινί, στὴ δεύτερη, στὴν τρίτη,
Ξεσπάει, καὶ τὸν ἀφήνει μὲ τὴ μύτη.
Σὲ κάθε πρᾶμμα, μὴν τὸ παρακάνης·
Ἄλλῃως, κ' ἐκεῖ ποῦ ἐκέρδασες, τὸ χάνεις.

Ληξούρι Κεφαλληνίας.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ.

ΕΣΤΙΑΣ

ΡΩΜΑΙΚΑ ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

Δ' *

Ο ΕΥΚΟΦΑΝΤΗΣ

Ἐν ᾧ δ' ὁ Μέτελλος συνδιελέγετο μετὰ τοῦ Πούδου ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Σαβίνου καὶ παρεσκευάζετο νὰ πορευθῇ εἰς τὰ Ἀνάκτορα μετὰ τοῦ φίλου αὐτοῦ, ὁ Σοέμας ἐπορεύετο πρὸς τὴν Σοβώραν, τὸ προκείμενον τῆς Ρώμης τὸ μάλιστα δυσφημιζόμενον, τὸ δοχεῖον πάσης διαφθορᾶς, παντός ὅτι αἰσχρὸν καὶ πάσης κακίας. Αἱ συνοικίαι τοῦ Λονδίνου αἱ ἀνὰ πᾶσαν τὴν Εὐρώπην διαβόητοι διὰ τὴν ἀρρητον ἀθλιότητα καὶ τὰ αἴσχη ἕτινα ἐγκλείουσιν, εἶνε

* Ἰδε σελ. 627, 695 καὶ 787.

μηδὲν ἀντιπαρβαλλόμενοι πρὸς τὰς περιγραφὰς τινῶν προαστείων τῆς πᾶ-
λεως τῶν Καισάρων, ἃς οἱ παλαιοὶ συγγραφεῖς κατέλιπον ἡμῖν. Ἐνὰ ἐτι-
αῖωνα ἢ δύο ἐάν παρεστίνετο ἢ τῶν εἰδώλων λατρεία, ἢ εἰδεχθῆς πληγὴ
ἢ καταταναεμομένη τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους, θὰ ἐξηπλοῦτο
μέχρι καὶ τῶν ἐπαρχιῶν, καὶ ἡ ἀνθρωπότης ὅλη θὰ κατεδαφροῦτο· ἀλλ'
ἀγαθῆ τύχῃ ἢ οἰκουμένη ἤρξατο ἤδη σκιρτώσα ὑπὸ τῆς ζωοδόχου πνοῆς τοῦ
ἐξ Ἰουδαίας Θεοῦ Λόγου, καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ θεοκθρώπου Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ ἡρωϊκῶς ἐκτελοῦντες τὴν ἱεράν τοῦ Διδασκάλου αὐτῶν ἐντολὴν διέδι-
δον τὴν κοσμοσώτειραν διδασκαλίαν αὐτοῦ ἀνὰ τὴν γῆν ἀπὸ περᾶτων ἕως
περᾶτων.

Ὁ Σοῦμας ἐπορεύετο μετὰ σπουδῆς, ἀλλ' ἄμα προσεγγίσας εἰς τὴν Σο-
θῶραν συέστειλε τὸ βῆμα καὶ εἰσέδυσεν εἰς τὴν κυριωτάτην ὁδὸν τοῦ προα-
στείου τούτου, ὁδὸν στενήν, ῥυπαράν, ἀνώμαλον, βορβορώδη καὶ διὰ κλιτύος
ἀποτόμου ἄγουσαν πρὸς τὸν Ἡσκυλίον λόφον. Διανύσας δὲ τὸ τρίτον τῆς
ὁδοῦ ταύτης ἐστράφη πρὸς ἀριστεράν, εἰσέδυσεν εἰς στενωπὸν δυσώδη, ἔστη
πρὸ τινος οἰκίσκου, ἔρριψε βλέμμα ταχὺ ἐντὸς τοῦ οἰκίσκου διὰ τῆς ἡμιανωγ-
μένης θύρας, καὶ ἀκούσας θόρυβον γινόμενον ἐν αὐτῷ, εἶδε περὶ ἑαυτὸν μετὰ
προσοχῆς πολλῆς καὶ εἰσήλθεν εἰς τὸ καπηλεῖον.

Ἐν τῷ καπηλείῳ ἦτο θερμότης πνιγηρά, διότι ἐκεῖ που ἦτο ἐγκαθιδρυμέ-
νον καὶ τὸ μαγειρεῖον. Ἡ αἴθουσα τοῦ καπηλείου ἦτα εὐρεῖα καὶ πλήρης
τραπεζῶν καὶ ἐδρῶν βαναύσων. Δοῦλοι δὲ, ὧν οἱ δεσπότες ἐδείκνουν ἕξω
τῆς οἰκίας, καὶ παντοῖοι ἄνδρες τῆς κατωτάτης τοῦ λαοῦ τάξεως ἔτρωγον,
ἔπινον, ἐκραύγαζον καὶ ἤριζον. Πανταχοῦ δὲ ἀκαθαρσία καὶ ἀηδία τοιαύτη,
ὥστε ὁ εἰσελθὼν ἐξεδήλωσε διὰ μορφασμοῦ τὴν δυσκρέσκεϊαν αὐτοῦ καὶ
προὔχρησε μέχρι τοῦ μέσου τῆς αἰθούσης. Ἡ ἐμφάνισις αὐτοῦ καὶ ἡ κοσμία
ἀναβολὴ ἐνεποίησαν αἴσθησιν εἰς τοὺς παρκαθημένους, αἵτινες πάντες μὲν
πάρκατα ἐταπεινώσαν τὴν φωνήν, τινὲς δὲ καὶ τελείως ἐσίγησαν ὑποδεξά-
μενοι αὐτὸν μετὰ πολλοῦ σεβασμοῦ, πρὸς ὃν ἐκεῖνος οὐδ' ἠξίωσε νὰ ποδείξῃ
ὅτι προσέχει. Μετὰ στιγμιαῖον δισταγμὸν προὔχρησεν εἰς τὸν μυχὸν τοῦ
καπηλείου ἔνθα τέσσαρες ἄνδρες μακρὰν τῶν ἄλλων ἦταν ἐστρωμένοι πρὸ
τραπέζης, ἐφ' ἧς ἦτο κεφαλὴ ἀμνοῦ μετὰ σκοροδῶν κεκαρυκευμένη. Ἐτρω-
γον δὲ μετὰ πολλῆς ὀρέξεως τὸ ὀρεκτικώτατον τοῦτο φαγητὸν ὅπερ ἐπότη-
ζον πίνοντες οἶνον δευτερίαν. Οἱ δαιτυμόνες ἄμ' ἰδόντες τὸν Σύρον ἐρχόμενον
πρὸς αὐτοὺς ἔσπευσαν νὰ τῷ παρκαχωρήσωσι τόπον καὶ ἐκεῖνος παρεκάλη-
σεν ἄνευ φιλοφρονήσεων.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην πάντες οἱ ἐν τῷ καπηλείῳ εἶχον πρὸς αὐτὸν ἐστρω-
μένα τὰ ὄμμακα σιωπηλοὶ καὶ προσέχοντες. Τοῦτο ἰδὼν ὁ Σύρος ἔνευσεν
εἰς αὐτοὺς ἐπιτακτικῶς νὰ ἐξακολουθήσωσι τὸ ἔργον αὐτῶν, καὶ παρρηθῶς
ἐπανελήφθησαν αἱ θορυβώδεις συνδιαλέξεις καὶ αἱ ἔριδες ὡς καὶ πρὸ τοῦ·
Ἐκεῖνος δὲ ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν ἀπέναντι αὐτοῦ καθήμενον νεανίαν, εἶ-

ρωστον, ζωηρόν καὶ πλάτωνα, πυρρόχρουν δ' ἔχοντα τὴν κόμην καὶ τὸ γέ-
νειον, ἠρώτησεν αὐτὸν λέγων·

— Ἐτοιμα εἶνε, Ναθαναήλ;

— Τὰς παραγγελίας σου περιμένουσιν οἱ *λιβιτινάριοι*,¹ ἀπεκρίθη ὁ Να-
θαναήλ.

— Καὶ εἶσαι βέβαιος περὶ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐχεμυθίας των;

— Βεβαίωτατος.

— Ἐχει καλῶς. Εἰξέυρεις ὅτι ὁ Καῖσαρ δὲν παίζει, ὥστε ἀπλῆ τις ἀπε-
ρικοψία ἢ ἀδεξιότης εἴμπορεῖ νὰ μας ἀφανίσῃ.

— Μὴ σε μέλη, περὶ πάντων ἐφρόντισα.

— Ἐντὸς τριῶν ὥρων δῆλα δὴ περὶ τὸ λυκαυγὲς νὰ εὐρεθῆς μετὰ τῶν
λιβιτιναρίων ἕξω τῶν Ἀνακτόρων πρὸ τῆς νοτίας πύλης.

— Δὲν θὰ λείψω.

— Παραλαμβάνετε τὸ πτώμα ὅπερ θὰ σας δώσωσι καὶ προσοχὴ μὴ σας
πλησιάζῃ ψυχή.

— Ἐννοεῖται.

Στραφεὶς ἔπειτα ὁ Σοῦμας πρὸς τὸν δεξιὰ αὐτοῦ παρκαθημένον, γέροντα
ῥωμαλέον, ζωηρόν ἔχοντα τὸ βλέμμα καὶ τὰ χεῖλη λεπτὰ καὶ μεστὰ σαρ-
κασμοῦ ἠρώτησεν αὐτόν·

— Καὶ σὺ, Ἰακώβ, ἐξετέλεσας τὰς παραγγελίας μου;

— Ἀκριβέστατα, ἀπεκρίθη ὁ γέρον πρὸς τὸν δεξιὰν φωνῆς.

— Εἶδες τὴν Βιβιδίαν;

— Πρὸ δύο μόλις ὥρων ἦμην μετ' αὐτῆς.

— Ὅποιαν τινὰ αἴσθησιν ἐνεποίησεν εἰς τὴν Καικιλίαν Μετέλλαν ἢ πρωῶ-
νὴ σκηνή;

— Ἡ Ἔστις ἀποχωρήσασα ἐκ τοῦ ναοῦ ἐκλείσθη εἰς τὸ κελλίον τῆς καὶ
δὲν ἐξῆλθε πλέον.

— Μετὰ τῆς Ἀρσινόης τῆς δούλης τῆς ἀναμφιβόλως;

— Βεβαίωτατα.

— Ἐπρεπε τὴν γυναῖκα ταύτην νὰ τὴν ἀπομακρύνωμεν ἀπόψε, διότι θὰ
μας φέρῃ ἐμπόδια.

— Ἡ Βιβιδία ἀνέλαβε νὰ φροντίσῃ περὶ τούτου.

— Ὡστε θὰ εἴμπορῶμεν νὰ εἰσδύσωμεν εἰς τὸν δρυμῶνα;

— Βεβαίωτατα. Ἡ μεγάλη Ἔστις θὰ φροντίσῃ ὥστε ἡ θύρα τοῦ δρυμῶ-
νος νὰ εἶνε ἀνοικτή. Τοῦτο μόνον σὲ παρκακαλεῖ νὰ μὴ τὴν ἐνοχοποιήσῃς,
διότι καὶ ὁ Νέρων καὶ ἡ Ἀγριππίνα ἀφορμὴν μόνον ζητοῦσι νὰ τὴν κατα-
διώξωσιν.

— Ἄς μείνῃ ἡσυχος ἡ Βιβιδία διότι ἡ Ἀγριππίνα σήμερον εἶνε εἰπέρ ποτε
ἀκίνδυνος. Περὶ δὲ τοῦ Νέρωνος ἐγὼ ἀναλαμβάνω νὰ διορθώσω τὰ πράγμα-

¹ Libitinarii οἱ νεκροφόροι.

τα. Λοιπὸν θὰ εὐρεθῆς εἰς τὴν θέσιν σου μετὰ τῶν ἀνθρώπων σου περὶ τὸ τέλος τῆς δευτέρας φυλακῆς.¹

— Δὲν θὰ λείψω.

Ἐν ᾧ δ' οὗτοι συνδιελέγοντο, ὁ ἐν τῷ καπηλείῳ θόρυβος τῶν πινόντων κατὰ μικρὸν ἐκόπασε. Πολλοὶ δ' αὐτῶν παρετήρουν λάθρα τι συνέβαιεν περὶ τὴν τράπεζαν τοῦ Σιέμα. Τοῦτο δὲ παρετήρησε καὶ αὐτὸς μετὰ τινος ἀνησυχίας, ἣν ἐνόησας ὁ παρ' αὐτῷ καθήμενος γέρον ἔσπευσε νὰ τον καθησυχάζῃ λέγων·

— Ὅλοι οὗτοι ὅσοι εἶνε ἐντὸς τοῦ καπηλείου εἶνε ἰδικοί μας.

— Εἶσαι βέβαιος;

— Βεβαίωτατος. Καὶ ἔπειτα ὁ διευθυντὴς τοῦ καπηλείου δὲν δέχεται ψυχὴν ἀνευ τῆς ἐγκρίσεώς μου. Ὁ Ναθαναὴλ εἰζεύρει πόσον εἶμαι προφυλακτικὸς εἰς τοιαύτας περιστάσεις.

Ὁ πυρρόθριξ νέος ἐπεκύρωσε διὰ νεύματος τοὺς λόγους τοῦ γέροντος.

Ὁ Σύρος οὐδὲ λέξιν εἰπὼν ἐστράφη πρὸς τὸν ἀριστερὰ αὐτοῦ καθήμενον, ἄνδρα μέτριον τὸ σῶμα, καταπεπονημένον ἔχοντα τὸ πρόσωπον καὶ ὑποκριτικὸν τὸ βλέμμα, τεσσαρρακκοντούτη περίπου τὴν ἡλικίαν, φοροῦντα χιτῶνα χρώματος σκοτεινοῦ καὶ ἔχοντα γένειον μέλαν, πυκνὸν, ἀτημέλητον, συνήθως δὲ νεύοντα πρὸς τὴν γῆν τοὺς ὀφθαλμούς. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτόν·

— Καὶ σὺ, Σκαῦρε, ἠδυνήθης νὰ εὕρης τὸν Αἶνον;

— Τώρα μὲν πρὸ ὀλίγου.

— Καὶ ἐξετέλεσας τὴν ἐντολήν μου;

— Μετὰ τινος δυσκολίας κατώρθωσα νὰ τον καταπέισω.

— Μήπως ὑπώπτευσε τίποτε;

— Παντάπασι. Ἀλλὰ ἔμελλε νὰ πορευθῆ τὸ μεσονύκτιον εἰς συνάθροισίν τινα χριστιανῶν.

— Οὐχ ἦττον θὰ ἔλθῃ εἰς τὸ ἄλσος τῆς Ἑστίας τὴν ὠρισμένην ὥραν;

— Ὑπεσχέθη.

— Ἀξιόλογα. Μὴ λησμονήσης νὰ συνοδευθῆ τὸ φορεῖόν του μέχρι τοῦ βωμοῦ τῆς Ζυγίας Ἡρας.²

— Ἐννοεῖται.

— Τώρα, προσέθηκεν ὁ Σύρος, ἃς ἴδωμεν ἐὰν καλῶς ἐνόησατε τί πρέπει ἕκαστος ὑμῶν νὰ πράξῃ. Σὺ, Ναθαναὴλ, μετὰ τῶν νεκροφόρων θὰ εἶσαι περὶ τὸ λυκαυγὲς ἔξω τῶν Ἀνακτόρων, ὁ Ἰακώβ θὰ ἔλθῃ εἰς τὸ ἱερὸν ἄλσος τῆς Ἑστίας ἅμα ληξάσης τῆς δευτέρας φυλακῆς, ὁ δὲ Σκαῦρος θὰ ὀδηγήθῃ ἐκεῖ τὸν Αἶνον τὴν αὐτὴν ὥραν.

¹ Δῆλα δὴ τῆς δευτέρας ἀλλαγῆς τῶν φρουρῶν (περὶ τὴν 2 ὥραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον)· διότι οἱ Ῥωμαῖοι διήρουν τὴν νύκτα εἰς τέσσαρας φυλακὰς, ἃν ἐκάστη συνέκειτο ἐκ τριῶν ὥρῶν.

² *Vicgus jugarius* τόπος ἐν Ῥώμῃ ἐν ᾧ ἴδρυτο βωμὸς τῆς Ζυγίας (προστάτιδος τοῦ γαμινοῦ ζυγοῦ) Ἡρας.

— Καὶ ἐγὼ, δέσποτα, δὲν θὰ κάρω τίποτε; ὑπέλαβεν ὁ τέταρτος τῶν παρακατημένων, μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης σιωπηλὸς καθήμενος ἀριστερὰ τοῦ Ἰακώβ.

Οὗτος ἦτο τοῦ Μετέλλου δούλος, ὃν ὁ Σύρος μετεχειρίζετο συχνότατα ἕνεκα τῆς σπανίας αὐτοῦ ἀγγινοίας. Τεσσαρῶν καὶ εἴκοσι μὲν ἐτῶν νέος, ἐγεννήθη ἐν Ἑλλάδι ἔθρα καὶ ἔτυχε παιδεύσεώς τινος. Πανοῦργος ὡς πάντες οἱ συμπολιταὶ αὐτοῦ καὶ ἔτοιμος ὦν νὰ μετέλθῃ πάντα τὰ ἐπαγγέλματα,¹ εἶχε παρσιδύσει, ὡς καὶ ὁ συνέταρος αὐτοῦ Σκαῦρος, μεταξὺ τῶν χριστιανῶν καὶ εἶχε κατορθώσει διὰ τῶν πανουργιῶν αὐτοῦ νὰ κερδήσῃ τὴν πίστιν καὶ ἀγάπην αὐτῶν. Οὗτος ἐκόμιζεν εἰς τὴν Καικιλίαν τὰς παραγγελίας τοῦ Αἶνου καὶ τοῦ Μετέλλου διὰ μέσου τῆς Ἀρσιονῆς. Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ Βιθιδία κατὰ συμβουλήν τοῦ Σύρου ὑπεβοήθει τὰς συνεντεύξεις τῆς Αἰγυπτίας ταύτης γυναικὸς καὶ τοῦ νέου Ἑλληνοῦ, ὅστις θαυμασίως ὑπεκρίνετο τὸ διπλοῦν αὐτοῦ πρόσωπον. Ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἦτο ἐντετυπωμένη πανουργία τις μετ' ἀφειλείας, ἦτο δὲ εὐμορφος καὶ μέτριος καὶ κομψὸς τὸ σῶμα. Καὶ τοι δ' ἐφόρει ἔνδυμα δούλου, εὐκόλως ὁμῶς διέκρινε τις τὴν εὐγενῆ αὐτοῦ ἑλληνικὴν καταγωγὴν.

— Ἰδοῦ, εἶπεν ὁ Σύρος, σὺ τί θὰ κάμης. Εὐθὺς ὡς γείνη νύξ θὰ πορευθῆς εἰς τοῦ Σαβίνου, ὅπου βεβαίως θὰ ἔλθῃ καὶ ὁ Μέτελλος ἵνα πορευθῆ εἰς τὸ ἀνακτορικὸν δεῖπνον.

— Μετὰ χαρᾶς. Ἐπειτα;

— Θὰ περιμείνης νὰ ἐπανέλθωσιν ἐκ τῶν Ἀνακτόρων καὶ θὰ τοῖς ἀναγγείλῃς ὅτι οἱ χριστιανοὶ ἔχουσι συνωμοσίαν νὰ ἀπαγάγῃσι ταύτην τὴν νύκτα τὴν Καικιλίαν Μετέλλαν.

— Ἄλλο τίποτε; ἠρώτησεν ὁ Ἕλλην Πολύβιος ὀνομαζόμενος.

— Ἡ εἰδήσις αὕτη βεβαίως θὰ τοὺς συνταράξῃ. Σὺ δὲ παρευθὺς θὰ τοῖς εἴπῃς ὅτι ἴσως ὑπάρχῃ ἔτι καιρὸς νὰ προληφθῆ τὸ πρᾶγμα καὶ νὰ τοὺς ἀναγκάσῃς νὰ παραλάβωσι δούλους τινὰς καὶ νὰ ἔλθωσι μετὰ σοῦ εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἑστίας. Ἐκεῖ δὲ θὰ φρουρήσητε ἕως ὅτου ἀκούσης τὸ σύνθημα.

— Καὶ τὸ σύνθημα θὰ εἶνε;

— Συριγγὸς παρατεταμένος. Σὺ δὲ τότε παρευθὺς θὰ τοὺς ὀδηγήσῃς πρὸς τὴν εἴσοδον τοῦ ἱεροῦ ἄλσους, καὶ θὰ τοὺς ἀφήσῃς νὰ κάρωσιν ὅτι ἂν θελήσωσιν. Ἄλλ' ἐὰν ἡμῶς θελήσωσι νὰ πλησιάζωσιν εἰς τὸ φορεῖον τὸ ὅποιον θὰ ἴδῃς διερχόμενον κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν, νὰ προσπαθήσῃς ὥστε νὰ μὴ δυνηθῶσι νὰ το πλησιάζωσι. Ἐννοεῖς;

— Μάλιστα, δέσποτα. Αἱ παραγγελίαι σου θὰ ἐκτελεσθῶσι κατὰ γράμμα.

— Σκέφθητι ὅτι ἀμοιβὴν τοῦ ζήλου σου θὰ λάβῃς τὴν ἐλευθερίαν σου καὶ ἄλλο τι δῶρον πολύτιμον.

¹ Ὁ συγγραφεὺς, γράφων ταῦτα ἀντέγραψε βεβαίως τὸ ὑπὸ τοῦ βωμοῦ σατυρικοῦ Ἰουβενάου ἐν σκῦρα Γ' λεγόμενον «Ὁ Ἕλλην γινώσκει πάντα τὰ ἐπαγγέλματα ἀρκεῖ νὰ πεινᾷ. Εἰπέ αὐτῷ νάναβῃ εἰς τὸν οὐρανόν, θάναβῃ.»

— Τὰ πάντα θὰ ἐκτελεσθῶσι κατὰ γράμμα. Εἰξεύρεις τὴν ἰκανότητά μου, εἶπε μετ' ἀφελείας ὁ Πολύβιος, καὶ μετ' οὐ πολὺ θὰ ἴδῃς νέα δειγµατα τῆς δραστηριότητός μου. . .

— Ἄρκετ', ὑπέλαβεν ὁ Σύρος, καὶ καλέσας διὰ νεύµατος τὸν κάπηλον τῷ εἶπε·

— Φέρε ἀμφορέα κρητικοῦ οἴνου.

Ὁ κάπηλος ὑπήκουσεν εὐθὺς μετὰ σεβασμοῦ. Ἀπέθηκεν ἐπὶ τῆς τραπέζης τὸν αἰτηθέντα οἶνον καὶ ποτήριον διὰ τὸν Σύρον. Οὗτος δὲ νέυσας πρὸς τὸν Ἕλληνα ἐκέλευσεν αὐτὸν νὰ πληρώσῃ τὰ ποτήρια, οὗ γενομένου προσπιον πάντες εἰς ὑγείαν τοῦ Σύρου.

Ὁ Σύρος μόλις βρέξας τὰ χεῖλη αὐτοῦ, ἠγέρθη μετὰ σπουδῆς καὶ ἀπεχαιρέτισε τοὺς τέσσαρας ἄνδρας εἰπών·

— Φρόνησις καὶ δραστηριότης!

Καὶ πρὶν ἢ οὗτοι προφθίσωσι νάποκριθῶσιν, ὁ Σύρος ἦτο ἤδη ἔξω τοῦ καπηλείου. Ἄντι δὲ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τοῦ Μετέλλου κατηυθύνθη πρὸ τοῦ Ἰανίκλου, πρόσκειον πολὺ ἡρεμώτερον τῆς Σοβώρας. Ὁ Σύρος εἶχε πόδας χαλυβδίνους καὶ ἡ πορεία δὲν τον κατέβαλλε.

Πρὸς πλείονα κατάληψιν καὶ σαφηνισµὸν τῶν ἀνωτέρω ὀφείλοµεν νὰ προσθέσωµεν ὅτι ὁ Σύρος ἀφ' οὗ εἶδε τὸν Μέτελλον καὶ ἀφ' οὗ ὁ πατρίκιος οὗτος ἐπορεύθη εἰς τοῦ Πούδου, εὔρε τοὺς δύο Ἰουδαίους Ναθαναὴλ καὶ Ἰακώβ καὶ τὸν Σκαῦρον καὶ τὸν Πολύβιον. Ἐδωκεν αὐτοῖς ῥητάς παραγγελίας καὶ ὤρισεν ὡς τόπον συναντήσεως τὸ καπηλεῖον τῆς Σοβώρας. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνέβη εἰς τὰ Ἀνάκτορα καὶ συνδιελέχθη ὥραν πολλὴν μετὰ τοῦ Νέρωνος καὶ τῶν πιστῶν τοῦ Καίσαρος θεραπόντων. Ἐξερχόμενος δὲ τῶν Ἀνακτόρων μετέβη εἰς τὸ καπηλεῖον καὶ ὡς εἶδοµεν συνήντησε τοὺς πιστοὺς αὐτοῦ συνεταίρους.

Ἀπὸ τοῦ καπηλείου μέχρι τοῦ Ἰανίκλου τὸ διάστημα ἦτο μέγα, διότι ἔκειτο κατὰ τὸ ἀντίθετον ἄκρον τῆς πόλεως, ἀλλ' ὁ Σύρος διήλθεν αὐτὸ ταχύτατα πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Ἀνέβη μέχρι τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου, εἰσῆλθεν εἰς ἀποµεμονωµένον τινὰ οἰκίσκον σεµνοπρεπῆ ἔµα καὶ κοµψόν. Ὄκοδομηµένος ὁ οἰκίσκος παρὰ τὸ παλαιὸν ὀχύρωµα, ὕπερ ὁ βασιλεὺς Ἀγκος ἔκτισεν ἵνα προστατεύῃ τὰ ἐν τῷ ποταµῷ Τιβέρι πλοῖα, εἶχε θέαν θαυµασίαν. Ἐκεῖθεν ἐφαίνετο ἡ Ῥώμη ὅλη, κειµένη τριακοσίους πόδας ὑπὸ τὸν λόφον· δεξιὰ ἦτο τὸ Κάπετώλιον, µεγάλα τινὰ οἰκοδοµήµατα τῆς Ἀγορᾶς καὶ ὅλος ὁ Παλατῖνος λόφος. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς σωρείας ἐκείνης τῶν ἀληθῶς τεραστίων οἰκοδοµηµάτων, συστάδες τινὲς πρασίνων δένδρων, δεικνύουσαι τοὺς τῶν πλουσίων οἴκους, διέκοπτον τὴν μονοτονίαν τῆς εἰκόνας καὶ ἀνεκούφιζον τὸν καταπεπονηµένον ὀφθαλµόν. Ἀριστερὰ ἐξετείνετο τὸ Πεδίον τοῦ Ἄρεως, ὁ ποταµὸς Τίβερης εἰσερχόμενος εἰς τὴν πόλιν, ἔπειτα δὲ ἐξερχόμενος διὰ μυρίων περιστροφῶν, ὡς ἐκν μετὰ λύπης κατέλειπε τὴν

λαμπρὰν τῆς οἰκουµένης βασιλίδας. Τὴν σκηνὴν ὅλην περιέκλειε µέγιστον ἡµικύκλιον ἐκ χλοερῶν βουνῶν, ὧν τὰ ἀπώτατα κείµενα ἐφαίνοντο περικυκλούµενα ὑπὸ ἐλαφρᾶς ὑποκυάνου ὀμίχλης, δι' ἧς ἐλαφρῶς συνηνοῦντο μετὰ τοῦ ὀρίζοντος. Τὰ βουνὰ ταῦτα ἦσαν τὰ Ἀπέννινα, ὧν αἱ ἔσχαται κορυφαὶ ἦσαν ἐνικαχοῦ ἐπεστρωµέναι διὰ χιονίνου τάπητος λαμποκοποῦντος ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου καὶ περιφρονοῦντος τὸν ἡλιον καὶ αὐτοῦ ἔτι τοῦ θέρους.

Ὁ Σύρος εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἰκίσκον τοῦτον, ὡς καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Μετέλλου, δῆλα δὴ ὡς ἐὰν εἰσῆρχετο εἰς τὸν ἴδιον ἑαυτοῦ οἶκον. Καὶ τῷ ὄντι ὁ οἰκίσκος οὗτος ἦτο κτῆµά του καὶ τοι συνήθως δὲν διέτριβεν ἐν αὐτῷ, διότι πρὸ διετίας ἀπέθανον ἐκεῖ ἡ γυνὴ καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ. Τὸ παρελθὸν τοῦ ἀνθρώπου τούτου ἦτο πλήρες φρικωδῶν µυστηρίων, ἡ δὲ καρδία αὐτοῦ ἀνεπίδεκτος τύψεως τοῦ συνειδότος ἦτο τὰ µάλιστα ἐπιρρηπῆς εἰς τὸ µῖσος, καὶ ἡ µόνη αὐτοῦ ἐνόχλησις ἦτο τὸ ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ χορτάσῃ τὸ καταχθόνιον τοῦτο πάθος.

Ἦτο ἡ ὥρα τοῦ γεύµατος καὶ πορευθὺς κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ συλλαλητήριον εὔρεν ἄνδρα τινα ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας τέλειον τύπον τῆς ἐβραϊκῆς φυλῆς, οὗ τὸ πρόσωπον ἐφωτίζετο οὐκ οἶδα ὑπὸ τίνος ἀπεριγράφτου λάµψεως. Ἦτο δὲ μέγας τὸ σῶµα καὶ κοµψότατος, καὶ ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτοῦ ἠπλοῦτο μακρὰ γενεῖα κοσµουµένη ὑπὸ ἀργυρῶν τινων νηµάτων καὶ ἡ σίλβουσα αὐτοῦ κόµη ἐκυµάτιζεν ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ.

Πλησίον δ' αὐτοῦ καὶ ἐπὶ κλίνης ἀναπαυτικῆς ἡµιανακεκλιµένη ἦτο νεαρὰ γυνή, ἥτις ὡς ἐκ τῆς µαλθακῆς καὶ τρυφηλῆς αὐτῆς στάσεως ἐφαίνετο προδήλως ὅτι ἦτο ἀνατολικῆς καταγωγῆς. Ἐνδεδυµένη μετὰ πλείστης ὀσης φιλοκαλίας, ὠρὰ τὴν ὄψιν, καὶ ἔχουσα τὸν τράχηλον, τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς βραχίονας κατάφορτα κοσμηµάτων βαρυτίµων, ἦτο χαριστάτη, ἐπαγωγὸς λίαν, καὶ εἶχε θέλητρα περιφανῆ, περιφανέστερα γινόμενα ὑπὸ τῆς τέχνης.

Ὁ ἀνὴρ οὗτος ἦτο Σίμων ὁ Ἰουδαῖος ὁ ὑπὸ τῶν χριστιανῶν μάγος ἀποκαλούµενος, ἡ δὲ νεαρὰ γυνὴ ἦτο Δεβώρα ἡ σύζυγος αὐτοῦ καὶ ἀδελφὴ τοῦ Σύρου. Διέτριβον δὲ ἐν Ῥώμῃ πρὸ ἕξ μόλις µηνῶν. Οἱ τρεῖς οὗτοι καὶ τοι ἦσαν στενότατοι συγγενεῖς, ἀλλ' οὐδέποτε ὁµως συνηντῶντο οὐδὲ συνεδέοντο διὰ τῶν οἰκογενειακῶν δεσµῶν. Καὶ οἱ τρεῖς ἐμίσουν κοινῶς τοὺς χριστιανούς, ἀλλ' ὑπὸ διαφόρων αἰτίων ἕκαστος κινούµενος, παρεσκευάζον φοβερὸν κατ' αὐτῶν καταδιωγµὸν ἐλπίζοντες ὅτι θὰ κατάρθουν νὰ καταρρίψωσι τὴν νεάν τοῦ χριστιανισμοῦ διδασκαλίαν.

Ὁ Σοέµας διέτριβεν ἐν Ῥώμῃ πρὸ πεντεκαίδεκα ὄλων ἐτῶν. Καὶ τοι δὲ Ἰουδαῖος τὴν καταγωγὴν ἔλεγεν ὅτι ἦτο ἐκ τῆς Συρίας καὶ ὡς Σύρος ὑπὸ πάντων ἐνοµίζετο, θέλων νὰποφύγῃ τὴν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους περιφρόνησιν τῶν πατρικίων. Φαρισαῖος ὢν ἐµμανῆς, παρέστη θεατῆς τοῦ ὑψίστου ἐν Γολγοθᾷ δράµατος καὶ μετ' ἀρρήτου λύσσης εἶδε τοὺς μαθητὰς τοῦ Σταυρωθέντος Θεανθρώπου παρακλαµβάνοντας τὸν αἰµακτόρρυτον ἔτι Σταυρὸν καὶ εὐτόλ-

μωσ ἐν μέσῃ τῇ Ἱερουσαλὴμ δοξάζοντας αὐτόν. Βαρέως δὲ φέρων τὴν ὄσημέραι θαυμασίαν ἐπίδοσιν τοῦ θείου ἔργου ὅπερ αὐτὸς ἀπηχθάνετο, ἀπεχώρησε πρῶτον μὲν εἰς Σαμαρείαν εἶτα δὲ εἰς Δαμασκόν. Ἐν τῇ πόλει δὲ ταύτῃ ἐνουμφεύθη κόρην καὶ μὲν ἄνευ τινὸς περιουσίας, ἀλλὰ πεπρωτισμένην διὰ παντοίων ἀρετῶν σωματικῶν τε καὶ ψυχικῶν. Καὶ τοὶ δὲ μετὰ πάσης προσοχῆς ἐφύλαττε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, παρετήρησε μετὰ τινὰ ἔτη ὅτι αὐτὴ εἶχε συνάψει σχέσεις πρὸς τοὺς χριστιανούς καὶ ἐγένετο καὶ χριστιανή. Μάτην ὁ ἀνὴρ αὐτῆς προσεπάθησε νὰ τὴν πείσῃ νὰ πομπύσῃ τὴν νέαν θρησκείαν, ἀπειλήτας μάλιστα αὐτὴν ὅτι θὰ τὴν ἀποχωρίσῃ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς. Ἄλλ' ἢ Μαριάμ ἦτο ἀκατάπειστος, γενναίως ἀνθισταμένη κατὰ τῶν ἀπειλῶν τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς. Ὡστε ὁ Σύρος ἀπεφάσισε νὰ καταλίπῃ τὴν πατρίδα αὐτοῦ καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς Ῥώμην. Ἀλλὰ πρῶτον ἐπορεύθη εἰς Σαμαρείαν ἵ' ἀποχαιρετίσῃ τὸν γηραιὸν αὐτοῦ πατέρα κατοικοῦντα ἐν τῇ πόλει ἐκεῖνη μετὰ τῆς Δεβώρας, τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ, μόλις δέκα ἐτῶν κορασίδος. Ἐκ Σαμαρείας δὲ ἐπεβιβάσθη εἰς Καισάρειαν μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ. Πλουσίαν κληρονομίαν περιουσίαν ἀποκατεστάθη ἐν τῷ κατὰ τὸ Ἰάνικλον οἰκίσκῳ, ὃν ἀνωτέρω περιεγράφκαμεν, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἐπολλαπλασίασε τὴν ἀξίαν λόγου αὐτοῦ κληρονομίαν, διότι πιστὸς ἐμμένων ἐν ταῖς παραδόσεσι τῆς φυλῆς αὐτοῦ, ἐπηγγέλλετο τὸν τοκογλύφον καὶ κατηφάνιζε τοὺς πατρικίους τοὺς κακῆ μοίρᾳ προσφεύγοντας εἰς αὐτόν.

Οὕτω πῶς δὲ συνῆψε σχέσεις καὶ πρὸς τὸν Μέτελλον. Ὁ Ῥωμαῖος οὗτος, νεώτατος ἔτι γενόμενος κύριος τῆς περιουσίας τῶν προῶρων ἀποθανόντων γονέων αὐτοῦ, κατεσπατάλησεν ἐν ὀλίγοις ἔτεσι τὸ πλεῖστον τῆς περιουσίας καὶ κατ' ἀνάγκην κατέφυγεν εἰς τὸν Σοέμαν. Ὁ Ἰουδαῖος ἐδάναε τὸν Μέτελλον μετὰ ποσὰ καὶ ὁ ἀρκυισμὸς αὐτοῦ θὰ ἦτο βέβαιος ἐὰν μὴ ὑπῆρχεν ἰδικαιότητα τις αἰτία. Ὁ τοκογλύφος δὴλα δὴ ἐμβαινὼν καθ' ἡμέραν μετὰ πολλῆς οἰκειότητος καὶ οἰκονδηπτοτε ὄραν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ὀφειλέτου αὐτοῦ, ἔβλεπεν ἀναπτυσσομένην τὴν Καικιλίαν κατὰ τε τὸ σῶμα καὶ τὴν εὐμορφίαν, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἠσθάνθη ὅτι δὲν ἦτο κύριος τῆς καρδίας αὐτοῦ, ἔχων τὸν νοῦν του διὰ τὴν καλὴν νεανίδα. Ἐμελέτα λοιπὸν ποικίλα περὶ ἐπιτυχίας σχέδια εὐρῶν σύμμαχον καὶ τὴν τύχην, διότι ἀκριβῶς καθ' ἣν ὄραν ἐσκέπτετο πῶς νὰ οἰκονομήσῃ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν κόρην αὐτοῦ, ἐκεῖνη μὲν ἐγκατέλιπεν αὐτόν καὶ ἔφυγεν αὐτὴ δὲ ἀπέθανεν. Ἀπαλλαχθεὶς λοιπὸν τοῦ διπλοῦ τούτου βάρους, ἔστῃσε τὴν κατοικίαν αὐτοῦ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Μετέλλου. Πρὶν δὲ εἶπῃ τί ποτε εἰς τὸν νέον ἐπεχείρησε πρῶτον νὰ λάβῃ πείραν καὶ τῆς γνώμης τῆς νεανίδος, ἣτις ὅμως ἀπέπτυσε καταφρονητικῶς τοὺς λόγους τοῦ ἐρωτολήπτου Ἰουδαίου. Ἀλλὰ καὶ ὁ Μέτελλος ἀγνοῶν τοῦ Σοέμα τοὺς πόθους, ἔδωκεν ὑπόσχεσιν εἰς τὸν Σαβῖνον καὶ τὴν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ ταύτην γνωστὴν τοῖς πᾶσι ποιήσας, ἐξηράνισε τοῦ ἀθλήτου τοκογλύφου τὰ ὄνειρα.

Ἐκμανὴς διὰ τὴν ἀποτυχίαν ταύτην γενόμενος ὁ Ἰουδαῖος στυγερούς δόλους συνέραψε κατὰ τῆς Καικιλίας. Ἦτο κατάσκοπος καὶ συκοφάντης καὶ ὡς τοιοῦτος εἰσέρχετο ἐλευθέρως εἰς τὰ Ἀνάκτορα, τούτου δ' ἕνεκα συχνάκις ἔβλεπε τὴν Ἀγριππίναν. Ἡ μουσαρὰ αὐτῆς γυνὴ πρό τινος εἶχε θανατώσει διὰ δηλητηρίου τὸν Κλαύδιον, καὶ διάδοχον τοῦ ἡλιθίου τούτου Καίσαρος παρέλαθεν ἐν τῇ κλινῇ αὐτῆς τὸν ἀπελευθέρων Πάλλαντα. Ὁ Ἰουδαῖος λοιπὸν κατέπεισε τὴν Ἀγριππίναν βεβαιώσας αὐτὴν ὅτι ὁ φίλος αὐτῆς Πάλλας δὲν εἶνε πιστός, ἀλλ' ὅτι ἔχει τὸν νοῦν πρὸς τὴν Καικιλίαν. Τούτου δ' ἕνεκα ἢ Ἀγριππίνα ζηλοτυπήσασα εἶπεν ἕνα μόνον λόγον καὶ διὰ τῆς βίας κατέταχθη ἢ Καικιλία εἰς τὴν τάξιν τῶν Ἑστιάδων. Καὶ τοὶ δὲ οὕτω πῶς ἠνοίγετο χάσμα μέγα καὶ ἀδιάβατον μεταξύ αὐτοῦ καὶ τῆς κόρης, διότι πρῶτιστον τῶν Ἑστιάδων καθῆκον ἦτο ἡ παρθεσία, ἀλλ' ὅμως ὁ Ἰουδαῖος δὲν ἀπηλίπισθη καὶ ἐργαζόμενος ἀνευδότης κατώρθωσε νὰ κατηγορηθῇ ἢ νεάνις καὶ νὰ ἀχθῇ εἰς ἀνάγκισιν ἐνώπιον τοῦ Νέρωνος, ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω ἐν σελίδι 695. Τούτο δὲ ἦτο τὸ προοίμιον μόνον τῶν κατὰ τῆς παρθένου δολογραφῶν τοῦ Ἰουδαίου.

Ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ εὐάρεστοι εἰδήσεις ἤρχοντο ἐξ Ἰουδαίας ἀναγγέλλουσαι τὴν ὄσημέραι πρόσοδον τοῦ χριστιανισμοῦ. Ὁ Σοέμας μετὰ φρίκης ἤκουσε τὴν πρόσοδον ταύτην. Ἦτο δὲ φίλος παλαιὸς Σίμωνος τοῦ Μάγου ὅστις ἐν Σαμαρείᾳ εἶχε καταπλήξῃ διὰ τῶν μαγείων αὐτοῦ τοὺς ἀπλοὺς ἀνθρώπους. Ὁ Σίμων οὗτος πέντε ἔτη μετὰ τὴν ἐκ Σαμαρείας ἀναχώρησιν τοῦ Σοέμα προσῆλθεν εἰς τὸν χριστιανισμὸν βαπτισθεὶς ὑπὸ τοῦ Φιλίππου. Τούτο μαθὼν ὁ Σοέμας ἠγανάκτησεν, ἀλλ' ἢ ἀγανάκτησις αὐτοῦ ἦτο πρόσκαιρος, διότι μετὰ τινὰ χρόνον ὁ Σίμων ἐζήτησε παρὰ τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου νὰγοράσῃ διὰ χρημάτων τὴν θείαν χάριν, ὥστε νὰ ποιῇ καὶ αὐτὸς θαύματα· ἀλλ' ὁ Ἀπόστολος ἀποδοκιμάσας τὴν πρᾶξιν ταύτην τὴν ἀπὸ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ σιωπεῖται ἀποκαλουμένην, ἀπέκρουσε μετὰ σφοδρότητος καὶ τὴν πρότασιν αὐτοῦ. Ὁ Σίμων δυσαρεστηθεὶς ἀπέπτυσε τὸν χριστιανισμὸν καὶ ἐπανέλαβε τὴν προτέραν αὐτοῦ τέχνην. Ὁ Σοέμας ἄμα μαθὼν τὰ γενόμενα, ἔσπευσε νὰ περιποιηθῇ τὸν νέον πολέμιον τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ ἔδωκεν αὐτῷ γυναῖκα τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ Δεβώραν, ἣτις καὶ μῆσος μέγα εἶχε κατὰ τῆς νέας θρησκείας, διότι οὕτως εἶχεν ἀνατραφῆ ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτῆς, καὶ εὐμορφότατη ἦτο μετὰ τῶν πασῶν τῶν νεανίδων τῆς Σαμαρείας. Ὁ Σίμων, ἐννοεῖται, συγκατένευσε καὶ ἔκτοτε ἕνα μόνον εἶχε σκοπὸν, τὸν πόλεμον κατὰ τῆς πίστεως, ἢ ἐπ' ὀλίγον χρόνον εἶχεν ὁμολογήσει ὡς τὴν μόνην ἀλήθειαν. Μαθὼν δὲ παρὰ τοῦ Σοέμα ὅτι ὁ Ἀπόστολος Πέτρος μεγίστης ἀπήλασε τιμῆς ἐν Ῥώμῃ, γενόμενος τὸ κέντρον τῆς διαδόσεως τῶν σωτηριῶν τοῦ χριστιανισμοῦ ἀληθειῶν, ἔσπευσε εἰς Ῥώμην καὶ ἐνωθεὶς μετὰ τοῦ γυναικαδέλφου αὐτοῦ, εἰργάζετο πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ καταθονίου σκοποῦ, τῆς ἐξολοθρεύσεως τοῦ χριστιανισμοῦ, καὶ ἐργαστήριον τούτου ἦτο

ἡ ἐν τῷ Ἰανίκῳ οἰκίᾳ. Ὁ Σοέμας διὰ τῆς σατανικῆς αὐτοῦ εὐφυΐας καὶ δραστηριότητος εἶχε παρασκευάσει θαυμασίως τὰ πράγματα. Διότι προκασιθόμενος ὅτι ὁ Νέρων θὰ ἦτο χρησιμώτατος σύμμαχος, συνετέλεσεν εἰς τὸν φόνον τοῦ Κλαυδίου, καὶ οὕτως ἡ ἀρχὴ μετεβιβάσθη εἰς χεῖρας τοῦ υἱοῦ τῆς Ἀγριππίνης. Μεταξὺ δ' αὐτοῦ καὶ τοῦ Νέρωνος εἶχεν ἀποφασισθῆ κρύφα ἡ δολοφονία τοῦ Βρετανικοῦ, ὥστε ἡ κοινὴ πρὸς τὸ κακούργεῖν προθυμία συνέδραμεν ἀδιασπᾶστος τὸν νεαρὸν Καίσαρα καὶ τὸν μεστὸν μίσους Ἰουδαῖον. Εἰς τοὺς δύο τούτους προσετέθη καὶ τρίτος, ὁ Σίμων, ὃν ἐτίμα πλεῖστον ὁ Νέρων καὶ ἀδιαλείπτως συνδιελέγετο μετ' αὐτοῦ περὶ μαγείας, ἧς τὰ μυστήρια ἐπεθύμει νὰ μάθῃ. Τοιοῦτοι ἐν κεφαλαίῳ ἦσαν οἱ νομίσαντες ὅτι θὰ ἠδύναντο νὰ ἀναχαιτίσωσι τὴν πρόβον καὶ διαδοσὶν τῆς Ἀληθείας.

Ὁ Σίμων καὶ ἡ Δεβώρα ἐγίνωσκον τὸ σχέδιον τοῦ Σοέμα καὶ τὰς ὁδηγίας αὐτοῦ εἶχε δώσει πρὸς ἐπιτυχὴ ἐκτέλεσιν αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ τὸν περιέμενον μετ' ἀνησυχίας. Ὄθεν ἅμα εἰσελθόντα, ἠρώτησεν αὐτὸν Σίμων ὁ Μάγος:

- Πῶς εὐρίσκονται αἱ ὑποθέσεις μας;
- Ἀξιόλογα, ἀπεκρίθη ὁ Σοέμας καθήμενος παρὰ τὸν γαμβρὸν του.
- Καὶ ὁ Βρεταννικός;
- Ὁ Βρεταννικός; αἰωνίᾳ του ἡ μνήμη.
- Ὁ Νέρων ἀρχὰ γε θὰ ἐμμεῖνη εἰς τὴν ἀπόφασίν του;
- Τὸν εἶδον σήμερον τὸ πρωτὶ. Καὶ οἱ δύο πιστοὶ δοῦλοι ἔλαβον τὰς ἀναγκαιὰς ὁδηγίας.
- Καὶ ἡ Ἑστία τί γίνεται;
- Σήμερον τὴν ἀνέκριεν ὁ Καίσαρ ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἑστίας καὶ τὴν ἠπέλιθσεν ὅτι θὰ προστάξῃ νὰ τὴν ἀπαγάγωσιν εἰς τὰ Ἀνάκτορα ἐὰν ἐπιμένῃ καὶ δὲν θέλῃ νὰ ὑπακούσῃ.
- Καὶ ἐπέισθη;
- Ἄπαγε, τὸναντίον εἶνε ἀκαμπτos.
- Τὸ ἔμαθεν ὁ ἀδελφός της;
- Τὸ ἔμαθε, καθὼς καὶ ὁ Σαβίνος καὶ ὁ Λίνος.
- Λοιπὸν θὰ γείνη ἀπόψε τὴν νύκτα;
- Ναι, τὰ πάντα εἶνε ἑτοιμα. Ἀπὸ σήμερον καὶ εἰς τὸ ἐξῆς πολὺ σπανίως θὰ με βλέπῃς, διότι ἡ φρόνησις ἀπαιτεῖ νὰ μὴ συχνάζω ἐδῶ τοῦλάχιστον ἐπ' ὀλίγον χρόνον. Πρέπει νὰ μὴ ἴδῃ ψυχὴ τὴν Καικιλίαν, μήτε οἱ δοῦλοί μας. Θὰ ἀναθέσω τὴν φροντίδα αὐτὴν εἰς τὴν Δεβώραν.
- Λοιπὸν, ἠρώτησεν ἡ γυνὴ τοῦ Σίμωνος, θὰ τὴν ἔχωμεν ἀπόψε ἐδῶ τὴν Ἑστίαδα;
- Ὅλοι μου οἱ ἄνθρωποι εἶνε ἐν γνώσει τοῦ πράγματος, καὶ μετ' ὀλίγας ὥρας θὰ φέρωσιν ἐδῶ τὴν ἀδελφὴν τοῦ Μετέλλου.
- Ἀλλὰ δὲν θὰ ὑποπτεύσωσι τὸν πρωταίτιον τῆς ἀρπαγῆς; ἠρώτησεν ἀνησυχos ὁ μάγος.

— Ἀδύνατον. Μόνον οἱ χριστιανοὶ θὰ κατηγορηθῶσι καὶ μάλιστα ὁ Λίνος, εἰς ἐκ τῶν ἀρχηγῶν των.

Καὶ ὁ Σοέμας διηγήθη πῶς ὁ Μετέλλος, ὁ Σαβίνος καὶ ὁ Λίνος ὤφειλον νὰ εὐρεθῶσιν ἐν τῷ ἄλλοι τῆς Ἑστίας εὐθὺς ὡς ἀκουσθῆ τὸ σύνθημα.

— Ὁ Ἰακώβ, ὁ Σκαῦρος καὶ ὁ Πολύβιος θὰ ἐκτελέσωσι πιστῶς τὸ ἔργον των καὶ θὰ ἔλθωσιν ἐκεῖ συνοδευόμενοι ὑπὸ δυνάμεως ἰκανῆς, ὥστε νὰ γείνωσι κύριοι τῆς θέσεως. Τώρα πρὸ ὀλίγου εἶδον τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸ καπηλεῖον τῆς Σοβώρας. Χρήματα καὶ δραστηριότης εἶνε τὸ πᾶν, καὶ τὸ εὐκολώτατον πρᾶγμα. Τὸ δύσκολον θὰ εἶνε, ὡς φοβοῦμαι, τὸ πῶς νὰ ποσπάσωμεν ἀπὸ τῆς καρδίας τῆς Καικιλίας τὸ δηλητήριο τοῦ χριστιανισμοῦ τὸ ὅποῖον ἐνεστάλαξεν εἰς αὐτὴν ὁ Λίνος.

— Ἐγὼ ἀναλαμβάνω τὸ ἔργον τοῦτο, εἶπεν ἡ Δεβώρα σατανικῶς μειδίασα.

— Καὶ ἐγὼ θὰ μεταχειρισθῶ τὴν δυνάμιν μου, προσέθηκεν ἐπιδεικτικῶς ὁ Σίμων.

— Ἀλλ' ἡ μαγεία μόνον τοὺς χυδαίους καὶ ἀπαιδεύτους ἀνθρώπους εἰμφορεῖ νὰ ἐξαπατήσῃ, εἶπεν ὁ Σοέμας καὶ ἡ Καικιλία δὲν εἶνε πνεῦμα κοινόν.

— Δὲν εἰξέυρεις τὴν δυνάμιν μου, εἶπεν ὁ Σίμων, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἔβαλλον φλόγας.

— Ἀς ἀφήσωμεν τὸ ζήτημα τοῦτο ἐπὶ τοῦ παρόντος, εἶπεν ὁ Ἰουδαῖος μετ' ἀγανακτήσεως. Εἰξέυρεις ὅτι ἐγὼ δὲν πιστεύω εἰς τὰς μαγείας σου.

— Ἐχεις ἄδικον, καὶ θὰ σ' ἀποδείξω μετ' ὀλίγον ὅτι ἔχω ἄμεσον συγκοινωνίαν μετὰ τῶν καταχθονίων πνευμάτων.

— Καὶ ἐκ δευτέρου σέ λέγω αὐτὸ ἀφήσωμεν τὸ ζήτημα τοῦτο, διότι δὲν θὰ με πείσῃς. Ἐγὼ πιστεύω εἰς μόνον τὰ χρήματα καὶ τὴν πανουργίαν.

— Ἔστω, ἐτραύλισεν ὁ Σίμων προσβληθείς. Ἀς τὰφήσωμεν.

— Τὸ μέλλον θὰ ποδείξῃ τίς ἔχει δίκαιον, εἶπεν ἡ Δεβώρα, ἣν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς εἶχε καταστήσει εἰς ἄκρον φανατικὴν.

Ὁ Σοέμας ἐσιώπησε, τὴν δὲ σιωπὴν διέλυσε πρώτη ἡ Δεβώρα λέγουσα:

— Ἀδελφέ, βλέπω ὅτι πολλὰ ἐμπόδια ὑπάρχουσιν ἀκόμη πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ σου. Δὲν ἀρκεῖ νὰ κλεισθῆ ἐδῶ ἡ Καικιλία, ὥστε νὰ γείνη καὶ σύζυγός σου.

— Τὸ εἰξέυρω.

— Ἀφ' οὗ εἶνε Ἑστίας ποτὲ δὲν θὰ ἐκπληρωθῆ ὁ πόθος σου.

— Ἀς εἰπῆ τὸ ναί, καὶ ὁ αὐτοκράτωρ ὡς ἄκρος ἀρχιερεὺς θὰ τὴν λύτῃ τοῦ ἔρκου καὶ τῆς ὁμολογίας της, ὡς ὀρίζουσι τὰ ἀρχαῖα τῆς Ῥώμης νόμιμα.

— Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ τοῦτο, διότι ὁ Μετέλλος τὴν ὑπεσχέθη εἰς τὸν Σαβίνον.

— Ἀλλὰ τὸν Σαβίνον θὰ τον ἐξαφανίσωμεν. Θὰ τὸν καταγγείλω ἐπὶ ἐσχάτῃ προδοσίᾳ καὶ θὰ λάβῃ τὰ ἐπίχειρα τῆς κακίας του.

— Καὶ διατί δὲν τον καταγγέλλεις τώρα ἀμέσως;

— "Α, δὲν συμφέρει νὰ πολλαπλασιάσωμεν τὴν συγκίνησιν τοῦ λαοῦ. Πρέπει νὰ φήτωμεν πρῶτον νὰ παρέλθῃ ὀλίγον ἢ αἰσθησις τὴν ὁποίαν θὰ προξενήσῃ ὁ θάνατος τοῦ Βρετανικοῦ.

Ταῦτα δὲ λέγοντος τοῦ συκοφάντου εἰσηλθεν ὁ ἐπὶ τῆς τραπέζης δούλος καὶ εἶπεν ὅτι ἡ τράπεζα εἶν' ἐτοίμη. Ὁ Ἰουδαῖος, ὁ Σίμων καὶ ἡ Δεβώρα ἠγέρθησαν παρυσθὺς καὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὸ ἐστιατόριον. Μετὰ δὲ τὸ τέλος τοῦ δείπνου ὁ Σοέμας ἐξῆλθε τοῦ τρικλίνου ἵνα δώσῃ εἰς τοὺς δούλους τῆς οἰκίας τὰς ἀναγκαίας παραγγελίας. Ἦσαν δ' οὗτοι ὀλίγοι τινὲς διοικούμενοι ὑπὸ γραίας ἀπελευθέρως πιστῆς εἰς τὸν κύριον αὐτῆς ψυχῆ τε καὶ σώματι. Εἰς τὴν γραίαν ταύτην ἀνέθηκεν ὁ Σοέμας νὰ ἀγρυπνῇ μόνη παρὰ τὴν θύραν καὶ νὰ πομακρύνῃ τοὺς ὑπαλλήλους αὐτῆς ἅμα τῇ δευτέρᾳ φυλακῇ. Ἡ γραία αὕτη ἐξ Ἀσίας καταγομένη ἦτο γυνὴ δεισιδαιμονεστάτη, διὰ τοῦτο καὶ ἐσέβετο τὰ μέγιστα τὸν Σίμονα καὶ τυφλῶς ἐπέιθετο εἰς πάντα αὐτοῦ λόγον. Ἡ γηραιὰ Ἐλλύρα ἐχρησίμευσεν εἰς τὸν Σοέμαν ὡς ὄργανον τοῦ σκληροτάτου καταδιωγμοῦ τῆς γυναικὸς καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ. Ἦτο δὲ ἐπιρροπῆς εἰς τὴν κκιάν μετὰ τσοαύτης προθυμίας, μεθ' ἧς ἄλλοι ῥέπουσιν εἰς τὴν ἀρετήν, ὥστε πᾶς ὁ θέλων νὰ διαπράξῃ κακουργίαν τινὰ ἠδύνατο κάλλιστα νὰ ποτείνηται εἰς αὐτὴν καὶ αἱ συμβουλαι αὐτῆς δὲν θὰ ἦσαν ἀχρηστοί.

Ὁ Σοέμας διευθετήσας τὰ πράγματα καὶ περὶ πάντων προνοήσας ὡς αὐτὸς ἐνόμιζεν ἄριστα, ἐπανῆλθεν εἰς τὸ ταβλίον, ἐν ᾧ ἦσαν ὁ γαμβρὸς καὶ ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ, καὶ ἐκεῖ ἐκάθησαν καὶ οἱ τρεῖς περιμένοντες τὴν ἐκβασιν τῆς συνωμοσίας.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

ΓΑΛΛΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Ἐν τῇ συνεδριάσει τῆς γαλλικῆς ἀκαδημίας τῶν ἐπιγραφῶν καὶ τῶν γραμμάτων τῇ γενομένῃ κατὰ τὴν 30 λήξαντος Νοεμβρίου ἀνεγνώσθη ὑπὸ τοῦ εισηγήτου κ. Περρὼ ἡ ἔκθεσις περὶ τῶν ἐργασιῶν τῶν ἐν Ἀθήναις καὶ Ῥώμῃ γαλλικῶν σχολῶν κατὰ τὸ λήξαν ἔτος. Σύντομον δὲ περίληψιν τῶν ἔργων τῆς ἐν Ἀθήναις σχολῆς καταχωρίζομεν ἑνταῦθα.

Ἐξ ἐταίρους ἠρίθμει αὕτη κατὰ τὸ ἔτος 1876—1877, τοὺς κκ. Ὀμόλ καὶ Ῥίμαν τριτοετεῖς, Μαρτᾶ καὶ Γιράρδ δευτεροετεῖς, διαμένοντας πάντας ἐν Ἀθήναις καὶ δύο πρωτοετεῖς τοὺς κκ. Βωδουέν καὶ Ὀσσουλιέ ἐν Ἰταλίᾳ.

Τὰ δ' ἔργα τούτων συνοψίζονται ὡς ἐξῆς:

Ὁ μὲν κ. Ὀμόλ ἀνέλαβε τὴν ἐξακολούθησιν τῶν ἐν Δῆλφ ὑπὸ τοῦ κ. Λεβέγκ ἐπιχειρηθειῶν κατὰ τὸ 1873 ἀνασκαφῶν. Εἰργάσθη δὲ μετὰ ζήλου, ἀσχοληθεὶς ἰδίως περὶ τὴν ἔρευναν τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τὴν δια-

φώτισιν τῆς συγκεχυμένης ἔτι τοπογραφίας τοῦ μέρους τούτου τῆς νήσου. Μνημεῖα ἄξια λόγου ἀκέραια εὐρέθησαν ὀλίγα κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς ἐν οἷς σπουδαῖος ὁ κορμὸς ἀρχαίου ἀγάλματος ἐν ᾧ δύναται τις νὰ ἀναγνωρίσῃ Ἄρτεμιν, ἀλλ' αἱ εὐρεθεῖσαι ἐπιγραφαι εἶνε σπουδαιόταται καὶ ἀνέρχονται εἰς 250 καὶ πλέον, ἐν αἷς στῆλαι ἀναθηματικαί, ψηφίσματα ἰδίως προξενικὰ καὶ αἱ μάλιστα διαφέρουσαι, οἱ ἀπολογισμοὶ τῶν ἐσόδων τοῦ ναοῦ, οἱ καταλογοὶ τῶν ἀναθημάτων, ἀπολογισμοὶ κατασκευῆς τοῦ ναοῦ καὶ τῶν παρακειμένων οἰκοδομῶν κλ. Ὁ κ. Ὀμόλ, καὶ περ ληξάσης τῆς τριετοῦς αὐτοῦ μαθητείας, ἔλαβε παρτάσιν ἐνὸς ἔτι ἔτους πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν ἀνασκαφῶν καὶ τακτοποίησιν καὶ δημοσίευσιν τῶν ἀνευρεθέντων.

Ὁ δὲ κ. Ῥίμαν κατέγεινε περὶ τὴν ἀρχαιολογικὴν περιγραφὴν τῶν Ἰονίων νήσων, συναγαγὼν ὕλην ὀγκώδους συγγραφῆς. Ὁ συγγραφεὺς ἐξετάζει ἀνὰ μίαν τὰς νήσους, κατὰ πρῶτον μὲν ἔρευνῶν τὴν φυσικὴν γεωγραφίαν ἐκάστης, ἔπειτα δὲ περιγράφων τὰ σωζόμενα τῶν ἀρχαίων μνημείων, τὰς ἐπιγραφὰς καὶ τὰ ἐν ταῖς ἰδιωτικαῖς συλλογαῖς ἀποθετησασμένα. Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε ἄξιον πολλοῦ λόγου καθ' ὅσον μάλιστα περὶ Ἰονίων νήσων ὀλίγα εἶνε γεγραμμένα, οἱ δὲ ἀρχαιολογοῦντες θὰ εὐρωσι συμβολὰς σπουδαίας ἐν τῷ συγγράμματι τοῦ κ. Ῥίμαν.

Οἱ δὲ κκ. Γιράρδ καὶ Μαρτᾶ συνέγραψαν ὁμοῦ κατάλογον τῶν περὶ τὸ Ἀσκληπιεῖον ἀνευρεθέντων ἐν ταῖς ὀπισθεν τῆς Ἀκροπόλεως ἀνασκαφαῖς τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐταιρίας. Ἀναγράφουσι δ' ἐν τούτῳ πάσας τὰς εὐρεθείσας ἐπιγραφὰς, τὰ ἀναθήματα καὶ τὰ παντοειδῆ ἀνάγλυφα. Ἀλλὰ πλὴν τῆς κοινῆς ταύτης συνεργασίας ἠσχολήθη ἐκάτερος καὶ περὶ ἄλλα ἔργα. Καὶ ὁ μὲν Γιράρδ κατέγραψε καὶ διεφώτισε πάντα τὰ ἐν τῷ μουσεῖῳ τοῦ Βαρβακίου εὐρισκόμενα ὀρειχάλκινα καὶ μολύβδινα σκεύη, ὁ δὲ κ. Μαρτᾶ συνέθηκε τὸν κατάλογον τῶν πηλίνων εἰδωλίων, περιλαμβάνει δ' ὁ κατάλογος οὗτος τοῦ κ. Γιράρδ, διακρούμενος εἰς τρία μέρη, τὰ δικαστικὰ πινάκια, τοὺς σταθμοὺς καὶ τὰ διάφορα ἀγαλμάτια. Τοὺς σταθμοὺς, ἀνερχομένους ἐν συνόλῳ εἰς 299, τοὺς πλείστους ἀνεκδότους, ὁ κ. Γιράρδ κατέγραψε λεπτομερῶς καὶ ἐζύγισε πάντας, παρέχων οὕτω σπουδαίαν ὕλην εἰς τοὺς καταγινομένους περὶ τὴν ἀρχαίαν μετρολογίαν. Τὰ δὲ δικαστικὰ πινάκια καὶ αἱ δημόσιαι ψῆφοι κατετάχθησαν μετ' ἐπιμελείας ἀξίας ἐπαίων.

Τὸ ἔργον τοῦ κ. Μαρτᾶ περὶ τῶν πηλίνων εἰδωλίων ὧν πλείστα εὐρέθησαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, εἶνε ἄξιον λόγου. Ὁ κ. Μαρτᾶ κατατάσσει τὰ ἐν τῷ Βαρβακειῷ εὐρισκόμενα ὑπερδισχίλια, κατὰ τὸν τόπον τῆς προελεύσεως καὶ κατὰ τὸν τρόπον τῆς τέχνης. Οὕτω περιγράφει 1) τὰ τῆς Ἀττικῆς ἐν οἷς καὶ τὰ τῶν Μεγάρων, 2) τὰ τῆς Βοιωτίας καὶ Λοκρίδος ἐν οἷς ἴδια καὶ ἐκτενὴς γίνεται μνεῖα τῶν διασῆμων τῆς Τανάγρας, 3) τὰ τῆς Πελοποννήσου, ὧν μᾶλλον ἀξιοσημείωτα εἶνε τὰ ἐν τῷ χωρίῳ Ἁγίῳ Σώστῃ παρὰ τὴν ἀρχαίαν Τεγέαν, 4) τὰ τῶν νήσων ὄντα ὀλίγιστα, ἐν οἷς τὰ

τῆς Αἰγίνης, Μήλου καὶ Κρήτης εἶνε τὰ σπουδαιότατα, 5) τὰ ἀγνώστου προελεύσεως ἄτινα δυστυχῶς εἶνε καὶ τὰ πλεῖστα. Ὁ κ. Μαρτᾶ ἐξετάζει λεπτομερῶς τὴν γῆν καὶ τὴν φύσιν τοῦ πηλοῦ, τὰ χρώματα καὶ ἐν γένει πᾶν ἔχον σχέσιν πρὸς τὸ ἔργον του, ὅπερ ἂν δημοσιευθῆ θὰ διαφωτίσῃ πολὺ καὶ τοὺς ἐραστὰς καὶ τοὺς συλλογεῖς καὶ τοὺς ἀρχαιολόγους περὶ ζητήματος, ἐφ' οὗ ἐγράφησαν πολλὰ καὶ ἐν τοῖς πλείστοις παράδοξα¹.

Τῶν δὲ δύο πρωτοετῶν μαθητῶν τῆς σχολῆς τῶν διαμεινάντων τὸ λήξαν ἔτος ἐν Ἰταλίᾳ, ὁ μὲν κ. Ὠσσουλιέ κατέγεινε περὶ τὴν ἑλληνικὴν κεραμευτικὴν ἐν Σικελίᾳ, θέμα δυσχερὲς καὶ ἐνδιαφέρον, ὁ δὲ κ. Βωδουέν μέλλων νὰ ἀσχοληθῆ ἰδίᾳ περὶ τὴν ἑλληνικὴν ἱστορίαν καὶ τὴν νεοελληνικὴν γλῶσσαν συνέγραψεν ὑπόμνημα «περὶ τῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ἐνετικῆς κατοχῆς», ἀρυσθεὶς τὴν ὕλην του ἐκ τῶν ἀρχείων τῆς Ἑνετίας. Τὸ ἔργον τοῦ κ. Βωδουέν ἔσται χρησιμωτάτη συμβολὴ εἰς τὴν μεσαιωνικὴν ἡμῶν ἱστορίαν.

Πολὺς ἔπαινος παρέχεται ὑπὸ τοῦ κ. Περρῶ εἰς τὸν ἀκάμακτον διευθυντὴν τῆς σχολῆς κ. Δουμόν καὶ δικαίως· διότι διὰ τῆς ἀδιαλείπτου αὐτοῦ ἐπιμελείας καὶ τοῦ ἀόκνου ζήλου ἀνεπτύχθη τὰ μέγιστα ἡ Γαλλικὴ σχολὴ κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη· ἡ δὲ ὑπ' αὐτοῦ σύστασις τοῦ ἱστοιτοῦ τῆς ἑλληνικῆς ἀλληλογραφίας καὶ ἡ δημοσίευσίς τοῦ Δελτίου συνέσφιγγαν τοὺς δεσμούς τῆς εὐγνωμοσύνης καὶ ἀγάπης μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Γαλλίας.

ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Τῆ 1/13 Δεκεμβρίου ἤρξαντο αἱ ἐφετειναὶ συνεδριάσεις τῆς ἐνταῦθα Γερμανικῆς σχολῆς, ἥτις ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς καίπερ βραχύτατον ἔχουσα βίον οὐκ ὀλίγα κατώρθωσεν. Ἰδίᾳ δ' εἶνε ἀξία τῆς εὐγνωμοσύνης τῶν περὶ τὴν ἀρχαίαν τέχνην καὶ ἱστορίαν ἀσχολουμένων, διὰ τὴν ἴδρυσιν τοῦ περιοδικοῦ αὐτῆς συγγράμματος, δι' οὗ πλεῖστα δημοσιεύονται σπουδαῖαι διατριβαί. Ἀλλὰ καὶ αἱ συνεδριάσεις αὐτῆς δίδουσιν ἀφορμὴν εἰς ἀξιολόγους ἐρεῦνας περὶ τῆς τέχνης καὶ τοπογραφίας τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Οὕτω δὲ συνεχίζει καὶ ἡ ἐνταῦθα σχολὴ τὰς μακρὰς ἐπιτυχεῖς ἐρεῦνας τῆς γερμανικῆς ἐπιστήμης περὶ τῶν ἑλληνικῶν πραγμάτων, ἐφ' αἷς οἱ Ἕλληνες πάντοτε δικαίως θὰ εὐγνωμονῶσιν. Ἐπόμενοι δὲ εἰς τὸ ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Παρασσου καθιερωθέν ἔθος, δημοσιεύομεν διὰ βραχέων τὰ πρακτικὰ τῶν συνεδριάσεων τῆς σχολῆς.

¹ Τὰ ἔργα τῶν μαθητῶν τῆς Γαλλικῆς σχολῆς δημοσιεύονται συνήθως, ὅταν κριθῶσιν ἀξία λόγου, ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι: Archives des Missions scientifiques et littéraires, ἐκδομένῳ ἐν Παρίσι.

Συνεδριάσις τῆς 1/13 Δεκεμβρίου.

Ὁ κ. Καίτερ, περὶ τοῦ χρόνου καὶ τῆς προελεύσεως τῶν ἐν Μυκῆναις καὶ Σπάτα τάφων καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς κτερισμάτων.

Ὁ κ. Καίτερ, περὶ τῶν εἰκαστικῶν παραστάσεων τοῦ Χάρωνος.

Συνεδριάσις τῆς 15/27 Δεκεμβρίου.

Ὁ κ. Καίτερ, περὶ τοῦ σημείου εἰς ὃ ἐδρίσκονται αἱ ἐν Ὀλυμπία ἀνασκαφαί.

Ὁ κ. Λόλιγγ, περὶ τῆς θέσεως τῆς Ἰστιαλας καὶ Ὠρεοῦ.

Ὁ κ. Καίτερ, περὶ ἀττικῆς τινοῦ ἀγγειογραφίας καὶ περὶ τινοῦ ἐπ' ἐσχάτων εὐρεθείσης εἰκονικῆς παραστάσεως τοῦ ἱστορικοῦ Θουκυλίδου.

Τὸ τέταρτον τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ θὰ περιέχῃ κατάλογον τῶν ἐν Σπάρτῃ καὶ τῇ περιχώρῳ ἔργων τῆς ἀρχαίας τέχνης ὑπὸ Η. Δρέσσελ καὶ Α. Μίλχ-χέφερ μετ' ἐπιμέτρου περιέχοντος ἐπιγραφὰς καὶ ἐξ πινάκων.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ

Κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα δύο ἐγένοντο τακτικαὶ συνεδριάσεις καὶ πέντε ἀνεγνώσθησαν διατριβαί.

Ὁ κ. Ἀγγελος Βλάχος τακτικὸν πάρεδρον μέλος ἀνέγνω περὶ νέας μεθόδου κριτικῆς, ἀπάντησιν εἰς τὸν κ. Ροῖδην.

Ὁ κ. Α. Φραβασίλης τακτικὸν ἐνεργὸν μέλος περὶ σατύρας ἐν τῇ νέᾳ Πρώμῃ,

Ὁ κ. Α. Διομήδης Κυριακοῦ τακτικὸν πάρεδρον μέλος ἱστορικῆς μελέτης περὶ Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου.

Ἀνεγνώσθησαν δ' ἔτι

Τοῦ ἐν Βερολίνῳ ἐπιτίμου μέλος κ. Α. Ρ. Φραγκοβῆ περὶ τῶν κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς ποιήσεως ὑπὸ Ροῖδου γραφέντων.

Τοῦ ἐν Σμύρνῃ ἀντεπιστέλλοντος μέλους κ. Α. Παπαδοπούλου Κεραμῆως περὶ τινῶν ιδιωτισμῶν τῆς ἐν Χίῳ καὶ Ἐρυθραῖς Ἰωνικῆς διαλέκτου.

Προτάσει τῆς εἰδικῆς ἐπιτροπῆς ὁ Σύλλογος ἐψήφισεν ἵνα ἀγορασθῆ ὡς κατάστημα τοῦ τε Συλλόγου καὶ τῆς ἐν Ἀθήναις Σχολῆς τῶν Ἀπόρων Παίδων ἡ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Νομισματοκοπείου ἀρ. 4 καὶ ἀπέναντι τοῦ ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν οἰκία τοῦ κ. Δ. Καψάλη ἀντι δρ. 61,500. Ἀνετέθη δὲ ἡ ἔρευνα τῶν τίτλων τῆς οἰκίας ταύτης εἰς ἐπιτροπὴν συγκειμένην ἐκ τοῦ προέδρου καὶ τῶν κκ. Στεφ. Ἰωαννίδου καὶ Ι. Εὐκλείδου.

Ὁ ἐν Βερολίνῳ καθηγητῆς τῆς ἱστορίας κ. Ἐρρίκος Γράιτσκε ἐκλεχθεὶς μέλος ἐπίτιμον τοῦ Συλλόγου ἔγραψε πρὸς τὸν πρόεδρον τὴν ἐξῆς ἐπιστολήν:

Ἐν Βερολίῳ, τῆ 27 Νοεμβρίου 1877.

Ἀξιότιμε κύριε,

Τὸ εὐγενὲς ὑμῶν ἔγγραφον περιῆλθεν εἰς χεῖράς μου πολὺ ἀργά, μετὰ τὴν ἐκ μακροῦ ταξιδίου ἐπιστροφὴν μου. Παρακαλῶν δ' ἡμᾶς νὰ συγχωρήσητε τὴν ἀνεξάρτητον ἀπὸ τῆς θελήσεώς μου ἐπιβράδυνσιν τῆς ἀπαντήσεώς μου, ἐκφράζω ὑμῖν τὰς θερμότητας μου εὐχαριστίας διὰ τὰς ὑπὲρ ἐμοῦ εὐμενεῖς ὑμῶν λέξεις, καὶ δέχομαι χαίρων τὴν θέσιν ἐπιτίμου ἐταίρου τοῦ «Παρνασσού». Θεωρῶ δὲ τιμὴν μου τὸ νάνηκω εἰς Σύλλογον, περὶ τῆς ἐπιτυχούς τοῦ ὁποίου ἐνεργείας ἔμαθον πολλὰ εὐχάριστα παρὰ τοῦ φίλου μου Κουρτίου.

Δὲν ἤλπιζον ὅτι εἰς τοὺς βραχεῖς μου λόγους περὶ τῆς σήμερινης θέσεως τῆς Ἑλλάδος ἤθελεν ἀποδοθῆ ἓν τῆ ὑμετέρᾳ πατρίδι τοσαύτη προσοχή. Οἱ λόγοι ἐκείνοι ἦσαν μόνον ἡ ἔκφρασις τοῦ φρονήματος τῶν πλείστων μεροφωμένων συμπολιτῶν μου· οὐδέποτε θὰ λησμονήσωμεν τὴν εὐγνωμοσύνην, ἣν ὀφείλει πᾶς ὁ νεώτερος πολιτισμὸς εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα· ὡς δ' οἱ ἡμέτεροι πατέρες ἦσαν φιλέλληνες, οὕτω θέλομεν ἡμεῖς οἱ υἱοὶ νὰ ταχθῶμεν κατὰ τὰς ἀνατολικὰς περιπετείας μετὰ τῶν ὑπὲρ τῆς ἡμερώσεως ἀγωνιζομένων. Ὁ δὲ πολιτισμὸς ὑπὸ μόνῃς τῆς Ἑλλάδος δύναται νὰ διαβιθασθῆ εἰς τὴν Ἀνατολήν.

Ἐῖθε νὰ πορισθῆ ὁ ὑμέτερος λαὸς ἀπὸ τῶν σημερινῶν ἀγώνων τοῦλάχιστον μικρὰν τινα ὠφέλειαν καὶ νὰ εὐρύνῃ τὰ ὄρια αὐτοῦ πρὸς βορρᾶν. Πότε δὲ θὰ ἔλθῃ ἡ στιγμή δὲν ἐξεύρω, ἀλλὰ τοῦτο ἐξεύρω, ὅτι ἡ χερσὸν ἡσυχίας τοῦ Αἴμου τότε μόνον θὰ γείνη ὑγιής καὶ θὰ εὐημερήσῃ, ὅταν ἡ ἐκκλησία τῆς Ἁγίας Σοφίας παρὰ τὸν Βόσπορον θάνηκῃ πάλιν εἰς τὸν κτίσαντα αὐτὴν λαόν.

Μετ' εὐλικρινούς εὐγνωμοσύνης λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ υπογραφῶ

Ἐρρ. v. TREITSCKE

Ἐξελέχθησαν μέλη ἀντεπιστέλλοντα τοῦ Συλλόγου ἐν Πειραιεὶ ὁ κ. Κλεάνθης Παπαζογλῆς, ἐν Λονδίῳ ὁ κ. Ροβέρτος Φάγερς, τακτικὰ δὲ πᾶρεδρα οἱ κκ. Γουσταῦος Καίρτε, Μονδρὺ Βωδουέν καὶ Ἰάκωβος Τομπάκης, ἐπίτιμον δὲ ὁ ἅγιος Πελαγωνίας Ματθαῖος.

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ. — Ἐν Πετρούπολει ἀπεβίωσεν ὁ διάσημος Ῥώσος ποιητὴς Πούσκιν, πρὸς τιμὴν δ' αὐτοῦ ἐψηφίσθη ὅπως ἀνεγερθῆ ἓν τινι τῶν κεντρικωτέρων πλατειῶν τῆς Πετρούπολεως ὁ ἀνδριὰς αὐτοῦ.

— Ἀξιόλογον ἔργον περὶ *Θουκυδίδου καὶ τῆς ἱστορικῆς αὐτοῦ συγγραφῆς* ἐξέδωκεν ἐν Μονάχῳ ὁ Ἑρρίκος Welzhofer. Μετὰ πολλοῦ θαυμασμοῦ πρὸς τὸν μέγαν ἱστορικὸν τῆς Ἑλλάδος γράφων ὁ γερμανὸς λόγιος, ἰδίως προσπαθεῖ νὰ ἐκτιμῆσῃ αἰσθητικῶς τὸ ἔργον αὐτοῦ καὶ πολλὰ μάλιστα λέγει περὶ τῶν δημηγοριῶν, ὀρίζων τὰς πηγὰς αὐτῶν καὶ πολλὰ νεώτερα διδάσκων.

— Ἐξεδόθη ἐν Λειψία ἐπ' ἐσχάτων παρὰ τῷ ἐκδότῃ Teubner τὸ ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ἀναμενόμενον σύγγραμμα τοῦ μακαρίτου Βοϊκχίου, ἡ *Ἐγκυκλοπαιδεία καὶ Μεθοδολογία τῶν φιλολογικῶν ἐπιστημῶν*. Τῶν δὲ κατὰ τὴν ἔκδοσιν ἐπεμελήθη ὁ ἐν Giessen καθηγητὴς Bratuscheck. — Τὴν Ἐγκυκλοπαιδείαν τῆς φιλολογίας ἐδίδαξεν ὁ Βοϊκχίος ἀπὸ τοῦ 1809—1865 εἰκοσιεξάκις. Τὸ σύγγραμμα εἶνε ὀγκωδέστατον, συγκείμενον ἐκ σελίδων 824, εἶνε δ' ἔργον ἀντάξιον τινὶ μεγάλῳ ἀνδρὶ, ὅστις μετὰ τοῦ Hermann δικαίως θεωρεῖται ὡς ὁ ἰδρυτὴς τῆς φιλολογικῆς ἐπιστήμης.

— Ὁ Ἰνδὸς Rajendralala-Mitra Badahur ἐδώρησεν εἰς τὴν ἐν Παρισίοις Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιστημῶν ἐνετήκοντα τρία σανσκριτικὰ χειρόγραφα ἐπὶ χάρτου ἢ φλοιῶν δένδρων, ἅτινα λέγονται σπουδαιότατα διὰ τὴν ἀρχαιότητα αὐτῶν ἢ τὴν ὕλην ἣν περιέχουσιν.

— Ἐν Νεαπόλει ἤρξατο τῆ 1 Ἰανουαρίου 1878 ἡ ἔκδοσις περιοδικοῦ συγγράμματος ἐπιγραφομένου μὲν *Giornale Academico di Lettere Scienze et Arte*, ἐκδιδόμενου δὲ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Καρόλου Μαρσάλα. Περιέχει δὲ ποιήσεις, διηγήματα καὶ ἄλλως ἐξαιρετον ὕλην τῆς ἐλαφρᾶς λεγομένης φιλολογίας.

* *

ΤΕΧΝΑΙ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ. — Γενομένης κατ' αὐτὰς συζητήσεως ἐν Νορδχάουζεν περὶ τῶν δηλητηριαδῶν οὐσιῶν καὶ ἰδίως τοῦ ἀρσενικοῦ ὅπερ περιέχουσιν τὰ ἐν Γερμανίᾳ κατασκευαζόμενα ποικίλα χαρτῖα πρὸς διακόσμησιν τῶν τοίχων τῶν αἰθουσῶν καὶ δωματίων, ὁ φαρμακοποιὸς Σούλτσι ἀνεκάλυψε ὅτι νεωστὶ ἀλλαχθέντων τῶν χαρτίων τῆς ἐν Βάιμαρ σωζομένης οἰκίας νωσεν ὁτι νεωστὶ ἀλλαχθέντων τῶν χαρτίων τῆς ἐν Βάιμαρ σωζομένης οἰκίας τοῦ Σχίλλερ, ἀνεκαλύφθη ὅτι τὰ πράσινα χαρτῖα τοῦ ἰδιαίτερου γραφείου τοῦ διασήμου ποιητοῦ περιεῖχον ἰκανὴν ποσότητα ἀρσενικοῦ, εἰς οὗ τὴν ἐπενέργειαν πειρῶνται τινες σήμερον νὰ ποδώσωσι τὸν πρόωρον καὶ αἰρνίδιον θάνατον τοῦ ὑγιεστάτου ἄλλως Σχίλλερ, ὡς προελθόντα μικρὸν καὶ κατ' ὀλίγον ἐκ δηλητηριάσεως.

— Σπουδαιότατον πείραμα τῆς χημείας ἐγένετο κατ' αὐτὰς ἐν Γενεύῃ ὑπὸ τοῦ κ. Ραοῦλ Pietet. Διὰ συστήματος ὀργάνων προσφύεστατα συνδυασθέντων, κατωρθώθη ἡ ὑγροποίηση τοῦ ὀξυγόνου, ἐνὸς τῶν ἀποτελούντων τὸν ἀτμοσφαιρικὸν ἀέρα ἀερίων. Ἡ ὑγροποίησις ἐγένετο ὑπὸ πίεσιν 320 ἀτμοσφαιρῶν καὶ ὑπὸ ψῦχος 140 βαθμῶν. Μετὰ τὴν ὑγροποίησιν τοῦ ὀξυγόνου δύο μόνον ἀέρια μένουσιν ἔτι τὸ ἀζώτον καὶ τὸ ὑδρογόνον.

— Εἰς τὰ τορπιλλοφόρα πλοῖα προσετέθη καὶ τὸ *τορπιλλοφόρον ἀερόστατον*. Ἡ ἐφεύρεσις ἀνήκει εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ τὰ πειράματα ἐγένοντο ἐν τῇ πόλει Bridgeport τῆς Κοννεκτικούτης τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Τὸ ἀερόστατον ὑψοῦται εἰς τὸν ἀέρα μεταφέρον τὰς τορπίλλας, αἵτινες δι' ἀπλοστάτου μηχανισμοῦ ἀποσπῶνται αὐτοῦ ὑπεράνω τῆς πύλεως ἢ τοῦ στρατοπέδου ἐφ' οὗ πρόκειται νὰ ἐνεργήσῃ, καὶ πίπτουσαι ἀναφλέγονται ἐπιφέρουσαι μεγίστας ζημίας.

ΠΟΙΚΙΛΙΑ.— Φρικταί εἶναι αἱ δημοσιευόμεναι εἰδήσεις περὶ τῶν ἐν Ἰνδίας ὑπὸ τῆς πείνης ἀποθνησκόντων κατὰ χιλιάδας, ἰδίως ἐν Μαδράς, Βομβάη, Μαδούρα, Σαλέμ, Κοϊμπατόρε καὶ Νελλόρε. Ἐνεκ τῶν ἀλλεπαλλήλων ἀτυχημάτων πάσχει οὐχὶ πλέον μέρος τι τῶν κατοίκων ἀλλὰ σύμπαντες οἱ κάτοικοι. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπὸ πείνης ἀποθανόντων ἀπὸ τοῦ Μαΐου μέχρι Σεπτεμβρίου 1877 ἀνέρχεται εἰς 320,000 ἐπὶ πληθυσμοῦ 22 ἑκατομμυρίων, κατοικοῦντων ἑκτασιν 6230 γεωγρ. μιλ. Οἱ ἀγρόται δὲ καὶ οἱ ἐργάται ἰδίως πάσχουσιν. Οὗτοι συνήθως κατὰ μεγάλας ομάδας μεταβαίνουν ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν μετὰ τῶν οἰκογενειῶν των, σκελετώδεις τὴν ὄψιν, ἐσθραμένους ἔχοντες ὑπὸ τῆς ἀδυναμίας τοὺς ὀφθαλμούς, ἀδύνατοι εἰς πᾶσαν κίνησιν καὶ ἐργασίαν, περιέρχονται δὲ τὰς ὁδοὺς περιμένοντες ἢ τὸν θάνατον ἢ χεῖρα, ἥτις νὰ τοῖς δώσῃ τροφήν. Συνήθως βλέπει τις σκηνὰς σπαραξικαρδίας· μητέρας κλαιούσας καὶ πλανωμένας τῆδε κάκεισε καὶ ζητούσας ἐλεημοσύνην χάριν τῶν ψυχορραγούντων τέκνων των. Αἱ τελευταῖαι εἰδήσεις ἐκεῖθεν εἰσιν εὐτυχῶς ἐνθαρρυντικαί, πιστεύεται δ' ὅτι τῇ ἐνεργείᾳ τῶν κυβερνήσεων τῆς Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας, τῶν ἐχουσῶν ἐκεῖ κτήσεις θέλει μετριασθῆ τὸ κακὸν καὶ ποτε θέλει τελείως ἐκλείψῃ.

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

1877 ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ (Ε. Ν.)

Βαρόμετρον

Θερμόμετρον ἐκ.

Μέση θλιψίς 753,00 χμ.	Μέση θερμοκρασία 13,08
Μεγίστη » 761,85 (τὴν 16ην)	Μεγίστη » 18,9 (τὴν 1ην)
Ἐλαχίστη » 741,54 (τὴν 26ην)	Ἐλαχίστη » 4,3 (τὴν 28ην)

Ἡμέραι βροχῆς 10 (ποσὸν τοῦ καταπεσόντος ὕδατος 87, 83 χμ.), βροντῶν 1. Ἄνεμοι ἔπνευσαν κατὰ 1 ἡμέραν ΝΔ, 1Δ, 3ΒΔ, 6Β, 9ΒΑ, 4Α, 3ΝΑ, 3Ν.

1877 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ (Ε. Ν.)

Βαρόμετρον

Θερμόμετρον ἐκ.

Μέση θλιψίς 752,10	Μέση θερμοκρασία 10,63
Μεγίστη » 760,59 (τὴν 15ην)	Μεγίστη » 19,6 (τὴν 4ην)
Ἐλαχίστη » 739,66 (τὴν 26ην)	Ἐλαχίστη » 0,0 (τὴν 30ην)

Ἡμέραι βροχῆς 11, νιφάδων χιόνος 1, (ποσὸν τοῦ καταπεσόντος ὕδατος 48,57 χμ.). Ἄνεμοι ἔπνευσαν κατὰ 5 ἡμέρας ΝΔ, 3Δ, 2ΒΔ, 10ΒΑ, 2Α, 2ΝΑ, 2Ν.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΟΜΟΥ.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Α' ΑΡΧΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Μικραὶ φιλολογικαὶ διατριβαί. § 1 Καταιβατόν, κείμενον, περιθώριον κλπ. σ. 95.—§ 2. Σαποῦνι κλπ. σ. 197.—§ 3. Ῥύμμα κλπ. σ. 253.—§ 4. Δέλτα, Δελτάρια, Πιττάκιον κλπ. σ. 428.—*Ποικίλα Φιλολογικά.* § 1. Παρίσιοι κλπ. σ. 654.—§ 2. Ἐγεμύθεια—Ἐγεμυθία σ. 656.—§ 3. Κόνικλος κλπ. σ. 659.—§ 4. Παρθενίαι—Παρθένιοι σ. 736.—§ 5. Ἐφορεία—Ἐφορία σ. 740.—§ 6. Πολίτης—Πατριώτης σ. 827.—§ 7. Πολίτης—συμπολίτης κλπ. σ. 829.—§ 8. Πατριώτης—φιλόπατρις ἢ φιλόπολις σ. 833.—§ 9. Cuniculus—Κόνικλος σ. 887.—§ 10. Τούφακες (τουφέκια) τουφακοφόροι σ. 891—ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Κ. Σ. Κόντου.

Ἡ ἐπὶ δωροδοκίᾳ καταδίωξις τοῦ Δημοσθένους ὑπὸ Ι. Α. Τυπάλδου δικηγόρου σ. 721.

Τὸ Δῆλιον ἐπίγραμμα ἦτοι περὶ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ καλοῦ καὶ τῶν ποιικίλων τούτου συνωνύμων θεωρουμένων ἐτυμολογικῶς ὅπου καὶ περὶ ἐλευθερίας καὶ ἡδονῆς ὡς ἀκρου ἀγαθοῦ εἴτε εὐδαιμονίας ὑπὸ Κ. Λαμπρόγλου σ. 114.

Διάφορα. Περὶ Γερμανικῆς μεταφράσεως τῶν Βατραχίων τοῦ Ἀριστοφάνους σελ. 78. Ἰταλικῆς τοῦ Πλούτου 480. Ῥωμουνικῆς τῆς Βατραχομουαχίας 234. Ῥως ἄκλιτον—Ῥώσος 199. Ὁ εἰς τὴν Δικαιοσύνην ὕμνος τοῦ Ὀρφῆως 614. κέγχρος—ἀργιλῶδες χῶμα κατ' Ἀσώπιον 847 (ἐν λ. Κεχριώνας). Εὐαγγέλια μετὰ εἰκόνων καὶ μουσικῆς 847 (ἐν λ. Κηπούρια). Περὶ Θουκυδίδου νέου σύγγραμμα 966. Βοικίου Ἐγκυκλοπαιδεία καὶ Μεθοδολογία τῶν φιολ. ἐπιστημῶν 967.

Β' ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Περὶ Ἑλληνικοῦ θεάτρου ὑπὸ Α. Ρ. Ραγκαβῆ σ. 1.
Ἡλιοῦ Τανταλίδου βίος καὶ ἔργα ὑπὸ Ι. Ισ. Σκυλίτση σ. 81.
Γεώργιος Τερτσέτης ὑπὸ Α. Βλάχου σ. 161.
Δραματικὸς ἀγών. Κρίσις τῆς τῶν ἀγωνοδικῶν ἐπιτροπείας ὑπὸ Ε. Δ. Ροῦδου σ. 218 (πρβ. σ. 232).
Θεόδωρος Καρούσος ὑπὸ Σπ. Παπαγεωργίου σ. 241 (πρβ. σ. 647).
Περὶ νεωτέρας ἑλληνικῆς ποιήσεως καὶ ἰδίως περὶ Γεωργίου Ζαλοκώστα ὑπὸ Ἀγγέλου Βλάχου σ. 321.
Νεοελληνικὰ Ἀνάλεκτα. Ἀνέκδοτα δημοτικὰ ἔσματα ὑπὸ Π. Γ. Ζερλέντου σ. 390.
Ἀνύπαρκα ὀνόματα ὑπὸ Σπυρίδωνος Π. Λάμπρου Δ. Φ. σ. 497
Μνημεῖα τῆς ἐν τῷ Μεσαιῶνι Ἑλληνικῆς ποιήσεως νῦν τὸ πρῶτον ἐκδιδόμενα ὑπὸ Μανουὴλ Ι. Γεδεών. Α' Ἀωνόμου ἠθικά διδάγματα σ. 525. Β' Ἀωνόμου ποιήματα εἰς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον σ. 527. Γ' Ἰωάννου Μοζήνου τοῦ Κρητῆς δέσεις πρὸς τὴν Θεοτόκον σ. 533 (πρβ. σ. 862). Δ' Γεωργίου Χρυσογόνου Τραπεζουντιῦ παίγνια ποιητικὰ εἰς τὸν ἀρχόντα Καμαράσην Ἰωάννην σ. 746, τοῦ αὐτοῦ εἰς Ι. Ν. Α. Μαυροκορδάτον σ. 749 (πρβ.

σ. 863). Ε' Γεωργίου Μοναχοῦ Λερίου σάτυρα πτώσεων σ. 751 (πρβ. σ. 865). Γ' Ματθαίου Μυρέων περι τῶν Λατίνων σχίσματος σ. 753 (πρβ. σ. 866). Βραχεῖα σημειώσεις περι τῶν στιχουργημάτων τούτων σ. 856.

Ἡ παρ' ἡμῶν ὑποκριτικὴ ὑπὸ Ι. Ίσιδωρίδου Σκυλίσης σ. 561.

Ῥουφέτιον καὶ Ῥουσφέτιον ὑπὸ Χ. Ν. Φιλαδελφῆος σ. 651.

Ὄνόματα θέσεων ἐν Κεφαλληνίᾳ μετὰ τοπογραφικῶν, ἱστορικῶν καὶ ἀρχαιολογικῶν σημειώσεων ὑπὸ Ἡλ. Α. Τσιτσέλη σ. 674, 783, 844, 902.

Περὶ συγχρόνου ἐν Ἑλλάδι κριτικῆς ὑπὸ Ε. Δ. Ῥοῖδου σ. 757.

Περὶ τῶν κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς ποιήσεως ὑπὸ Ῥοῖδου γραφέντων ὑπὸ Α. Ρ. Ῥαγκαβῆ σ. 881.

Διδάσκαλοι τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει πατριαρχικῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς. Ἀζαρίας Τζιγάλας ὑπὸ Π. Γ. Ζερλέντου σ. 893.

Δοκίμιον Ποιητικῆς ὑπὸ Ἀνδρέα Λασκαράτου σ. 921

Φιλολογικὸς Σύλλογος Παρνασσός σ. 73, 153, 231, 316, 388, 476, 718, 797, 965.

Ποιήματα. Ἄσματα Ἑλληναλθανῶν 21, Δημοτικὰ 133, 290, 923, 924, 925. Τανταλίδου 83 κέξ. Τερτσέτου 167 κέξ. Ζαλοκώστα 363 κέξ. 672. Σπ. Μελισσηνοῦ 924. Ἀνδρέα Λασκαράτου 925, 927, 929, 933, 947, 951.

Κ. Τυπάλδου Πρεσβυτέρη 926. Καρκινικὸν πεντάστιχον ἀνέκδοτον Χρυσογόνου 864. Σχολαὶ τῶν Ἀπόρων Παίδων, ὑπὸ τοῦ Συλλόγου ἰδρυμέναι ἐν Ἀθήναις, Σόφω, Καλάμαις, Χαλκίδι, Ζακύνθῳ, Πάτραις σ. 389, 476.

Σύλλογοι. Ἀχαϊκὸς ἐν Πάτραις, Παναγιώτιον ἐν Μεσολογίῳ, Σύνδεσμος ἐν Κορθίῳ Ἄνδρου, τῶν Ἀπόρων κορασίων ἐν Περαιᾷ σ. 154, Φιλεκαπιδευτικὸς ἐν Ἀδριανουπόλει σ. 347, Φιλοπρόδοι Ἡῶς καὶ Ἑλπίς ἐν Κεφαλληνίᾳ σ. 389, τῶν Φιλομαθῶν Ξενοφῶν ἐν Τραπεζοῦντι σ. 798.

Διάφορα. Σχέδιον ἰδρύσεως ἔθνικοῦ θεάτρου 14. Ῥωμουνικὴ μετάφρασις τῆς Συζύγου ἐκλογῆς Δ. Παπαρηγοπούλου 78, γαλλικὴ τῆς Ἀμαλθείας Σπ. Βασιλειᾶδῃ 154 καὶ ἰταλικὴ τῆς Γαλατείας 318. Περὶ τῆς ἀνακομιδῆς τῶν ὀστέων Ἀλεξάνδρου Σούτσου 389. Ἡ πτώσις τῆς Τρωάδος τραγωδία Λασκαράτου 933. Ἰωάννης Πρώτος Θεραπευτικὸς λόγιος 404 σημ. Νικόλαος Χελιδρομεὶς 861 σημ. 2. Δαμασκηνὸς ὁ Θεσσαλονικὴς 864 σημ. 3. Ἰωάννης Ἀγᾶς 893 σημ. 4. Δαμασκηνὸς ἀρχιμαν. καὶ ἱδρυτῆς τῆς ἐν Τεργέστῃ ἑλλ. ἐκκλησίας 915 κέξ. Σχολεῖα ἐν Χίῳ 749. Καταλήψεις τοπικῶν ὀνομάτων Κεφαλληνίας 850 σημ. 2. Ἰδιόζουσα προφορὰ τῆς ἑλλ. γλώσσης τῶν γυναικῶν τοῦ ἐν Μακεδονίᾳ Σεμάλτου 132. Παρνασσοῦ περίληψις λογοδοσίας 232. Δραματικὸς ἀγὼν 232, Διαγωνισμὸς πρὸς ἑκδοσὶν βιβλίων πρὸς χρῆσιν τῶν Σχολῶν τῶν Ἀπόρων Παίδων 317, Δημοσία μαθήματα 878. Περὶ ἀγορᾶς οἰκίας τοῦ Συλλόγου καὶ τῆς ἐν Ἀθήναις Σχολῆς. Κρίσεις περὶ τοῦ περιοδικοῦ τοῦ Συλλόγου 316, 389, 718 (ἐν τῇ Ἀρχαιολογικῇ Ἐπιθεωρήσει τῶν Παρισίων, ἐν τῇ Γαλλικῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν Ἐπιγραφῶν καὶ τῶν γραμμάτων ὑπὸ Λέοντος Heuzey, ἐν τῷ κριτικῷ περιοδικῷ τῆς Δειφείας Litterarisches Centralblatt τῆς 22 76ρίου ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀμβούργῳ καθηγητοῦ Γουλιέλμου Βάγνερ, καὶ ἐν ἄλλαις ἑλληνικαῖς καὶ ἀλλοδαπαῖς ἐφημερίσι καὶ περιοδικοῖς).

Γ' ΝΕΩΤΕΡΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Τουρκοῦχτου Γάσσου Ἡ Ἐλευθερωμένη Ἱερουσαλήμ ἄσμα γ' μετάφρασις Ἰουλίου Τυπάλου σ. 179.

Διάφορα. Νέον ἀντίτυπον περὶ Φάουστ ἐν Πέστη 74. Κανὴν λεξικὸν μέγα ἰταλικὸν καὶ γαλλικὸν 154. Πανεπιστήμιον Μόσχας 154, Πανεπιστήμιον Βαταυικὸν Λουογδούνου 748, Περὶ ἐκδόσεως διεθνῶν παροιμιῶν 455. Γερμανικὴ τοῦ 1609 ἐφημερίς 155, Δράματα ἐπιστημονικὰ 458, Χειρῶν γραφὰ ῥωσικὰ 233, Φιλολογικὴ ἰταλικὴ ἐπιθεωρήσις ἐν Ταυρίῳ 233, Στρατιωτικὴ ἀλληλογραφία Ναπολέοντος Α' 234, Ὁ ἦρως τῆς Καλύβης τοῦ Ὁμᾶ 240, Βιβλίον τῆς ιε' ἐκατονταετηρίδος

318, Περὶ τῆς ὑπὸ Βικέλα μεταφράσεως δράματων τοῦ Σαίξπηρου 318, Γαζή Ὁσμᾶν δράμα τουρκικὸν Ν. Σταματιᾶδου 319, Περὶ αὐτοβιογραφίας Ἀλφρ. Μυσε 396, Τιμαὶ αὐτογράφων 395, Νέον ἀγγλικὸν περιοδικὸν 10' Αἰῶν 396, Διάδοσις γλωσσῶν 477, Παρώδη Ἡ ττηθεῖσα Ῥώμη καὶ Σεφώρα 480, Ἀριθμὸς ἐκδοθέντων βιβλίων τῷ 1876 ἐν Ἀγγλίᾳ 555, Ἐφημερίς Ἀκαδημαϊκῆ κλπ. Κ. Μαρσάλα ἐν Νεαπόλει.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

Κάτοπτρον ἀνέκδοτον (μετὰ πίνακος) ὑπὸ Κ. Μυλωνᾶ σ. 39.

Αἶ ὑπὸ τὴν Ἀκρόπολιν ἀνασκαφαὶ ὑπὸ Στ. Δραγοῦμη σ. 225, 375.

Ὁ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος ἐν Ἐφέσῳ ὑπὸ Κωνσταντίνου Πάπ σ. 357.

Ῥωμαϊκὰ Ἀρχαιολογῆματα ὑπὸ Σ. Κ. Σακελλαροπούλου σ. 380, 552.

Ἀρχαιολογικαὶ ἐν Ῥώμῃ ἀποκαλύψεις ὑπὸ Σ. Κ. Σακελλαροπούλου σελ. 488, 688.

Ἐπιγραφικὰ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ Α. Μόρδτμαν νεωτέρου σ. 615.

Φειδίας καὶ ἡ ἐποχὴ αὐτοῦ ὑπὸ Κ. Μυλωνᾶ σ. 801.

Ὁ ἐπὶ Δευκαλίωνος κατακλυσμὸς καὶ ὁ χωριτμὸς τῆς Εὐβοίας σ. 812.

Ἀρχαιολογικὴ ἐν Ἀθήναις Ἐταιρία σ. 71.

Γερμανικὴ ἀρχαιολ. ἐν Ἀθήναις Σχολὴ σ. 69, 150, 228, 314, 384, 964.

Γαλλικὴ ἐν Ἀθήναις Σχολὴ σ. 71, 151, 229, 314, 962.

Ἀνασκαφαί. Ὑπὸ τὴν Ἀκρόπολιν σ. 71, 225, 307, 375, 475, 702, 714, 963.

— Ἐν Ὀλυμπίᾳ σ. 69, 148, 227, 313, 745. — Ἐν Μυκῆναις σ. 67, 714. — Ἐν Δήλῳ σ. 230, 316, 962. — Ἐν Τανάγρα 230, 475, 962, 963. — Ἐν Σπάρτᾳ 230, 475, 551. — Ἐν Μήλῳ σ. 341. — Ἐν Δωδώνῃ σ. 377 (πρβ. σ. 73). — Ἐν Ῥώμῃ τοῦ Ἡσκυλίνου λόφου σ. 458, τοῦ Ῥωμαϊκοῦ φόρου σ. 688.

Ἀρχαιοτήτες. Περιεργάτατον ἀφιέρωμα τῷ Ἀσκληπιῷ μαρμάρινον σ. 72. Λέαινα γελυμένη ἐν τιτανῶδει λίθῳ ἐν Κερκύρα 73. Κεφαλὴ ἔχουσα ἐπὶ τοῦ χεῖλους καὶ τῶν παρεῶν ἔχνη ἐρυθροῦ χρώματος 152. Πένθιμα χρώματα ἐπὶ Ἀγκύου 387. Στήλη ἐπιτυμβία ἐν Ἀθήναις σόζουσα κυανοῦν χρῶμα 715, 716. Ἀνάγλυφον Παναγίας 152. Καπηλεῖον ἐν Πομπηίᾳ περιέχον γραφὰς 153. Κένταυρος καὶ γυνὴ ἐν ἀγκάλαις Κένταυρου 227. Ἀνάγλυφον ἐν Ἄργει 234. Ὀβελιακὸς Ἀλεξάνδρειας 231, 475. Ἀγαλμα Ποσειδῶνος 314. Κορμὸς Ἀρτέμιδος ἐν Δήλῳ 963. Σαρκοφάγος ἐκ Καταλλορίζου 315. Μετόπιον Παρθενῶνος 316. Κόμμοδος καὶ Ἀφροδίτη 383. Πήλινα ἀγαλματα Τανάγρας 475 (πρβ. 963). Περὶ τῆς Μηλίας Ἀφροδίτης 552. Τάφος Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ καὶ Μανουῆλ τοῦ Πορφυρογεννήτου 685. Τάφος βασιλοπούλου 903 σημ. 1. — Σκευὴ κλπ. χρυσᾶ Μυκηνῶν 67, 714. Χρυσᾶ βυζαντινὰ νομίσματα 152. Ψέλλια χρυσᾶ μετὰ κεφαλῆς Ἀπόλλωνος καὶ Διὸς 316. Τὰ ἐν τοῖς ἐρείπιοις τῆς Δωδώνης ἀνευρεθέντα 379. Τυρηνικὸν κάτοπτρον 553. Ὁ θησαυρὸς τῆς Πραϊνέστου 553. Τάφος ἐν Ζηλανδίᾳ καὶ ἀγγεῖον μετ' ἐπιγραφῆς ἑλληνικῆς 747. — Σφραγίς Γαλλορωμαίου ἀρχιάτρου 380. Πλάκες Ὀσσούνας 381. Μολυβδίδες 384. Τὸ Suiuez-moi παρ' ἀρχαίους 387. Πίναξ τῆς Ἀλγίουστρέλης 552. Ἀποδείξεις πληρωμῆς τραπέζιτου 553. Ῥωμαϊκὸν δεῖπνον 795. — Λεῖψανα ἀρχαίων τειχῶν ἐν Ἀθήναις 475, 715, ἐν Πειραιεὶ 876, ἐν Χαλκίδι 877, ἐν Καβάλλᾳ 289 (πρβ. 293), κυκλωπέων τειχῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ 787 (ἐν λ. Ἑλληνικά). Πελασγικῶν τειχῶν καὶ τάφων 905 (ἐν λ. Σάμο). Ναοῦ καὶ Ῥωμ. λουτρῶν ἐν Σκάλα 907. Ἀρχαίων ὄχυρωμάτων 847 (ἐν λ. Κοκκήλια), πύργων βυζαντινῆς ἐποχῆς ἐν Μακεδονίᾳ 288. Τειχῶν καὶ πύργων ἐν Ἀμφιπόλει 294, ἀκροπόλεως καὶ τειχῶν ἐν Φάγγῃ 297. Βυζαντινὰ ἐρείπια ἐν Ἀνακτοροπόλει 298, ἐρείπια Φάγγης 288. Λεῖψανα ἀρχαίου ὕδραγωγείου ἐν Ἀθήναις 876. Ἑλληνικὸν θέατρον Δωδώνης 377. Λεῖψανα ἀρχαίου ναοῦ ἐν Κεφαλληνίᾳ 681 (ἐν λ. Γραδοῦ). Παναγία τοῦ Διὸς 784 (ἐν λ. Δίας). Μαντεῖον Διονύσου ἐν Μακεδονίᾳ 130 (ἐν λ. Μαντζίου πρβ. 292). Βυζαντινὴ ἐν Φιλίπποις ἐκκλησία 231 (πρβ. 291 καὶ 301 σημ. 1). Σανσκριτικὰ χειρόγραφα ἐν Παρισίῳ 967. Βοηθητικὰ συγγράματα περὶ Φειδίου 822 σημ. 1.

Ἐπιγραφαί. Σελ. 66, 69, 72, 73, 228, 231, 314, 315, 361, 385, 386, 476, 511, 618, 620, 621, 715, 716, 717.

ΙΣΤΟΡΙΑ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ, ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ

Περὶ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ Ἑλληναλβανῶν καὶ ἰδίως περὶ τῶν εἰς Ἑλλάδα μεταναστευσάντων ὑπὸ Κ. Χ. Βάμβα σ. 19 (πρὸς σ. 74).

Ἡ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις δουλεία καὶ ἡ διὰ τοῦ χριστιανισμοῦ κατάργησις αὐτῆς ὑπὸ Κ. Νεστορίδου σ. 100, 267.

Σκιαγραφήματα Μαυροβουνιωτικὰ Siegfried Kopper μεταφρ. Α. Μάνου. α' τὰ σχολεῖα σ. 57. β' ἑορτὴ ἐν Κετίγγη σ. 210. γ' ἡ πόλις καὶ ἡ αὐλὴ σ. 362.

Μακεδονικὰ. Περὶ ἡγήσεις τῶν ἐν Μακεδονίᾳ ἐπαρχιῶν Δράμας, Ζίχνης καὶ Ἐλευθερουπόλεως ὑπὸ Ν. Γ. Φιλιππίδου σ. 123, 286.

Λόγος ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς ΚΕ' Μαρτίου ὑπὸ Ἀριστείδου Οἰκονόμου σ. 280.

Περὶ τῶν παιδαγωγικῶν ἐνεργειῶν τοῦ Πέσταλότση ὑπὸ Αρ. Κ. Σπαθαλάκη σ. 342.

Ἀνέκδοτα Φαναριωτικὰ. Ἀλέξανδρος Μουρούζης ὑπὸ Ἐλευθερίου Θωμά σ. 401.

Σύντομος ἱστορικὴ σημείωσις περὶ Ἀλβανίας καὶ Ἀλβανῶν ὑπὸ Κ. Χ. Βάμβα σ. 438.

Σκιαγραφία τῆς καταστάσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἐξεγέρσεως καὶ ἐπ' αὐτῆς ἐπίδρασις τῆς ἐμπορίας ὑπὸ Σ. Α. Β. σ. 481.

Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν δευτέραν ἔκδοσιν τῶν ἱστορικῶν ἀναμνήσεων ὑπὸ Ν. Δραγούμη σ. 514.

Παλαιὰ σχέδια περὶ διαμελισμοῦ τῆς Ἀνατολῆς ὑπὸ Κ. Π** σ. 522.

Λόγος εἰς Κωνσταντῖνον Κανάρην ὑπὸ Ἐμμανουὴλ Κοκκίνου σ. 641.

Ἱστορικὴ σημείωσις ὑπὸ Ἰωσήφ Μομφεράτου σ. 647.

Ἀθεῖα καὶ δεισιδαιμονία πρὸς τῆς ἐμφάνισεως τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ μετὰ τὴν ἐμφάνισιν αὐτοῦ ὑπὸ Κ. Νεστορίδου. Μέρος Α' Ἀθεῖα σ. 661.

Ἐκ τῶν Δωρικῶν. Μονὴ Βαρνάκωβας ὑπὸ Ν. Ι. Σολωμοῦ λοχαγοῦ τοῦ μηχανικοῦ σ. 681.

Οἱ κατὰ τοῦ γενεῖου διωγμοὶ ἐν Ῥωσίᾳ ὑπὸ Δ. Π. Λάμπρου σ. 779.

Ὁ πατήρ Ὑάκινθος ὑπὸ Κωνσταντίνου Πῶπ σ. 822.

Ῥωσικὰ περὶ Ἑλλάδος ἔγγραφα νῦν τὸ πρῶτον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν μεθερμηνεύμενα ὑπὸ Κ. Α. Παλαιολόγου σ. 915.

Διὰφορα. Γαλλικὴ γεωγραφικὴ εἰταιρία. Βραβεῖον 50000 φρ. πρὸς διερευνησὶν τῆς μεσημέρ. Ἀφρικῆς 76. Λαργὼ ὁ διερευνητὴς τῆς Σαχάρας 77. Ἄτλας Ἀφρικῆς Γορδῶνας 456. Ἰσδοὺς διὰ τοῦ Ἀρκτικοῦ Ὠκεανοῦ ὑπὸ Νορδενσιόλδ 156 καὶ 557. Κομιτᾶτα πρὸς ἐκπολιτισμὸν τῆς κεντρ. Ἀφρικῆς 157. Πελαγοδρομία Ἀγγλων εἰς τὸν βόρειον Πόλον 457. Τοπογραφικὸς χάρτης Ἀττικῆς καὶ Πίνακες γεωγραφικοὶ Ἑλληνικοὶ 236. Ἀνεύρεσις συντρόφων θαλασσοπόρου Φραγκλίου 237. Ἀνακάλυψις βραχίονος τοῦ Νεῖλου 558. Χάρτης Στάμφορντ καὶ Ἐθνογραφία Εὐρώπ. Τουρκίας καὶ Ἑλλάδος 397 (πρὸς 299 σημ. 3) Χάρτης Βιαγκόνη 398. Ταξίδια περὶ τὴν γῆν 557. Γεωγραφία ἐν Οὐγγαρίᾳ 557. Βραβεῖον Γεωγραφικῆς εἰταιρίας Παρισίων 558. Ἱταλικὴ ἐκδρομὴ εἰς Αἴγυπτον 558. Τελευταῖαι ἐν Ἀφρικῇ ἀνακαλύψεις Στάνλεϋ 879. Νικητάρης 432. Μοναστηρίου Εἰκοσιφοινίσσης ἀρχαία βιβλιοθήκη 433. Ἀνέκδοτα νομίματα Ζακώστα 451. Ἀνέκδοτον νόμισμα Δαμαλά 117. Ἀρχαιότερα τινὰ περὶ Τουρκίας συγγράμματα 522 σημ. Μονὴ Βαρνάκωβας, Βερνικῶβος ἢ Βερνικὸς 683. Ἐγγραφοὺν τοῦ 1695 περὶ τῆς κτίσεως τῆς Μονῆς 685 καὶ ἕτερον τοῦ 1696 διαταγὴ ἐκ Ναυπλίου τοῦ ἐνετοῦ Ἀλεξάνδρου Μολίνου 683. Εἰσαγωγὴ εἰς Ῥωσίαν τῆς ἀπὸ Χριστοῦ

χρονολογίας 784 σημ. Ἀλέξανδρος Μουρούζης 401. Πασβάνογλους 404. Μπενάκης 915. Βουκουβάλας, Παπάζογλους, 916. Μύκονος 917. Πάνος Μπιτταροῦλης ὑπολοχαγὸς πρόξενος τῆς Ῥωσίας ἐν Ἀλβανίᾳ καὶ ταγματάρχης Σωτήρης ἐν Χειμάρρα 948 Κωνσταντῖνος Γ' αὐτοκράτωρ τῶν Ἑλλήνων καὶ Νικόλαος Πάγκαλος καὶ κρῖσις Αἰκατερίνης Β' περὶ Ἑλλήνων.

ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ ΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ

Ἡ ἠθικὴ καὶ αἱ φυσικαὶ ἐπιστῆμαι ὑπὸ Χ. σ. 50.

Ἐντομοδόξα φυτὰ ὑπὸ Σ. Καρτούλη σ. 200.

Βόμβυξ ὁ πομπευτὴς ὑπὸ Μ. σ. 204.

Περὶ ἐκλείψεων ὑπὸ Δ. Κ. Κοκκίδου σ. 206.

Ἀφροφόρος ὁ Ἀφρώδης ὑπὸ Μ. σ. 373.

Ἀνθρωπολογία. Συνοπτικὴ ἀνάλυσις τῆς περὶ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους συγγραφῆς τοῦ Quatrefages ὑπὸ Ι. Α. Σούτσου σ. 418.

Περὶ λαλοῦντος τηλεγράφου ὑπὸ Τιμ. Α. Ἀργυροπούλου σ. 453.

Περὶ τῆς νόσου τῶν ἐν Κορινθίᾳ ἐλαιοδένδρων ὑπὸ Θ. Α. Χελδράχ σ. 470.

Περὶ τῶν Αἰδηψίων ὑδάτων ὑπὸ Π. Βουγιούκα σ. 505.

Φρενολογία καὶ φυσιογνωμολογία ὑπὸ Κ. Π. Λάμπρου σ. 566.

Τίς ὁ ἀνακαλύψας τὰ ἀραιόμετρα ὑπὸ Α. Χ. σ. 622.

Περὶ ὑπνοβασιῶν καὶ ὑπνολογίας ὑπὸ Θεοδώρου Ν. Φλογαίτου σ. 836.

Περὶ τῶν ἱαματικῶν ὑδάτων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὑπὸ Ξαυερίου Λάνδερερ σ. 853.

Μετεωρολογικὸν δελτίον σ. 80, 160, 240, 320, 400, 480, 560, 640, 720, 800, 868.

Τὸ πρῶτον ἐν Παλαιστίνῃ τυπωθὲν ἰβραϊκῶν βιβλίων 75. Ἀντλία πελωρία 75. Μηχανὴ λαλοῦσα 76. Ἴρις διπλῆ 76. Νέος κομήτης 155. Ἀνάφλεξις γαιανθρ. Κύμης 155. Βουλμμένος Μαχαλάς 156. Συνίχθις ἑδάφους παρὰ τὴν Κύμην 156. Ὁμοία ἐν Ἀμφίσσῃ 234. Περὶ νέας μεθόδου κατὰ τῆς σκωριάσεως τοῦ σιδήρου 235. Δελτάρια τηλεγραφικὰ 240. Νέος ἀστὴρ ἐν τῷ Κύνῳ 318. Μηχανὴ ἀναπνευστικὴ Τύνδαλλ 319. Πλοῖον ἐξ ἐνὸς τεμαχίου ξύλου 238. Καλλιτεχνικὸς ἐν Παρισίοις Σόλλογος 236. Φωτισμὸς σιδηροδρόμου διὰ φωταερίου 319. Μεταλλικὰ ὕδατα ἐν Ἑλλάδι 396. Θειοῦχοι πηγαὶ ἐν Κεφαλληνίᾳ 847 σημ. 4. 903 (ἐν λ. Πετᾶσι). Νεωτικὸν Σχολεῖον ἐν Κεφαλληνίᾳ 903 (ἐν λ. Πετᾶδες). Περὶέργος ἱαματικὴ πηγὴ παρὰ τὸν Βόσπορον 800. Σεισμοὶ ἐν Πύργῳ 479. Σεισμοὶ ἐν Κεφαλληνίᾳ 799 (πρὸς 852 ἐν λ. Μεταξᾶτα). Μαιμούθ 479. Προϊστορικὰ λείψανα 556. Κασσιδα ἢ νεφελώδης 555. Πραγματεία περὶ μετεωρολογικῶν ἐν Πάτραις παρατηρήσεων 318. Σωστικὴ μηχανὴ 639 Σήραγγε ὑποθρυχία στενοῦ Γεβρατάρης 397 καὶ 640. Ὁμοία ἐν τῷ πορθμῷ τοῦ Καλαὶ 479. Ὑπόγειος ἐν Παρισίοις σιδηρόδρομος 397. Ἄνθη βαρομέτρα 639. Διάτρησις Ἁγίου Γοθαάρδου 720. Ἀγγλοαμερικανικὴ ἀμαξοστοχία 479. Σωστικὴ μηχανὴ 556. Τηλέφωνον 879 (πρὸς 453). Βραβεῖον κατὰ τῆς Φυλλοξήρας 479. Κουνόπετρα ἐν Κεφαλληνίᾳ 849. Σταλακτίται 785 (ἐν λ. Δρακοσπηλῆ). Περὶ νέας μεθόδου πρὸς καταμέτρησιν τῆς θερμοκρασίας 879. Ὑδροποίησις δεξυγόνου 967. Ἐκθεσις ἐν Παρισίοις μελισσῶν καὶ διεθνῆς βοτανικῶν συνέδριον 880. Ἐλάτου βουνοὶ 786. Τορπιλλοφόρον ἀερίστατον 967. Ἐταιρία γερμανῶν φυσιοφῶν καὶ ἱατρῶν 720. Θάνατος τοῦ φυσικοῦ Πάγγελντορφ καὶ τοῦ χειρουργοῦ Φεργουσσῶν 236. τῶν ἀστρονόμων Χέις 556 καὶ Λεβερριέ 719.

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Ὁ κώδιον τῆς Ἀναστάσεως (ἀγροτικὴ πρόληψις) ὑπὸ Ε. Γ. Ζαλοκώστα σ. 28.

Ἐδγάρδου Πῶου τὸ πᾶθμα τοῦ κυρίου Βαλδεμάρου ὑπὸ Ε. Α. Ροῖδου σ. 4?.

Μία νύξ μεταξὺ νεκρῶν μεταφρ. ὑπὸ ** σ. 134.

Τὸ τελευταῖον βιολίον τοῦ Μόζαρτ μεταφρ. ὑπὸ *** σ. 215.

Ἡ Παναγία τοῦ Βανδύκ μεταφρ. Δ. Π. Α. σ. 302.

- Αί τελευταῖαι στιγμαὶ τοῦ Βετόβεν μετάφρ. Δ. Π. Α. σ. 367.
 Ὁ μουσικὸς ἐπεισόδιον τοῦ ἐν Ἰσπανίᾳ ἐμφυλίου πολέμου (1838—1840)
 μετάφρ. ὑπὸ Δ. Π. Α. σ. 463 —
 Ὁ βασιλεὺς τῆς Φρυγίας Μίδας καὶ ὁ κουρέυς του ὑπὸ Κ. Νεστορίδου σ. 538.
 Βασιλικὴ γενναϊότης (ἀναμνήσεις τῆς γαλλ. ἐπαναστάσεως) ὑπὸ * σ. 548.
 Ἔστιαις ῥωμαϊκὰ σκηνογραφήματα διήγημα C. Guenot μεταφραζόμενον
 ὑπὸ Π. Ι. Φ. Α' Ἐν τῇ Ἀγορᾷ σ. 627. Β' Ἀνάκρισις σ. 695. Γ' Συμπό-
 σιον Νέρωνος σ. 787. Δ' Συκοφάντης σ. 951.
 Ἡ Ἀοιγανὶς τῆς Ὁρσοβας μετάφρ. ὑπὸ * Μ. σ. 869.

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

- Ἀπογραφικά. Ἀριθμὸς τῶν ἐν Παρίσι καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ ἐφημερίδων 77.
 Πληθυσμὸς Αἰγύπτου 77, Παρισίων 78, Γερμανίας 400, Γῆς 157, Τουρκίας
 κατὰ Βιαγκόνην 393. Ἀριθμὸς δούλων ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι 104. Κατανά-
 λωσις καπνοῦ 237, οἴνου ζύθου καὶ βρακῆς ἐν Γαλλίᾳ 880. Παραγωγή οἴνου
 καὶ ζαχάρως 238. Ἑλληνικαὶ φυλακαὶ καὶ κατάδικοι ἐν Ἑλλάδι καὶ φοι-
 τηταὶ Ἡρωσικῶν Πανεπιστημίων 399. Εἰσαγωγή καὶ ἐξαγωγή μεταλλι-
 κοῦ νομίσματος ἐν Ἑλλάδι τῷ 1876 556. Κίνησις γαλλικοῦ ἐμπορίου 799.
 Λεωφορεῖα Παρισίων 880. Δηχθέντες ἐν Βεργάλῃ ὑπὸ ὄφρων 240. Ζημίαι
 ὑπὸ λύκων 159.
 Ἐκθέσεις. Παγκόσμιος Παρισίων τῷ 1878 σ. 235, 478, 880. Ἐν Λυῶν
 478. Ἐν Ἑλβετίᾳ 479.
 Διαγωνισμοί. Δοσίειοι 154. Συμβουλίδειοι ἱατρικὸς ἐν Ἀθήναις 477. Βου-
 ταναῖος ποιητικὸς 478. Ζωγράφειοι ἐν Μονάχῳ 555. Πανεπιστημίου καὶ
 Σχολῆς τῶν Τεχνῶν 798. Ἱστορικὸς καὶ κριτικὸς Ἰταλίας 155. Τοῦ ἐν Πα-
 ρισίῳ Ἰνστιτούτου 234, 556. Βραβεῖον Ἀκαδημείας τῶν ἐπιστημῶν ἐν Του-
 ρίνῳ 397. Μνημείου Βύρωνος 156, 719, Παρνασσοῦ Δραματικὸς 218 καὶ 232,
 πρὸς ἔκδοσιν βιβλίων τῶν Σχολῶν τῶν Ἀπόρων Παιδῶν 317.
 Θέατρον, Μουσικὴ. 78, 158, 239, 319, 479, 558.
 Ποικίλα 79, 159, 240, 559, 968—Σκευδέρμπεης καὶ Θάνατος 20, Ἀρα-
 βικὸς μῦθος περὶ τοῦ κουρέως τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου 546, Ἀνέκδοτον Μωάμεθ
 Β' 113 σημ. Ἀνέκδοτον περὶ τῆς πυρπολήσεως τῆς τουρκικῆς ναυαρχίδος
 παρὰ τὴν Χίον 643, καὶ τῆς εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἐκστρατείας τοῦ Κανάρη
 644. Σταυρὸς 111 σημ. Σταυρὸς πολύτιμος ἐσμαλτωμένος ἐν τῇ Μονῇ Βαρ-
 νακόβας 684. Ποτήριον Βύρωνος 852 (ἐν λ. Μεταξάτα). Ἀφρὶκῆ πατριάρ-
 χου Γρηγορίου τοῦ Ε' 853 σημ. Περὶ τῆς ἐπιγραφῆς Ἀγνώστῳ Θεῷ 666
 σημ. Κάϊσαρ ὁ Θεὸς 668 σημ. 2. Δράκοντες 786 σημ. Δημῶδεις μελωδίσι
 Δουκιδραὶ 318. Ἀζθη πεπαιδευμένων 727 σημ. Ἐπιστολὴ Πεσταλότση
 345. Ἐπιστολὴ Ἐρρ. Τράϊτσκε 966, Διαθήκη Θ. Καρούσου 252. Παρήγυ-
 ρις ἐν Ἀλιστρατίῳ 129, ἐν Ἀγίᾳ Παρασκευῇ 131, ἐν Εἰκοσιφοίνισσῃ 133.
 Πίνακες καὶ σχήματα. Ἀρχαῖον κάτοπτρον 40. Ἱατρικὸν ἀνάγλυφον Ἀ-
 σκληπείου 310. Πανομοίωτον ἀθηναϊκῆς ἐπιγραφῆς 386. Πανομοίωτον
 ἐπιγραφῆς Τορνίκη 618. Πανομοίωτον γραφῆς Ματθαίου Μοναχοῦ 868.
 Γενειοφόρον ῥωσικὸν σῆμα 871.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ

ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΕΤΟΥΣ ΤΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ

- Ἀναγνωστάκης (Ἀνδρέας). — Τὸ ἱατρικὸν ἀνάγλυφον τοῦ Ἀσκληπείου. Β'
 Τὰ ἐπὶ τοῦ ἀναγλύφου χειρουργικὰ ἐργαλεῖα σ. 309.
 Ἀργυρόπουλος (Γιμολέων). — Περὶ λαλοῦντος τηλεγράφου σ. 453.
 Βάμβας. (Κ. Χ.). — Περὶ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ Ἑλληναλθανῶν καὶ ἰδίως περὶ
 τῶν εἰς Ἑλλάδα μεταναστευσάντων σ. 19. Σύντομος ἱστορικὴ σημείωσις περὶ
 Ἀλθανίας καὶ Ἀλθανῶν σ. 438.
 Βλαστός (Σ. Α.). — Σκιαγραφία τῆς καταστάσεως τοῦ ἑλληνισμοῦ κατὰ
 τὰς παραμονὰς τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἐξεγέρσεως καὶ ἐπ' αὐτῆς ἐπιδράσις τῆς
 ἐμπορίας σ. 481.
 Βλάχος (Ἄγγελος). — Γεώργιος Τερτσέτης σ. 161 Γ. Ζηλοκώστας σ. 321.
 Βουγιούκας (Παναγιώτης). — Περὶ τῶν Αἰδηψίων ὑδάτων σ. 505.
 Γεδεῶν (Μανουήλ). — Μνημεῖα τῆς ἐν τῷ Μεσσαίῳ Ἑλληνικῆς ποιή-
 σεως σ. 525, 746, 856.
 Δραγούμης (Νικόλαος). — Εἰσαγωγή εἰς τὴν β' ἔκδοσιν τῶν Ἱστορικῶν
 Ἀναμνήσεων σ. 514.
 Δραγούμης (Στέφανος). — Αἱ ὑπὸ τὴν Ἀκρόπολιν ἀνασκαφαὶ σ. 225, 375.
 Ζαλοκώστας (Εὐγ. Γ.). — Ὁ κώδων τῆς Ἀναστάσεως σ. 28.
 Ζερλέντης (Περ. Γ.). — Νεοελληνικὰ ἀνάλεκτα. Ἀνέκδοτα δημοτικὰ ἔξμα-
 τα σ. 390. Οἱ διδάσκαλοι τῆς Πατριαρχικῆς (Μεγάλης τοῦ γένους) σχολῆς.
 Ἀζαρίας Τζιγάλας σ. 893.
 Θωμᾶς (Ἐλευθέριος). — Ἀνέκδοτα φαναριωτικὰ. Ἀλέξ. Μουρούζης σ. 401.
 Καρτοῦλης (Στέφ.). — Ἐντομοβόρα φυτὰ σ. 200.
 Κοκκίδης (Δημ. Κ.). — Περὶ ἐκλείψεων σ. 206.
 Κόκκος (Εὐμ.). — Λόγος εἰς Κωνσταντῖνον Κανάρην σ. 641.
 Κόντος (Κ. Σ.). — Μικραὶ φιλολογικαὶ διατριβαὶ σ. 95, 102, 258, 428.
 Ποικίλα φιλολογικὰ σ. 654, 736, 827, 887.
 Λάμπρος (Δ. Π.). — Οἱ κατὰ τοῦ γενείου διωγμοὶ ἐν Ῥωσίᾳ σ. 779.
 Λάμπρος (Κ. Π.). — Φρενολογία καὶ φυσιογνωμολογία σ. 566.
 Λάμπρος (Παῦλος). — Τὸ ἱατρικὸν ἀνάγλυφον τοῦ Ἀσκληπείου. Α' Αἱ
 ἐπὶ τοῦ ἀναγλύφου σικύαι σ. 307.
 Λάμπρος (Σπ. Π.). — Ἀνύπαρκα ὀνόματα σ. 497
 Λαμπρόλλος (Κυριακός). — Τὸ Δῆλιον ἐπίγραμμα σ. 114.
 Λάνδερερ (Ξ.). — Περὶ τῶν ἱαματικῶν ὑδάτων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις σ. 853
 Λασκουράτος (Ἀνδρέας). — Δοκίμιον ποιητικῆς σ. 921.
 Μάγος (Γρ.). — Σκιαγραφήματα Μαυροβουνιωτικὰ σ. 57, 210, 362.
 Μομφερράτος (Ἰωσήφ). — Ἱστορικὴ σημείωσις σ. 647.
 Μόρδτμαρ ὁ νεώτερος (Α.). — Ἐπιγραφικὰ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως σ. 615.
 Μυλωνᾶς (Κ.). — Κάτοπτρον ἀνέκδ. σ. 39. Φειδίας καὶ ἐποχὴ αὐτοῦ σ. 801.
 Νεστορίδης (Κ.). — Ἡ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις δουλεία καὶ ἡ διὰ τοῦ χριστι-
 ανισμοῦ κατάργησις αὐτῆς σ. 100, 267. Ὁ βασιλεὺς τῆς Φρυγίας Μίδας καὶ
 ὁ κουρέυς αὐτοῦ σ. 538. Ἀθεῖα καὶ Δεισιδαιμονία πρὸ τῆς ἐμφάνσεως τοῦ
 χριστιανισμοῦ καὶ μετὰ τὴν ἐμφάνισιν αὐτοῦ. Μέρος Α' Ἀθεῖα σ. 661.

Οικονόμου ('Αριστείδης). — Λόγος ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς ΚΕ' Μαρτίου σ. 280.
Παλαιολόγου (Κ. Α.). — Ῥωσικὰ περὶ Ἑλλάδος ἔγγραφα νῦν τὸ πρῶτον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν μεθερμηνευόμενα σ. 915.

Παπαγεωργίου (Σπ.). — Θεόδωρος Καροῦσος σ. 241.

Πῶπ (Κωνστ.). — Ὁ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος ἐν Ἐφέσῳ σ. 357. Παλαιὰ σχέδια περὶ διαμελισμῶ τῆς Ἀνατολῆς σ. 522. Ὁ πατὴρ Ὑάκινθος σ. 822.

Ραγκαβῆς ('Αλ. Ρ.). — Περὶ Ἑλληνικοῦ Θεάτρου σ. 1. Περὶ τῶν κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς ποιήσεως ὑπὸ Ῥοῖδου γραφέντων σ. 881.

Ῥίμαν ("Ὀθων). — Περιέργος ἐπιγραφή σ. 65.

Ῥοῖδης ('Εμμ. Δ.). — Ἐδγάρδου Πόου, τὸ πάθημα τοῦ κυρίου Βαλδεμάρου σ. 42. Δραματικὸς ἀγὼν Παρνασσοῦ. Κρίσις τῆς τῶν ἀγωνοδικῶν ἐπιτροπείας σ. 218. Περὶ συγχρόνου ἐν Ἑλλάδι κριτικῆς σ. 757.

Σακελλαρόπουλος (Σπ. Κ.). — Ῥωμαϊκὰ ἀρχαιολογῆματα σ. 380, 552. Ἀρχαιολογικαὶ ἐν Ῥώμῃ ἀποκαλύψεις σ. 458, 688.

Σίμος (Ἐδστάθιος). — Περὶ Δικαιοσύνης ἐν τῇ Πολιτείᾳ διάλογος σ. 578.

Σκυλίσης (Ι. Ἴσ.). — Ἠλιῶ Τανταλίδου βίος καὶ ἔργα σ. 81. Ἡ παρ' ἡμῖν ὑποκριτικὴ σ. 561.

Σολωμός (Ν.). — Ἐκ τῶν Δωρικῶν. Μονὴ Βαρνάκωδας σ. 681.

Σοῦτσος (Ι. Α.). — Ἀνθρωπολογία. Συνοπτικὴ ἀνάλυσις τῆς περὶ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους συγγραφῆς τοῦ Quatrefages σ. 418.

Σπαθάκης ('Αριστείδης). — Περὶ τῶν παιδαγωγικῶν ἐνεργειῶν τοῦ Πεσταλότου σ. 342.

Ταυσελής (Η.). — Ὀνόματα θέσεων ἐν Κεφαλληνίᾳ σ. 674, 783, 844, 902.

Τυπάλδος ('Ιω. Α.). — Ἡ ἐπὶ δωροδοκίᾳ καταδίωξις τοῦ Δημοσθένους σ. 721.

Τυπάλδος ('Ιούλιος). — Τάσσου Ἐλευθερωμένη Ἱερουσαλὴμ. ζῆμα Γ' σ. 179.

Φιλαδελφεύς (Χρ. Ν.). — Ῥουφέτιον καὶ Ῥουσφέτιον σ. 651.

Φιλάρετος (Ν.). — Ὁ ἐπὶ Δευκαλίωνος κατακλυσμὸς σ. 911.

Φιλιππίδης (Ν. Γ.). — Μακεδονικὰ. Περιήγησις τῶν ἐν Μακεδονίᾳ ἐπαρχιῶν Δράμας, Ζίχνης καὶ Ἐλευθερουπόλεως σ. 123, 286.

Φλογαίτης (Θεόδωρος). — Περὶ ὑπνοβασίας καὶ ὑπνολογίας σ. 836.

Χελδραίχ (Θ. Δ.). — Περὶ τῆς νέσου τῶν ἐν Κορινθίᾳ ἐλαιοδένδρων σ. 470.

Χρηστομάνος ('Αναστ.). — Ἡ ἠθικὴ προάγεται ὑπὸ τῶν φυσικῶν ἐπισημῶν σ. 50. Τίς ὁ ἀνακαλύψας τὰ ἀραιόμετρα σ. 622.

Σελ. 5 στ. 25 γρ. ἐΝτελεστέρου. 40, 20 ἢ Ἄμφιτρίτη. 108 σημ. 1 μέταλλα. 153, 16 διαφόρων, 379, 19 καὶ ἄλλ. σῆμαξ. 475, 11 καὶ τ. σελ. 230. 554, 18 πρόγονοΝ. 579, 9 tribuendi. 583, 12 καὶ τ. Ἐκουσίων. 590, 6 καὶ τ. ὄπου ὑπάρχει. 596, 15 καὶ ΕΚ ΤΟΥΤΟΥ. 598, 5 οὔτος ΠΡΟΣ ΕΚΕΙΝΟΝ. 606, 16 καὶ τ. εἶναι ΜΑΤΑΙΟΠΟΝΙΑ. 609, 5 ἀΝτενέργεια. 611, 3 τῆς ΧΡΗΣΤΟΤΗΤΟΣ. 613, 1 ἔχουεν ΠΑΝΤΟΤΕ. 615, 5 βριαρατῆ. 13 ΖΩΩΝ ΠΑΝΤΩΝ. 649, 14 ἀρχικὴν ΤΩΝ ἰδέων. — 35 Ὁ' Βουλῆς. 650, 26 26 Νοεμβρίου. 652, 28 ἐξαιλειπ. τὸ: ὅπερ εἶναι. 677, 5 καὶ τ. Φοῖβε Κεφαλλήνων λιμενοσκοπέ θῆνα Πανόρμου. 678, 10 καὶ τ. συγγραφῆσι: ENIOTE ἀπαντᾷ. — 13 ἐξαιλειπ. τὸ: «Ἡ Ἄσσοσ. . . . Alessandria». 716, 25 ΦΙΑΙΣΤ. 783, 6 καὶ τ. Goodisson, — 13 λείψανΟΝ. 784, 12 πρΕΒεδούρος. 823, 23 μετέβη. — Πρὸλ. καὶ σελ. 892.